

Een uitgebreide monitor voor de sociale economie in Vlaanderen

Van Waeyenberg Hanne
De Cuyper Peter
m.m.v. Wim Van Opstal

2016 nr. 07

WSE Report

Steunpunt Werk en Sociale Economie

Naamsestraat 61/3551 - 3000 Leuven

T:+32 (0)16 32 32 39

steunpuntwse@kuleuven.be

www.steunpuntwse.be

Een uitgebreide monitor voor de sociale economie in Vlaanderen

Van Waeyenberg Hanne & De Cuyper Peter (HIVA-KU Leuven)
m.m.v. Wim Van Opstal

Een onderzoek in opdracht van de Vlaamse minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport in het kader van het Vlaams Programma Strategisch Arbeidsmarktonderzoek.

Van Waeyenberg H., De Cuyper P. (2016) Een uitgebreide monitor voor de sociale economie in Vlaanderen, (WSE Report 2016 nr. 07). Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie / HIVA-KU Leuven/Steunpunt Werk en Sociale Economie, 2016.

ISBN: 9789088731327

Copyright (2016)

Steunpunt Werk en Sociale Economie
Naamsestraat 61 bus 3551– B-3000 Leuven
T:32(0)16 32 32 39 - F:32(0)16 32 32 40
steunpuntwerk@kuleuven.be
www.steunpuntwerk.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this report may be reproduced in any form, by mimeograph, film or any other means, without permission in writing from the publisher.

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel.....	3
Lijst tabellen	7
Lijst figuren.....	10
Inleiding	11
DEEL I Opzet uitbreiding monitor sociale economie	12
1. Uitbreiding monitor: afbakening en onderzoeksvragen	12
1.1 Uitbreiding populatie ondernemingen.....	12
1.2 Uitbreiding van de indicatoren voor het meten van maatschappelijke meerwaarden	15
1.3 Ontwikkelen van nieuwe indicatoren en boordtabellen die aansluiten bij het nieuwe maatwerk- en LDE decreet	15
1.4 Afbakening populatie en onderzoeksvragen.....	16
2. Beschrijving databanken	19
2.1 Eén monitor, drie deeldatabanken.....	19
2.2 Databank ondernemingen.....	19
2.2.1 Data-aanlevering van DWSE.....	20
2.2.2 Data-aanlevering van NRC.....	20
2.2.3 Data-aanlevering van VKBO.....	21
2.2.4 Data-aanlevering van UGent	21
2.2.5 Data-aanlevering van RSZ en DIBISS.....	21
2.3 Databank werknemers sociale economie	22
2.3.1 Data-aanlevering van DWSE.....	23
2.3.2 Data-aanlevering van NRC en VKBO	24
2.3.3 Data-aanlevering van POD MI	24
2.3.4 Data-aanlevering van RVA.....	24
2.3.5 Data-aanlevering van RSZ en DIBISS.....	24
2.3.6 Knelpunten m.b.t. de data.....	24
2.4 Databank (potentiële) doelgroep sociale inschakelingseconomie.....	28
DEEL II Profiel WERKNEMERS BINNEN DE SOCIALE INSCHAKELINGSECONOMIE	31
3. Populatie sociale inschakelingseconomie	31
3.1 Doelgroepwerknemers.....	31

3.2	Omkadering	32
4.	Profielschets van de doelgroepwerknemers.....	34
4.1	Schets 2013.....	34
4.1.1	Geslacht	34
4.1.2	Leeftijd	36
4.1.3	Herkomst	38
4.1.4	Scholing	41
4.1.5	Arbeidshandicap.....	44
4.1.6	Gezinssamenstelling	46
4.1.7	LWI-indicator	48
4.2	Tewerkstelling van kansengroepen.....	49
4.3	Evolutie van de boordtabel profielkenmerken	51
5.	Jobkenmerken	54
5.1	Schets 2013.....	54
5.1.1	Regime	54
5.1.2	Statuut	55
5.1.3	Loon	57
5.2	Evolutie van de boordtabel jobkenmerken.....	58
6.	Samenvatting en tussentijdse conclusies.....	60
6.1	<i>Beschutte werkplaatsen</i>	60
6.2	Sociale werkplaatsen	61
6.3	Invoegbedrijven.....	62
6.4	LDE.....	63
6.5.	WEP	64
	64
	DEEL III: Ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie	65
7.	Basisprofiel van de ondernemingen.....	66
7.1	Methode	66
7.2	Aantal ondernemingen.....	67
7.3	Activiteiten	68
7.4	Grootte van de ondernemingen.....	71

7.4.1	Grootte van de SIE-ondernemingen in VTE-tewerkstelling en aantal arbeidsplaats	71
7.4.2	Evolutie van de ondernemingen in ondernemingsgrootte	78
7.5	Ligging bedrijven.....	81
DEEL IV: Potentiële doelgroep en dekkingsgraad van de sociale inschakelingseconomie		84
8.	Potentiële doelgroep en dekkingsgraad.....	85
8.1	Opzet	85
8.2	Methode	85
8.3	Dekkingsgraad	86
8.3.1	Dekkingsgraad in de beschutte werkplaatsen.....	86
8.3.2	Dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen	91
8.3.3	Dekkingsgraad van de commerciële invoegbedrijven.....	95
8.3.4	Lokale diensteneconomie.....	96
8.3.5	WEP	96
8.4	Profiel potentiële doelgroep	97
8.4.1	Leeftijd.....	98
8.4.2	Allochtonen	100
8.4.3	Scholing	103
DEEL V: Doorstroom binnen de sociale economie: nulmeting.....		105
9.	Doorstroom binnen de sociale economie: nulmeting.....	105
10.1	Opzet	105
10.2	Analyse van de doorstroom	107
DEEL VI: profiel van VSO's en cooperaties		110
10.	Profiel van de NRC erkende coöperaties en VSO's.....	111
10.1	Profiel van werknemers	111
10.2	Jobkenmerken	113
10.3	Ondernemingskenmerken.....	114
11.	Boordtabel voor de sociale economie in Vlaanderen	119
DEEL VI: Samenvatting en Conclusies.....		121
In dit laatste deel van de monitor vatten we eerst de belangrijke bevindingen samen.		
Vervolgens bekijken we de resultaten in het licht van het nieuwe maatwerkdecreet om tot slot enkele conclusies te formuleren op het niveau van de monitoring zelf.		
		121

12.	Samenvatting en conclusies	121
13.1	Opzet	121
13.2	Samenvatting resultaten	122
13.3	Monitor als nulmeting voor het maatwerkdecreet.....	125
13.4	Conclusies op het niveau van de monitoring	127
	Naast de complexiteit van de data aanvraag, was een knelpunt die de data-aanlevering sterk bemoeilijkte de fouten die opdoken in de administratieve databanken. Z.....	128
	Bijlage 1. Overzichtsschema van oude- en nieuwe SE-decreet.....	129
	Bijlage 2. Profielkenmerken van de personen die weggelaten werden uit de analyses...	131
	Bijlage 3. Vestigingsplaats van de ondernemingen, naar arrondissement	133
	Bibliografie.....	134

LIJST TABELLEN

Tabel 2.1.	Aantal personen per werkvorm die teruggevonden werden in databanken van RSZ en DIBISS	26
Tabel 2.2.	Aantal werknemers per werkvorm die weerhouden worden na de afbakening	28
Tabel 3.1.	Totaal aantal doelgroepwerknemers per werkvorm in 2007 en 2013	32
Tabel 3.2.	Totaal aantal omkaderend personeel per werkvorm in 2007 en 2013	33
Tabel 4.1.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar geslacht	34
Tabel 4.2.	Verdeling van de werkvormen naar geslacht - doelgroepwerknemers	35
Tabel 4.3.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar leeftijd	36
Tabel 4.4.	Verdeling van de werkvormen naar leeftijd - doelgroepwerknemers	37
Tabel 4.5.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar herkomst	39
Tabel 4.6.	Verdeling van de werkvormen naar herkomst - doelgroepwerknemers	40
Tabel 4.7.	Verdeling van de werkvormen naar herkomst voor de doelgroepwerknemers met buitenlandse herkomst	41
Tabel 4.8.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar scholing	42
Tabel 4.9.	Verdeling van de werkvormen naar scholing - doelgroepwerknemers	43
Tabel 4.10.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar arbeidshandicap	44
Tabel 4.11.	Verdeling van de werkvormen naar arbeidshandicap - doelgroepwerknemers	45
Tabel 4.12.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar gezinspositie	46
Tabel 4.13.	Verdeling van de werkvormen naar arbeidshandicap - doelgroepwerknemers	47
Tabel 4.14.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar LWI	48
Tabel 4.15.	Verdeling van de werkvormen naar LWI - doelgroepwerknemers	49
Tabel 4.16.	Boordtabel profielkenmerken doelgroepwerknemers	52
Tabel 5.1.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar regime	54
Tabel 5.2.	Verdeling van de werkvormen naar regime - doelgroepwerknemers	55
Tabel 5.3.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar statuut	56
Tabel 5.4.	Verdeling van de werkvormen naar statuut - doelgroepwerknemers	56
Tabel 5.5.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar gemiddeld dagloon	57
Tabel 5.6.	Verdeling van de werkvormen naar gemiddeld dagloon - doelgroepwerknemers	58
Tabel 5.7.	Boordtabel jobkenmerken doelgroepwerknemers	59
Tabel 7.1.	Aantal SIE-ondernemingen in 2007 en 2013, naar werkvorm	67
Tabel 7.2.	Overzicht van de 15 veel voorkomende activiteiten, naar werkvorm	70
Tabel 7.3.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar ondernemingsgrootte (uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen)	73
Tabel 7.4.	Ondernemingsgrootte SIE-ondernemingen (uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen), naar werkvorm	73

Tabel 7.5.	Gemiddelde en mediane VTE-tewerkstelling in de SIE-ondernemingen, naar werkvorm	74
Tabel 7.6.	Aantal doelgroepwerknemers binnen SIE-ondernemingen, naar werkvorm	75
Tabel 7.7.	Vergelijking mediane VTE-tewerkstelling en mediane aantal doelgroepwerknemers in de onderneming, naar werkvorm.	76
Tabel 7.8.	Aandeel SIE-ondernemingen die minder dan 5, minder dan 20 of meer dan 20 doelgroepwerknemers tellen, naar werkvorm (in arbeidsplaatsen).	78
Tabel 7.9.	Evolutie van het aantal arbeidsplaatsen tussen 31/12/2012 en 31/12/2013, naar werkvorm	79
Tabel 7.10.	Hoogte van de evolutie in VTE-tewerkstelling tussen 2012 en 2013, naar werkvorm	80
Tabel 7.11.	Spreiding van de ondernemingen over de provincies	81
Tabel 7.12.	VTE-tewerkstelling binnen de werkvormen naar provincies	82
Tabel 7.13.	Aanduiding of de hoofdzetel in een centrumstad gevestigd is, naar werkvorm	82
Tabel 9.1.	Doelgroepvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen	86
Tabel 9.3.	Doelgroepvoorwaarden van de sociale werkplaatsen	91
Tabel 9.5.	Doelgroepvoorwaarden van de commerciële invoegbedrijven	95
Tabel 9.6.	Doelgroepvoorwaarden van de lokale diensteneconomie	96
Tabel 9.7.	Doelgroepvoorwaarden van WEP	97
Tabel 9.8.	Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de leeftijdsverdeling, naar werkvorm	100
Tabel 9.9.	Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de verdeling van origine, naar werkvorm	102
Tabel 9.10.	Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de verdeling van scholing, naar werkvorm	104
Tabel 10.1	Uitstroom uit de sociale economie voor de cohorte 2008, naar werkvorm (in%)	108
Tabel 11.1.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar geslacht	111
Tabel 11.2.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar leeftijd	112
Tabel 11.3.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar herkomst	112
Tabel 11.4.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's met buitenlandse herkomst naar herkomst	112
Tabel 11.5.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar gezinspositie	113
Tabel 11.6	Aandeel werknemers binnen coöperaties en vso's met een lage werkintensiteit	113
Tabel 11.7.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar regime	114
Tabel 11.8.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar statuut	114
Tabel 11.9.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar gemiddeld dagloon	114
Tabel 11.10.	Aantal NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk met tewerkstelling, met hoofdzetel in het Vlaams Gewest, op 31/12/2013	Fout! Bladwijzer niet ge...

Tabel 11.11. De belangrijkste activiteiten van NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk met tewerkstelling, met hoofdzetel in het Vlaams Gewest, op 31/12/2013	115
Tabel 11.12. VTE-tewerkstelling in NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk, per 31/12/2013	116
Tabel 11.13. Spreiding van de ondernemingen over de provincies	117
Tabel 11.14. VTE-tewerkstelling bij NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk, naar provincies, per 31/12/2013	117
Tabel 11.15. Aanduiding of de hoofdzetel in een centrumstad gevestigd is, naar werkvorm	117
Tabel 12.1. Boordtabel profielkenmerken werknemers sociale economie	120

LIJST FIGUREN

Figuur 1.1.	Monitoring van de sociale economie.....	17
Figuur 2.1.	Structuur databank ondernemingen	20
Figuur 2.2.	Structuur databank werknemers	23
Figuur 2.3.	Structuur databank potentiële doelgroep	29
Figuur 4.1.	Het bereik van kansengroepen in de sociale inschakelingseconomie.....	50
Figuur 9.1.	Ruimtelijke spreiding van de dekkingsgraad van de beschutte werkplaatsen ..	88
Tabel 9.2.	Vervangingsratio van de oudere doelgroepwerknemers in de beschutte werkplaatsen, naar arrondissement	90
Figuur 9.2.	Ruimtelijke spreiding van de dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen	92
Tabel 9.4.	Vervangingsratio van de oudere doelgroepwerknemers in de sociale werkplaatsen, naar arrondissement	94
Figuur 9.3.	Leeftijdsverdeling van de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm.....	99
Figuur 9.4.	Percentage allochtonen (gedefinieerd o.b.v. origine) binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm	101
Figuur 9.5.	Verdeling van de huidige nationaliteit binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm	102
Figuur 9.6.	Verdeling van het niveau van de hoogste scholing binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm	103

INLEIDING

In 2009 werd, in het kader van het Steunpunt Werk en Sociale Economie, voor het eerst een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen opgesteld. Het opzet en de resultaten van een eerste uitdraai van deze monitor werden toegelicht in het WSE-rapport *‘Een monitor voor de sociale economie in Vlaanderen: resultatenrapport’*, vergezeld van een *methodologierapport* (Deraedt & Van Opstal, 2009a en 2009b). De opdracht van de monitor bestond erin om bestaande administratieve databanken zo volledig mogelijk te ontsluiten om de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen zo goed mogelijk in kaart te brengen en fungeerde daarbij als ‘nulmeting’ voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen.

In deze nieuwe monitor bouwen we voort op deze vorige uitdraai door de cijfers, die betrekking hadden op het jaar 2007, te actualiseren voor 2013 en evoluties sinds 2009 in kaart te brengen. Het uitgangspunt blijft dat gebruik gemaakt wordt van data in bestaande (administratieve) databanken die vervolgens verrijkt worden. Waar de vorige versie van de monitor zich beperkte tot de sociale inschakelingseconomie en tot financieel-economische en tewerkstellingsindicatoren, wordt nu, in het kader van het Steunpunt WSE 2012-2015, een stap verder gegaan door de monitor uit te breiden en in lijn te brengen met recente beleidsontwikkelingen. De uitbreiding betreft zowel (1) de uitbreiding van de populatie van ondernemingen die door de monitor gedekt worden (zie Jacobs e.a. 2013) als (2) een uitbreiding van de indicatoren die over de ondernemingen verzameld worden (referentie Ugent). Daarnaast trachten we (3) de monitor in lijn te brengen met recente beleidsontwikkelingen door aandacht te besteden aan werknemersstromen in en uit de sociale economie. Hiermee passen we de monitoring aan de wijzigende (beleids)context aan.

De monitor hebben we als volgt opgebouwd:

- In een eerste deel wordt dieper ingegaan op het opzet van de uitbreiding van de monitor, formuleren we de onderzoeksvragen en gaan we dieper in op welke databanken werden gebruikt;
- Vervolgens staat in de delen 2 tot en met 5 de sociale inschakelingseconomie centraal. Meer specifiek gaan we in op het profiel van de werknemers en de ondernemingen, het bereik van de sociale economie en de werknemersstromen in en uit de sociale economie. Waar mogelijk wordt telkens de vergelijking met 2007 gemaakt.
- In Deel 6 wordt dieper ingegaan op de kenmerken van de nieuwe ondernemingen die we in de monitor opnemen, namelijk de VSO's en coöperaties.
- We sluiten dit rapport af met een samenvatting en conclusies.

DEEL I OPZET UITBREIDING MONITOR SOCIALE ECONOMIE

1. Uitbreiding monitor: afbakening en onderzoeksvragen

De uitbreiding van de monitor sociale economie situeert zich op drie vlakken

- Een uitbreiding van de populatie van de ondernemingen die door de monitor gedekt worden.
- Een uitbreiding van de indicatoren die over de ondernemingen worden verzameld;
- En het ontwikkelen van nieuwe boordtabellen/indicatoren die aansluiten bij recente beleidsevoluties.

In wat volgt bespreken we eerst de opzet van deze uitbreiding om te eindigen met de finale afbakening van de onderzoekspopulatie en de onderzoeksvragen.

1.1 Uitbreiding populatie ondernemingen

Van bij aanvang was de conceptualisering en afbakening van de vorige monitor ruimer voorzien dan de sociale inschakelingseconomie alleen (Gijssels & Van den Broeck, 2008; Gijssels, 2010). In het technisch voorrapport (Gijssels & Van den Broeck, 2008) stelden de onderzoekers een driedeling van organisaties of ondernemingen in de sociale economie voor (Gijssels & Van den Broeck, 2008):

1. Ondernemingen die de sociale inschakeling door werk als primaire doelstelling hebben (sociale inschakelingseconomie).
2. Ondernemingen die de ondersteuning (financieel en professioneel) van de sociale economie als primaire doelstelling hebben.
3. Ondernemingen die andere sociale doelstellingen als primaire redenen voor de ontplooiing van hun economische activiteiten voorop stellen.

In samenspraak met het Departement en het toenmalige Vlaams Subsidieagentschap Werk en Sociale Economie werd ervoor geopteerd om de eerste uitdraai van de monitor te beperken tot de sociale inschakelingseconomie en dus tot de rubriek 1. In de huidige monitor trachten we de populatie van sociale ondernemingen af te bakenen in lijn met de brede conceptualisering in de internationale onderzoeksliteratuur en de evoluties in het beleid ten aanzien van de sociale economie. In het rapport *'Meer dan inschakeling alleen. Naar een brede en realistische afbakening van de sociale economie in Vlaanderen'* (Jacobs e.a. 2014), werden op basis van zowel Europese als onderzoeksliteratuur een aantal criteria geselecteerd die het mogelijk maken om af te bakenen welke ondernemingen onder punt 3 hierboven al dan niet tot de brede definitie van sociale economie behoren. Deze criteria

werden afgetoetst bij het werkveld. Dit werd verder uitgewerkt in De Cuyper e.a. (2015). Het gaat om volgende minimale criteria:

- Een duidelijke omschrijving van het sociale doel van de organisatie;
- Beperking van de winstdeling: geen winstuitkering of beperkte winstuitkering (bijvoorbeeld maximum 6% zoals vso of erkende coöperatie);
- Op continue basis commerciële, financiële of industriële activiteiten ontplooiën en ‘daden van koophandel’ stellen;
- Hoge graad van autonomie: eigen Raad van Bestuur, beslissingsautonomie, niet bestuurd door politieke of andere organisaties.

Deze bredere afbakening namen we als uitgangspunt voor het opstellen van het repertorium van sociale ondernemingen. De brede afbakening van de sociale economie vereist dat we – naast de sociale inschakelingseconomie (cf. infra voor afbakening)– volgende bedrijven ook opnemen in onze monitoring: de NRC-erkende coöperaties en de vennootschappen met sociaal oogmerk.

NRC-erkende coöperaties. Coöperaties worden traditioneel als pijlers van de sociale economie aanzien. Ook de waarden volgens dewelke zij handelen sluiten aan bij de criteria die aanwezig zijn in de definities in de onderzoeksliteratuur het Vlaamse en Europese Beleid. In het Ondersteuningsdecreet van 17 februari 2012 wordt bovendien ook expliciet gesteld dat coöperaties die erkend zijn voor de Nationale Raad voor de Coöperatie kunnen gezien worden als sociale economie ondernemingen.

Vennootschappen met sociaal oogmerk (vso's). Dit zijn ondernemingen die kunnen aanzien worden als sociale ondernemingen bij uitstek. Het is belangrijk om op te merken dat een deel van deze populatie al vervat zit binnen de sociale inschakelingseconomie en de NRC-erkende coöperaties. Door de vso's mee te nemen kunnen we een concreet zicht krijgen op de mate waarin dit statuut aanwezig is in de populatie van bovenstaande ondernemingen, en zijn we in staat om een beeld te krijgen van de volledige populatie van de vso's in Vlaanderen.

Daarnaast zouden in principe ook social profit ondernemingen die voldoen aan de eerder geschetste criteria van sociaal ondernemen moeten meegenomen worden in de monitor. Omdat deze groep niet omvat wordt door het nieuwe ondersteuningsdecreet en er onvoldoende draagvlak bleek te zijn voor een uitbreiding met de social profit ondernemingen die voldoen aan de criteria voor sociaal ondernemen, werd in samenspraak

met het Departement voor Werk en Sociale Economie beslist om deze uitbreiding op dit moment niet uit te voeren.¹

In lijn met de vorige monitor blijft de kern van de monitor evenwel liggen bij de sociale inschakelingseconomie. Voor de afbakening van de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen, sluiten we aan bij de conceptuele afbakening van sociale inschakelingseconomie aan bij de definitie van het EMES netwerk (Davister e.a. 2004, Nyssens M., 2012 & 2013): “Work integration social enterprises [WISES] are autonomous economic entities whose main objective is the professional integration – within the WISE itself or in mainstream enterprises – of people experiencing serious difficulties in the labour market. This integration is achieved through productive activity and tailored follow-up, or through training to qualify the workers.” Binnen deze afbakening maakt het EMES netwerk een onderscheid tussen een aantal types van WISES die ze onderscheiden op basis van de wijze waarop de doelgroep wordt geïntegreerd.

1. Een eerste type zijn WISES die permanent gesubsidieerde tewerkstelling voorzien. Dit is de oudste groep van WISES die zich typisch richt op personen met een (arbeids)handicap. Hieronder horen in Vlaanderen de beschutte werkplaatsen, maar ook de sociale werkplaatsen. Opvallend is overigens dat in Europa enkel in Vlaanderen en Finland een vorm van permanent gesubsidieerde tewerkstelling aanwezig is die ook personen met een 'sociale' handicap tewerkstelt.
2. Een tweede type zijn WISES die werkervaring of on-the-job training aanbieden met als doel door te stromen naar de reguliere arbeidsmarkt. In Europees perspectief is dit de grootste groep van WISES. Deze groep kent veel verschillen in uitvoeringsmodaliteiten zowel m.b.t. de training die wordt aangeboden als in de financiering (van bijna volledig gesubsidieerd tot bijna volledig onafhankelijk van subsidies). In Vlaanderen gaat dit over WEP en sinds het nieuwe lokale diensteneconomie-decreet eveneens over de lokale diensteneconomie.
3. Een derde type zijn WISES die permanente tewerkstelling aanbieden die na verloop van tijd niet meer gesubsidieerd wordt. In Vlaanderen gaat dit om de invoegbedrijven.
4. In een vierde type van WISES staat tot slot het (re)socialiseren centraal door het aanbieden van een professionele activiteit, niet zozeer de professionele integratie staat hier centraal maar wel de (re)socialisatie door sociaal contact, het aanbieden van 'structuur' etc. Personen binnen dit type programma's hebben vaak geen arbeidscontract. De vorm die in Vlaanderen hierbij aansluit is arbeidszorg.

In Vlaanderen vallen dus volgende werkvormen onder de omschrijving van sociale inschakelingseconomie: de ondernemingen met een erkenning als beschutte werkplaats, sociale werkplaats, lokale diensteneconomie, invoegbedrijf, werkervaringspromotor en/of

¹ Opvallend in de monitoringsinstrumenten sociale economie in het Waalse en Brusselse gewest wordt de volledige sociale profitsector meegenomen. Dit heeft te maken met een bredere definitie van SE die gehanteerd wordt.

activiteitencoöperatie. Met deze indeling wijken we af van de indeling binnen de Vlaamse administratie waarbij WEP in principe niet tot de bevoegdheid van de minister van Sociale Economie behoort. Binnen een Europees perspectief sluit deze vorm echter zowel naar inhoud als naar governance aan bij wat in Europees perspectief onder sociale inschakelingseconomie wordt verstaan.

1.2 Uitbreiding van de indicatoren voor het meten van maatschappelijke meerwaarden

De Vlaamse overheid ziet de sociale economie als een hefboom naar een andere en meer sociale economie. In de Beleidsnota Sociale Economie 2009-2014, getiteld *'Op weg naar een socialere economie in Vlaanderen'*, wordt gesteld dat in de toekomst een andere kijk op ondernemen vereist is. Het primaat van de financiële winst moet worden verlaten. Het zal erop aan komen om in te spelen op maatschappelijke behoeften en zo maatschappelijke meerwaarden waar te maken. Die maatschappelijke meerwaarden binnen en buiten de sociale economie moeten zichtbaar worden. Naast een uitbreiding van de monitor op vlak van de afbakening van de populatie ondernemingen, wordt daarom ook een uitbreiding van de indicatoren om de meerwaarde te meten beoogd. In de huidige monitor zijn die enkel gericht op het meten van resultaten op het vlak van financieel-economische performantie en tewerkstelling. Doelstelling hiervan is om andere maatschappelijke meerwaarden die door sociale ondernemingen gerealiseerd worden in kaart te brengen.

De universiteit Gent ontwikkelde de indicatoren om de diverse meerwaarden van de sociale economie te meten en bracht via een survey deze meerwaarden in kaart. De resultaten van deze analyse werden in een afzonderlijk rapport uitgebracht: *'Performantie van sociale ondernemingen'* (Claeys, Decreamer & Crucke, 2016).

1.3 Ontwikkelen van nieuwe indicatoren en boordtabellen die aansluiten bij het nieuwe maatwerk- en LDE decreet

De monitor werd tot slot aangepast aan de veranderde beleidscontext. Op 1 april 2015² zijn twee nieuwe decreten in voege getreden: het decreet Maatwerk bij Collectieve Inschakeling (op 17 juli 2013 bekrachtigd door de Vlaamse Regering) en het decreet betreffende de lokale diensteneconomie (op 12 juli 2013 bekrachtigd door de Vlaamse Regering), kortweg het

² Op 26 januari 2016 heeft de Raad van State het besluit van de Vlaamse Regering van 19 december 2014 tot uitvoering van het decreet van 12 juli 2013 betreffende maatwerk bij collectieve inschakeling en ook het ministerieel besluit van 26 maart 2015 geschorst. Het arrest werd intussen betekend aan het Departement Werk en Sociale Economie, wat in de praktijk tot gevolg heeft dat de maatwerkbesluiten met ingang van 8 februari 2016 voorlopig niet meer van toepassing zijn. De oude reglementering voor de beschutte en sociale werkplaatsen treedt automatisch opnieuw in voege (<http://www.werk.be/online-diensten/tewerkstelling-en-sociale-economie/schorsing-maatwerk>).

maatwerk- en LDE-decreet. In de ontwikkeling van de monitor wordt rekening gehouden met deze ingrijpende veranderingen binnen de Vlaamse beleidscontext.

Op de eerste plaats zullen we een aantal indicatoren uitwerken rond de doorstroom van doelgroepwerknemers. Doorstroom van doelgroepwerknemers naar het Normaal Economisch Circuit (NEC) staat namelijk prominent op de beleidsagenda. Doorstroom wordt gezien als één van de strategische doelstellingen. In de beleidsnota Sociale economie³ 2014-2019 stelt minister Homans, bevoegd voor sociale economie in Vlaanderen, dat:

“wie voldoende sterk geworden is om op eigen krachten te functioneren en de nodige competenties verworven heeft om in een reguliere job aan de slag te gaan, wil ik zien doorstromen”.

Dit doorstroomidee is aanwezig in het maatwerkdecreet, maar zeker ook in het nieuwe LDE decreet. LDE wordt niet langer gezien als een vorm van permanente tewerkstelling, maar trekt duidelijk de kaart van doorstroom: het is geen tewerkstelling meer van onbepaalde duur, maar wel een werkvorm waarbij het doel is dat men na vijf jaar doorstroom.

Deze monitor kan als een nulmeting worden beschouwd wat de doorstroom betreft.

1.4 Afbakening populatie en onderzoeksvragen

De uitdaging van deze monitor bestaat er dus in om een populatie van sociale ondernemingen af te bakenen in lijn met de brede conceptualisering in de internationale onderzoeksliteratuur en de evoluties in het beleid ten aanzien van de sociale economie. We bekijken de sociale economie als een gelaagd model. Dit laat toe om de monitor in ‘lagen’ op te bouwen en aldus een meer of minder uitgebreide populatie aan ondernemingen te monitoren. Op deze manier kan de monitor als een instrument met een ‘soepel aanpassingsvermogen’ opgevat worden.

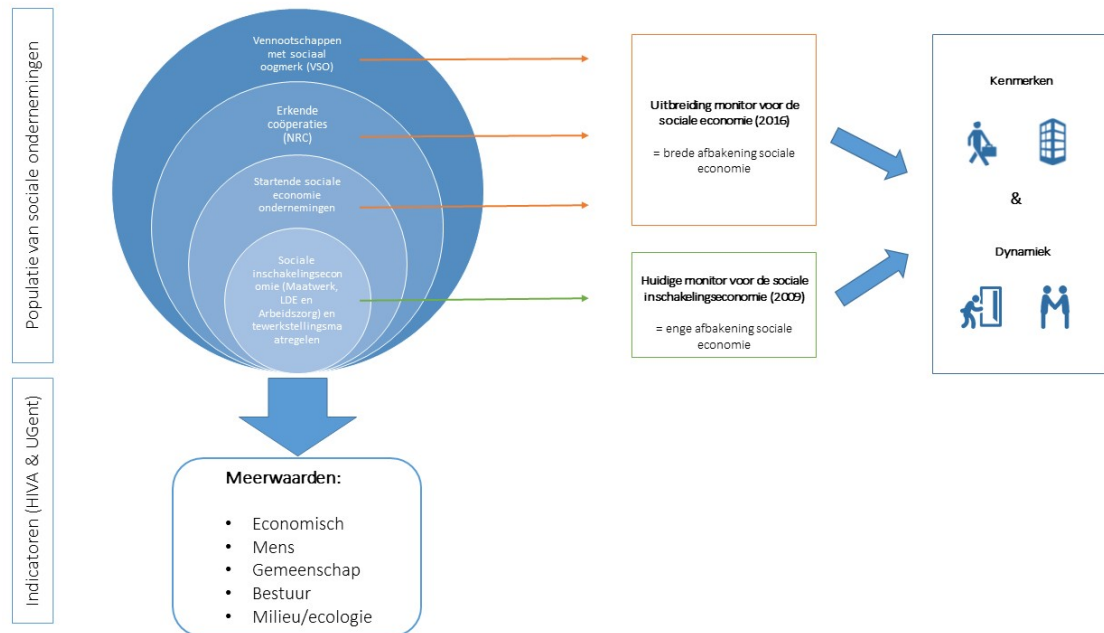
De binnenste laag wordt gevormd door de sociale inschakelingseconomie die in de vorige monitor ook opgevolgd werd. Het gamma aan ondernemingen binnen deze schil bestaat uit beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen, invoegbedrijven, werkervaringsbedrijven, erkende arbeidszorginitiatieven, activiteitencoöperaties en initiatieven in de lokale diensteneconomie.

In deze nieuwe uitdraai verruimen we de gemonitorde populatie door ook de andere lagen mee op te nemen, met name erkende coöperaties en vso’s.

Onderstaande figuur geeft het geheel van de uitgebreide sociale economie monitor in Vlaanderen schematisch weer:

³ Homans, L. (2014). Beleidsnota sociale economie 2014 – 2019. Brussel: Vlaamse overheid.

Figuur 1.1. Monitoring van de sociale economie

Deze figuur bevat de afbakening van de populatie van de huidige monitor. Voor deze populatie stellen we vier grote onderzoeksvragen die we telkens uitsplitsen in een aantal deelvragen.

OV 1. Profiel werknemers:

- DV 1. Wat is het profiel van de werknemers in de sociale economie? Welke verschillen zijn er naargelang de diverse werkvormen?
- DV 2. Wat zijn de kenmerken van de jobs van de werknemers in de sociale economie? Welke verschillen zijn er naargelang de diverse werkvormen?
- DV 3. Hoe is het profiel van werknemers binnen de sociale inschakelingseconomie geëvolueerd t.o.v. 2007?

OV 2. Profiel bedrijven:

- DV 1. Hoeveel ondernemingen telt de SIE, hoe groot zijn ze in termen van arbeidsplaatsen en waar zijn ze gelegen?
- DV 2. Tot welke sector behoren de ondernemingen en in welke regio zijn ze actief?
- DV 3. Wat is het financieel profiel van de ondernemingen? In welke mate maken de ondernemingen gebruik voor subsidies die de activiteiten ondersteunen?⁴
- DV 4. Welke meerwaarden biedt de sociale economie?⁵ Hoe is het profiel van

⁴ Deze data waren bij het afsluiten van het rapport (30.06.2016) nog niet in ons bezit. Deze onderzoeksvraag kon bijgevolg nog niet beantwoord worden.

de bedrijven binnen de sociale inschakelingseconomie geëvolueerd t.o.v. 2007?

OV 3. Afstemming tussen vraag en aanbodzijde in de sociale economie

- DV 1. Hoe groot is de potentiële doelgroep voor de sociale economie?
- DV 2. In welke mate dekt het aanbod aan sociale economie de potentiële doelgroep?
- DV 3. In welke mate wijkt het profiel van de potentiële doelgroep af van dit van de tewerkgestelde doelgroep?

OV 4. Werknemersstromen binnen de sociale economie

- DV 1. In welke mate is er doorstroom uit de SIE?
- DV 2. Wat is de uitstroomrichting? Is dit naar werk, naar een andere SIE vorm of naar inactiviteit?

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden, maken we net als bij de vorige monitor gebruik van administratieve databanken. Om de inhoudelijke uitbreiding van de monitor te realiseren, was het wel noodzakelijk om deze databanken uit te breiden. Dit wordt in het volgende hoofdstuk toegelicht.

⁵ Deze vraag wordt beantwoord door UGent in het rapport 'Performantie van sociale ondernemingen' (Claeys, Decreamer & Crucke, 2016).

2. Beschrijving databanken

2.1 Eén monitor, drie deeldatabanken

Het uitgangspunt van de monitor is dat gebruik wordt gemaakt van data in bestaande (administratieve) databanken. Op basis van verschillende data-aanvragen, zetten we drie databanken op:

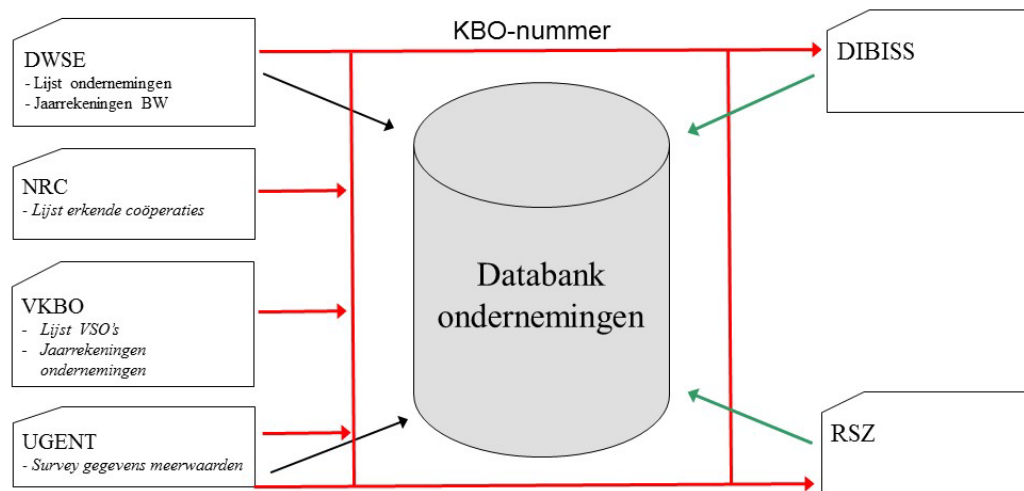
- Een databank met ondernemingen uit de sociale economie.
- Een databank met werknemers uit de sociale economie.
- Een databank met de (potentiële) doelgroep voor de sociale inschakelingseconomie.

Een uitbreiding van deze monitor is dat we een **unieke koppeling** kunnen maken tussen de databank **ondernemingen** en de databank **werknemers**, zodat we de link kunnen leggen tussen (financiële) kenmerken van de onderneming en het profiel van de werknemer. Dit is een belangrijke meerwaarde voor de monitor.

Net zoals in de vorige monitor voor de sociale inschakelingseconomie gebeurde, zijn de drie databanken te beschouwen als een verzameling van hulpdatabanken. De bronnen waarnaar in deze hulpdatabanken verwezen wordt, zijn eveneens te beschouwen als een verzameling van achterliggende brondatabanken (cf. de gegevens aangeleverd door de administratieve databanken die wij omzetten tot hulpdatabanken). Aangezien de werkwijze om de verschillende brondatabanken te herwerken tot hulpdatabanken uitgebreid werd toegelicht in het methodologierapport van de vorige monitor voor de sociale inschakelingseconomie (Deraedt & Van Opstal, 2009b), verwijzen we dan ook naar dit rapport. We geven wel kort mee waaruit de verschillende databanken bestaan, welke nieuwe gegevens er in de brondatabanken opgevraagd werden en welke knelpunten we ondervonden bij het samenstellen van de databanken.

2.2 Databank ondernemingen

Het opstellen van de databank van ondernemingen in de sociale economie omvat in eerste instantie de aanmaak van een repertorium van ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie, en de bredere sociale economie. Aan deze input werden, door de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ), o.b.v. KBO-nummers administratieve bedrijfsgegevens toegevoegd die verzameld worden door de instellingen van de sociale zekerheid. Onderstaand schema geeft de samenstelling van de databank ondernemingen weer. In volgende paragrafen wordt het schema stapsgewijs besproken.

Figuur 2.1. Structuur databank ondernemingen

2.2.1 Data-aanlevering van DWSE

Het Departement Werk en Sociale Economie (DWSE) houdt de betalingsgegevens bij van alle ondernemingen die een subsidiëring genieten in het kader van sociale inschakeling. Een eerste stap bestond dan ook uit de aanlevering vanuit het DWSE van een lijst van ondernemingen die deze subsidiëring genieten met aanduiding van de werkvorm die erkend wordt. Het gaat met andere woorden om alle beschutte- en sociale werkplaatsen, invoegbedrijven, lokale diensteneconomie, werkervaringsbedrijven en activiteitencoöperaties in Vlaanderen.

Zo ontvangen we de essentiële input om een repertorium van ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie (SIE-onderneming) samen te stellen. Een SIE-onderneming definiëren we in het vervolg van deze monitor o.b.v. het KBO-nummer (ondernemingsnummer) dat uniek is voor elke onderneming. Daarenboven vereisen we dat de onderneming op 31/12/2013 minstens één doelgroepwerknemer (cf. infra) in dienst heeft. Wanneer meerdere werkvormen per ondernemingsnummer erkend worden (combinatie met WEP of arbeidszorg), werd steeds voorrang gegeven aan de andere werkvorm.

Daarnaast werden de gedetailleerde jaarrekeningen van de beschutte werkplaatsen via de dienst screening en ondersteuning van het DWSE opgevraagd. Deze gegevens bevatten ook gegevens met betrekking tot de sociale balans en geven dus een overzicht van de totale tewerkstelling per onderneming voor de beschutte werkplaatsen.

2.2.2 Data-aanlevering van NRC

Om ook de 'bredere' sociale economie ondernemingen op te nemen werd een lijst aangeleverd door de Nationale Raad voor de Coöperatie (NRC) met alle door de NRC

erkende coöperaties in België. Om de koppeling van deze ondernemingen mogelijk te maken met andere databanken wordt het KBO nummer van de ondernemingen mee opgevraagd.

2.2.3 Data-aanlevering van VKBO

Naast coöperaties bestuderen we in deze monitor ook de vso's in Vlaanderen. Vanuit de Verrijkte Kruispuntbank voor Ondernemingen, afgekort de VKBO, ontvangen we lijsten van alle vso's in Vlaanderen, opnieuw met KBO-nummer.

Daarnaast vroegen we aan KSZ om financiële data van de VKBO - op basis van de inputlijst met ondernemingsnummers van het DWSE – te koppelen aan bovenstaande gegevens. De opgevraagde data betreffen de rechtsvorm van de organisaties en de jaarrekeningen van de balanscentrale van de Nationale Bank van België op. Deze informatie kunnen we gebruiken om analyses uit te voeren betreffende de financiële positie van de ondernemingen (bijvoorbeeld liquiditeit, solvabiliteit,..) alsook een zicht te krijgen op de inkomstenmix en investeringen.

2.2.4 Data-aanlevering van UGent

Binnen het steunpunt Werk heeft de UGent de meerwaarden op het gebied van economic performance, governance performance, community performance, environmental performance en human performance die sociale ondernemingen realiseren in kaart gebracht. UGent voerde in dit kader een survey uit bij sociale ondernemingen, meer bepaald bij beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen, de lokale diensteconomie, invoegbedrijven, werkervaringspromotoren, arbeidszorgorganisaties, (erkende) coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk. Er werd een responsgraad van 24% bekomen.

Om deze meerwaarden volledig in kaart te kunnen brengen is een koppeling tussen KSZ data en survey data noodzakelijk zeker om de 'economic performance' van ondernemingen in de sociale economie in kaart te kunnen brengen. De dataset werd door UGent aangeleverd en voorzien van KBO-nummers om de koppeling met de andere gegevens mogelijk te maken. Omdat de data niet tijdig werden aangeleverd (zie 2.2.3), kon de koppeling niet worden gemaakt.

2.2.5 Data-aanlevering van RSZ en DIBISS

Bovenstaande databanken werden door de Kruispuntbank Sociale Zekerheid o.b.v. KBO-nummer gekoppeld aan informatie uit de sociale zekerheidsdatabanken RSZ (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) voor de gegevens van ondernemingen in de private sector en DIBISS

(Dienst voor de Bijzondere Socialezekerheidsstelsels⁶ voor plaatselijke en provinciale overheden). Zo kan onze inputlijst van ‘sociale economie ondernemingen’ die werden samengesteld o.b.v. de hierboven beschreven databanken, verrijkt worden met gegevens als de vestigingsplaats en de grootte van de bedrijven.

Om deze data te bekomen was een afzonderlijke data-aanvraag bij RSZ en DIBISS overbodig aangezien deze gegevens vervat zitten binnen de KSZ, die de data van alle verschillende instanties overkoepelt. Deze afzonderlijke aanvraag werd voor de vorige monitor wel uitgevoerd, om zo te beschikken over de informatie van de vestigingen van de ondernemingen, de gedecentraliseerde gegevens. Echter, in de KSZ zit deze informatie ook vervat: naast de hoofdvestiging van de onderneming zijn ook de lokale vestigingseenheden terug te vinden. Voor de uitbreiding van de monitor hebben we dus enkel een aanvraag gedaan bij de KSZ, waar we eveneens data opvroegen voor de RSZ en DIBISS.⁷

Daarenboven werd nu een unieke (versleutelde) koppeling gemaakt tussen het KBO-nummer van de ondernemingen en het rijksregisternummer van de werknemers binnen elke onderneming, zodat ook de werknemers binnen de bedrijven geanalyseerd kunnen worden. Dit is een belangrijke meerwaarde t.o.v. de vorige monitor.

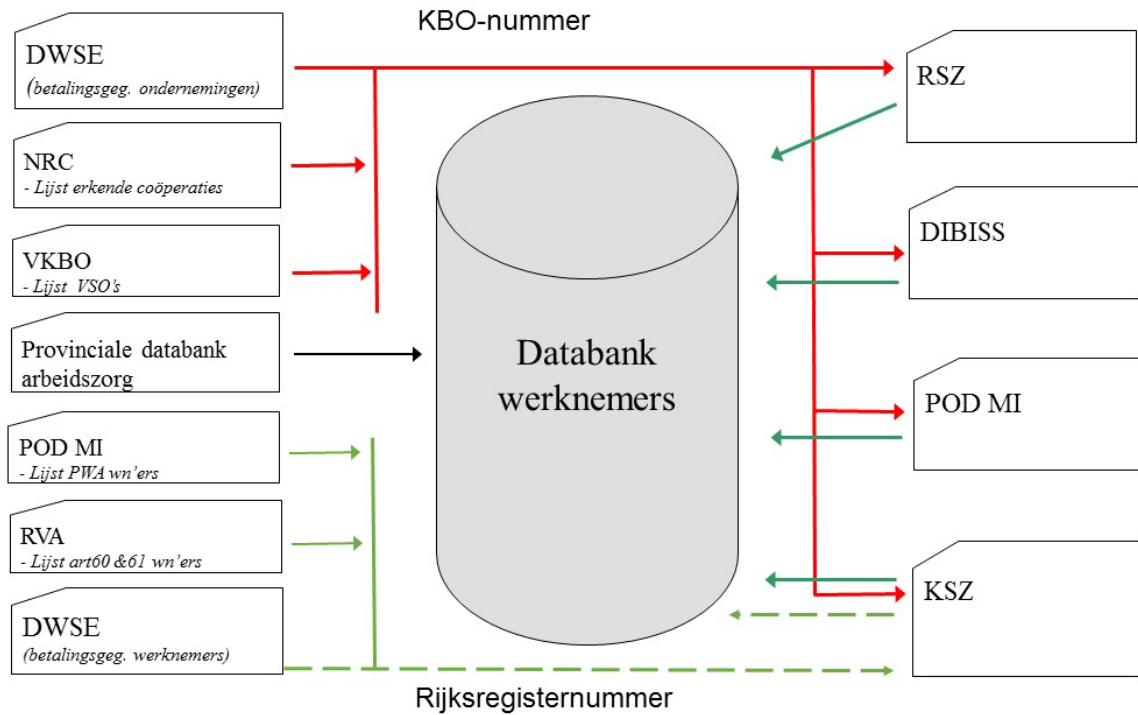
2.3 Databank werknemers sociale economie

Naast een databank ondernemingen met tewerkstellingsgegevens op het ondernemingsniveau, worden de administratieve gegevens ook gebruikt om een verfijnder profiel op het niveau van de werknemer op te stellen. Daarom werd een tweede databank ontworpen met microdata op het niveau van de werknemer. De databank werd opgesteld volgens onderstaand schema. We zullen in dit hoofdstuk opnieuw kort de verschillende data-aanleveringen bespreken.

⁶ Sinds 1 januari 2015 zijn de RSZPPO (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten) en DOSZ (Dienst voor de Overzeese Sociale Zekerheid) gefuseerd tot DIBISS.

⁷ Deze data aanvraag werd begin juni 2015 goedgekeurd.

Figuur 2.2. Structuur databank werknemers

2.3.1 Data-aanlevering van DWSE

Het zijn andermaal de betalingsgegevens van het DWSE die voor de werknemers binnen de sociale inschakelingseconomie de basis vormen voor deze databank. Door het DWSE werd een lijst aangeleverd van alle rijksregisternummers van werknemers die op 31/12/2013 aan het werk waren in ondernemingen binnen de sociale inschakelingseconomie (cf. supra data-aanlevering DWSE voor databank ondernemingen). Deze lijst wordt ook voorzien van een indeling van iedere werknemer naar werkvorm (beschutte werkplaats, sociale werkplaats, invoegbedrijf met dienstencheque-erkenning, commercieel invoegbedrijf, lokale diensteneconomie, werkervaring, arbeidszorg en activiteitencoöperatie).

Een aanvulling op de vorige monitor is dat ook een lijst werd opgevraagd van alle werknemers die op 31/12/2008 werkzaam waren binnen de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Dit maakt het mogelijk om uitstroom uit de sociale inschakelingseconomie te bestuderen en stromen tussen werkvormen in kaart te brengen.

Deze lijsten werden verrijkt met enkele profielkenmerken zoals nationaliteit, leeftijd, arbeidsgeschiktheid en opleidingsniveau (deze laatste variabele is niet beschikbaar in de andere administratieve databanken en vormt dus een mooie aanvulling op de data verkregen vanuit de KSZ).

2.3.2 Data-aanlevering van NRC en VKBO

Zoals hierboven beschreven werd, leveren de NRC en de VKBO lijsten aan met KBO-nummers van de erkende coöperaties en vso's in Vlaanderen. Op basis van deze lijsten voegt de KSZ de rijksregisternummers toe van de werknemers die werkzaam zijn binnen deze ondernemingen. Deze inputlijst wordt toegevoegd aan de inputlijst van DWSE en vormen samen de basislijst voor de werknemers binnen de brede sociale economie.

2.3.3 Data-aanlevering van POD MI

Met informatie uit de POD Maatschappelijke Integratie (POD MI) kan nagegaan worden of iemand een leefloon krijgt of een tewerkstellings- of activeringsmaatregel volgt. Ook de personen die werken onder het statuut artikel 60 kunnen o.b.v. deze databank verder in kaart worden gebracht. Deze informatie wordt geleverd voor de personen die werkzaam zijn in de (brede) sociale economie.

2.3.4 Data-aanlevering van RVA

De databank van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) maakt het mogelijk om het onderscheid te maken naar werkloosheidssteungerechtigden. Daarenboven kan nagegaan worden in het kader van welke maatregel een persoon deze werkloosheidsuitkering heeft ontvangen. Opnieuw wordt deze informatie verzameld voor de personen die binnen bovenstaande inputlijsten onderscheiden werden.

2.3.5 Data-aanlevering van RSZ en DIBISS

De KSZ voegde gegevens uit de databanken RSZ en DIBISS toe voor de personen die werkzaam zijn binnen een coöperatie of vso die in bovenstaande inputlijsten onderscheiden werden. Dit zijn profiel- en jobkenmerken als het geslacht, de leeftijd, het regime waaronder men werkzaam is,... Voor een volledig overzicht van de opgevraagde variabelen verwijzen we naar het methodologisch voorrapport van de vorige monitor van Deraedt & Van Opstal (2009b).

Voor het schetsen van dynamiek was ook een verrijking van de data noodzakelijk voor de bestudeerde periode. De arbeidsmarktpositie van de doelgroepwerknemers werd opgevraagd voor ieder kwartaal tussen 31/12/2006 en 31/12/2013.

2.3.6 Knelpunten m.b.t. de data

Bij de verwerking van deze inputlijst van DWSE stotten we op enkele aandachtspunten/moeilijkheden:

- Van het DWSE ontvangen we gegevens over het omkaderend personeel dat werkt binnen de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Met uitzondering van de

beschutte werkplaatsen, zijn deze gegevens beperkt tot gesubsidieerde omkaderingsmedewerkers. De bespreking van het omkaderend personeel in deze monitor is dus steeds een onderschatting van de werkelijke populatie. Daarnaast hebben we geen zicht op de reguliere werknemers die werken binnen een sociale inschakelingseconomie onderneming en geen doelgroepwerknemers begeleiden, zoals een drukker in een beschutte werkplaats of een magazijnier.

- Specifiek voor arbeidszorg moet dit ook doorgetrokken worden naar de doelgroepwerknemers: we beschikken enkel over input van de doelgroepwerknemers die door het departement worden gesubsidieerd en niet over gegevens van medewerkers die in het kader van experimenten van ESF-middelen worden gesubsidieerd.
- Een volgend punt dat we terugvonden is dat 109 doelgroepwerknemers een job binnen de maatregel arbeidszorg combineerden met een job binnen een andere werkvorm, voornamelijk binnen beschutte- en sociale werkplaatsen. We vermoeden dat deze beschutte- en sociale werkplaatsen erkend zijn als arbeidszorginitiatief. Dit betekent dat ze als werkplaats aanspraak maken op subsidies voor de omkadering van arbeidszorgmedewerkers. Om maximale vergelijkbaarheid met de vorige monitor Deraedt & Van Opstal (2009a) na te streven, zullen we in lijn met de vorige monitor deze personen niet meenemen onder arbeidszorg maar onder de andere werkvorm omdat dit eerder gezien kan worden als een gebruik name van een stimulus^{8,9}.
- Als vierde punt geven we voor de volledigheid mee dat acht doelgroepwerknemers binnen onze inputgegevens vielen onder de werkvorm 'Weerwerk'. Deze acht personen zullen we binnen deze monitor bespreken onder de werkvorm WEP omdat weerwerk in deze werkvorm is opgegaan (De Cuyper, Jacobs & Van Opstal, 2010¹⁰).

⁸ Het DWSE is dit verder nagegaan en voor 107 gevallen ging het om personen die eerst in arbeidszorg binnenstroomden en dan naar andere werkvormen doorgingen, zoals het aanhaalt. In 2 gevallen ging het om doelgroepwerknemers van respectievelijk een SW en een BW die naar AZ gingen. Van deze 109 personen geldt verder dat in 28 gevallen de personen bij dezelfde werkgever tewerkgesteld worden. In 88 gevallen stroomden de werknemers door naar een andere werkgever.

⁹ Ook kwam het éénmaal voor dat een job binnen een sociale werkplaats gecombineerd wordt met een job binnen een beschutte werkplaats. Vermits we deze eerste job niet terugvinden in andere databanken, hebben we deze persoon enkel meegenomen binnen de werkvorm beschutte werkplaats.

¹⁰ De Cuyper, Jacobs & Van Opstal, 2010) De Cuyper P., Jacobs L., Van Opstal W. 2010. Evaluatie van het nieuwe werkervaringsprogramma. Een analyse van de organisatie en financiële positie van de leerwerkbedrijven. HIVA-K.U.Leuven (Leuven)

- Belangrijk is ook dat in het jaarverslag van het departement werk van 2013, er bij de maatregel werkervaring 324 werkervaringspromotoren staan vermeld, terwijl de input lijst maar 196 promotoren bevatte.
- Een laatste aandachtspunt is tot slot dat de inputlijsten niet gebaseerd zijn op arbeidsovereenkomsten of DIMONA-gegevens, maar uit verklaringen op eer. Discrepanties zijn dus goed mogelijk.

Bij het koppelen van deze inputgegevens van DWSE aan de databanken van RSZ en DIBISS was het opvallend dat we niet iedereen uit de inputlijst terugvonden in de databanken. Volgende tabel geeft dit weer.

Tabel 2.1. Aantal personen per werkvorm die teruggevonden werden in databanken van RSZ en DIBISS

	Input DWSE na eerste cleaning	Aantal personen die teruggevonden werden in RSZ- en DIBISS databanken
BW	14.804	14.439
SW	4.542	4.386
IB – DCH	430	371
IB – COM	377	347
LDE	1.935	1.848
WEP	2.315	2.198
AC	151	0
AZ	1.821	5
Omkadering	3.638	3.516

Na overleg met het DWSE vonden we enkele verklaringen terug voor deze verschillen:

- **Arbeidszorg:** bij werknemers binnen de maatregel arbeidszorg is het normaal dat we deze niet terugvinden binnen KSZ omdat het bij arbeidszorg gaat om een onbetaalde tewerkstelling.
- **Activiteitencoöperaties:** binnen activiteitencoöperaties zijn werkzoekenden in begeleiding werkzaam. Dit werkzoekendestatuuat verklaart waarom we deze personen niet terugvinden.

- **Sociale werkplaatsen:** Bij de sociale werkplaatsen kunnen we het verschil bij 72 werknemers¹¹ verklaren omdat ze werkzaam zijn onder ‘supported employment’, maatregelen die ondersteuning bieden aan werknemers met een arbeidshandicap en de betreffende werkgever (Heylen & Bollens, 2005¹²). Zij behouden een werkzoekendenstatuut en geen arbeidsovereenkomst.

Voor de andere werknemers is een hypothese dat er een verschil is in het tijdstip van stopzetting van de arbeidsovereenkomst en de registratie hiervan.

Vast staat dus dat we niet alle verschillen kunnen verklaren. Ook in de vorige monitor werd gewezen op het probleem dat niet alle doelgroepwerknemers die gekend zijn binnen het VSA WSE konden teruggevonden worden in de KSZ-gegevens. De vorige monitor gaf als beleidsaanbeveling aan dat de registratie bij het toenmalige VSA WSE nauwkeuriger diende te gebeuren om deze problemen weg te werken. Voor de cijfers van 2013 blijkt dit probleem dus nog niet van de baan.

Om te beslissen wie we meenemen in de analyses van dit rapport, hebben we een tweevoudige werkwijze gehanteerd:

- De personen binnen de werkvormen arbeidszorg en activiteitencoöperaties hebben we allemaal meegenomen omdat we voor al deze werknemers een verklaring hebben waarom ze niet voorkomen in de RSZ en DIBISS databanken
- De andere personen die ontbreken in de RSZ en DIBISS databanken worden enkel meegenomen wanneer hun profielkenmerken¹³ niet statistisch significant verschillen van de personen die we wel terugvinden. Deze analyse wordt voor elke werkvorm afzonderlijk uitgevoerd¹⁴.

De analyse van de profielkenmerken gaf aan dat enkel voor de personen uit de werkvormen beschutte- en sociale werkplaatsen geldt dat de meeste profielkenmerken significant verschillen. Daarom analyseren we voor de werknemers binnen de beschutte- en sociale werkplaatsen enkel de personen die we wel terugvinden binnen de RSZ en DIBISS

¹¹ Cijfer verkregen van DWSE, in onze data kan geen uitsplitsing naar supported employment gemaakt worden.

¹² Heylen & Bollens, 2007 Heylen, V., & Bollens, J. (2007). Supported employment: wenselijkheid, haalbaarheid en vormgeving van een nieuw instrument ten behoeve van het Vlaamse arbeidsmarktbeleid. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 17(1), 40-46. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie

¹³ Herkomst (allochtoon ja/nee), arbeidshandicap, leeftijdsklasse, gezinspositie, scholing, indicatie handicap en gender

¹⁴ Deze analyse werd doorgevoerd na afstemming met DWSE.

datbanken. De profielkenmerken van de personen uit de beschutte- en sociale werkplaatsen die we niet meenemen in de analyses beschrijven we kort in bijlage 2.

Voor de andere werkvormen¹⁵ nemen we wel alle personen mee. Volgende tabel geeft mee hoeveel werknemers we per werkvorm definitief meenemen in de analyses.

Tabel 2.2. Aantal werknemers per werkvorm die weerhouden worden na de afbakening

	Aantal bestudeerde werknemers
BW	14.439
SW	4.386
IB – DCH	430
IB – COM	377
LDE	1.935
WEP	2.315
AC	151
AZ	1.821
Omkadering	3.638

Voor de personen die we niet terugvinden in de RSZ en DIBISS datbanken zullen we geen beschrijving van hun job- en bedrijfskenmerken kunnen geven omdat deze indicatoren afkomstig zijn uit deze datbanken.

Een aandachtspunt bij de gegevensbanken van RSZ en DIBISS is dat 22 personen op 31/12/2013 meer dan één job uitvoerden onder eenzelfde werkvorm. We hebben ervoor gekozen om voor deze personen slechts één job te bespreken; met name die job waarin het regime het hoogst is. Wanneer het regime niet verschilt (dit heeft betrekking op 4 personen) vergeleken we achtereenvolgens het loon en het aantal gepresteerde dagen tussen de jobs.

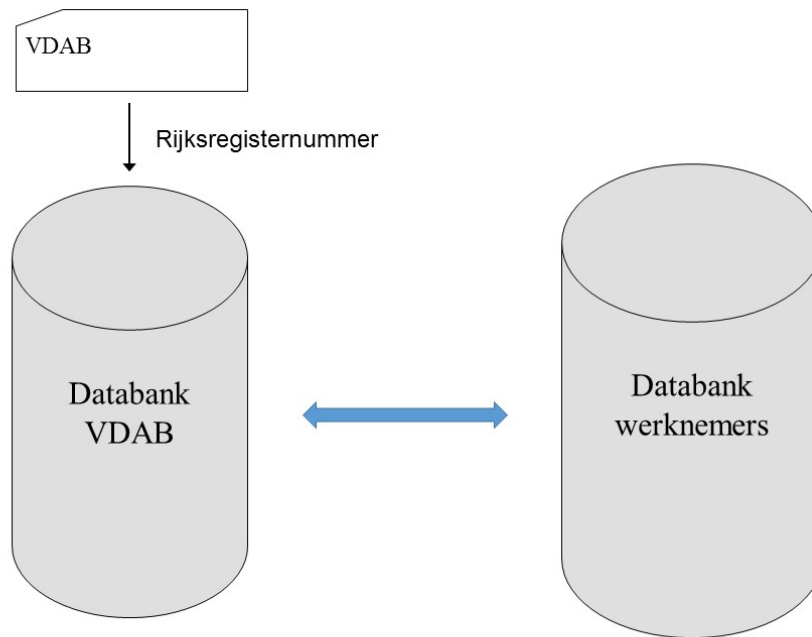
2.4 Databank (potentiële) doelgroep sociale inschakelingseconomie

Naast een zicht op de werknemers binnen de sociale economie, willen we eveneens de potentiële doelgroep voor de sociale economie in kaart brengen. Daarom werden ook gegevens van de werkzoekende populatie aangevraagd bij de VDAB. Daarbij werd de

¹⁵ De groepen binnen de werkvormen IB-DCH, LDE en WEP verschillen wel significant wat betreft scholing (laaggeschoold, middengeschoold, hooggeschoold, scholing onbekend). Voor WEP is er daarenboven is significant verschillende verdeling van het aantal mannen en vrouwen.

databank werknemers (met daarin de tewerkgestelde doelgroep) afgezet tegenover deze databank. Dit laat ons toe om een indicatie te krijgen van de mate waarin de sociale inschakelingseconomie erin slaagt om haar potentiële doelgroep te bereiken (Deraedt & Van Opstal, 2009a). Belangrijk is wel dat het hier enkel gaat om de doelgroep van de sociale inschakelingseconomie, en dus niet van andere ondernemingen.

Figuur 2.3. Structuur databank potentiële doelgroep

De gegevens die in de vorige monitor opgevraagd werden bij VDAB, werden opnieuw aangeleverd. Het betreft regio, opleidingsniveau, leeftijd, werkloosheidsduur, personen met een MMPP-problematiek, GTB begeleiding etc.,...

Daarenboven hebben we ze uitgebreid met een gedetailleerde indeling van de personen met een arbeidshandicap. Op deze manier kunnen we onderscheid maken tussen¹⁶:

- Personen met **indicatie** van arbeidshandicap: vermoeden werd bevestigd door attesten, verslagen, onderzoek,...
- Personen met **arbeidshandicap**: is persoon met indicatie van arbeidshandicap die ook recht heeft op Bijzondere Tewerkstellingsondersteunende Maatregelen (BTOM)

¹⁶ VDAB. (s.d.). VDAB samen sterk voor werk. Geraadpleegd uit http://www.diversiteitwerkt.be/fileadmin/DOCS/PDFs/VDAB_arbeidsgehandicaptten_procedure_steu_nmaatregelen.pdf

- Personen die gebruik maakt van **recht**: is een persoon die recht heeft op BTOM en effectief gebruik maakt van recht

Voor de personen met een indicatie van een arbeidshandicap hebben we gegevens verkregen om deze groep in te delen in zeven verschillende indicaties:

1. Erkend zijn door het VAPH.
2. Hoogstens een (kwalificatie)getuigschrift of diploma buitengewoon onderwijs behaald hebben.
3. Recht hebben op een inkomensvervangende – of een integratietegemoetkoming.
4. Beschikken over een gerechtelijke of federale beslissing van blijvende arbeidsongeschiktheid.
5. Recht geven op bijkomende kinderbijslag als kind met een handicap of recht hebben op verhoogde kinderbijslag als ouder met een handicap.
6. Een invaliditeitsuitkering ontvangen.
7. Een attest voorleggen van een door de VDAB erkende dienst of arts specialist.

Voor de personen die gebruik maken van het recht op BTOM werd een classificatie in vijf groepen aangeleverd:

1. (Omgevings)aanpassingen: aanpassing van de arbeidsomgeving.
2. (Omgevings)aanpassingen: Tegemoetkoming bij verplaatsings- of verblijfskosten.
3. (Omgevings)aanpassingen: Tolken voor doven en slechthorenden.
4. Loonkostensubsidie: Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP) in het NEC voor het opvangen van eventueel rendementsverlies.
5. Beschermd werkomgeving: Tewerkstelling in een beschutte werkplaats.

DEEL II PROFIEL WERKNEMERS BINNEN DE SOCIALE INSCHAKELINGSECONOMIE

3. Populatie sociale inschakelingseconomie

In 2013 waren in Vlaanderen **29.492** personen¹⁷ tewerkgesteld binnen de sociale inschakelingseconomie: 88% werkten als doelgroepwerknemer en 12% als omkaderend personeel. Ten opzichte van het totale aantal werkenden in Vlaanderen in 2013, telt de sociale inschakelingseconomie mee voor 1,1% (Steunpunt WSE, s.d.¹⁸).

We gaan in de volgende paragrafen dieper in op de evolutie van de tewerkstelling van doelgroepwerknemers en omkadering t.o.v. de vorige monitor (2007). We starten met het bespreken van de doelgroepwerknemers.

3.1 Doelgroepwerknemers

In deze monitor bestaat de populatie aan doelgroepwerknemers uit 25.854 personen. Dit zijn 240 personen meer ten opzichte van de vorige monitor. De samenstelling van de werkvormen is wel sterk geëvolueerd.

In vergelijking met de vorige monitor is het aantal werkenden als doelgroepwerknemer binnen de werkvormen beschutte werkplaatsen, invoegbedrijven en werkervaringsprojecten afgenomen. Voor de beschutte werkplaatsen is de afname beperkt tot 7%. De invoegbedrijven met dienstencheque erkenning kennen met een afname van 68% de sterkste vermindering in het aantal doelgroepwerknemers. Dit is een gevolg van de wijziging in de wetgeving. Sinds 2008 is beslist om de combinatie van invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning uit te doven en geen nieuwe aanvragen meer toe te laten. Voor WEP bedraagt de afname 47%.

De sociale werkplaatsen en LDE noteren daarentegen een stijging in het aantal werkenden tussen 2007 en 2013. De toename voor sociale werkplaatsen bedraagt 34% en voor lokale diensteneconomie zien we bijna een verviervoudiging in de cijfers terugkomen. Dit laatste is toe te schrijven aan het feit het (eerste) decreet rond de lokale diensteneconomie nog niet van kracht was bij het ontwikkelen van de vorige monitor. Daarom werden slechts de toenmalige 'collectieve invoegbedrijven' (18 bedrijven) gemonitord als initiatieven uit de lokale diensteneconomie omdat deze vanaf 1 januari 2008 werden opgenomen binnen het

¹⁷ Dit cijfer is wel een onderschatting omdat we enkel het gesubsidieerd omkaderend personeel meetellen, zoals we in de inleiding van dit hoofdstuk aangaven.

¹⁸ Steunpunt Werk. (s.d.) Lokale arbeidsmarkten. Geraadpleegd uit <http://www.steunpuntwerk.be/cijfers>

decreet van de lokale diensteneconomie. De vorige monitor kon dus nog geen volledig beeld van de lokale diensteneconomie geven (Deraedt & Van Opstal, 2009a), wat de grote verschillen met de huidige monitor verklaart.

Tabel 3.1. Totaal aantal doelgroepwerknemers per werkvorm in 2007 en 2013

	2007	2013
BW	15.554	14.439
SW	3.262	4.386
IB-DCH	1.337	430
IB – COM	616	377
LDE	496	1.935
AZ	-	1.821
AC	-	151
WEP	4.349	2.315
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>20.769</i>	<i>19.632</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>496</i>	<i>1.933</i>
Totaal aantal doelgroepwerknemers	25.614	25.854

Bron: Cijfers 2007 overgenomen uit vorige monitor (Deraedt & Van Opstal, 2009a)

3.2 Omkadering

Deze doelgroepwerknemers worden ondersteund en begeleid door omkaderingspersoneel. Eind 2013 monitoren we 3.638 personen die gesubsidieerd worden als omkaderingswerknemers. Dit vormt een onderschatting van het werkelijke aantal omdat een hoog aandeel omkaderingswerknemers niet gesubsidieerd werden vanuit het beleidsdomein sociale economie maar door andere middelen (zoals Art. 60).

Volgende tabel geeft voor het gesubsidieerd omkaderingspersoneel weer in welke werkvormen we ze terug kunnen vinden.

Tabel 3.2. Totaal aantal omkaderend personeel per werkvorm in 2007 en 2013

	2007	2013
BW	3.016	2.163
SW	752	868
LDE	n.b.	483
AZ	n.b.	122
Overige	n.b.	2
Totaal aantal omkadering	-	3.638

Bron: Cijfers 2007 overgenomen uit vorige monitor (Deraedt & Van Opstal, 2009a) ; cijfers 2013: DWSE

Het omkaderend personeel worden voornamelijk ingezet binnen de beschutte werkplaatsen, de werkvorm die ook de meeste doelgroepwerknemers tewerkstelt. Er is wel een sterke daling merkbaar t.o.v. 2007 van het aantal werknemers die werken als gesubsidieerd omkaderingspersoneel.

Daarnaast werken meer dan 800 personen als omkadering binnen sociale werkplaatsen, wat een toename is van meer dan 100 personen t.o.v. 2007. Verder vinden we het omkaderend personeel ook in belangrijke mate terug binnen lokale diensteneconomie ondernemingen en arbeidszorg.

4. Profielschets van de doelgroepwerknemers

In dit hoofdstuk werken we een profieloverzicht van de doelgroepwerknemers uit. We starten met een bespreking van het geslacht, de leeftijd en de herkomst. Vervolgens gaan we in op het hoogst behaalde scholingsniveau en geven we aan hoeveel personen met een arbeidshandicap iedere werkvorm telt. Als laatste profielkenmerk bestuderen we de positie van de doelgroepwerknemers in het gezin. We vergelijken daarbij telkens met het profiel van de gemiddelde Vlaamse werknemer en schetsen evoluties t.a.v. de vorige uitdraai van de monitor.

In een volgende sectie wordt dieper ingegaan op de tewerkstelling van kansengroepen binnen de verschillende werkvormen van de sociale inschakelingseconomie. We bestuderen in welke mate vrouwen, ouderen, alloctonen, laaggeschoolden en personen met een arbeidshandicap hun weg vinden naar de verschillende werkvormen. Als laatste punt geven we nog een indicatie van het aantal doelgroepwerknemers dat leeft in een huishouden met een lage werkintensiteit.

Een derde en laatste sectie van dit hoofdstuk bespreekt de evolutie van het doelgroepenprofiel doorheen de tijd door de cijfers van iedere werkvorm af te zetten tegenover de vorige monitor.

4.1 Schets 2013

Voor het bespreken van de profielkenmerken gaan we steeds van start met het vergelijken van de verdeling van de doelgroepwerknemers en het omkaderend personeel met die van de totale Vlaamse werkende bevolking. Daarna wordt dieper ingegaan op de verdeling van de doelgroepwerknemers binnen de werkvormen.

4.1.1 Geslacht

Het eerste profielkenmerk dat we bespreken is het geslacht. Tabel 4.1 geeft de algemene cijfers weer.

Tabel 4.1. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar geslacht

	Man	Vrouw
Doelgroepwerknemers (n = 25.832)	60%	40%
Omkadering (n = 3.636)	60%	40%
Werkende bevolking Vlaanderen	54%	46%

Bron: DWSE en KSZ voor cijfers doelgroepwerknemers en omkadering; cijfers werkende bevolking berekend op online statistieken globale cijfers KSZ

In de totale Vlaamse werkende bevolking ligt het aandeel mannen op 54%. Ook bij de doelgroepwerknemers en het omkaderend personeel vinden we meer mannen dan vrouwen terug: 60% is er van het mannelijke geslacht. Het percentage mannen binnen de sociale inschakelingseconomie ligt dus hoger dan het aandeel mannen in de totale Vlaamse werkende bevolking.

Voor de doelgroepwerknemers splitst volgende tabel de verdeling uit naar de verschillende werkvormen binnen de sociale inschakelingseconomie.

Tabel 4.2. Verdeling van de werkvormen naar geslacht - doelgroepwerknemers

	Man	Vrouw	N
BW	61,0%	39,0%	14.438
SW	62,0%	38,0%	4.384
IB-DCH	3,3%	96,7%	427
IB – COM	68,7%	31,3%	377
LDE	59,6%	40,4%	1.928
AZ	66,2%	33,9%	1.817
AC	33,1%	66,9%	151
WEP	55,8%	44,2%	2.310
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>60,1%</i>	<i>39,9%</i>	<i>19.626</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>59,6%</i>	<i>40,4%</i>	<i>1.928</i>

Bron: DWSE en KSZ

Uit deze verdeling merken we op dat bovenstaande conclusie voor twee werkvormen niet kan doorgetrokken worden. Zo tellen invoegbedrijven met dienstencheque erkenning bijna uitsluitend vrouwen, wat in lijn ligt met de aard van het werk: in deze jobs wordt veel poets-, naai- en schoonmaakwerk uitgevoerd. Ook de werkvorm activiteitencoöperatie telt meer vrouwen dan mannen.

Beschutte werkplaatsen stellen daarentegen verhoudingsgewijs meer mannen tewerk, wat het relatief grotere aandeel van technisch georiënteerde activiteiten weerspiegelt. Ook de werkvormen sociale werkplaatsen, commerciële invoegbedrijven, lokale diensteneconomie, arbeidszorg en WEP hebben een over-representatie van mannelijke doelgroepwerknemers. In geen enkele werkvorm is de ratio man/vrouw gelijk.

4.1.2 Leeftijd

De gegevens voor leeftijd werden verkregen in klassen. Hierdoor is het niet mogelijk om statistische kengetallen als de mediane- of gemiddelde leeftijd te berekenen. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de leeftijdsverdeling weer, ingedeeld in vijf klassen. We starten opnieuw met het vergelijken van de totale cijfers van de sociale inschakelingseconomie met de verdeling van de werkende bevolking in Vlaanderen. Dit wordt in volgende tabel weergegeven.

Tabel 4.3. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar leeftijd

	-26 jaar	26-35 jaar	36-45 jaar	46-55 jaar	+55 jaar
Doelgroepwerknemers	10%	22%	26%	32%	10%
Omkadering	3%	22%	28%	34%	13%
Werkende bevolking Vlaanderen ¹⁹	7%	23%	25%	28%	16%

Bron: DWSE en KSZ voor cijfers doelgroepwerknemers en omkadering; cijfers werkende bevolking berekend op online statistieken globale cijfers KSZ

We merken in de tabel op dat de doelgroepbevolking relatief gezien het jongst is: één tiende heeft een leeftijd jonger dan 26 jaar. De verdeling van de 36-55 jarigen ligt ook enkele procentpunten boven de Vlaamse cijfers. Verhoudingsgewijs tot de Vlaamse werkende bevolking telt de groep wel substantieel minder oudere werknemers.

Het omkaderend personeel kent daarentegen een lager aandeel -26 jarigen ten opzichte van de totale Vlaamse werkende bevolking. De groep telt, net als de doelgroepwerknemers, wel proportioneel meer 36-55 jarigen. Het aandeel 55-plussers ligt hoger dan bij de doelgroepwerknemers, maar nog steeds lager dan de cijfers voor de totale werkende bevolking.

Tabel 4.4 splitst de cijfers van de doelgroepwerknemers uit naar werkvorm.

¹⁹ De verdeling van de werkende bevolking in leeftijdsklassen wijkt met één jaar af: -25 jarigen, 26-34 jarigen, 35-44 jarigen, 45-54 jarigen, +54 jarigen.

Tabel 4.4. Verdeling van de werkvormen naar leeftijd - doelgroepwerknemers

	-26	26-35	36-45	46-55	55+	N
BW	11,4%	22,8%	25,3%	31,3%	9,3%	14.424
SW	1,3%	13,9%	28,3%	40,5%	16,0%	4.366
IB-DCH	7,3%	28,9%	31,3%	25,9%	6,6%	425
IB – COM	22,3%	28,5%	25,5%	21,0%	2,7%	376
LDE	8,4%	22,3%	24,4%	33,0%	11,9%	1.923
AZ	10,8%	21,1%	27,6%	31,7%	8,8%	1.810
AC	0,0%	39,1%	34,4%	23,2%	3,3%	151
WEP	17,0%	32,6%	26,5%	20,9%	3,0%	2.299
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>9,3%</i>	<i>21,0%</i>	<i>26,1%</i>	<i>33,0%</i>	<i>10,6%</i>	<i>19.591</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>8,4%</i>	<i>22,3%</i>	<i>24,4%</i>	<i>33,0%</i>	<i>11,9%</i>	<i>1.923</i>

Bron: DWSE en KSZ

De werkvormen commerciële invoegbedrijven en WEP hebben een erg scheve leeftijdsverdeling met relatief veel jonge doelgroepwerknemers en weinig werknemers ouder dan 45 jaar. Bij sociale werkplaatsen is de verdeling heel anders. Daar worden bijna geen -26 jarigen tewerkgesteld en heeft meer dan de helft een leeftijd ouder dan 45 jaar. Sociale werkplaatsen stellen geen toelatingsvoorwaarden naar leeftijd, maar vereisen wel dat doelgroepwerknemers bij aanvang minstens vijf jaar inactief zijn. Jonge mensen zullen minder snel aan deze voorwaarde voldoen. Een belangrijke meerwaarde van sociale werkplaatsen is dus dat ze indirect inzetten op de tewerkstelling van oudere werknemers. Sociale werkplaatsen moeten er wel aandacht voor hebben dat hun verouderd personeelsbestand niet te zwaar drukt op hun werking (lagere productiviteit en hogere loonkost). Het aandeel jongeren is immers niet in verhouding tot het aandeel oudere werknemers.

De lokale diensteneconomie kent het tweede grootste aandeel van oudere doelgroepwerknemers. Bijna de helft van de doelgroepwerknemers heeft er een leeftijd ouder dan 45 jaar. In vergelijking met de sociale werkplaatsen telt de lokale diensteneconomie veel meer jonge werknemers.

De laatste twee rijen geven de cijfers in functie van de nieuwe decreten weer. We zien dat de leeftijdsverdelingen van de werkvormen maatwerk en LDE vrij gelijk verdeeld zijn. Het aandeel -36 jarigen ligt op gelijke hoogte en volgt de verdeling van de Vlaamse werkende bevolking. De doelgroepwerknemers binnen maatwerk en LDE tellen wel proportioneel minder 55-plussers dan de Vlaamse werkende bevolking. Dit is een aandachtspunt voor de

toekomst, mits de verhouding tot het aandeel jongere werknemers niet te sterk uit balans raakt.

4.1.3 Herkomst

Als derde profielkenmerk bespreken we de herkomst van de doelgroepwerknemers. De buitenlandse herkomst definiëren we als personen met:

- Een huidige niet-Belgische nationaliteit,
- **ofwel** een niet-Belgische nationaliteit bij geboorte,
- **ofwel** minstens één ouder met een niet-Belgische nationaliteit bij diens geboorte (d.i. vader of moeder met niet-Belgische geboortenationaliteit).

Als één van deze criteria een niet-Belgische nationaliteit is, dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een 'persoon van buitenlandse herkomst'.

Het voordeel van het gebruik van herkomst en niet nationaliteit is dat heel wat vreemdelingen de voorbije decennia Belg zijn geworden en zo verdwijnen uit de cijfers gebaseerd op nationaliteit, net als hun kinderen. Daarom maken we hier een onderscheid naar de 'bevolking van Belgische herkomst' en 'bevolking van buitenlandse herkomst'.

Tabel 4.5 geeft de verdeling naar herkomst weer.

Tabel 4.5. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar herkomst

	België	Buitenlandse herkomst
Doelgroepwerknemers ²⁰	72%	28%
Omkadering	93%	7%
Werkende loontrekkende bevolking Vlaanderen ²¹	86%	14%

Bron: DWSE en KSZ voor cijfers doelgroepwerknemers en omkadering; Departement Werk & Sociale Economie. (2015). *Herkomstmonitor 2015*, Vlaamse Overheid voor cijfers werkende loontrekkende bevolking Vlaanderen

De doelgroepwerknemers zijn duidelijk heel divers wat betreft hun herkomst. Meer dan een kwart hebben een buitenlandse herkomst. Dit aandeel ligt bijna twee maal zo hoog als de werkende loontrekkende bevolking in Vlaanderen.

Deze conclusie kan echter niet doorgetrokken worden naar het omkaderend personeel: 'slechts' 7% van deze groep is van buitenlandse herkomst. Personen met een Belgische herkomst zijn dus duidelijk oververtegenwoordigd binnen deze groep.

Vervolgens gaan we in tabel 4.6 voor de verschillende werkvormen na of er verschillen zijn in de tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst. Ditmaal geven we ook per werkvorm weer hoe groot het aandeel personen is voor wie we geen informatie hebben. Deze groep is immers niet klein, zeker bij beschutte- en sociale werkplaatsen waar we voor één tiende van de doelgroepwerknemers niet over herkomstgegevens beschikken.

²⁰ De percentages voor doelgroepwerknemers en omkadering werden in deze tabel berekend zonder de personen met een ontbrekende waarde voor herkomst; om vergelijking met de Vlaamse cijfers mogelijk te maken.

²¹

Departement Werk & Sociale Economie. (2015). *Herkomstmonitor 2015*. Arbeidsmarktpositie van personen met een buitenlandse herkomst op basis van administratieve gegevens. Brussel: Vlaamse Overheid.

Tabel 4.6. Verdeling van de werkvormen naar herkomst - doelgroepwerknemers

	België	Buitenlandse herkomst	Onvolledige informatie	N
BW	77,6%	11,7%	10,7%	14.438
SW	48,9%	39,9%	11,2%	4.384
IB-DCH	45,2%	46,6%	8,2%	427
IB – COM	36,3%	61,3%	2,4%	377
LDE	47,9%	43,7%	8,4%	1.928
AZ	71,4%	19,1%	9,5%	1.817
AC	76,2%	17,2%	6,6%	151
WEP	35,6%	59,6%	4,8%	2.310
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>69,7%</i>	<i>19,7%</i>	<i>10,6%</i>	<i>19.626</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>47,9%</i>	<i>43,7%</i>	<i>8,4%</i>	<i>1.928</i>

Bron: DWSE en KSZ

De tabel bevestigt dat de verdeling van de werkvormen naar herkomst niet gelijk verdeeld is. Zo springen de werkvormen beschutte werkplaatsen, arbeidszorg en activiteitencoöperaties eruit door hun relatief lage tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst. Voor de maatregelen arbeidszorg en activiteitencoöperaties moeten we deze stelling wel relativiseren omdat ze proportioneel meer personen met een buitenlandse herkomst tewerkstellen dan het aandeel in de werkende loontrekkende bevolking in Vlaanderen. Voor beschutte werkplaatsen blijft het een belangrijk punt om meer in te zetten op diversiteit. De lage tewerkstelling van allochtonen werd ook in de vorige monitor opgemerkt (cf. infra). Commerciële invoegbedrijven en WEP richten zich het sterkst op de tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst: zo'n zes doelgroepwerknemers op tien hebben een buitenlandse herkomst.

Tellen we de verschillende werkvormen die vallen binnen het maatwerkdecreet samen, dan bedraagt het aandeel doelgroepwerknemers met buitenlandse herkomst net geen 20%. Voor de lokale diensten ligt het aandeel doelgroepwerknemers met een buitenlandse herkomst meer dan twee maal zo hoog. In 2013 was deze werkvorm dus erg divers naar herkomst toe.

Vervolgens gaan we voor de personen van buitenlandse herkomst na uit welke regio ze afkomstig zijn: een land binnen de EU-27, een Maghreb-land of Turkije of een ander land. Onderstaande tabel geeft de verdeling weer.

Tabel 4.7. Verdeling van de werkvormen naar herkomst voor de doelgroepwerknemers met buitenlandse herkomst

	EU-27	Maghreb/Turkije	Andere landen	Onbekende vreemde nationaliteit
BW	48,5%	25,5%	24,9%	1,0%
SW	19,2%	26,3%	53,5%	1,0%
IB-DCH	32,2%	24,1%	43,2%	0,5%
IB – COM	18,2%	36,8%	44,6%	0,4%
LDE	23,0%	32,3%	43,8%	0,9%
AZ	45,4%	32,8%	21,5%	0,3%
AC	69,2%	23,1%	7,7%	0,0%
WEP	17,5%	31,9%	49,8%	0,9%
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>32,6%</i>	<i>26,5%</i>	<i>40,0%</i>	<i>0,9%</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>23,0%</i>	<i>32,3%</i>	<i>43,8%</i>	<i>0,9%</i>

Bron: DWSE en KSZ

De doelgroepwerknemers van buitenlandse herkomst binnen de werkvormen beschutte werkplaatsen, arbeidszorg en activiteitencoöperaties, zijn voornamelijk afkomstig uit een EU-27 land. Zij stellen dus relatief weinig personen van buiten de EU te werk. De andere werkvormen rekruteren veel vaker bij personen met een herkomst van een land buiten de EU. Commerciële invoegbedrijven rekruteren proportioneel de meeste doelgroepwerknemers met een herkomst van een Maghreb-land of Turkije en sociale werkplaatsen het vaakst personen van een 'ander land'.

4.1.4 Scholing

Als vierde punt bespreken we het scholingsniveau van de doelgroepwerknemers. We delen de groep in laaggeschoolden, middengeschoolden en hoggeschoolden in. Laaggeschoolden definiëren we als personen die geen diploma of getuigschrift van het secundair onderwijs behaalden. Ook werkzoekenden uit de leertijd, het buitengewoon secundair onderwijs en het deeltijdsberoepsonderwijs worden als laaggeschoold beschouwd. Middengeschoolden behaalden wel het diploma van het secundair onderwijs en hoggeschoolden studeerden succesvol af in een postsecundaire studie. Tabel 4.8 schetst de algemene cijfers.

Tabel 4.8. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar scholing

	Laaggeschoold	Middengespoold	Hooggeschoold
Doelgroepwerknemers ²²	80%	17%	3%
Omkadering	24%	38%	38%
Werkende bevolking Vlaanderen ²³	23%	41%	36%

Bron: DWSE en KSZ voor doelgroepwerknemers en omkadering; statistics Belgium o.b.v. Enquête naar de ArbeidsKrachten voor werkende bevolking Vlaanderen

Niet onverwacht bestaan de doelgroepwerknemers voornamelijk uit laaggeschoolden (cf. infra). Acht doelgroepwerknemers op tien hebben geen diploma van het hoger secundair onderwijs behaald. Het percentage laaggeschoolden ligt hiermee meer dan drie keer hoger dan het aandeel laaggeschoolden in de totale Vlaamse werkende bevolking. Dit is een belangrijke meerwaarde van de sociale inschakelingseconomie omdat laaggeschoolden het in onze kennismaatschappij heel moeilijk hebben om een plaats op de arbeidsmarkt te vinden. Hooggeschoolden vinden we dan weer nauwelijks terug binnen de totale groep doelgroepwerknemers.

De verdeling van het omkaderend personeel naar scholing volgt wel de Vlaamse cijfers: midden- en hooggeschoolden maken de grootste groep uit.

Nu we een algemeen beeld geschetst hebben, gaan we in tabel 4.9 voor de doelgroepwerknemers dieper in op de verschillende werkvormen.

²² De percentages voor doelgroepwerknemers en omkadering werden in deze tabel berekend zonder de personen met een ontbrekende waarde voor scholing; om vergelijking met de Vlaamse cijfers mogelijk te maken.

²³ Statistics Belgium. (2016). Actieve (werkende en werkloze) en inactieve bevolking sinds 1999 op basis van de Enquête naar de ArbeidsKrachten, per kwartaal, gewest, leeftijdsklasse en onderwijsniveau. Geraadpleegd uit <http://bestat.economie.fgov.be/BeStat>

Tabel 4.9. Verdeling van de werkvormen naar scholing - doelgroepwerknemers

	Laaggeschoold	Midden- geschoold	Hooggeschoold	Scholing onbekend	N
BW	70,6%	8,0%	0,8%	20,6%	14.439
SW	77,1%	19,1%	3,8%	0,0%	4.386
IB-DCH	53,3%	40,2%	5,8%	0,7%	430
IB – COM	63,1%	33,4%	2,9%	0,5%	377
LDE	72,0%	24,1%	3,3%	0,6%	1.935
AZ	77,8%	19,0%	3,1%	0,2%	1.821
AC	6,6%	27,8%	65,6%	0,0%	151
WEP	65,3%	27,0%	7,5%	0,2%	2.315
Totaal Maatwerk	71,5%	11,7%	1,6%	15,2%	19.632
Totaal LDE	72,0%	24,1%	3,3%	0,6%	1.935

Bron: DWSE en KSZ

De werkvormen sociale werkplaatsen en arbeidszorg stellen relatief de meeste laaggeschoolden tewerk: ruim drie vierde is laaggeschoold. Sociale werkplaatsen bieden werk aan zeer moeilijk bemiddelbare werkzoekenden. Dit houdt onder meer in dat de werkzoekende laaggeschoold is. De verklaring waarom 23% van de doelgroepwerknemers binnen sociale werkplaatsen personen zijn die wel een diploma van het secundair onderwijs behaald hebben, is mogelijk omdat we ook personen hebben opgenomen binnen gesco-statuten en werkervaringstrajecten (Deraedt & Van Opstal, 2009a).

Ook de beschutte werkplaatsen hebben veel laaggeschoolden in dienst. Van de doelgroepwerknemers binnen de beschutte werkplaatsen van wie we over opleidingsgegevens beschikken (zo'n 80% van populatie)²⁴, is bijna negen op tien laaggeschoold. Laaggeschoold zijn is geen voorwaarde om als doelgroepwerknemer toegang te krijgen tot een job binnen een beschutte werkplaats, maar hangt vaak samen met hun arbeidshandicap. Velen van hen volgden een opleiding binnen het Buitengewoon Secundair Onderwijs.

De lokale diensteneconomie richtte zich voor het nieuwe decreet op werkzoekenden die ten hoogste een diploma van het hoger secundair onderwijs behaald hebben. Kijken we naar de cijfers, dan zien we dat dit voor 96% van de doelgroepwerknemers bevestigd wordt. Voor

²⁴ Historisch is er weinig zicht op de profielkenmerken van de doelgroepwerknemers binnen de beschutte werkplaatsen. Sinds de toeleiding via VDAB is hier wel een verbetering in.

3% vinden we terug dat ze hooggeschoold zijn. Dit kan verklaard worden door het feit dat deze scholingsvoorwaarde niet geldt voor personen die gerechtigd waren op leefloon of financiële hulp.

Binnen elke werkvorm zijn de meeste doelgroepwerknemers dus laaggeschoold. Enkel de werkvorm activiteitencoöperaties vormt hier een uitzondering op: twee derde van de doelgroepwerknemers binnen deze werkvorm is hooggeschoold.

Ten slotte maken we nog opnieuw de uitweiding naar het nieuwe maatwerk- en LDE-decreet. Binnen de nieuwe decreten vormt scholing geen toelatingsvoorwaarde meer. In de huidige situatie is veruit de grootste groep binnen maatwerk en LDE laaggeschoold. Het is dus belangrijk om in de toekomst te blijven monitoren of laaggeschoolden hun weg blijven vinden naar de sociale inschakelingseconomie.

4.1.5 Arbeidshandicap

Als volgende punt bespreken we in welke mate de verschillende werkvormen personen met een arbeidshandicap tewerkstellen. De cijfers voor arbeidshandicap zijn gebaseerd op de VDAB-definitie: personen met een arbeidshandicap zijn de personen met een indicatie van een arbeidshandicap die in aanmerking komen voor bijzondere tewerkstellingsondersteunende maatregelen (BTOM)²⁵.

Daarnaast geven we voor de personen die niet in aanmerking komen voor BTOM weer of ze wel een vermoeden of indicatie van een handicap hebben. Een persoon met vermoeden van arbeidshandicap heeft een problematiek die (nog) niet gestaafd is door attesten, verslagen, onderzoek, databankgegevens,... Bij een persoon met indicatie van arbeidshandicap werd het vermoeden van arbeidshandicap wel bevestigd door attesten, verslagen, onderzoek, ...

We bespreken eerst tabel 4.10 die de globale verdeling weergeeft voor de personen met een arbeidshandicap (die recht hebben op BTOM).

Tabel 4.10. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar arbeidshandicap

	Arbeidshandicap	Geen arbeidshandicap
Doelgroepwerknemers	35%	65%
Omkadering	2%	98%
Werkende bevolking Vlaanderen	8%	92%

Bron: DWSE en KSZ voor doelgroepwerknemers en omkadering; statistics Belgium o.b.v. Enquête naar de ArbeidsKrachten voor werkende bevolking Vlaanderen

²⁵ Samoy, E. (2015). Handicap en Arbeid. Deel I Definities en Statistieken over de arbeidsdeelname van mensen met een handicap (Update Maart 2015). Brussel: Vlaamse Overheid.

Een aandeel van 35% van de doelgroepwerknemers heeft (volgende de VDAB-definitie) een arbeidshandicap. Het aandeel personen met een arbeidshandicap ligt zo meer dan vier keer hoger dan bij de totale Vlaamse werkende bevolking. De sociale inschakelingseconomie zet dus sterk in op de tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap. Binnen het omkaderend personeel vinden we nauwelijks iemand terug met een arbeidshandicap.

In volgende tabel splitsen we de cijfers uit naar de werkvorm van tewerkstelling voor de doelgroepwerknemers. We nemen ditmaal elk van de drie hierboven beschreven definities van arbeidshandicap op.

Tabel 4.11. Verdeling van de werkvormen naar arbeidshandicap - doelgroepwerknemers

	Vermoeden van arbeids-handicap	Indicatie van arbeids-handicap	Persoon met Arbeids-handicap	Geen arbeids-handicap	N
BW	20,1%	28,9%	51,0%	0,0%	14.439
SW	5,7%	0,1%	15,1%	79,1%	4.386
IB-DCH	0,9%	0,0%	2,8%	96,3%	430
IB – COM	2,9%	0,3%	9,8%	87,0%	377
LDE	3,4%	0,1%	8,3%	88,3%	1.935
AZ	13,8%	2,1%	40,2%	44,0%	1.821
AC	0,0%	0,0%	6,6%	93,4%	151
WEP	3,3%	0,3%	5,7%	90,7%	2.315
Totaal Maatwerk	16,1%	21,3%	41,1%	21,5%	19.632
Totaal LDE	3,4%	0,1%	8,3%	88,3%	1.935

Bron: DWSE en KSZ

We zien dat de beschutte werkplaatsen logischerwijs proportioneel het meest rekruteren bij deze groep: meer dan de helft van de doelgroepwerknemers binnen de beschutte werkplaatsen, heeft een arbeidshandicap. De andere doelgroepwerknemers hebben allemaal een vermoeden of indicatie van arbeidshandicap.

Ook binnen de maatregel arbeidszorg ligt dit aandeel personen met een handicap hoog: vier doelgroepwerknemers op tien hebben er een arbeidshandicap. Daarnaast hebben net geen 16% van de doelgroepwerknemers een vermoeden of indicatie van arbeidshandicap. In de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning werken daarentegen bijna geen personen met een arbeidshandicap.

4.1.6 Gezinssamenstelling

Vervolgens gaan we na wat de gezinspositie van de doelgroepwerknemers is. Vlaamse werkende bevolking.

We geven in een eerste tabel de cijfers weer van het aandeel doelgroepwerknemers en omkadering die aan het hoofd staan van een eenoudergezin of alleenstaand zijn. We focussen in eerste instantie op deze twee categorieën omdat dit twee maatschappelijk kwetsbare gezinsvormen zijn (cf. vorige monitor).

Tabel 4.12. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar gezinspositie

	Hoofd eenoudergezin	Alleenstaand
Doelgroepwerknemers	6%	24%
Omkadering	6%	11%
Bevolking Vlaanderen	8%	31%

Bron: DWSE en KSZ voor doelgroepwerknemers en omkadering; FOD Economie voor werkende bevolking Vlaanderen

Uit de tabel nemen we mee dat drie doelgroepwerknemers op tien tot een maatschappelijk kwetsbare gezinsvorm horen. Drie vierde van deze groep is alleenstaand. Voor het omkaderend personeel ligt het aandeel personen dat tot de gezinsvorm 'hoofd van een eenoudergezin' behoort even hoog als bij de doelgroepwerknemers. Het aandeel alleenstaanden is echter maar half zo groot.

Vervolgens splitsen we de cijfers uit naar werkvorm. We geven ditmaal de volledige verdeling van de gezinsposities weer.

Tabel 4.13. Verdeling van de werkvormen naar arbeidshandicap - doelgroepwerknemers

	(On) gehuwd met kind(eren)	(On) gehuwd zonder kind(eren)	Alleenstaande	Hoofd eenoudergezin	Kind bij (on) gehuwd paar	Kind in een eenoudergezin	Overige	Onbekend	N
BW	15,4%	17,7%	23,2%	2,7%	19,9%	10,7%	10,4%	0,0%	14.439
SW	34,3%	13,2%	26,1%	11,3%	4,9%	4,6%	5,6%	0,0%	4.386
IB-DCH	50,7%	14,0%	7,2%	17,4%	2,8%	1,6%	5,6%	0,7%	430
IB – COM	36,6%	14,3%	19,9%	5,0%	13,0%	4,8%	6,4%	0,0%	377
LDE	37,8%	15,8%	21,3%	11,5%	5,9%	3,4%	3,9%	0,4%	1.935
AZ	13,1%	10,7%	38,1%	7,0%	12,7%	8,1%	10,2%	0,1%	1.821
AC	40,4%	22,5%	19,2%	7,3%	5,3%	2,7%	2,6%	0,0%	151
WEP	36,2%	9,1%	21,7%	12,6%	9,0%	5,1%	6,1%	0,2%	2.315
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>20,8%</i>	<i>16,6%</i>	<i>23,5%</i>	<i>4,9%</i>	<i>16,0%</i>	<i>9,0%</i>	<i>9,2%</i>	<i>0,0%</i>	<i>19.632</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>37,8%</i>	<i>15,8%</i>	<i>21,3%</i>	<i>11,5%</i>	<i>5,9%</i>	<i>3,4%</i>	<i>3,9%</i>	<i>0,4%</i>	<i>1.935</i>

Bron: DWSE en KSZ

De meeste werknemers binnen activiteitencoöperaties, invoegbedrijven en LDE wonen samen met een partner. Voor de beschutte werkplaatsen valt op dat drie tiende van de doelgroepwerknemers behoren tot de categorieën 'kind bij (on)gehuwd paar' of 'kind in een eenoudergezin'. Hun arbeidshandicap zorgt er wellicht voor dat ze vaak nog inwonend zijn bij hun ouders.

Bekijken we de maatschappelijk kwetsbare categorie 'hoofd eenoudergezin', dan valt de werkvorm invoegbedrijven met dienstencheque erkenning op door het hoge aandeel doelgroepwerknemers dat hieronder valt. Ook binnen de werkvormen LDE, sociale werkplaatsen en WEP is meer dan een tiende van de doelgroepwerknemers een eenoudergezin.

Wat betreft de alleenstaanden springt de werkvorm arbeidszorg er bovenuit. Bijna vier doelgroepwerknemers op tien die onder de maatregel arbeidszorg vallen, zijn alleenstaand. We vinden ditmaal het laagste aandeel terug bij de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning. Samengevat zien we dus dat de sociale inschakelingseconomie heel wat doelgroepwerknemers met een kwetsbare gezinssamenstelling tewerkstelt.

Ten slotte verruimen we ons blik nog op de hervormingen binnen de sociale economie met het nieuwe maatwerk- en LDE-decreet. Bekijken we de indeling van de

doelgroepwerknemers binnen de nieuwe decreten, dan zien we dat binnen maatwerk en LDE meer dan één vijfde van de doelgroepwerknemers alleenstaande is. Bij LDE worden daarnaast nog relatief veel werknemers tewerkgesteld die aan het hoofd van een eenoudergezin staan.

4.1.7 LWI-indicator

We beëindigen de bespreking van de profielkenmerken met een berekening van het risico op armoede a.d.h.v. de LWI-indicator die nagaat hoeveel personen in een gezin wonen waar bijna niet gewerkt wordt (d.i. een gezin met een lage werkintensiteit). Een lage werkintensiteit wordt gesteld wanneer de verhouding tussen het aantal werkelijk gewerkte maanden door alle volwassen leden van het huishouden en het aantal maanden dat door hen gewerkt zou kunnen worden tijdens het jaar lager is dan 0,2^{26,27}. Volgende tabel geeft aan hoe hoog het aandeel doelgroepwerknemers is dat leeft in een gezin met een lage werkintensiteit. We zetten dit cijfer ook af t.o.v. de totale Vlaamse bevolking. Deze vergelijking geeft wel een vertekening aangezien de doelgroepwerknemers allemaal aan het werk zijn, wat een positief effect heeft op de hoogte van de LWI-indicator.

Tabel 4.14. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar LWI

	Lage werkintensiteit (LWI)
Doelgroepwerknemers	5%
Omkadering	0%
Bevolking Vlaanderen ²⁸	7%

Bron: DWSE en KSZ

Van de totale groep doelgroepwerknemers leeft 5% in een huishouden met een lage werkintensiteit. Bij het omkaderend personeel vinden we daarentegen niemand terug met een lage werkintensiteit.

Het overgrote deel van de werknemers uit de sociale inschakelingseconomie leeft in een huishouden met een werkintensiteit van 20% of hoger. Het lijkt er dus op dat de sociale

²⁶ De indicator is op deze manier begrensd tussen de waarden 0 en 1. De waarde 0 wordt bekomen wanneer niemand van de volwassen personen in het huishouden betaalde arbeid uitvoert. De waarde 1 wordt bereikt in een huishouden waar alle volwassenen voltijds aan het werk zijn.

²⁷ Studiedienst van de Vlaamse regering. (2014). Armoede en sociale uitsluiting in Vlaanderen relatief stabiel. Geraadpleegd uit <http://www4dar.vlaanderen.be/sites/svr/afbeeldingennieuwtjes/gelijke-kansen/bijlagen/2015-01-16-svr-stats-2014-5-armoede.pdf>

²⁸ Coene, J., Raeymaeckers, P., van der Burg, M. & Dierckx, D. (Eds.), Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2015 (pp. 289-306). Leuven: Acco.

inschakelingseconomie gezien kan worden als een manier om kwetsbare gezinnen uit de armoede te houden.

De verdeling voor doelgroepwerknemers splitsen we ook hier uit naar de verschillende werkvormen.

Tabel 4.15. Verdeling van de werkvormen naar LWI - doelgroepwerknemers

	Lage werkintensiteit (LWI)	N
BW	2,9%	14.439
SW	6,0%	4.386
IB-DCH	8,1%	371
IB – COM	8,7%	347
LDE	4,1%	1.848
WEP	18,7%	2.130
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>3,8%</i>	<i>19.543</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>4,1%</i>	<i>1.848</i>

Bron: DWSE en KSZ

Uit deze uitsplitsing blijkt dat de arbeidsintensiteit voornamelijk laag ligt bij personen die werkzaam zijn binnen de maatregel WEP. Bijna één vijfde leeft er in een huishouden met een lage werkintensiteit. Dit is niet onlogisch aangezien ze maar 12 maanden in het programma werken en een behoorlijk deel van hen dus vrij recent werkloos was voor het grootste deel uit de referentieperiode voor de berekening van de LWI-indicator. Bij een uniforme verdeling werkt één zesde van hen nog maar 2 maand van de afgelopen 12 maanden.

Binnen beschutte werkplaatsen vinden we het minst vaak terug dat de doelgroepwerknemer leeft in een huishouden met een lage werkintensiteit. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze personen relatief vaak inwonend zijn bij hun ouders of andere gezinsleden (cf. supra).

4.2 Tewerkstelling van kansengroepen

Een belangrijke doelstelling van de sociale inschakelingseconomie is het bieden van werk aan mensen die elders op de arbeidsmarkt moeilijk een plaats vinden (cf. supra). Om na te gaan of deze doelstelling wordt behaald, gaan we na in welke mate de kansengroepen

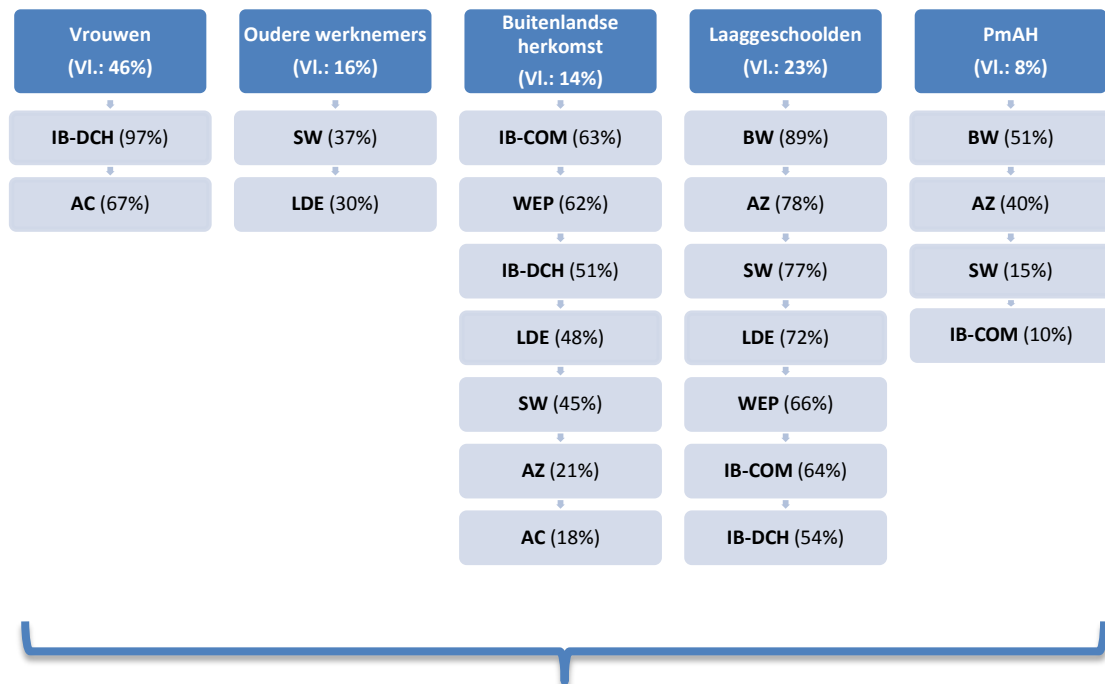
tewerkgesteld worden binnen de sociale inschakelingseconomie. In navolging van de VDAB²⁹ onderscheiden we vier kansengroepen: personen van buitenlandse herkomst, kortgeschoolden, personen met een arbeidshandicap en oudere werknemers.

Een hogere tewerkstelling voor deze kansengroepen is ook één van de streefdoelen in het Pact 2020 Vlaanderen in Actie. Hierin wordt ook als doelstelling gesteld om de werkzaamheidsgraad van vrouwen verder te doen stijgen. Daarom gaan we in deze paragraaf ook na in welke mate de sociale inschakelingseconomie een job biedt aan vrouwen (VIA, 2012).

In bovenstaande secties werden de cijfers van de profielkenmerken steeds afgezet tegenover de werkende bevolking in Vlaanderen. In onderstaand schema wordt voor elke kansengroep samengevat welke werkvormen een hogere diversiteit noteren tegenover de totale werkende bevolking. De werkvormen worden aflopend weergegeven.

Een belangrijke bemerking hierbij is dat we voor het berekenen van de percentages de **ontbrekende waarden niet hebben meegenomen**. Daarom wijken sommige percentages af van de voorgaande bespreking. We volgen deze werkwijze omdat de cijfers voor de totale werkende bevolking in Vlaanderen ook berekend werden zonder de ontbrekende waarden.

Figuur 4.1. Het bereik van kansengroepen in de sociale inschakelingseconomie

²⁹ VDAB. (s.d.) Kansengroepenbepaling. Geraadpleegd uit <https://www.vdab.be/cvs/kansengroepen.shtml>

Aantal oververtegenwoordigde kansengroepen							
SW	IB-DCH	IB-COM	AZ	LDE	BW	WEP	AC
4	3	3	3	3	2	2	2

Drie werkvormen - met name beschutte werkplaatsen, WEP en activiteitencoöperaties - scoren slechts voor twee kansengroepen hoger dan het cijfer voor de totale Vlaamse werkende bevolking. De invoegbedrijven, arbeidszorg en LDE zijn voor drie van de vijf kansengroepen sterker vertegenwoordigd. De diversiteit is daarentegen het hoogst bij de sociale werkplaatsen: vier van de vijf kansengroepen zijn sterker vertegenwoordigd dan het aandeel van deze groepen in de totale werkende bevolking. Enkel vrouwen zijn binnen sociale werkplaatsen minder sterk vertegenwoordigd.

4.3 Evolutie van de boordtabel profielkenmerken

Ten slotte kaderen we de bespreking in sectie 4.1 verder door de evolutie van de profielkenmerken van de doelgroepwerknemers binnen de sociale inschakelingseconomie te schetsen. We doen dit door een boordtabel op te stellen die bovenstaande cijfers voor 2013 vergelijkt met de vorige monitor die betrekking had op 2007. Omdat de vorige monitor niet inging op de tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap, kunnen we geen vergelijking maken voor deze categorie.

Voor de berekening van het aandeel allochtonen maakte de vorige monitor gebruik van de VDAB-definitie. Zoals we hierboven aangaven verkiezen wij om de herkomst van een persoon te monitoren omdat heel wat vreemdelingen de voorbije decennia Belg zijn geworden en zo verdwijnen uit de cijfers gebaseerd op nationaliteit, net als hun kinderen. Het kunnen monitoren van deze indicator is hierom een belangrijke meerwaarde van deze monitor. Om echter op een correcte manier te vergelijken met de vorige monitor geven we wel het percentage allochtonen weer volgens de VDAB-definitie en zetten we het percentage personen van buitenlandse herkomst er tussen haakjes bij voor toekomstige monitoring.

Omdat de vorige monitor de lokale diensteneconomie slechts partieel in beeld kon brengen doordat het nieuwe decreet van lokale diensteneconomie nog niet was ingegaan (cf. supra), nemen we in de bespreking van onderstaande boordtabel de evolutie van LDE niet op.

Voor een snellere interpretatie van de tabel wordt de richting van de evolutie ook in kleur aangegeven. Een rode kleur staat hierbij voor een afname en een groene kleur voor een toename. Hoe donkerder de kleur, hoe groter het verschil.

Tabel 4.16. Boordtabel profielkenmerken doelgroepwerknemers

	% vrouwen		% Allochtonen		% laag- geschoolden		% 55+		% hoofd- eenoudergezin		% Lage werk- intensiteit	
	2007	2013	2007	2013	2007	2013	2007	2013	2007	2013	2007	2013
BW	39%	39%	-	3% (12%)	-	71%	6%	9%	2%	3%	-	2,9
SW	41%	38%	13%	24% (40%)	79%	77%	8%	16%	12%	11%	-	6,0
IB-DCH	98%	97%	18%	25% (47%)	67%	53%	3%	7%	24%	17%	-	8,1
IB – COM	43%	31%	36%	36% (61%)	64%	63%	3%	3%	9%	5%	-	8,7
LDE	-	40%	-	27% (44%)	-	72%	-	12%	-	12%	-	4,1
WEP	71%	44%	16%	39% (60%)	52%	65%	3%	3%	15%	13%	-	18,7
<i>Totaal Maatwerk</i>	43%	40%	-	9% (20%)	-	72%	6%	11%	5%	5%	-	3,8
<i>Totaal LDE</i>	-	40%	-	27% (44%)	-	72%	-	12%	-	12%	-	4,1

Noot: De cijfers van lokale diensteneconomie hebben we voor 2007 niet weergegeven omdat ze slechts betrekking hebben op 18 collectieve invoegbedrijven.

In volgende punten bespreken we de tabel voor de verschillende werkvormen:

- Binnen de populatie van de **beschutte werkplaatsen** zijn de verschuivingen in profiel eerder beperkt. De meest uitgesproken stijging, is deze van het aantal 55+'ers.
- Bij de doelgroepwerknemers binnen **sociale werkplaatsen** zijn de verschillen opvallender met telkens bijna een verdubbeling van het aandeel allochtonen en oudere werknemers (55+).
- De maatregel **invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning** kleurt voornamelijk rood. Vooral de daling van het aantal laaggeschoolden is opvallend.
- Voor de **commerciële invoegbedrijven** vinden we enkel evoluties terug voor het aandeel tewerkgestelde vrouwen, het aandeel doelgroepwerknemers uit een kwetsbare gezinsvorm en in beperkte mate het aandeel laaggeschoolden. De drie categorieën worden minder vaak tewerkgesteld.

- Voor de maatregel **WEP** merken we op dat de bedrijven veel minder rekruteren bij vrouwen, maar daarentegen wel veel meer bij allochtonen en laaggeschoolden in vergelijking met vijf jaar geleden. Er is dus een positieve evolutie merkbaar in de tewerkstelling van deze laatste twee kansengroepen. We beschikken helaas niet over de benodigde data om na te gaan of deze evolutie in verband gebracht kan worden met een verandering in de activiteiten van de projecten.

5. Jobkenmerken

In dit volgende hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de jobkenmerken van de doelgroepwerknemers en het omkaderend personeel. Het doel van dit hoofdstuk is om een beeld te schetsen van het regime, het statuut en de verloning van de job die men uitvoert binnen de sociale inschakelingseconomie.

5.1 Schets 2013

5.1.1 Regime

Als eerste punt bespreken we het regime. Tabel 5.1 geeft weer hoe de verdeling zich stelt tussen voltijds- en deeltijds werkenden. De tabel wordt, naar analogie met het vorige hoofdstuk, weergegeven voor doelgroepwerknemers, omkadering en de totale werkende bevolking in Vlaanderen.

Tabel 5.1. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar regime

	Deeltijds/speciaal ³⁰	Voltijds
Doelgroepwerknemers	35%	65%
Omkadering	28%	72%
Werkende bevolking Vlaanderen	37%	63%

Bron: DWSE en KSZ

De tabel leert ons dat het aandeel voltijds werkenden bij de doelgroepwerknemers hoger ligt dan het percentage voltijds werkenden binnen de totale werkende bevolking. Het verschil is vooral voor omkadering groot: 72% van het omkaderend personeel werkt voltijds tegenover 63% van de werkende bevolking in Vlaanderen.

Het is interessant om voor de doelgroepwerknemers de cijfers op het niveau van de werkvormen te bestuderen. De tabel 5.2 geeft dit weer. Voor de deeltijds werkenden geeft de tabel ook aan hoe hoog hun gemiddelde prestaties zijn. Een tewerkstelling van 0-20% betekent bijvoorbeeld dat men één vijfde of minder van de voltijdse prestaties verricht.

³⁰ Het speciale regime heeft betrekking op het werk in korte/onregelmatige contracten (uitzendarbeid, seizoensarbeid, gelegenheidsarbeid in land- en tuinbouw of in de horeca).

Tabel 5.2. Verdeling van de werkvormen naar regime - doelgroepwerknemers

	Deeltijds 0<-20%	Deeltijds 20<-40%	Deeltijds 40<-60%	Deeltijds 60<-80%	Deeltijds 80<-90%	Deeltijds >99%	Voltijds	N
BW	0,0%	0,2%	10,3%	12,5%	1,6%	7,3%	68,2%	14.439
SW	0,1%	0,6%	18,8%	12,0%	1,2%	2,5%	64,7%	4.386
IB-DCH	0,0%	10,5%	48,8%	23,7%	12,7%	0,0%	4,3%	371
IB – COM	0,6%	3,8%	17,3%	9,5%	3,7%	0,0%	65,1%	347
LDE	0,1%	0,4%	26,8%	13,0%	1,3%	0,9%	57,5%	1.848
WEP	0,0%	0,0%	24,9%	9,9%	0,1%	0,1%	64,1%	2.130
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>0,1%</i>	<i>1,6%</i>	<i>38,4%</i>	<i>37,0%</i>	<i>5,2%</i>	<i>17,6%</i>	<i>66,1%</i>	<i>19.543</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>0,1%</i>	<i>0,4%</i>	<i>26,8%</i>	<i>13,0%</i>	<i>1,3%</i>	<i>0,9%</i>	<i>57,5%</i>	<i>1.848</i>

Bron: DWSE en KSZ

Een eerste uitkomst van de tabel is dat binnen de werkvormen beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen en WEP meer dan twee derde van de doelgroepwerknemers voltijds aan de slag is. Ook binnen LDE is men vaker voltijds dan deeltijds aan het werk.

Opvallend is dat de werknemers binnen de werkvorm invoegbedrijven met dienstencheque erkenning bijna nooit voltijds werken, wat eigen is aan de sector van dienstenchequebedrijven. Idea Consult (2011) berekende dat in 2011 minder dan 11% van de dienstencheque-werknemers voltijds aan het werk was in Vlaanderen. De meeste deeltijds werkenden presteren tussen 40% en 60% van een voltijdse job.

Wanneer de beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen en invoegbedrijven samen worden gevoegd tot de werkvorm Maatwerk, zal deze werkvorm voornamelijk doelgroepwerknemers tewerkstellen onder een voltijdse betrekking.

5.1.2 Statuut

Als tweede punt bespreken we in tabel 5.3 het statuut van de job. We maken een onderscheid tussen arbeiders, bedienden en ambtenaren.

Tabel 5.3. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar statuut

	Arbeider	Bediende	Ambtenaar
Doelgroepwerknemers	94%	6%	0%
Omkadering	19%	81%	0%
Werkende bevolking Vlaanderen	35%	50%	14%

Bron: DWSE en KSZ

De conclusie van de tabel zeer eenduidig: doelgroepwerknemers binnen de sociale inschakelingseconomie werken in de eerste plaats als arbeider. Jobs als bediende komen slechts zelden voor. Binnen de totale werkende bevolking in Vlaanderen werkt slechts een minderheid onder het statuut van arbeider.

Voor het omkaderend personeel is dit minder eenduidig: daar is minder dan één omkaderend personeel op vijf werkzaam onder het statuut van arbeider. Dit percentage ligt hiermee lager dan het cijfer voor de totale werkende bevolking.

In volgende tabel splitsen we de cijfers voor de doelgroepwerknemers uit naar hun werkvorm.

Tabel 5.4. Verdeling van de werkvormen naar statuut - doelgroepwerknemers

	Arbeider	Bediende	N
BW	99,4%	0,6%	14.439
SW	94,0%	6,0%	4.386
IB-DCH	99,2%	0,8%	371
IB – COM	85,3%	14,7%	347
LDE	72,6%	27,4%	1.848
WEP	77,6%	22,4%	2.130
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>97,9%</i>	<i>2,07%</i>	<i>19.543</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>72,6%</i>	<i>27,4%</i>	<i>1.848</i>

Bron: DWSE en KSZ

Uit de tabel blijkt dat we bovenstaande conclusie voor doelgroepwerknemers kunnen doortrekken naar de verschillende werkvormen. Binnen elke werkvorm is de meerderheid van de doelgroepwerknemers als arbeider aan het werk.

Het percentage bedienden ligt het hoogst binnen de werkvormen LDE en WEP. Binnen deze werkvormen is zo'n kwart van de doelgroepwerknemers onder het statuut van bediende werkend.

5.1.3 Loon

De sociale inschakelingseconomie zorgt er in de meeste werkvormen ook voor dat mensen een inkomen verwerven (of een uitkering). Voor de personen die in loondienst werken, analyseren we in dit hoofdstuk hun gemiddeld dagloon. De lonen zijn steeds weergegeven als voltijdsequivalent. Dit betekent dat het dagloon voor deeltijds werkenden bepaald wordt als het loon dat de persoon zou verdienen wanneer deze een voltijdse dag op basis van een 38-uren week zou werken. Op deze manier kunnen we de lonen voor voltijds en deeltijds werkenden vergelijken.

Omdat de daglonen enkel beschikbaar zijn in klassen, kunnen we het gemiddelde en mediane loon niet berekenen. Daarom geven we in onderstaande tabel de verdeling van de mediane loonklasse voor doelgroepwerknemers (daglonen tussen 70 en 80 euro) en de mediane klasse voor het omkaderend personeel (lonen tussen 125 en 150 euro) weer.

Tabel 5.5. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar gemiddeld dagloon

	€70-<€80	€125-<€150
Doelgroepwerknemers	70%	0%
Omkadering	1%	26%
Werkende bevolking Vlaanderen	4%	24% ³¹

Bron: DWSE en KSZ

Maar liefst 70% van de doelgroepwerknemers verdient tussen 70 en 80 euro per dag, terwijl slechts 4% van de werkende bevolking werkt aan dit dagloon (en maar 2% een dagloon lager dan €70 verdient). Vergelijkingen met de Vlaamse cijfers zijn hier wel vertekend omdat de doelgroepwerknemers voornamelijk laaggeschoold zijn.

Het omkaderend personeel volgt de loonverdeling van de Vlaamse bevolking beter. De mediane klasse vinden we voor 26% van het omkaderend personeel terug. Binnen de totale werkende bevolking in Vlaanderen valt 24% onder deze loonklasse.

Volgende tabel bekijkt of de loonverdeling van de doelgroepwerknemers sterk verschilt tussen de verschillende werkvormen.

³¹ Voor de totale werkende bevolking in Vlaanderen heeft 24% betrekking op de loonklasse 120-<150 euro.

Tabel 5.6. Verdeling van de werkvormen naar gemiddeld dagloon - doelgroepwerknemers

	<€60	€60-<€70	€70-<€80	€80-<€90	€90-<€100	>€100	N
BW	0,3%	16,2%	77,5%	4,4%	0,9%	0,7%	14.379
SW	0,5%	6,3%	79,8%	10,3%	2,3%	0,8%	4.092
IB-DCH	0,0%	0,6%	25,6%	73,0%	0,3%	0,6%	352
IB – COM	0,3%	0,0%	8,4%	24,6%	34,1%	32,6%	334
LDE	0,3%	3,6%	41,4%	37,0%	13,1%	4,7%	1.810
WEP	0,1%	23,2%	42,9%	25,6%	5,0%	3,1%	2.107

Bron: DWSE en KSZ

Op het niveau van de werkvormen ligt de mediane loonklasse van de invoegbedrijven hoger dan de andere werkvormen. Doelgroepwerknemers die werken binnen invoegbedrijven met dienstencheque erkenning verdienen doorgaans een loon tussen 80 en 90 euro. Binnen commerciële invoegbedrijven zijn lonen van 90 euro of meer eerder de regel. Zij tellen de hoogste lonen. We zien ook dat de variatie veel hoger ligt bij de commerciële invoegbedrijven (en lokale diensteneconomie). Dit komt omdat de beschutte- en sociale werkplaatsen hun eigen paritaire comité hebben waarin de loonbepalingen worden vastgelegd terwijl het paritair comité van commerciële invoegbedrijven sterk kan verschillen naargelang de sector waarin ze actief zijn. Binnen de nieuwe werkvorm Maatwerk is er zodus een sterke variatie naar verloning terug te vinden, met invoegbedrijven als best betalende werkvorm.

5.2 Evolutie van de boordtabel jobkenmerken

Net als bij de bespreking van de profielkenmerken, eindigen we het hoofdstuk met een boordtabel om de belangrijkste cijfers samen te vatten en af te zetten tegenover de vorige monitor. Op deze manier kunnen we de evolutie van de verschillende kenmerken bestuderen. Ook hier geeft een kleurencode de richting en sterkte van de evolutie weer. We gaan in de bespreking niet in op de evolutie van de LDE-doelgroepwerknemers.

De evolutie van de modale loonklasse is wel moeilijk te vergelijken omdat er in deze periode meerdere loonindexeringen plaatsvonden. Onze data (in loonklassen) laten het helaas niet toe om de reële loonontwikkeling op te volgen.

Tabel 5.7 Boordtabel jobkenmerken doelgroepwerknemers

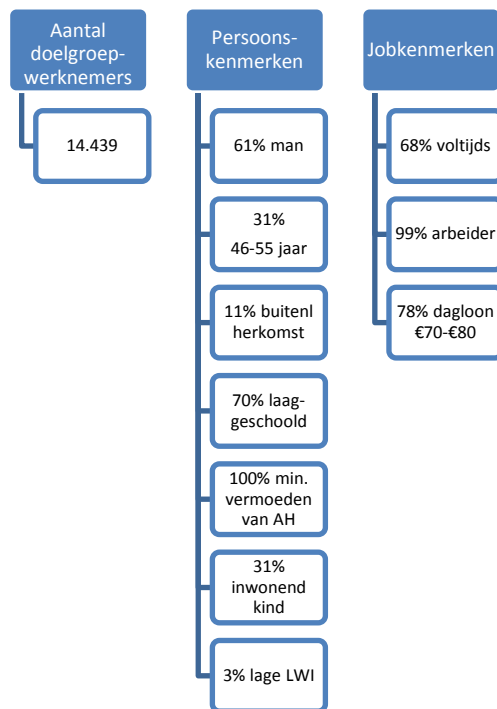
	% voltijds werkenden		Modale loonklasse	
	2007	2013	2007	2013
BW	77%	68%	€60-<€70	€70-<€80
SW	67%	65%	€60-<€70	€70-<€80
IB - DCH	3%	4%	€70-<€80	€80-<€90
IB - COM	68%	65%	€80-<€90	€90-<€100
LDE	-	58%	-	€70-<€80
WEP	35%	65%	€70-<€80	€70-<€80
<i>Totaal Maatwerk</i>	70%	66%	€60-<€70	€70-<€80
<i>Totaal LDE</i>	-	58%	-	€70-<€80

Noot: De cijfers van lokale diensteneconomie hebben we voor 2007 niet weergegeven omdat ze slechts betrekking hebben op 18 collectieve invoegbedrijven.

- Doelgroepwerknemers binnen **beschutte werkplaatsen** en **sociale werkplaatsen** zijn in 2013 minder vaak voltijds aan het werk. Het gemiddeld (voltijdsequivalente) dagloon is er daarentegen wel op vooruitgegaan. De meeste voorkomende loonklasse is in 2013 de klasse 70<-80 euro, terwijl deze in 2007 lager lag. Zoals hierboven gesteld werd, gaat het om nominale loonontwikkelingen en niet om een reële loonevolutie.
- In 2007 vonden we binnen de werkvorm **invoegbedrijven** met **dienstencheque** erkenning bijna niemand terug onder een voltijdse betrekking. Dit is in 2013 dus nog niet gewijzigd. De modale loonklasse is opnieuw met één klasse toegenomen, wat opnieuw wellicht een gevolg is van de verschillende loonindexeringen tijdens deze periode.
- Voor de maatregel **WEP** is de evolutie tegengesteld. Deze doelgroepwerknemers zijn in 2013 bijna dubbel zo vaak voltijds aan het werk.

6. Samenvatting en tussentijdse conclusies

6.1 Beschutte werkplaatsen

De beschutte werkplaatsen zijn de belangrijkste tewerkstellers van doelgroepwerknemers³².

De werkvorm is gericht op de inschakeling van personen met een arbeidshandicap. In voorgaande hoofdstukken becijferden we dat alle doelgroepwerknemers minstens een vermoeden van arbeidshandicap (AH) hebben. Wel is het zo dat slechts de helft van deze personen ook in aanmerking komt voor bijzondere tewerkstellingsondersteunende maatregelen (BTOM), wat een voorwaarde is voor een registratie als persoon met een arbeidshandicap (PmAH).

De focus op personen met een arbeidshandicap heeft indirect tot gevolg

dat laaggeschoolden sterk oververtegenwoordigd zijn binnen de beschutte werkplaatsen. Een probleem bij de analyse van de scholingsgraad was wel dat voor één vijfde van de doelgroepwerknemers geen scholingsgegevens beschikbaar zijn. Dit komt omdat VDAB enkel over scholingsgegevens beschikt van de personen die (ooit) geregistreerd zijn geweest bij VDAB.

Het profiel van de doelgroepwerknemers kenmerkt zich verder doordat ze voornamelijk van het mannelijke geslacht zijn, voornamelijk een Belgische herkomst hebben en vaak nog inwonend bij hun ouders (of kerngezin) zijn, wat als gevolg heeft dat het aandeel doelgroepwerknemers dat leeft in een gezin met een lage werkintensiteit, laag is.

In hun job zijn deze doelgroepwerknemers voornamelijk voltijds aan de slag en werken ze bijna uitsluitend als arbeider. De loonbepalingen voor werknemers in beschutte werkplaatsen worden vastgelegd in hun paritair comité waardoor de loonvariatie tussen de werknemers beperkt is.

³² Voor de berekening van het aantal doelgroepwerknemers binnen de beschutte- en sociale werkplaatsen, werden enkel de personen opgenomen die we terugvonden in de databank van KSZ.

6.2 Sociale werkplaatsen

De sociale werkplaatsen helpen zeer moeilijk bemiddelbare werkzoekenden aan werk. Eind 2013 werden zo meer dan 4.000 personen ingeschakeld op de arbeidsmarkt in een beschermde omgeving (dit is wellicht een onderschatting van het werkelijke aantal, cf. voetnoot 35).

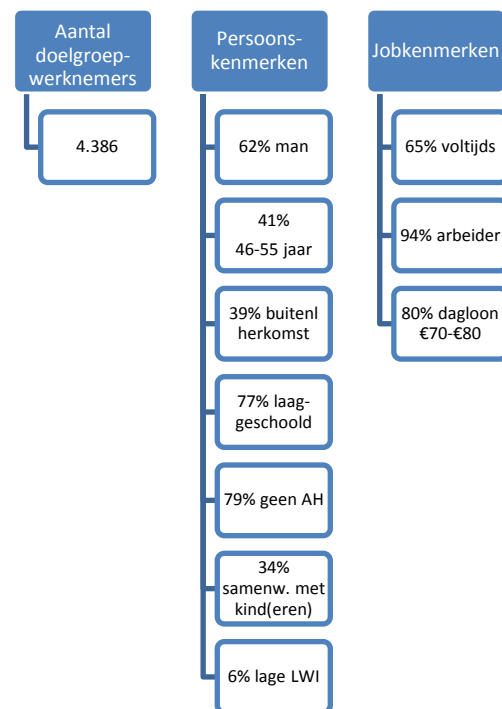
De sociale werkplaatsen zijn sterk gericht op de tewerkstelling van kansengroepen: oudere werknemers, personen van buitenlandse herkomst, laaggeschoolden en personen met een arbeidshandicap zijn er allemaal sterk oververtegenwoordigd ten opzichte van de werkende bevolking in Vlaanderen.

Het aandeel kansengroepen binnen sociale werkplaatsen is sterk toegenomen ten opzichte van de vorige monitor (2007), in het bijzonder

wat betreft de tewerkstelling van alloctonen en 55-plussers: hun aandeel in de populatie doelgroepwerknemers is (bijna) verdubbeld. Het aandeel laaggeschoolden is daarentegen licht afgenomen (verschil van 2%). De evolutie van het aandeel personen met een arbeidshandicap kunnen we niet bestuderen omdat dit in de vorige monitor niet opgenomen werd.

De veroudering van het personeelsbestand heeft als gevolg dat meer dan de helft van de doelgroepwerknemers een leeftijd ouder dan 45 jaar heeft. Dit verouderd personeelsbestand kan mogelijk nefast zijn voor hun werking en zorgt voor een hoge vervangingsvraag naar de toekomst toe. Het derde deel van deze monitor zal dieper ingaan op dit laatste punt.

De jobkenmerken liggen in lijn met die van de beschutte werkplaatsen: een voltijdse tewerkstelling, het statuut van arbeider en een dagloon binnen de loonklasse €70-€80 euro zijn het vaakst voorkomend. Ook voor de sociale werkplaatsen geldt dat hun loonbepalingen worden vastgelegd binnen hun paritair comité.

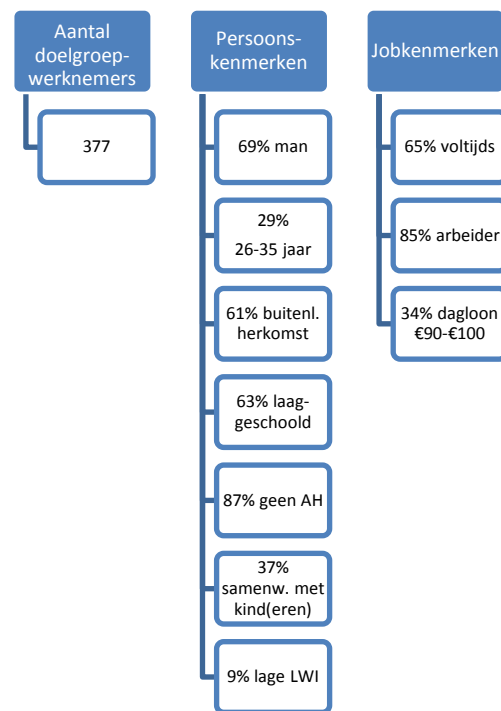

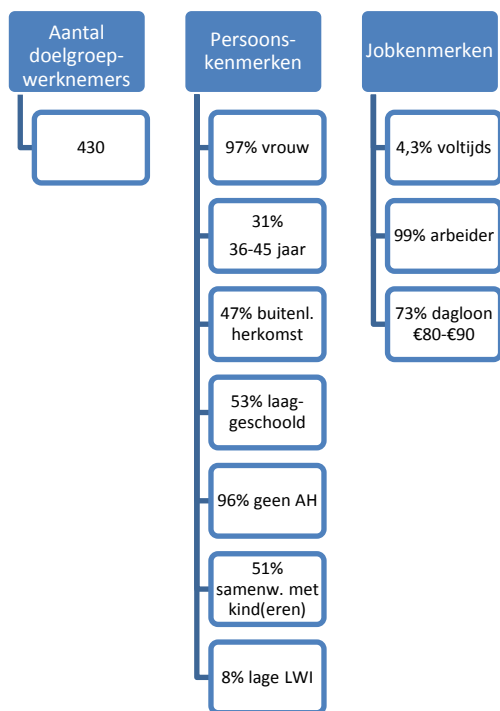
6.3 Invoegbedrijven

De invoegbedrijven zijn reguliere bedrijven die aan de principes van MVO (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) voldoen en zich inzetten voor een tewerkstelling van doelgroepwerknemers (invoegwerknemers) binnen hun onderneming. Sinds 2009 kunnen invoegbedrijven met dienstencheque erkenning geen subsidiëring meer krijgen voor de tewerkstelling van invoegwerknemers.

a) Invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning

b) Commerciële invoegbedrijven

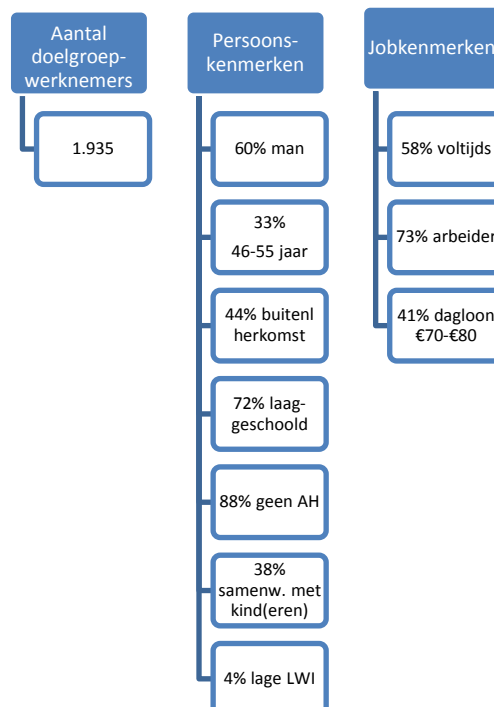

Beide maatregelen zijn sterk gericht op de tewerkstelling van kansengroepen. Meer in het bijzonder personen met een buitenlandse herkomst en laaggeschoolden zijn er oververtegenwoordigd. De commerciële invoegbedrijven tellen daarenboven proportioneel veel personen met een arbeidshandicap: meer dan één tiende van de invoegwerknemers heeft een (vermoeden van) arbeidshandicap. De invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning stellen veel minder personen met een arbeidshandicap tewerk. Zij richten zich op hun beurt wel sterk op de vrouwelijke werklozen: hun personeelsbestand bestaat bijna uitsluitend uit vrouwen, als gevolg van de aard van hun werk (veel naai- en kuiswerk).

Voor de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning gaan de tewerkstellingsplaatsen sinds 2007 proportioneel vaker uit naar alloctonen en minder naar laaggeschoolden. Bij de commerciële invoegbedrijven zijn de verschuivingen minder groot. Enkel het aandeel vrouwen is er sinds 2007 afgenomen van 43% tot 31%.

Wat betreft de jobkenmerken valt het verschil in regime tussen beide groepen van invoegwerknemers op. Terwijl binnen commerciële invoegbedrijven voornamelijk voltijds gewerkt wordt, ligt dit aandeel voor werknemers binnen invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning op minder dan 5%. Zij werken voornamelijk tussen 40 en 60% van een voltijdse prestatie. Wat betreft de tewerkstelling in VTE (voltijdstewerkgestelde equivalenten) is deze werkvorm dus beperkt. Verder geldt voor beide groepen dat ze voornamelijk als arbeider werken. Het modale dagloon ten slotte ligt het hoogst bij de doelgroepwerknemers binnen commerciële invoegbedrijven.

6.4 LDE

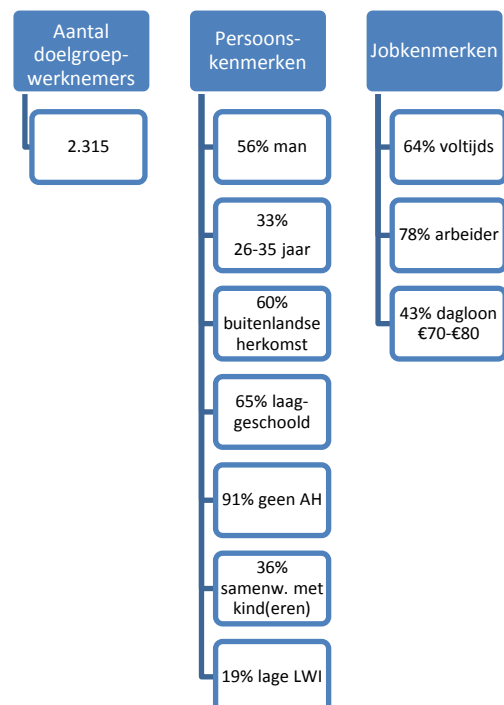

Met het LDE programma wil de Vlaamse overheid een aanvullend dienstenaanbod realiseren dat inspeelt op maatschappelijke noden en trends. Het combineert de principes van MVO met inschakeling van kansengroepen. Het programma richt zich op personen die maximum een diploma secundair onderwijs hebben.

Deze werkvorm is vrij recent en werd pas sinds 2008 een regulier programma. Een vergelijking met vorige monitor is dus niet mogelijk. Het programma richt zich op de tewerkstelling van kansengroepen en slaagt er ook in deze te bereiken, meer in het bijzonder personen met een buitenlandse herkomst en laaggeschoolden en oudere werknemers zijn er oververtegenwoordigd.

Wat betreft de jobkenmerken werkt het merendeel van de doelgroepwerknemers voltijds (57%). In tegenstelling tot voorgaande werkvormen werkt met 27% een niet onaanzienlijk deel als bediende binnen deze werkvorm. Naar dagloon, zien we enige variatie, waar de loonklasse €70-€80 euro zijn het vaakst voorkomend is.

6.5. WEP

Werkervaring richt zich op langdurig werkzoekenden (24 maanden) en wil voor deze doelgroep een brug zijn tussen werkloosheid en reguliere tewerkstelling. Deze maatregel zal samen met PWA en art60§7 worden omgevormd tot een nieuw systeem van tijdelijke werkervaring.

Naar bereik van kansengroepen zien we vooral een erg sterke vertegenwoordiging van personen van buitenlandse herkomst. Opvallend is een sterke verschuiving in het profiel van de werknemers waarbij meer kansengroepen worden bereikt: we zien een sterke stijging van zowel het aantal allochtonen als van laaggeschoolden. Ook het aantal voltijds medewerkers is sterk gestegen.

Binnen deze werkvorm werkt 64% voltijds, naar loon merken we enige variatie met als meest voorkomende dagloon 70-80 euro. In tegenstelling tot LDE valt wel nog een aanzienlijk deel van de werknemers in de lagere loonklasse van 60-70 euro (23%).

DEEL III: ONDERNEMINGEN IN DE SOCIALE INSCHAKELINGSECONOMIE

In dit derde deel verschuiven we onze blik van het individuele niveau (de doelgroepwerknemers en hun omkadering) naar het niveau van de ondernemingen die actief zijn in de sociale inschakelingseconomie (afgekort in dit rapport als SIE-ondernemingen). We schetsen een basisprofiel van deze bedrijven.

Het basisprofiel start met een globale schets van het aantal SIE-ondernemingen dat Vlaanderen telt en hun spreiding naar werkvormen. Vervolgens wordt een beknopt activiteitenprofiel opgemaakt en een weergave gegeven van de grootte van deze bedrijven. Dit laatste wordt aangevuld met een bespreking van de evolutie in tewerkstelling t.o.v. het

jaar voordien. Een laatste basisindicator geeft een aanzet tot een analyse van de geografische spreiding van de ondernemingen in Vlaanderen. In dit hoofdstuk zullen we voor de meeste indicatoren geen evolutie kunnen schetsen tussen 2007 en 2013 door verschillen in data-aanlevering.

7. Basisprofiel van de ondernemingen

7.1 Methode

Het DWSE leverde een inputlijst aan van alle ondernemingen binnen de sociale inschakelingseconomie op 31/12/2013. In de hierop volgende analyse hebben we enkel ondernemingen opgenomen die op 31/12/2013 minstens één doelgroepwerknemer uit de hiervoor besproken werkvormen tewerkstelden. Bij de interpretatie van wat volgt, dient daarnaast ook rekening gehouden worden met volgende:

- Ondernemingen bakenen we af o.b.v. hun KBO-nummer (ondernemingsnummer): elke onderneming heeft in dit rapport een uniek KBO-nummer. De bespreking van de ondernemingskenmerken verloopt in lijn hiervan steeds op gecentraliseerd niveau (en dus niet op het niveau van de eventuele vestigingen die deze ondernemingen hebben). Een gevolg hiervan is het feit dat we alle economische activiteiten van deze ondernemingen (omzet, tewerkstelling, ...) toewijzen aan het geografisch gebied waar de hoofdzetel gevestigd is.
- Het DWSE heeft in deze inputlijst voor iedere onderneming aangegeven welke werkvormen erkend zijn. Bij meerdere erkenningen per ondernemingsnummer (combinatie met WEP of arbeidszorg), werd steeds gekozen voor de andere werkvorm.
- De keuze om ondernemingen per ondernemingsnummer te bespreken maakt ook abstractie van het feit dat verschillende bedrijven uit de sociale economie een hybride organisatiestructuur hebben en opereren onder meerdere ondernemingsnummers en erkenningen die bedrijfseconomisch met elkaar verbonden zijn. Het is echter onmogelijk om deze complexe realiteit van hybride organisatieclusters op basis van administratieve data alleen in kaart te brengen. Bovendien worden RSZ-gegevens gekoppeld aan ondernemingsnummers en worden jaarrekeningen opgesteld per ondernemingsnummer.
- Opnieuw kunnen we de activiteitencoöperaties niet verder bespreken omdat we niet beschikken over corresponderende ondernemingsnummers voor deze personen. Daarnaast hebben we 195 doelgroepwerknemers die in deel II beschreven werden (6 personen uit de werkvorm invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning, 2 personen uit de werkvorm commerciële invoegbedrijven, 30 personen uit LDE, 148 personen uit WEP en 9 personen uit arbeidszorg) niet teruggevonden in de inputlijst voor ondernemingen uit het DWSE. Zij zijn werkzaam in negen

verschillende ondernemingen. Deze ondernemingen worden daarom niet meegenomen in onderstaande analyses.

7.2 Aantal ondernemingen

Op 31 december 2013 telde de sociale inschakelingseconomie 702 ondernemingen in Vlaanderen. Dit zijn 48 ondernemingen meer dan de vorige monitor (2007).

Tabel 7.1. Aantal SIE-ondernemingen in 2007 en 2013, naar werkvorm

Ondernemingen	2007	2013
Beschutte Werkplaats	54	54
Sociale Werkplaats	98	94
Invoegbedrijf – DCH	31	22
Invoegbedrijf – COM	84	105
LDE	18	231
WEP	367	196
Activiteitencoöperatie ³³	-	-
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>267</i>	<i>275</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>18*</i>	<i>231</i>
Totaal aantal ondernemingen	654	702

Noot: De cijfers voor de lokale diensteneconomie hebben voor 2007 slechts betrekking op 18 collectieve invoegbedrijven (Deraedt & Van Opstal, 2009a)

Bron: Cijfers 2007 overgenomen uit vorige monitor (Deraedt & Van Opstal, 2009a); Cijfers 2013: DWSE en KSZ

De gewijzigde beleidscontext maakt vergelijken tussen 2007 en 2013 echter moeilijk. Zo was in 2007 het decreet rond de lokale diensteneconomie nog niet van kracht. De vorige monitor anticipeerde wel op dit nieuwe decreet door de collectieve invoegbedrijven (18 ondernemingen) al tot de lokale diensteneconomie te rekenen. Sinds de inwerkingtreding van het decreet in 2008 is het aantal lokale diensteneconomieondernemingen sterk toegenomen tot in totaal 231 ondernemingen. De omgekeerde beweging zien we bij WEP,

³³ Voor de activiteitencoöperaties beschikken we enkel over data op werknemersniveau. Uit cijfers van het DWSE weten we dat Vlaanderen vijf activiteitencoöperaties telt die door Starterslabo overkoepeld worden (<http://www.vlaanderen.be/nl/ondernemen/een-eigen-zaak-starten/activiteitencoöperatie>).

het aantal WEP-promotoren daalde van 367 tot 196. Het aantal dienstenchequebedrijven met een erkenning als invoegbedrijf is op haar beurt uitdovend sinds 2009 wat inhoudt dat geen nieuwe invoegwerknemers meer gesubsidieerd worden voor deze activiteit. Dit zien we in de cijfers weerspiegeld worden met een afname van negen invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning. Het aantal commerciële invoegbedrijven is wel toegenomen van 84 ondernemingen in 2007 tot 105 ondernemingen in 2013.

De grote schommelingen in het aantal ondernemingen die zich niet exclusief richten op de doelgroep, staat in sterk contrast met schommelingen in het aantal ondernemingen die zich exclusief tot de doelgroep richt: het aantal beschutte werkplaatsen is hetzelfde gebleven, het aantal sociale werkplaatsen is afgenomen van 98 tot 94.

De beschutte werkplaatsen tellen veel minder ondernemingen, hoewel zij wel de meeste doelgroepwerknemers tewerkstellen. Dit komt omdat de meeste beschutte werkplaatsen eerder grote ondernemingen zijn (cf. infra sectie 7.4).

7.3 Activiteiten

Het opstellen van een activiteitenprofiel voor de sociale inschakelingseconomie is geen eenvoudige opgave. Het rapport ‘Verfijning Database Sociale Economie Ondernemingen’ van Desseyn (2015) concludeert dat er op dit ogenblik geen databank voorhanden is die “voorziet in betrouwbare, dekkende en actuele gegevens over de ondernemingen binnen de Sociale inschakelingseconomie” (p.1). Dit belemmert het accuraat monitoren van het activiteitenprofiel van de sociale inschakelingseconomie.

In vorige monitor werden drie bronnen gebruikt voor de beschrijving van de activiteiten: de databank van **VOSEC (nu In-C)**, de activiteitenclassificatie van het **VSA WSE**³⁴ en de **NACE-BEL** code. De databank van VOSEC had (o.a.) als beperking dat het KBO-nummer bij de meeste ondernemingen niet was ingevuld. Dit nummer is noodzakelijk voor het aanmaken van een koppeling met de andere databanken. Het gebruik van de classificatie van het VSA WSE werd bemoeilijkt doordat de activiteiten niet gedetailleerd waren ingevuld: de meeste activiteiten werden als ‘sociale economie’ of ‘werk’ aangeduid, wat weinig bijkomende informatie verschaft voor monitoring (Deraedt & Van Opstal, 2009a). De NACE-BEL indeling heeft dan weer als beperking dat deze voor de beschutte- en sociale werkplaatsen geen meerwaarde biedt omdat zij een aparte code³⁵ hebben die als enige informatie geeft dat de onderneming een beschutte- of sociale werkplaats is en niet dieper ingaat op hun activiteiten. Voor de andere werkvormen kan wel een activiteitenprofiel opgesteld worden, maar deze blijft beperkt tot een indeling in brede categorieën. Daarenboven worden de codes door de ondernemingen zelf aangegeven waardoor fouten of verschuivingen van activiteiten niet altijd worden doorgegeven.

³⁴ Sinds 2014 geïntegreerd in het DWSE.

³⁵ Code 88.995

Om bovenstaande knelpunten deels te remediëren, werd getracht de data van In-C (opvolger van VOSEC) m.b.t. de activiteiten binnen de sociale economie via het KBO nummer te koppelen aan de NACE codes om op deze wijze een fijnmaziger beeld te krijgen van de activiteiten binnen de sociale inschakelingseconomie. De betrouwbaarheid van deze indeling bleek echter onvoldoende voor gebruik in deze monitor. Daarom zijn we genoodzaakt om ons, net zoals bij de vorige monitor, te beperken tot de NACE-BEL indeling.

We verkregen de NACE-codes op een twee-digit niveau³⁶. De NACE-BEL indeling biedt een classificatie van de economische activiteiten aan waarbij wordt aangegeven welke activiteit het meeste bijdraagt aan de totale toegevoegde waarde van de onderneming. Tabel 7.2 geeft voor iedere bedrijfsvorm de verdeling van de ondernemingen naar activiteiten weer (het zijn steeds de activiteiten van de hoofdzetel). We beperken de tabel tot een weergave van vijftien veel voorkomende activiteiten, waarbij werd gezorgd dat voor iedere bedrijfsvorm de meest voorkomende activiteiten in de tabel werden opgenomen. We voeren deze reductie uit omdat sommige werkvormen, zoals de commerciële invoegbedrijven, verdeeld zijn over een groot arsenaal aan activiteiten³⁷ waarbij de meesten slechts weinig voorkomen.

³⁶ Een aanlevering van de NACE-BEL indeling op meer dan twee-digits was omwille van privacy-redenen niet mogelijk. Een indeling op meer dan twee digits zou ons wel meer info kunnen verschaffen voer de activiteiten van de verschillende ondernemingen.

³⁷ 21 verschillende activiteiten in het geval van de commerciële invoegbedrijven.

Tabel 7.2. Overzicht van de 15 veel voorkomende activiteiten, naar werkvorm

Ondernemingen	BW	SW	IB-DCH	IB-COM	LDE	WEP
Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting ³⁸	52	90	3	0	70	39
Openbaar bestuur en defensie, verplichte sociale verzekering	0	1	0	0	96	49
Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting ³⁹	2	0	0	0	3	40
Diensten in verband met gebouwen, landschapsverzorging ⁴⁰	0	1	15	8	8	0
Verenigingen	0	1	0	0	18	12
Onderwijs	0	0	0	0	7	21
Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen	0	0	0	19	0	0
Exploitatie van en handel in onroerend goed	0	0	0	0	13	4
Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden	0	0	0	15	0	0
Eet- en drinkgelegenheden	0	0	0	6	2	0
Overige persoonlijke diensten	0	0	3	4	0	0
Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten	0	0	0	6	0	0
Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten	0	0	0	6	0	0
Bouw van gebouwen, ontwikkeling van bouwprojecten	0	0	0	6	0	0
Totaal ondernemingen binnen de 15 activiteiten	54	93	21	70	217	165
Totaal aantal ondernemingen	54	94	22	105	231	196

Bron: DWSE en KSZ

³⁸ Activiteiten van gezins- en bejaardenzorg aan huis, dag- en diencentra voor ouderen, dagcentra voor personen met een lichamelijke handicap, kinderopvang,..

³⁹ Rust- en verzorgingstehuizen, instellingen met huisvesting voor ouderen en voor personen met een lichamelijke handicap,...

⁴⁰ Reiniging van gebouwen, landschapsverzorging

Twee beschutte- en drie sociale werkplaatsen werden niet geregistreerd onder de NACE-BEL code 88.995. Voor deze ondernemingen is er mogelijk een verkeerde registratie gebeurd⁴¹, wat bevestigt dat deze bron niet volledig betrouwbaar is. De code wordt immers door het bedrijf zelf geregistreerd, met weinig controle op fouten en wijzigingen doorheen de tijd (cf. supra).

Voor de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning toont de tabel aan dat zij zich voornamelijk richten op de schoonmaaksector ('diensten in verband met gebouwen, landschapsverzorging'). De commerciële invoegbedrijven werken op hun beurt voornamelijk binnen de activiteiten van groothandel en gespecialiseerde bouwwerkzaamheden. Voor de lokale diensteneconomie en WEP-ondernemingen geldt dat de activiteiten in de eerste plaats gericht zijn op openbaar bestuur (gemeentelijke overheden, OCMW's,...) en maatschappelijke dienstverlening (o.a. woonzorgcentra, kinderdagverblijven)

Concluderend kunnen we stellen dat o.b.v. administratieve databanken slechts een partieel zicht op de activiteiten in de sociale inschakelingseconomie verkregen wordt. Ten opzichte van de vorige monitor is er hierin geen vooruitgang geboekt. Een bevraging of zelfrapportage tool is noodzakelijk om een accuraat activiteitenprofiel te kunnen schetsen.

7.4 Grootte van de ondernemingen

7.4.1 Grootte van de SIE-ondernemingen in VTE-tewerkstelling en aantal arbeidsplaats

In deze sectie bespreken we de ondernemingsgrootte, uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen. Een arbeidsplaats corrigeert niet voor deeltijdse tewerkstelling, dus elke tewerkstelling is een arbeidsplaats ongeacht het tewerkstellingspercentage. Deze gegevens waren enkel opvraagbaar in klassen, wat ons niet toelaat om statistische indicatoren als de mediane of gemiddelde bedrijfsgrootte te berekenen. Aangezien we ook geïnteresseerd zijn in deze indicatoren, berekenen we deze voor de voltijdsequivalente (VTE) tewerkstelling in de onderneming, die we wel konden verkrijgen in exacte cijfers. Zo kunnen we de verdeling van de ondernemingen in aantal arbeidsplaatsen dus verrijken met cijfers over de gemiddelde en mediane voltijdsequivalente tewerkstelling binnen de ondernemingen.

Deze cijfers hebben steeds betrekking op alle werknemers die werkzaam zijn in het bedrijf, dus ook de personen die geen doelgroepwerknemer of gesubsidieerd omkaderingspersoneel zijn. Bij de beschutte en sociale werkplaatsen kunnen we wel stellen dat het aantal 'andere werknemers' binnen de ondernemingen doorgaans beperkt is aangezien deze werkvormen als kerntaak hebben om doelgroepwerknemers in te schakelen. Voor deze twee werkvormen geven de volgende secties wellicht een goede weergave van het aantal sociale

⁴¹ We hebben geen beschikbare data over het paritaire comité waar deze ondernemingen onder vallen, mogelijk kan hier ook een verklaring in liggen.

economie werknemers binnen de ondernemingen. Dit is anders bij de invoegbedrijven en werkervaringsbedrijven waar de reguliere werkomgeving ervoor zorgt dat het aantal ‘andere werknemers’ hoog is.

Om voor alle werkvormen een volledig beeld te kunnen schetsen van het aantal doelgroepwerknemers per onderneming, maakten we een koppeling met de werknemersdatabank om te kunnen berekenen hoeveel doelgroepwerknemers we in iedere onderneming terugvinden. We tellen dus per onderneming het totale aantal gesubsidieerde doelgroepwerknemers die we volgens de afbakening beschreven in hoofdstuk 2, weerhouden hebben.

Samengevat bespreken we in deze sectie:

- De verdeling van het aantal arbeidsplaatsen in de volledige onderneming, uitgedrukt in klassen;
- De gemiddelde en mediane VTE-tewerkstelling van de volledige onderneming;
- De verdeling van het aantal doelgroepwerknemers per onderneming.

Aantal arbeidsplaatsen

We starten met een bespreking van de ondernemingsgrootte, uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen. Deze indicator telt dus enkel het aantal werknemers binnen de onderneming en maakt geen correctie voor deeltijdse tewerkstelling, dus ook een 20% tewerkstelling is een arbeidsplaats. Zoals we hierboven aangaven is voor deze indicator enkel een weergave in klassen beschikbaar⁴² waardoor we geen indicatoren als de mediane- of het gemiddelde ondernemingsgrootte kunnen berekenen.

Net als in de vorige hoofdstukken vergelijken we eerst de dimensiegrootte van SIE ondernemingen met de cijfers voor Vlaanderen.

⁴² Omwille van privacy-redenen was het enkel mogelijk om het aantal arbeidsplaatsen in klassen te verkrijgen.

Tabel 7.3. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar ondernemingsgrootte (uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen)

	<5	5-9	10-19	20-49	50-99	100-199	200-499	>=500
SIE bedrijven	3%	5%	12%	21%	19%	15%	15%	9%
Ondernemingen in Vlaanderen ⁴³	70%	13%	8%	5%	2%	1%	1%	0,3%

Bron: DWSE en KSZ

Noot: De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

De sociale inschakelingseconomie telt bijna geen kleine ondernemingen (ondernemingen met minder dan tien arbeidsplaatsen), in tegenstelling tot de globale Vlaamse cijfers. Het aandeel middelgrote- en grote ondernemingen ligt daarentegen proportioneel hoger bij de SIE-ondernemingen. Tabel 7.4 splitst de cijfers voor SIE-ondernemingen uit naar werkvorm.

Tabel 7.4. Ondernemingsgrootte SIE-ondernemingen (uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen), naar werkvorm

	<5	5-9	10-19	20-49	50-99	100-199	200-499	≥500	n
BW	0,0%	0,0%	0,0%	3,7%	7,4%	24,1%	42,6%	22,2%	54
SW	0,0%	2,1%	11,7%	38,3%	31,9%	12,8%	3,2%	0,0%	94
IB-DCH	0,0%	0,0%	4,5%	18,2%	40,9%	18,2%	0,0%	18,2%	22
IB – COM	9,8%	3,9%	21,6%	38,2%	8,8%	3,9%	8,8%	4,9%	102
LDE	4,8%	5,6%	10,0%	15,6%	17,8%	15,1%	17,7%	13,4%	231
WEP	1,0%	8,2%	14,3%	15,8%	19,4%	19,4%	15,8%	6,1%	196
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>3,7%</i>	<i>2,2%</i>	<i>12,5%</i>	<i>29,8%</i>	<i>19,1%</i>	<i>12,1%</i>	<i>12,9%</i>	<i>7,7%</i>	<i>272</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>4,8%</i>	<i>5,6%</i>	<i>10,0%</i>	<i>15,6%</i>	<i>17,8%</i>	<i>15,1%</i>	<i>17,7%</i>	<i>13,4%</i>	<i>231</i>

Bron: DWSE en KSZ

Noot: De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

De beschutte werkplaatsen zijn duidelijk grote ondernemingen: net geen twee beschutte werkplaatsen op drie bieden werk aan 200 werknemers of meer. De sociale werkplaatsen en de commerciële invoegbedrijven bestaan op hun beurt vaker uit middelgrote ondernemingen. Meer dan de helft van deze bedrijven tellen minder dan 50 werknemers.

De lokale diensteneconomieondernemingen en WEP tellen dan weer voornamelijk ondernemingen met een ondernemingsgrootte van 50 werknemers of meer. Dit heeft te

⁴³ Dynam =>

maken met het feit dat het veelal over lokale besturen en grotere vzw's (bv. uit de zorgsector) gaat waarin de LDE-component of WEP-tewerkstelling vaak heel beperkt is.

VTE-tewerkstelling

Om indicatoren als de gemiddelde en mediane tewerkstelling van de bedrijven te berekenen, doen we beroep op de tewerkstellingscijfers uitgedrukt in VTE. Onderstaande tabel geeft deze twee indicatoren voor de verschillende werkvormen weer, aangevuld met de verdeling over kwartielen als maatstaf voor spreiding⁴⁴.

Tabel 7.5. Gemiddelde en mediane VTE-tewerkstelling in de SIE-ondernemingen, naar werkvorm

	Gemiddelde (VTE)	Q1	Mediaan (VTE)	Q3
BW	286,2	110,5	197,3	359,8
SW	50,5	23,3	39,0	64,6
IB-DCH	145,5	26,8	42,6	87,2
IB – COM	108,7	11,5	27,9	62,1
LDE	309,2	18,8	64,5	185,6
WEP	135,4	15,7	53,2	130,3
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>126,6</i>	<i>22,3</i>	<i>43,1</i>	<i>115,6</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>309,2</i>	<i>18,8</i>	<i>64,5</i>	<i>185,6</i>

Bron: DWSE en eigen berekeningen op KSZ-data

Noot: De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

We merken op dat de gemiddelde- en mediane tewerkstelling (uitgedrukt in VTE) sterk van elkaar afwijken bij de invoegbedrijven, lokale diensteneconomieondernemingen en WEP. Dit komt omdat enkele steden en grote bedrijven erkend zijn als invoegbedrijf, lokale diensteneconomie of WEP. De kwartielen zijn daarom een relevantere maatstaf voor het bestuderen van de bedrijfsgrootte in de sector.

⁴⁴ Kwartielen zijn als volgt te interpreteren:

- Het eerste kwartiel (Q1) geeft aan dat ten minste 25% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q1.
- Het tweede kwartiel (Q2 or mediaan)) geeft aan dat ten minste 50% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q2.
- Het derde kwartiel (Q3) geeft aan dat ten minste 75% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q3. M.a.w. stelt 25% van de bedrijven dus meer doelgroepwerknemers tewerk dan Q3.

De mediane beschutte werkplaats blijkt zo'n 200 VTE werknemers te tellen. De schaalgrootte van de beschutte werkplaatsen ligt opnieuw duidelijk hoger dan die van de andere werkvormen. De mediane VTE-bedrijfsgrootte ligt bij de andere werkvormen tussen 28 VTE werknemers (bij commerciële invoegbedrijven) en 66 VTE werknemers (bij LDE).

Aantal doelgroepwerknemers in de onderneming

Bovenstaande cijfers toonden aan dat beschutte werkplaatsen erg grote ondernemingen zijn, zowel in het aantal arbeidsplaatsen dat ze aanbieden als in voltijds equivalente tewerkstelling. Ook de werkvormen lokale diensteneconomie en WEP tellen heel wat grote ondernemingen: meer dan vier ondernemingen op tien tellen er 100 arbeidsplaatsen of meer. In tegenstelling tot de beschutte werkplaatsen zijn deze werkvormen niet exclusief op de tewerkstelling van doelgroepwerknemers gericht. Zij stellen heel wat andere werknemers te werk. Om het aantal doelgroepwerknemers ook voor deze werkvormen in kaart te kunnen brengen, berekenden we deze cijfers zelf vanuit de werknemersdatabank door voor iedere onderzochte onderneming te becijferen hoeveel doelgroepwerknemers deze telt in onze werknemersdatabank.

Tabel 7.6 geeft aan hoeveel doelgroepwerknemers iedere onderneming gemiddeld tewerkstelt, uitgesplitst naar werkvorm. Daarnaast worden ook nog het eerste, tweede en derde kwartiel berekend om de spreiding aan te geven.

Tabel 7.6. Aantal doelgroepwerknemers binnen SIE-ondernemingen, naar werkvorm

Aantal doelgroepwerknemers per onderneming	Gemiddelde	Q1	Mediaan (Q2)	Q3	N
BW	267,7	112,0	188,5	315,0	54
SW	67,0	26,0	47,0	93,0	94
IB-DCH	19,3	4,0	7,5	16,0	22
IB – COM	3,6	1,0	2,0	3,0	105
LDE	12,0	2,0	4,0	11,0	231
WEP	6,4	2,0	3,0	6,0	196
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>78,4</i>	<i>2,0</i>	<i>20,0</i>	<i>96,0</i>	<i>275</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>12,0</i>	<i>2,0</i>	<i>4,0</i>	<i>11,0</i>	<i>231</i>

Bron: DWSE, KSZ en eigen berekeningen op KSZ-data

De beschutte werkplaatsen bieden werk aan heel wat doelgroepwerknemers: een gemiddelde beschutte werkplaats telt bijna 268 doelgroepwerknemers. Een kwart van de beschutte werkplaatsen stelt zelfs meer dan 315 doelgroepwerknemers te werk.

Ook de sociale werkplaatsen tellen veel doelgroepwerknemers. Zo heeft een gemiddelde sociale werkplaats 67 doelgroepwerknemers in dienst.

Een ander plaatje is bij de andere werkvormen, die zich niet exclusief richten op de tewerkstelling van doelgroepwerknemers, terug te vinden. Het aantal doelgroepwerknemers ligt er erg laag. Bij commerciële invoegbedrijven, lokale diensteneconomie en WEP telt de helft van de bedrijven minder dan vijf doelgroepwerknemers. Dit is een belangrijke bemerking in het licht van het nieuwe maatwerk- en LDE decreet die een minimale schaalgrootte vereisen voor de tewerkstelling van doelgroepwerknemers.

Voor we hier dieper op ingaan, geeft volgende tabel nog een vergelijking weer tussen het mediane aantal doelgroepwerknemers (in VTE dat berekend werd in tabel 7.5) en het mediane aantal tewerkgestelde doelgroepwerknemers (berekend in aantal arbeidsplaatsen).

Tabel 7.7. Vergelijking mediane VTE-tewerkstelling en mediane aantal doelgroepwerknemers in de onderneming, naar werkvorm.

Aantal doelgroepwerknemers per onderneming	Mediane VTE tewerkstelling in de onderneming*	Mediane aantal doelgroepwerknemers	n
BW	197,3	188,5	54
SW	39,0	47,0	94
IB-DCH	42,6	7,5	22
IB – COM	27,9	2,0	105
LDE	64,5	4,0	231
WEP	53,2	3,0	196
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>43,1</i>	<i>20,0</i>	<i>275</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>64,5</i>	<i>4,0</i>	<i>231</i>

Bron: DWSE en eigen berekeningen op KSZ-data

Noot: * De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

De tabel bevestigt het onderscheid tussen de beschutte- en sociale werkplaatsen enerzijds en de andere werkvormen anderzijds. Deze eerste werkvormen richten zich duidelijk op de tewerkstelling van doelgroepwerknemers. Het mediane aantal doelgroepwerknemers ligt er zelfs hoger dan de VTE tewerkstelling op ondernemingsniveau, wat verklaard wordt door deeltijdse tewerkstelling. De andere werkvormen richten zich veel minder op de

tewerkstelling van doelgroepwerknemers, hun mediane aantal doelgroepwerknemers ligt er laag in verhouding tot de bedrijfsgrootte.

Evaluatie van de minimale schaalgrootte in het nieuwe maatwerk- en LDE decreet

De nieuwe decreten vereisen een minimale schaalgrootte voor de maatwerk- en LDE ondernemingen. Voor een maatwerkafdeling en een lokale diensteneconomieonderneming wordt vereist dat op jaarbasis aan minstens 5 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers werk wordt verschaft. Voor maatwerkbedrijven ligt dit aantal op minimum 20 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers. De cijfers uit tabel 7.6 kunnen we aanwenden om een schatting te maken van het aantal ondernemingen dat op 31/12/2013 niet voldoet aan de minimale voorwaarden.

Het is niet noodzakelijke dat de andere ondernemingen wel aan de voorwaarden voldoen aangezien de minimumvoorwaarden uitgedrukt worden in VTE-tewerkstelling^{45,46} en niet in aantal arbeidsplaatsen. Wel geeft de tabel een aanduiding van het aantal bedrijven die niet aan de minimumeisen voldoen (een nuancering hierop is wel dat deze minimumvoorwaarden op jaarbasis vereist worden, terwijl deze tabel een momentanalyse weergeeft).

⁴⁵ Daarenboven zijn ook de toelatingsvoorwaarden gewijzigd waardoor niet alle doelgroepwerknemers binnen de huidige werkvormen als doelgroepwerknemer gerekend kunnen worden binnen de nieuwe decreten

⁴⁶ We kunnen o.b.v. onze data het aantal VTE-werknemers enkel weergeven op het niveau van de volledige onderneming.

Tabel 7.8. Aandeel SIE-ondernemingen die minder dan 5, minder dan 20 of meer dan 20 doelgroepwerknemers tellen, naar werkvorm (in arbeidsplaatsen).

	< 5 doelgroepwerknemers	5-19 doelgroepwerknemers	≥ 20 doelgroepwerknemers	n
BW	0,0%	1,9%	98,1%	54
SW	0,0%	17,0%	83,0%	94
IB-DCH	31,8%	50,0%	18,2%	22
IB – COM	81,0%	16,2%	2,9%	105
LDE	52,8%	34,6%	12,6%	231
<i>Totaal Maatwerk</i>	33,4%	16,4%	50,2%	275
<i>Totaal LDE</i>	52,8%	34,6%	12,6%	231

Bron: DWSE, KSZ en eigen berekeningen op KSZ-data

Op één na alle beschutte werkplaatsen voldoen aan de norm van 20 doelgroepwerknemers, bij de SW is dit voor 83% van de ondernemingen het geval. Een ander beeld zien we bij de toekomstige maatwerkafdelingen: bij de commerciële invoegbedrijven en lokale diensteneconomieondernemingen gaat dit over meer dan de helft van de ondernemingen.

Wat LDE betreft zien we dat slechts de helft van de ondernemingen voldoet aan de voorwaarden. Het betreft veelal kleine contingenten LDE bij lokale besturen.

7.4.2 Evolutie van de ondernemingen in ondernemingsgrootte

Als laatste punt van de bespreking van de bedrijfsgrootte gaan we in op de evolutie van het bedrijf. We kijken na in welke mate de ondernemingen groeiend, krimpend of constant zijn in hun tewerkstellingsaanbod tussen 31/12/2012 en 31/12/2013. De cijfers hebben betrekking op het volledige personeelsbestand van het bedrijf. Hierdoor zal enkel voor de beschutte- en sociale werkplaatsen een goed beeld verkregen worden van de evolutie van de werknemers binnen de SIE⁴⁷.

Onderstaande tabel geeft weer of het aantal arbeidsplaatsen in de onderneming is afgenomen, gelijk gebleven of toegenomen tussen 2012 en 2013.

⁴⁷ We hebben enkel gegevens verkregen over de hoogte van het verloop op bedrijfsniveau.

Tabel 7.9. Evolutie van het aantal arbeidsplaatsen tussen 31/12/2012 en 31/12/2013, naar werkvorm

WN	Afname	Gelijk	Toename
BW	42,6%	7,4%	50,0%
SW	34,0%	17,0%	49,0%
IB-DCH	27,3%	18,2%	54,5%
IB – COM	47,6%	9,5%	42,9%
LDE	45,9%	12,5%	41,6%
WEP	37,2%	14,8%	48,0%
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>40,4%</i>	<i>12,4%</i>	<i>47,3%</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>45,9%</i>	<i>12,5%</i>	<i>41,6%</i>

Bron: DWSE en KSZ

Het aantal ondernemingen binnen beschutte werkplaatsen, lokale diensteneconomie en commerciële invoegbedrijven dat een afname en toename kent in hun aantal arbeidsplaatsen blijft in evenwicht. Groei vinden we voornamelijk bij sociale werkplaatsen, WEP en invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning terug.

Om de hoogte van het verloop tussen de verschillende bedrijven en werkvormen te kunnen vergelijken, is het belangrijk om het verloop af te zetten ten opzichte van de bedrijfsgrootte. Een verloop van één persoon is immers meer ingrijpend voor een onderneming die slechts vijf werknemers telt (20% van het personeelsbestand) dan voor een onderneming met 100 werknemers (1% van het personeelsbestand). Opnieuw kunnen we voor deze indicator enkel beroep doen op de tewerkstellingscijfers uitgedrukt in VTE-tewerkstelling omdat we voor de bedrijfsgrootte in aantal arbeidsplaatsen enkel klasse-gegevens ter beschikking hebben.

Voor de berekening van de hoogte van de evolutie hanteren we volgende formule:

$$Evolutie VTE_{2013,2012} = \frac{\Delta VTE_{2013-2012}}{VTE_{2012}}$$

We zetten dus het verschil in VTE tussen beide jaren af tegenover het aantal VTE werknemers in 2012. De cijfers werden berekend voor het volledige personeelsbestand. Hierdoor kunnen we opnieuw enkel voor de beschutte- en sociale werkplaatsen het verloop van het aantal doelgroepwerknemers inschatten.

Onderstaande tabel geeft het resultaat weer. Om een maat van spreiding aan te kunnen geven, wordt het eerste kwartiel (Q1), de mediaan en het derde kwartiel (Q3) weergegeven⁴⁸.

Tabel 7.10. Hoogte van de evolutie in VTE-tewerkstelling tussen 2012 en 2013, naar werkvorm

VTE	Q1	Mediaan (Q2)	Q3
BW	-2,3%	0,9%	6,0%
SW	-2,2%	1,7%	7,1%
IB-DCH	2,8%	4,5%	14,9%
IB – COM	-6,7%	0,4%	9,6%
LDE	-3,5%	0,2%	4,1%
WEP	-3,5%	0,2%	4,1%
<i>Totaal Maatwerk</i>	-3,0%	1,3%	8,4%
<i>Totaal LDE</i>	-3,5%	0,2%	4,1%

Bron: DWSE, KSZ en eigen berekeningen op KSZ-data

De sterkste ‘groeiers’ vinden we terug bij de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning. Een kwart van de bedrijven heeft zelfs een toename in VTE-tewerkstelling van meer dan 15% ten opzichte van het vorige jaar. De commerciële invoegbedrijven tellen zowel bedrijven die sterk groeien (een kwart van de bedrijven is met meer dan 10% VTE-tewerkstelling gegroeid) als bedrijven die relatief sterk krimpen (voor een kwart van de bedrijven is de VTE-tewerkstelling met meer dan 6,7% afgenomen). Voor elke werkvorm geldt overigens dat de mediane evolutie steeds positief is en niet ver afwijkt van 0% – m.u.v. de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning.

Meer dan de helft van de beschutte- en sociale werkplaatsen stellen in 2013 meer VTE-doelgroepwerknemers tewerk dan in 2012. Voor de andere werkvormen kunnen we a.d.h.v. deze resultaten kunnen we nog geen beeld schetsen van het verloop van de doelgroepwerknemers. Deel V zal dit bespreken.

⁴⁸ Op deze manier weten we dat de helft van de bedrijven een evolutie hebben dat ligt tussen Q1 en Q3.

7.5 Ligging bedrijven

Een laatste basisprofielindicator bestudeert de ligging van de bedrijven, en meer in het bijzonder de vestigingsplaats van de hoofdzetel (d.i. de vestiging met het grootste aantal arbeidsplaatsen). Voor de vijf activiteitencoöperaties kunnen we dit niet weergeven o.b.v. onze data, maar weten we uit andere bronnen dat hun bedrijven in Kortrijk, Gentbrugge, Antwerpen, Genk en Tienen⁴⁹ gevestigd zijn.

Volgende tabel geeft de geografische spreiding van de andere werkvormen weer, ingedeeld naar provincies. Als bijlage geven we ook de verdeling naar arrondissementen weer.

Tabel 7.11. Spreiding van de ondernemingen over de provincies

	BW	SW	IB-DCH	IB-COM	LDE	WEP
Provincie Antwerpen	35,2%	24,5%	31,8%	41,9%	24,7%	19,4%
Provincie Vlaams-Brabant	20,4%	12,8%	18,2%	9,5%	13,0%	12,8%
Provincie Oost-Vlaanderen	25,9%	21,3%	9,1%	17,1%	20,8%	28,6%
Provincie West-Vlaanderen	14,8%	21,3%	13,6%	15,2%	20,3%	18,4%
Provincie Limburg	1,9%	20,2%	27,3%	15,2%	19,0%	20,4%
Brussel	1,9%	0,0%	0,0%	1,0%	2,2%	0,5%

Bron: DWSE en KSZ

In de provincie Antwerpen zijn de SIE-ondernemingen het sterkst vertegenwoordigd. Alle werkvormen – i.h.b. de commerciële invoegbedrijven – hebben Antwerpen als voornaamste vestigingsplaats m.u.v. de werkvorm WEP waar de ondernemingen vaker in Oost-Vlaanderen en Limburg gevestigd zijn. De provincie Limburg valt op doordat er slechts één beschutte werkplaats gevestigd is. Een nuancering is hierbij wel nodig omdat de tabel geen onderscheid maakt naar bedrijfsgrootte. Deze beschutte werkplaats telt meer dan 1.000 VTE-werknemers, wat aantoont dat er in de provincie Limburg wel heel wat werknemers werkzaam zijn in een beschutte werkplaats. De verdeling van het aantal VTE-werknemers (op organisatieniveau) naar provincie wordt weergegeven in tabel 7.12. M.u.v. de werkvormen LDE en WEP telt de provincie Antwerpen voor alle werkvormen het hoogste aantal VTE werknemers. Hoewel de provincie Antwerpen de meeste LDE vestigingen telt, vinden we toch meer VTE-werknemers terug in de provincie Oost-Vlaanderen. Ook het aantal VTE-werknemers binnen WEP-ondernemingen ligt het hoogst in de provincie Oost-Vlaanderen.

⁴⁹ Vanaf 2014 is dit Leuven i.p.v. Tienen.

Tabel 7.12. VTE-tewerkstelling binnen de werkvormen naar provincies

	BW	SW	IB-DCH	IB-COM	LDE	WEP	Totaal
Provincie Antwerpen	4.097,2	1.078,4	1.434,4	5.868,5	20.076,4	3.314,1	35.869,0
Provincie Vlaams-Brabant	2.871,3	815,7	1.220,5	562,1	4.935,1	2.242,5	12.647,2
Provincie Oost-Vlaanderen	2.846,6	1.039,1	87,2	379,8	22.544,2	7.530,1	34.427,0
Provincie West-Vlaanderen	4.079,2	822,4	90,6	2.381,0	10.279,5	5.170,3	22.823,0
Provincie Limburg	1.259,6	815,6	167,3	471,6	6.083,6	4.283,8	13.081,6
Brussel	129,4	0,0	0,0	1.817,6	7.970,4	3.905,8	13.823,2

Bron: DWSE en eigen berekeningen op KSZ-data

Noot: De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

Uit bovenstaande tabel kunnen we ook afleiden dat er een stevige SIE tewerkstelling met Vlaamse middelen terug te vinden is in de hoofdstad. Het gaat hierbij wel enkel over de ligging van de hoofdzetel, waardoor deze bedrijven dus ook vestigingen kunnen hebben buiten Brussel. In het bijzonder WEP en commerciële invoegbedrijven hebben vaak meerdere vestigingen.

Onze data laten verder toe om een onderscheid te maken tussen bedrijven met hoofdzetel in een centrumstad en de bedrijven die buiten een centrumstad gevestigd zijn. Onderstaande tabel geeft deze verdeling weer.

Tabel 7.13. Aanduiding of de hoofdzetel in een centrumstad gevestigd is, naar werkvorm

	Centrumstad	Geen centrumstad	n
BW	31,5%	68,5%	54
SW	40,4%	59,6%	94
IB-DCH	40,9%	59,1%	22
IB – COM	30,5%	69,5%	105
LDE	40,3%	59,7%	231
WEP	35,7%	64,3%	196
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>34,9%</i>	<i>65,1%</i>	<i>275</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>40,3%</i>	<i>59,7%</i>	<i>231</i>

Bron: DWSE en KSZ

De tabel geeft aan dat de meeste ondernemingen gevestigd zijn buiten een centrumstad. Lokale dienstenondernemingen, sociale werkplaatsen en invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning zijn relatief het vaakst gevestigd in een centrumstad. Bij de bespreking van de dekkingsgraad zullen we dieper ingaan op de geografische spreiding van de ondernemingen.

DEEL IV: POTENTIËLE DOELGROEP EN DEKKINGSGRAAD VAN DE SOCIALE INSCHAKELINGSECONOMIE

Het derde deel van de monitor gaat dieper in op de doelgroep van de verschillende werkvormen. Er wordt een indicatie gegeven van de omvang van de potentiële doelgroep door voor iedere werkvorm na te gaan hoe groot de groep werkzoekenden is die voldoet aan de doelgroepvoorwaarden. Dit zijn dus personen die potentieel in aanmerking komen als doelgroepwerknemer, maar niet tewerkgesteld worden in de sociale inschakelingseconomie.

Door de omvang van de tewerkgestelde doelgroep af te zetten ten opzichte van de potentiële doelgroep kunnen we in dit hoofdstuk een schatting maken van de dekkinggraad van de verschillende werkvormen. Vervolgens wordt een beknopte profielschets uitgewerkt waarin het profiel van de potentiële doelgroepwerknemers vergeleken wordt met dat van de tewerkgestelde groep. A.d.h.v. deze analyses wensen we in dit hoofdstuk twee belangrijke thema's aan te snijden:

(1) **Dekkinggraad:** in welke mate wordt de potentiële doelgroep bereikt (zowel naar werkvorm als naar regio)? Indien de potentiële doelgroep in sterke mate bereikt wordt, kan er dan een vervangingsvraag ontstaan?

(2) Een tweede punt is de vraag naar **selectiviteit** en 'afroming': is het zo dat men op dit moment de sterkste profielen selecteert voor de sociale inschakelingseconomie? Bv. de meest productieve personen binnen de beschutte werkplaatsen of diegenen met het meeste kans op uitstroom binnen WEP etc.? Het is belangrijk om dit te beschrijven, maar ook om naar de toekomst te monitoren of er verschuivingen in het profiel plaatsvinden.

8. Potentiële doelgroep en dekkingsgraad

8.1 Opzet

Om als doelgroepwerknemer toegang te krijgen tot de sociale inschakelingseconomie moet aan een reeks van voorwaarden voldaan worden. Deze voorwaarden zijn voor iedere werkvorm verschillend, wat de werkvormen toelaat om zich tot een welbepaald deel van de bevolking te richten (bv. beschutte werkplaatsen richten zich uitsluitend tot personen met een arbeidshandicap terwijl bijvoorbeeld de invoegbedrijven veel ruimer aanwerven). Hierboven hebben we berekend hoeveel personen eind 2013 effectief tewerkgesteld werden in iedere werkvorm. In dit hoofdstuk willen we dit cijfer voor iedere werkvorm vergelijken met de groep die wel voldoet aan de doelgroepvoorwaarden maar niet bereikt wordt (de potentiële doelgroep). A.d.h.v. deze vergelijking kunnen we de dekkingsgraad berekenen volgens volgende formule:

$$\text{Dekkingsgraad} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})}$$

We berekenen m.a.w. in welke mate de totale doelgroep door iedere werkvorm wordt bereikt.

Vervolgens splitsen we de cijfers geografisch uit om verschillen tussen de Vlaamse arrondissementen te kunnen achterhalen in de mate dat de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie in staat zijn om werk te voorzien aan hun doelgroep. Deze geografische toets laat toe om na te gaan of er arrondissementen zijn waar de potentiële doelgroep nauwelijks bereikt wordt, of omgekeerd waar een hoge dekkingsgraad ervoor kan zorgen dat er in ongewijzigde toestand problemen kunnen optreden doordat een grote vervangingsvraag gecombineerd wordt met een beperkt potentieel.

8.2 Methode

Voor de berekening van de potentiële doelgroep zijn we vertrokken van de VDAB-databank die een overzicht geeft van alle niet-werkende werkzoekenden op het einde van 2013. Deze databank biedt toegang tot indicatoren als leeftijd, hoogste scholing, duur van de werkloosheid, de registraties van arbeidshandicap,... Het nieuwe indiceringsinstrument (International classification of functioning, disability and health, afgekort ICF) dat gebruikt wordt voor de toeleiding van personen in het nieuwe maatwerk- en LDE decreet was op het moment van dataverzameling nog niet opvraagbaar bij VDAB. Daarenboven wordt op heden niet iedereen gescreend, waardoor we geen omvang zouden kunnen schetsen van de volledige potentiële doelgroep. De nieuwe indicering gaat immers verder dan bv. louter voorwaarden als de duur van de werkloosheid waardoor administratieve data geen benadering kunnen bieden. Om deze redenen kunnen we in deze monitor geen weergave geven van de potentiële doelgroep binnen het nieuwe maatwerk- en LDE decreet. We

vertrekken daarom van de oude decreten (voor beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen, invoegbedrijven, lokale diensteneconomie en WEP) en de oude doelgroepvoorwaarden. De potentiële doelgroep bakenen we per werkvorm af volgens de officiële doelgroepvoorwaarden zoals beschreven wordt in de verschillende decreten. Ondanks de rijke databank van VDAB was het niet altijd mogelijk om deze afbakening correct uit te voeren aangezien we niet voor alle criteria toegang hebben tot de benodigde gegevens (cf. infra voor beschrijving). Bij de interpretaties van dit hoofdstuk moet dus steeds met deze afwijkingen rekening gehouden worden.

Voor het uitwerken van de ruimtelijke analyse berekenen we voor iedere gemeente de dekkingsgraad van de personen die in de betreffende gemeente **wonen**. We hanteren dus het criterium van woonplaats en niet plaats van tewerkstelling om een correcte vergelijking uit te kunnen voeren tussen de tewerkgestelde en potentiële doelgroep. Voor de berekening van de dekkingsgraad nemen we enkel de personen op die wonen in Vlaanderen omdat de VDAB-data hiertoe beperkt zijn. We maken dus abstractie van een beperkt aantal doelgroepwerknemers die werken in Vlaanderen maar woonachtig zijn in Brussel of Wallonië⁵⁰.

In de volgende secties bespreken we voor iedere werkvorm de decretale doelgroepvoorwaarden, de (eventuele) problemen bij de afbakening hiervan en de (geografische spreiding van de) dekkingsgraad.

8.3 Dekkingsgraad

8.3.1 Dekkingsgraad in de beschutte werkplaatsen

De beschutte werkplaatsen richten zich op de inschakeling van personen met een arbeidshandicap. We berekenen daarom hoeveel personen van de niet-werkende-werkzoekenden in 2013 een arbeidshandicap (met recht op BTOM – beschermde werkomgeving) hadden.

Tabel 8.1. Doelgroepvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
Beschutte werkplaatsen	Personen met een arbeidshandicap (recht op Bijzondere TewerkstellingsOndersteunende Maatregelen (BTOM) – Beschermde werkomgeving)

Bron: DWSE

⁵⁰ We maken tijdens deze analyses reductie van 674 tewerkgestelde doelgroepwerknemers (2,9% van de totale groep).

In het totaal vinden we in de dataset van VDAB 6.839 personen terug die beantwoorden aan de toelatingsvoorwaarden voor de beschutte werkplaatsen. Dit is minder dan de 14.194 personen die we hierboven terugvonden als tewerkgestelde doelgroep van de beschutte werkplaatsen⁵¹. Een nuancering voor deze cijfers is wel nodig omdat we enkel de personen tellen die door VDAB begeleid worden. Er is wellicht nog een belangrijke groep niet-werkenden die niet door VDAB begeleid worden en daarom geen recht op BTOM hebben, terwijl ze in theorie mogelijk wel rechthebbend zijn. De activeringspolitiek in Vlaanderen is immers minder sterk gericht op de toeleiding van personen met een arbeidshandicap.

Met deze beperking in acht genomen, kunnen we deze cijfers aanwenden voor de berekening van de dekkingsgraad:

$$\text{Dekkingsgraad}_{BW} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{14.194}{14.194 + 6.839} = 67,5\%$$

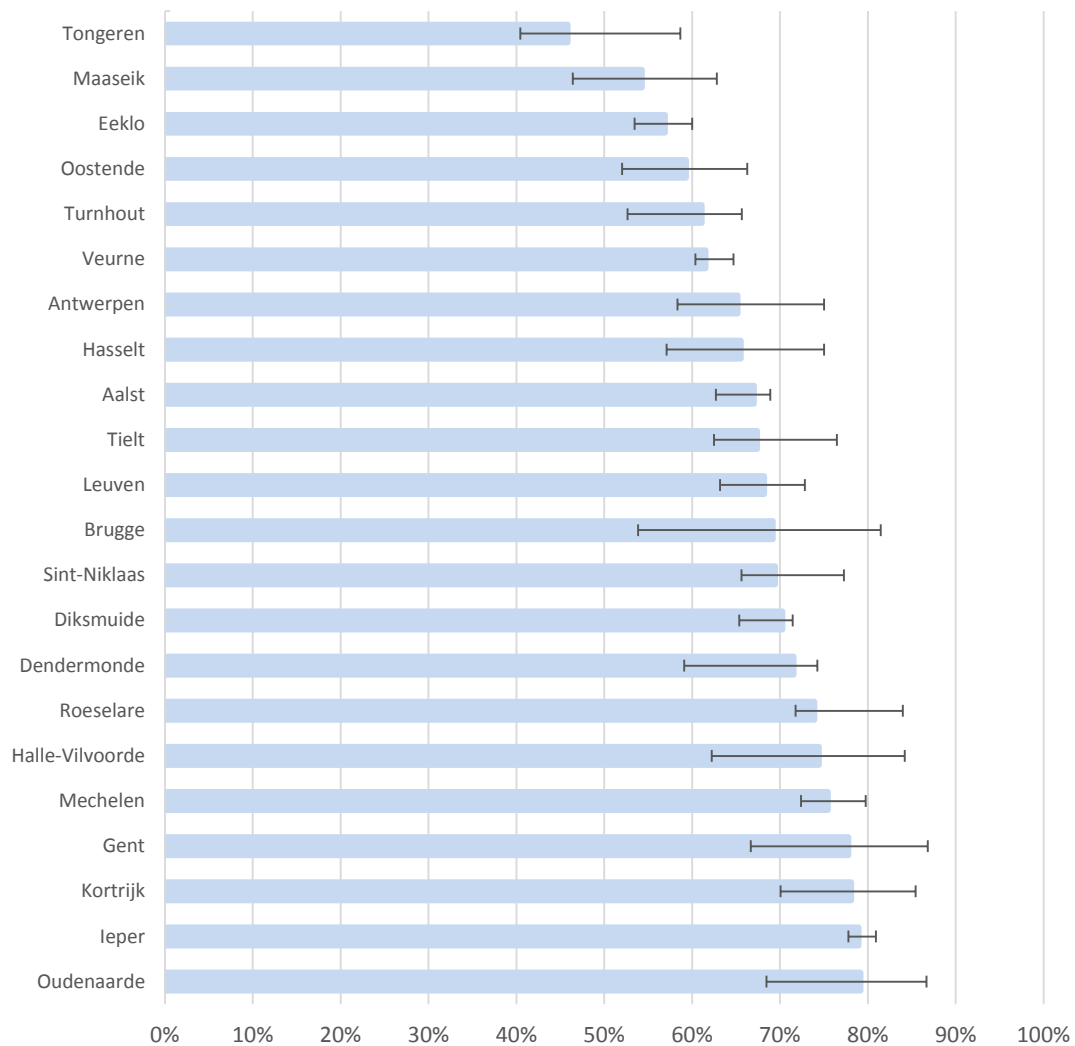
De dekkingsgraad voor de beschutte werkplaatsen bedraagt bijna 68%. De beschutte werkplaatsen komen dus in sterke mate tegemoet aan de vraag van tewerkstelling op de arbeidsmarkt.

Vervolgens bekijken we de dekkingsgraad op geografisch niveau. Volgende grafiek geeft per arrondissement de dekkingsgraad van de mediane gemeente in het arrondissement weer, alsook een maat van spreiding met het eerste kwartiel (Q1) als ondergrens en het derde kwartiel (Q3) als bovengrens⁵². Zo weten we dat voor ieder arrondissement hoe groot het interval is waar de dekkingsgraad voor de helft van de gemeenten in ligt.

⁵¹ Eerder in de monitor toonden we al aan dat niet iedereen van de huidige doelgroepwerknemers in beschutte werkplaatsen over dit BTOM recht beschikt.

⁵² Cf. supra : kwartielen zijn als volgt te interpreteren:

- Het eerste kwartiel (Q1) geeft aan dat ten minste 25% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q1.
- Het tweede kwartiel (Q2 or mediaan)) geeft aan dat ten minste 50% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q2.
- Het derde kwartiel (Q3) geeft aan dat ten minste 75% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q3. M.a.w. stelt 25% van de bedrijven dus meer doelgroepwerknemers tewerk dan Q3.

Figuur 8.1. Ruimtelijke spreiding van de dekkingsgraad van de beschutte werkplaatsen

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

De arrondissementen Oudenaarde, Ieper, Kortrijk en Gent hebben een erg hoge dekkingsgraad van bijna 80%. Binnen het arrondissement Ieper ligt de dekkingsgraad van bijna alle gemeente zelfs rond 80%. De beschutte werkplaatsen zijn er dus in staat om veel tewerkstelling te bieden aan personen met een arbeidshandicap en dus 80% van hun doelgroep te bereiken. Anderzijds moet wel opgemerkt worden dat de potentiële doelgroep voor de beschutte werkplaatsen in deze arrondissementen laag is, wat de hoge dekkingsgraad kan bepalen.

Het arrondissement Tongeren springt er op diens beurt uit door een lage dekkingsgraad. De potentiële doelgroep ligt er meer dan twee keer zo hoog in vergelijking met de tewerkgestelde doelgroep.

Vervangingsvraag

Om na te gaan in welke mate de potentiële doelgroep voor de beschutte werkplaatsen aan de vervangingsvraag kan voldoen, berekenen we hoeveel -50 jarigen de potentiële doelgroep telt voor iedere oudere werknemer (+50 jarige) binnen de tewerkgestelde groep. Een vervangingsratio gelijk aan 1 betekent dat er voor elke 50+'er een werkzoekende doelgroepersoon in de bestanden is terug te vinden. Hoe lager deze ratio hoe groter de kans dat niet iedere oudere doelgroepwerknemer kan vervangen worden.

We gebruiken als grenswaarde de leeftijd van 50 jaar (en niet 55 jaar) omdat het voor zwakkere werknemers (personen met een arbeidshandicap) vaak nog moeilijk is om tot late leeftijd op de arbeidsmarkt actief te blijven. Zij stromen vaker vroegtijdig uit de arbeidsmarkt.

$$\text{Vervangingsratio} = \frac{\text{Aantal} - 50 \text{ jarigen}_{\text{pot. doelgroep}}}{\text{Aantal} + 50 \text{ jarigen}_{\text{tew. doelgroep}}}$$

Onderstaande tabel geeft dit weer.

Tabel 8.2. Vervangingsratio van de oudere doelgroepwerknemers in de beschutte werkplaatsen, naar arrondissement

	Vervangingsratio	Mediane dekingsgraad
Aalst	1,4	79,2%
Antwerpen	0,9	79,0%
Brugge	1,1	78,1%
Dendermonde	1,7	77,8%
Diksmuide	1,2	75,5%
Eeklo	1,1	74,4%
Gent	1,5	73,9%
Halle-Vilvoorde	1,8	71,6%
Hasselt	1,9	70,3%
Ieper	1,6	69,4%
Kortrijk	1,5	69,2%
Leuven	1,3	68,2%
Maaseik	1,7	67,4%
Mechelen	2,2	67,1%
Oostende	1,6	65,5%
Oudenaarde	2,2	65,2%
Roeselare	1,6	61,5%
Sint-Niklaas	2,0	61,1%
Tielt	2,6	59,3%
Tongeren	3,7	56,9%
Turnhout	3,3	54,3%
Veurne	3,0	45,8%

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

De vervangingsratio ligt enkel voor het arrondissement Ieper lager dan één. Voor dit arrondissement kan de hoge dekkingsgraad dus betekenen dat er gevaar is naar vervanging toe. Ook de arrondissementen Kortrijk, Mechelen, Halle-Vilvoorde en Leuven noteren een lage vervangingsratio.

8.3.2 Dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen

Om als doelgroepwerknemer in aanmerking te komen voor een tewerkstelling in een sociale werkplaats, moet tegelijk aan vijf voorwaarden voldaan worden. Tabel 9.3 geeft hiervan een overzicht weer.

Tabel 8.3. Doelgroepvoorwaarden van de sociale werkplaatsen

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
Sociale werkplaatsen	<p>De doelgroepwerknemer voldoet tegelijkertijd aan volgende voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fysieke of psychische of sociale beperkingen en moeilijkheden; - én op de dag voor indienstneming ingeschreven zijn bij de VDAB als niet-werkende werkzoekende; - én een begeleidingstraject van de VDAB volgen; - én op de dag voor indienstneming ononderbroken gedurende een periode van minstens 5 jaar inactief zijn; - én geen hoger diploma, getuigschrift of brevet hebben behaald dan een diploma van lager secundair onderwijs, buitengewoon hoger secundair onderwijs of hoger secundair beroepsonderwijs.

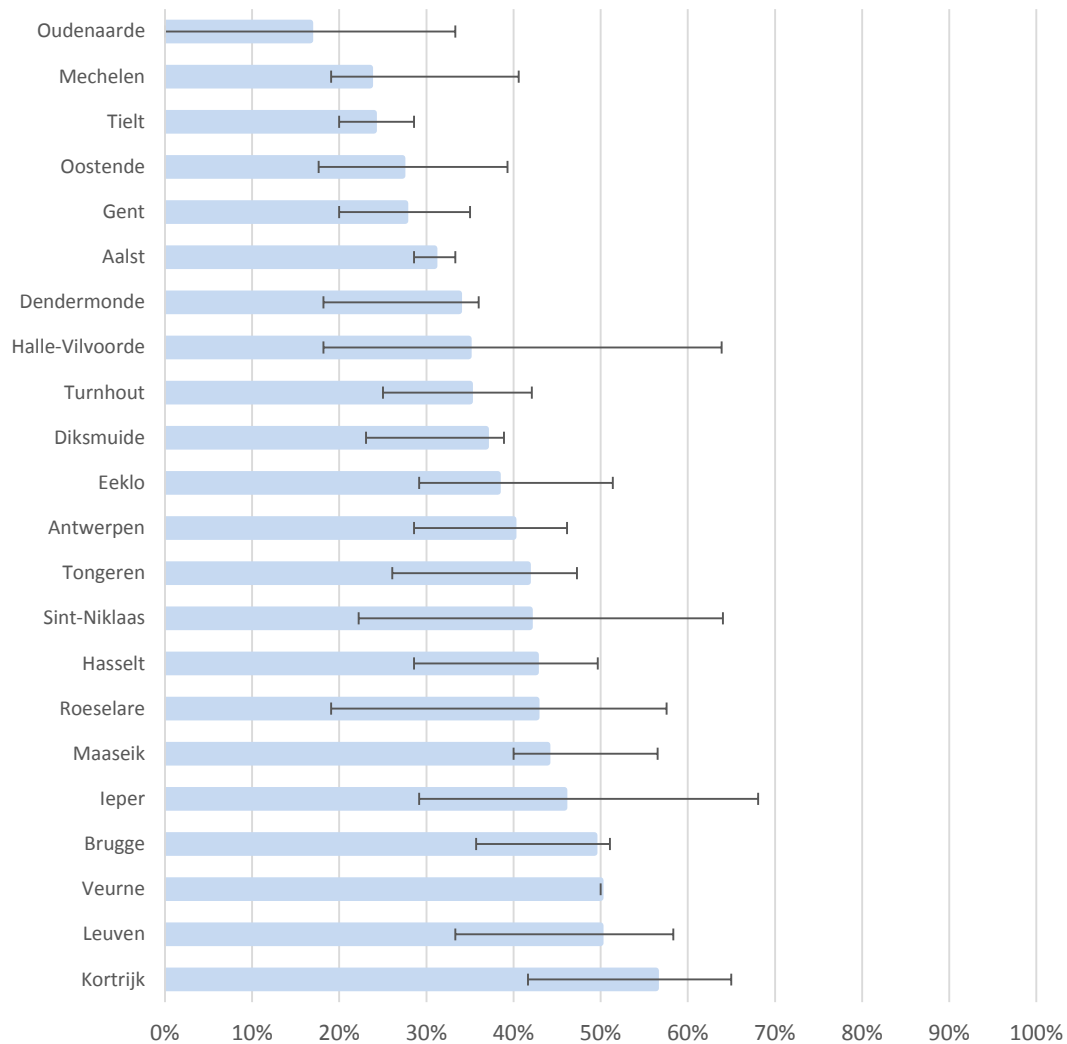
Bron: DWSE

Voor de berekening van de potentiële doelgroep binnen de sociale werkplaatsen stotten we op meerdere beperkingen. Zo moest voor de eerste voorwaarde een proxy gebruikt worden waarbij we de personen selecteerden die een (indicatie) van arbeidshandicap of een mentale, medische, psychische of psychiatrische problematiek (MMPP-problematiek) hebben. De derde voorwaarde die aangeeft dat men een begeleidingstraject van VDAB volgt, konden we niet nagaan.

Met deze beperkingen in acht genomen, berekenden we dat de potentiële doelgroep van de sociale werkplaatsen 5.427 personen telde in 2013. Gebruiken we deze cijfers in de formule, dan verkrijgen we de dekkingsgraad voor de sociale werkplaatsen:

$$\text{Dekkingsgraad}_{sw} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{4.312}{4.312 + 5.427} = 44,3\%$$

Bijna 45% van de personen die – althans volgens administratieve criteria - toeleidbaar zijn naar de sociale werkplaatsen, zijn er eind 2013 effectief aan het werk. Net als bij de beschutte werkplaatsen berekenden we voor ieder arrondissement de dekkingsgraad van de mediane gemeente, die we in een interval brengen met Q1 als ondergrens en Q3 als bovengrens om een maat te geven van de spreiding tussen de gemeenten.

Figuur 8.2. Ruimtelijke spreiding van de dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

In tegenstelling tot de beschutte werkplaatsen, is de dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen voor bijna alle arrondissementen lager dan 50%. Ook de spreiding binnen de arrondissementen is groter dan bij beschutte werkplaatsen.

Vergelijken we de arrondissementen met elkaar, dan merken we op dat de mediane dekkingsgraad relatief hoog is in de provincie West-Vlaanderen: zo noteren de arrondissementen Kortrijk, Veurne, Brugge en Ieper allemaal een relatief hoge mediane dekkingsgraad. Ditmaal is de dekkingsgraad het laagst in het arrondissement Oudenaarde: in dit arrondissement is de tewerkstelling van de zwakke werknemers zonder arbeidshandicap wel relatief laag.

Uit hoofdstuk 5 kwam naar voor dat de sociale werkplaatsen een verouderd personeelsbestand hebben. Daarom bekijken we opnieuw voor elk arrondissement

hoeveel -50 jarigen de potentiële doelgroep telt voor iedere oudere doelgroepwerknemer (de vervangingsratio).

Tabel 8.4. Vervangingsratio van de oudere doelgroepwerknemers in de sociale werkplaatsen, naar arrondissement

	Vervangingsratio	Mediane dekkingsgraad
Kortrijk	0,7	56,4%
Leuven	0,8	50,0%
Veurne	1,1	50,0%
Brugge	0,7	49,3%
leper	0,5	45,8%
Maaseik	0,6	43,9%
Roeselare	1,0	42,7%
Hasselt	1,0	42,6%
Sint-Niklaas	0,8	41,9%
Tongeren	1,0	41,6%
Antwerpen	1,6	40,0%
Eeklo	1,0	38,2%
Diksmuide	1,3	36,8%
Turnhout	1,5	35,0%
Halle-Vilvoorde	1,1	34,9%
Dendermonde	0,9	33,8%
Aalst	2,0	30,9%
Gent	1,8	27,6%
Oostende	2,6	27,3%
Tielt	2,1	24,0%
Mechelen	1,8	23,5%
Oudenaarde	1,2	16,7%

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

In verschillende arrondissementen ligt de vervangingsratio lager dan één: dit geldt voor de arrondissementen Kortrijk, Leuven, Brugge, Ieper, Maaseik, Sint-Niklaas en Dendermonde. In deze arrondissementen woont er niet voor iedere oudere doelgroepwerknemer een werkzoekende die voldoet aan de doelgroepvoorwaarden. Hoewel de dekkingsgraad lager ligt in vergelijking met de beschutte werkplaatsen, is de vervangingsvraag in meerdere arrondissementen groot.

8.3.3 Dekkingsgraad van de commerciële invoegbedrijven

Invoegbedrijven stellen doorstroom naar reguliere tewerkstelling voorop. De maatregel is dus gericht op een tijdelijke tewerkstelling als opstap naar het Normaal Economisch Circuit (NEC), waardoor de potentiële doelgroep relatief snel kan aangewend worden (in tegenstelling tot de beschutte- en sociale werkplaatsen). De maatregel richt zich op werklozen waarbij de minimaal vereiste werkloosheidsduur afhankelijk is van de leeftijd/arbeidshandicap van de persoon. In onderstaande tabel worden de voorwaarden opgelijst.

Tabel 8.5. Doelgroepvoorwaarden van de commerciële invoegbedrijven

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
Commerciële invoegbedrijven	Personen met hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs die ofwel: <ul style="list-style-type: none"> - Jonger is dan 50 jaar en minstens 12 maanden inactief; - 50 jaar of ouder is en minstens 6 maanden inactief; - minstens 6 maanden gerechtigd op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp; - persoon die minstens 6 maanden inactief is en behoort tot de doelgroep van arbeidsgehandicapten; - deeltijds werkzoekende leerling is van het deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Bron: DWSE

In het derde punt van de doelgroepvoorwaarden wordt gesteld dat men wordt toegelaten wanneer men minstens 6 maanden gerechtigd is op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp. Onze data geven enkel weer of men eind 2013 ten laste is van het OCMW en gaan niet in op vroegere perioden. Daarom nemen we voor dit punt iedereen mee die eind 2013 ten laste is van het OCMW én al minstens zes maanden werkloos is. Dit vormt mogelijk wel een overschatting van het werkelijke aantal omdat we dus niet weten of ze gedurende de hele periode ten laste waren van het OCMW.

De potentiële doelgroep van de commerciële invoegbedrijven is zeer groot: **101.905** niet-werkende werkzoekenden met hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs voldoen aan minstens één van bovenstaande voorwaarden. Vergelijken we dit met de tewerkgestelde doelgroep die **366 personen** telt, dan is het niet verbazend dat de dekkingsgraad van de invoegbedrijven erg laag ligt.

$$\text{Dekkingsgraad}_{\text{INVOEG}} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{366}{366 + 101.905} = 0,4\%$$

Een nuancering bij deze cijfers is wel dat we niet weten welk deel van de potentiële doelgroep in het verleden eventueel al een subsidiëring als invoegwerknemer heeft gekend. Dit kunnen we a.d.h.v. de opgevraagde VDAB-data niet nagaan.

Als we de dekkingsgraad bestuderen op het niveau van het arrondissement, dan zien we dat voor elk arrondissement geldt dat de dekkingsgraad rond 0,5% ligt doordat de potentiële doelgroep in de gemeenten erg hoog ligt.

8.3.4 Lokale diensteneconomie

De lokale diensteneconomie legt 'slechts' twee doelgroepvoorwaarden op waarbij aan minstens één van de twee voorwaarden moet voldaan worden.

Tabel 8.6. Doelgroepvoorwaarden van de lokale diensteneconomie

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
Lokale diensteneconomie	<ul style="list-style-type: none"> - Hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs en minstens 12 maanden inactief; - of minstens 6 maanden gerechtigd op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp.

Bron: DWSE

Net als bij de invoegbedrijven geldt dat we de duur waarop men gerechtigd is op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp niet kunnen nagaan. Daarom nemen we opnieuw alle niet-werkende werkzoekenden mee die eind 2013 ten laste waren van het OCMW en minimum 6 maanden werkloos waren; wat dus opnieuw een overschatting van de werkelijke cijfers is.

Ook voor de lokale diensteneconomie is de potentiële doelgroep erg hoog: **92.357** niet-werkende werkzoekenden voldoen aan de voorwaarden. Dit is opnieuw in duidelijk contrast met de tewerkgestelde groep die **1.904** doelgroepwerknemers telt. A.d.h.v. deze cijfers kan de dekkingsgraad berekend worden:

$$\text{Dekkingsgraad}_{LDE} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{1.904}{1.904 + 92.357} = 2,0\%$$

De dekkingsgraad van de lokale diensteneconomie bedraagt 2% en ligt dus erg laag; als gevolg van de grote potentiële doelgroep. Omwille van deze lage dekkingsgraad gaan we niet dieper in op de spreiding op arrondissementniveau. Deze ligt immers overal laag.

8.3.5 WEP

De maatregel WEP richt zich in de eerste plaats op langdurig werkzoekenden. Ook deeltijds lerenden met draaglast, personen met een beperking en gerechtigden op leefloon of financiële hulp die minder dan één jaar gerechtigd zijn op deze steun worden toegelaten,

maar mogen voor maximaal 10% van het totale aantal werkervaringsplaatsen in Vlaanderen meetellen.

Tabel 8.7. Doelgroepvoorwaarden van WEP

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
WEP	<ul style="list-style-type: none"> - de langdurige werkzoekende die <ul style="list-style-type: none"> ○ Zonder onderbreking minstens 24 maanden volledig vergoede werkloze is; ○ of zonder onderbreking minstens 12 maanden een leefloon genieten of gerechtigd zijn op financiële maatmaatschappelijke hulp en ingeschreven zijn als werkzoekende; ○ of als niet-werkende werkzoekende minstens 24 maanden ingeschreven zijn bij de VDAB. - De deeltijds lerenden met draaglast; - personen met een psychologische, psychiatrische, medische, mentale of sociale beperking - andere dan hierboven vermelde leefloongerechtigden en gerechtigden op financiële maatschappelijke hulp <p>Het aandeel van deze laatste drie categorieën in het totaal aantal werkervaringsplaatsen in Vlaanderen kan maximaal 10% bedragen.</p>

Bron: DWSE

Opnieuw waren we als gevolg van de beschikbaarheid van data genoodzaakt om met enkele proxy's te werken. Voor de gerechtigden op leefloon of financiële hulp konden we opnieuw niet nagaan hoe lang ze deze hulp al ontvangen. Voor de deeltijds lerenden maken we bij de berekening van de potentiële doelgroep een overschatting omdat we niet weten of ze draaglast hebben. Het derde punt wordt dan weer onderschat omdat we enkel informatie hebben omtrent MMPP-problematiek en niet weten of iemand een sociale beperking heeft.

Met bovenstaande beperkingen in acht genomen, bestaat de potentiële doelgroep uit **70.554 personen**, wat opnieuw ruim boven het aantal tewerkgestelde doelgroepwerknemers ligt (**2.290 personen**).

$$\text{Dekkingsgraad}_{WEP} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{2.290}{2.290 + 70.554} = 3,1\%$$

Omgerekend bedraagt de dekkingsgraad dus 3%.

8.4 Profiel potentiële doelgroep

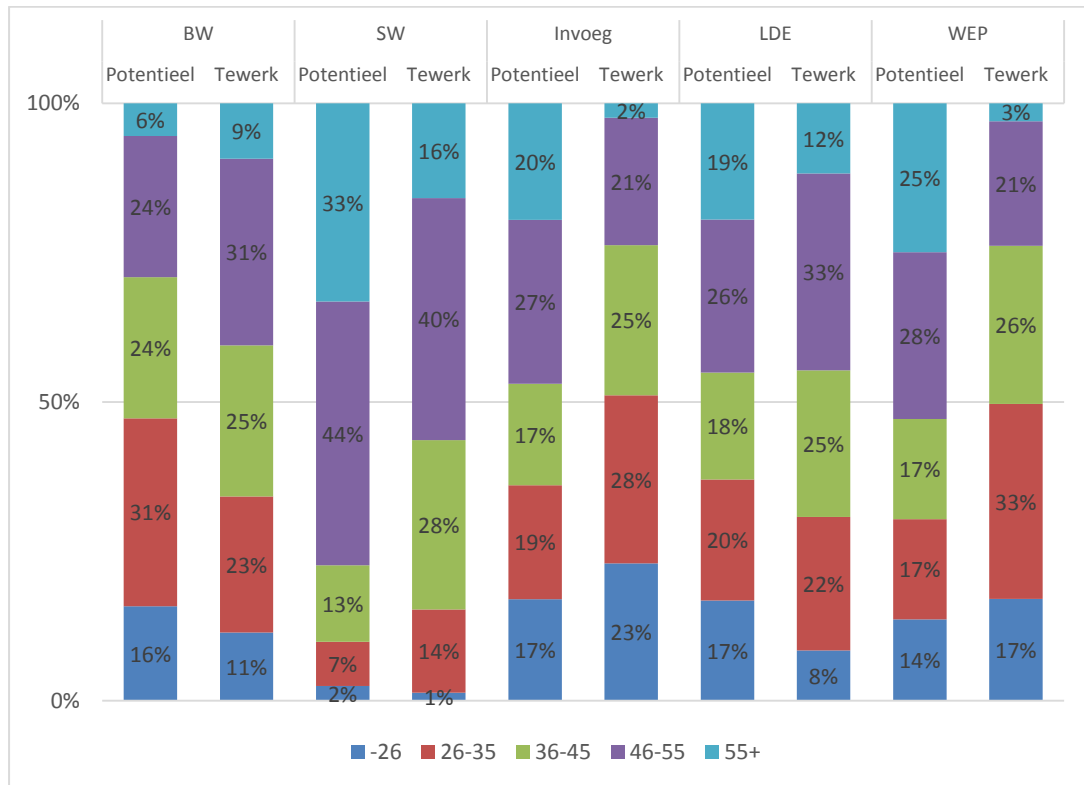
Als tweede punt bestuderen we de selectiviteit en 'afroming' bij de aanwerving van doelgroepwerknemers. We stellen ons hierbij de vraag of de sterkste profielen geselecteerd worden voor tewerkstelling in de sociale inschakelingseconomie.

Om dit na te gaan vergelijken we de profielen van de potentiële- en tewerkgestelde doelgroepwerknemers. We gaan na of de profielen van de tewerkgestelde doelgroepwerknemers binnen een werkvorm significant afwijkt van de profielen van de potentiële doelgroep. Voor de potentiële doelgroep hebben we van de VDAB informatie verkregen over hun leeftijd, nationaliteit en opleiding. Deze gegevens zetten we af ten opzichte van de profielen die we in hoofdstuk 5 beschreven hebben voor de sociale inschakelingseconomie.

We starten met een vergelijking van de leeftijdsverdeling.

8.4.1 Leeftijd

Omdat we voor de tewerkgestelde groep de leeftijd enkel in klassen kennen, geven we de cijfers voor de potentiële doelgroep ook zo weer. Onderstaande figuur vergelijkt voor iedere werkvorm de leeftijdsverdeling van de potentiële doelgroep met de verdeling van de tewerkgestelde doelgroep.

Figuur 8.3. Leeftijdsverdeling van de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

Net als in de vorige monitor telt de potentiële doelgroep van de sociale inschakelingseconomie relatief veel oudere werknemers⁵³. Vergelijken we de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep voor de verschillende werkvormen, dan kunnen we besluiten dat enkel de beschutte werkplaatsen een hoger aandeel oudere werknemers (45+) tewerkstelt dan hun potentiële doelgroep. De andere werkvormen rekruteren relatief minder bij oudere werknemers. Zij stellen vaker jongere personen tewerk (m.u.v. de werkvorm LDE die zich voornamelijk tot 36-55 jarigen richt).

We vervolledigen deze bespreking met een analyse van de chi-kwadrattoets. Deze test berekent de kans dat de verdelingen van beide doelgroepen aan elkaar gelijk zijn. Wanneer deze kans heel klein is, dan kunnen we aannemen dat de leeftijdsverdeling van de potentiële doelgroep significant verschillend is van de tewerkgestelde doelgroep. De uitkomst van deze indicator wordt in volgende tabel weergegeven. We berekenen de chi-kwadrattoets op drie modellen: (1) de volledige leeftijdsverdeling, (2) op vlak van tewerkstelling van jongeren (-36 jarigen) en (3) op vlak van tewerkstelling van oudere personen (+45 jarigen).

⁵³ De potentiële doelgroep heeft ten opzichte van de totale werkende bevolking in Vlaanderen een oververtegenwoordiging van 55-plussers in alle werkvormen, behalve de beschutte werkplaatsen. Dit geldt in het bijzonder voor de sociale werkplaatsen.

Tabel 8.8. Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de leeftijdsverdeling, naar werkvorm

	BW	SW	Invoeg	LDE	WEP
Chi ²	***	***	***	***	***
Chi ² _{jonger}	***	***	***	***	***
Chi ² _{ouder}	***	***	***	***	***
<i>N_{pot.}</i>	6.839	5.427	101.905	92.357	70.554
<i>N_{doelgr.}</i>	14.194	4.312	366	1.904	2.290

Bron: Eigen berekeningen op DWSE en KSZ-data

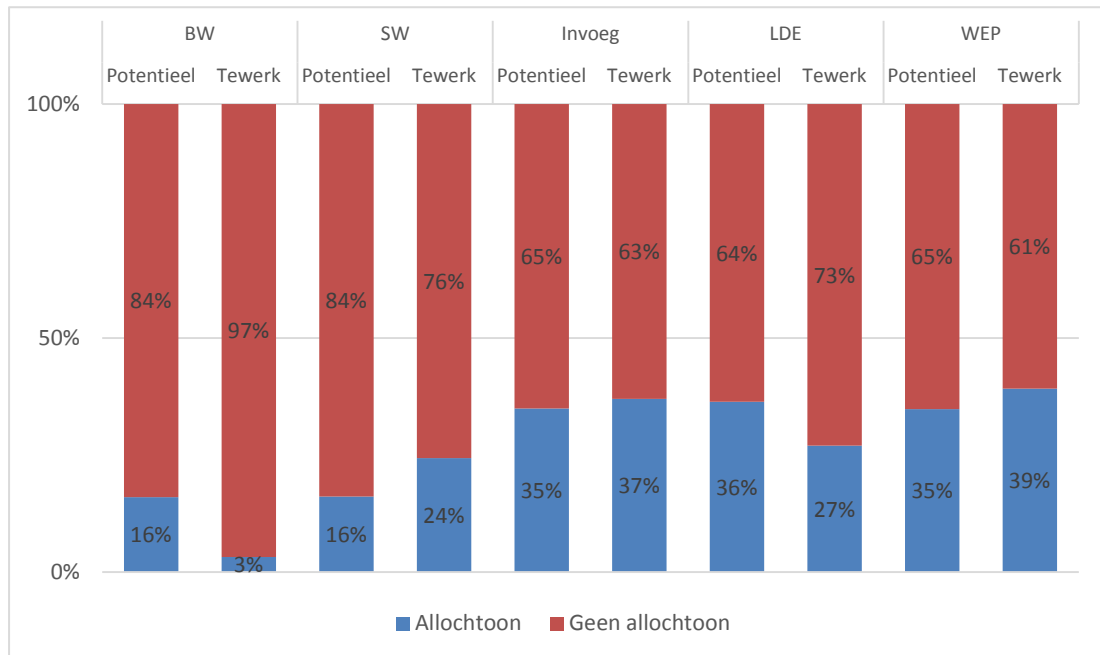
Noot: *p<0,05; ** p<0,01, *** p<0,001

De chi-kwadraattoets toont aan dat in elk van de drie modellen de verdeling naar leeftijd significant verschillend is. Dit wil zeggen dat voor alle werkvormen geldt dat ze zich op een andere leeftijdsgroep richten, met voor de meeste werkvormen minder oudere- en meer jongere werknemers bij de tewerkgestelde doelgroep.

8.4.2 Allochtonen

Als tweede profielkenmerk bespreken we de origine van de personen. Allochtone werkzoekenden worden door de VDAB gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de Europese-Economische Ruimte (EER). De nationaliteit van de ouders en grootouders wordt dus niet opgenomen in deze definitie, in tegenstelling tot de definitie van herkomst in sectie 5.1.3. Volgende figuur geeft het aandeel allochtonen binnen de potentiële en tewerkgestelde doelgroep volgens deze VDAB-definitie weer.

Figuur 8.4. Percentage allochtonen (gedefinieerd o.b.v. origine) binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm

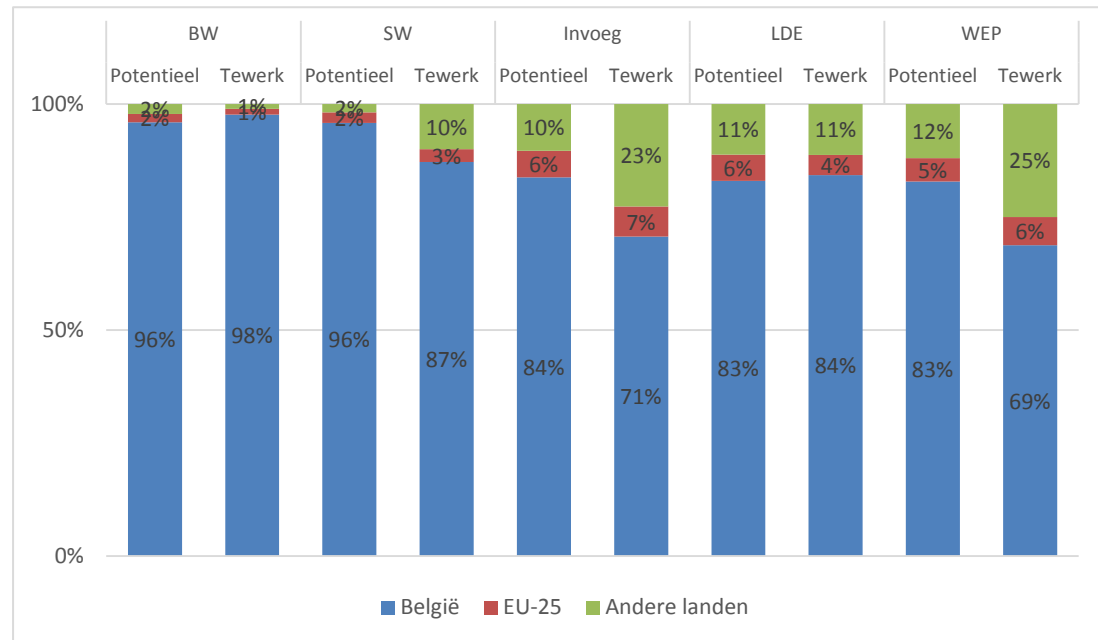

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

De sociale werkplaatsen en (in mindere mate) de werkvorm WEP hebben een oververtegenwoordiging van allochtonen. Hoewel de potentiële doelgroep van beschutte werkplaatsen een diverse samenstelling heeft, worden in beschutte werkplaatsen nauwelijks allochtonen tewerkgesteld. Ook de tewerkgestelde doelgroep bij de lokale diensten telt proportioneel minder allochtonen dan de potentiële doelgroep, met als verschil dat deze laatste groep wel heel divers is.

Als we ons enkel focussen op de huidige nationaliteit van de personen, dan verkrijgen we voor de lokale diensteneconomie een minder uiteenlopende verdeling tussen potentiële- en tewerkgestelde doelgroepwerknemers (zie figuur 9.6). Ook bij de beschutte werkplaatsen zijn de verschillen veel beperkter wanneer we de focus op de huidige nationaliteit van de doelgroepwerknemer leggen.

Figuur 8.5. Verdeling van de huidige nationaliteit binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

Opnieuw testen we a.d.h.v. de chi-kwadratoets of de verdeling naar origine en nationaliteit significant verschillend is voor de potentiële- en tewerkgestelde doelgroepwerknemers binnen iedere maatregel.

Tabel 8.9. Uitkomst van de chi-kwadratoets voor de verdeling van origine, naar werkvorm

	BW	SW	Invoeg	LDE	WEP
Chi ² _{origine}	***	***		***	***
Chi ² _{nationaliteit}	***	***	***	*	***
<i>N_{pot.} origine/ nationaliteit</i>	14.194/14.191	4.366/4.290	366/361	1.904/1.886	2.290/2.258
<i>N_{doelgr.} origine/ nationaliteit</i>	6.839/6.839	5.427/5.427	101.905/101.905	92.357/92.357	70.554/70.554

Bron: Eigen berekeningen op DWSE en KSZ-data

Noot: *p<0,05; ** p<0,01, *** p<0,001

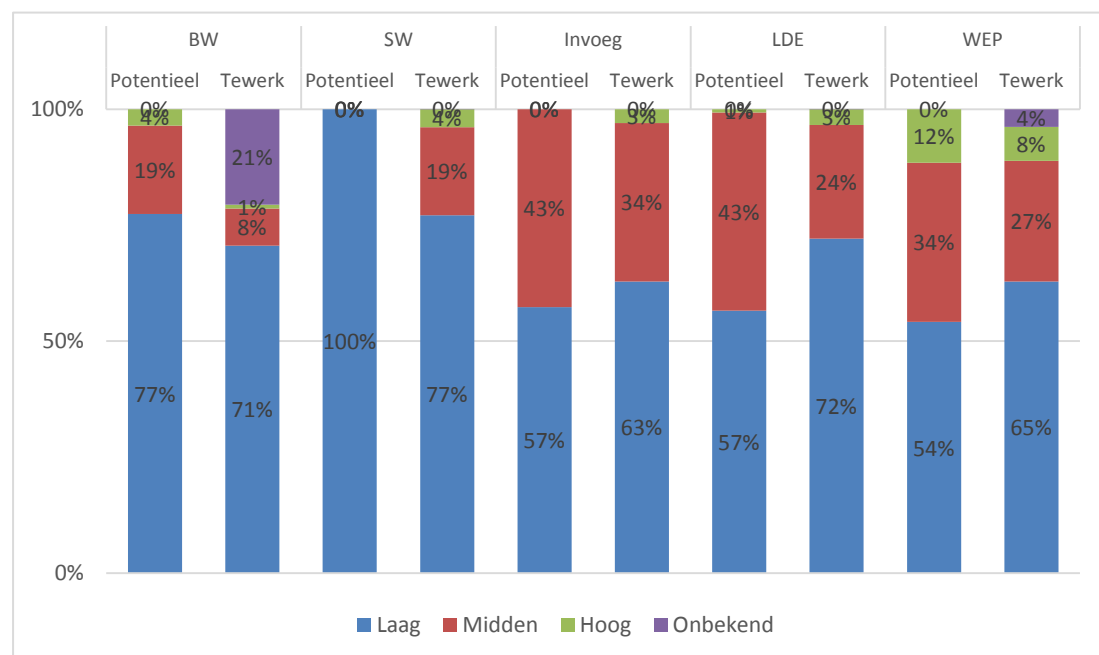
Voor de invoegmaatregel kunnen we stellen dat deze werkvorm niet verschillend rekruteert naar origine. Het aandeel alloctonen verschilt er niet significant tussen de potentiële- en tewerkgestelde groep. Dit is anders wanneer we naar de huidige nationaliteit kijken: de invoegbedrijven rekruteren proportioneel meer bij personen met een buitenlandse

nationaliteit (i.h.b. personen met een nationaliteit van een land buiten de EU) ten opzichte van hun potentiële doelgroep. Hieruit kunnen we afleiden dat de invoegbedrijven zich wat betreft de alloctonen meer richten op de personen die (nog) geen Belgische nationaliteit verworven hebben. Voor de andere werkvormen is de chi-kwadrattoets wel steeds significant.

8.4.3 Scholing

Als laatste profielkenmerk bekijken we of de verschillende werkvormen significant andere scholingsprofielen aantrekken dan hun potentiële doelgroep.

Figuur 8.6. Verdeling van het niveau van de hoogste scholing binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm

Wat opvalt uit de figuur is dat de meeste werkvormen sterk rekruteren bij laaggeschoolden. De werkvormen invoegmaatregelen, lokale diensteneconomie en WEP tellen relatief meer laaggeschoolden in hun tewerkstelde groep dan in hun potentiële doelgroep. In het bijzonder de lokale diensteneconomie maakt van de tewerkstelling van laaggeschoolden een prioriteit.

Hoewel de sociale werkplaatsen enkel laaggeschoolden toelaten, vinden we toch ook een zeker percentage midden- en hooggeschoolden terug. Ook de invoegbedrijven tellen hooggeschoolden terwijl deze niet tot hun doelgroep behoren. Dit heeft te maken met het feit dat de betalingsgegevens van het DWSE ook werknemers optellen “die onder een andere tewerkstellingsmaatregel vallen dan degene die zuiver tot de werkvorm behoren als doelgroep bestempelt. Een voorbeeld hiervan zijn werkervaringsprojecten binnen sociale werkplaatsen. Op die manier is het inderdaad mogelijk dat sociale werkplaatsen een zeker

percentage hoog- of middengeschoolden als doelgroep tewerkstellen” (Deraedt & Van Opstal, 2009a).

Verder zijn het enkel de beschutte werkplaatsen die proportioneel minder laaggeschoolden tewerkstellen. Het scholingsniveau is dan ook geen voorwaarde voor tewerkstelling in een beschutte werkplaats. Daarenboven kunnen we de cijfers voor de beschutte werkplaatsen moeilijk vergelijken door het hoge aantal ontbrekende waarden voor de tewerkgestelde doelgroep (cf. supra).

Voor de chi-kwadraattest maken we abstractie van de personen van wie we de hoogte van opleiding niet kennen. In het bijzonder voor de beschutte werkplaatsen moet de uitkomst van deze test dus met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. We berekenen de chi-kwadraattest voor twee verschillende modellen: (1) de volledige verdeling naar scholing en (2) het aandeel laaggeschoolden.

Tabel 8.10. Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de verdeling van scholing, naar werkvorm

	BW	SW	Invoeg	LDE	WEP
Chi ²	***	***	***	***	***
Chi ² _{laaggeschoold}	***	***	*	***	***
<i>N</i> _{pot.}	6.839	5.427	101.905	92.357	70.554
<i>N</i> _{doelgr.}	11.265	4.310	366	1.903	2.289

Bron: Eigen berekeningen op DWSE en KSZ-data

Noot: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Voor elke werkvorm geldt dat het scholingsniveau significant afwijkt tussen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep. Alle werkvormen stellen een significant andere proportie laaggeschoolden tewerk in vergelijking met hun potentiële doelgroep. De meeste werkvormen zijn dus selectief naar laaggeschoolden (m.u.v. beschutte- en sociale werkplaatsen).

DEEL V: DOORSTROOM BINNEN DE SOCIALE ECONOMIE: NULMETING

9. Doorstroom binnen de sociale economie: nulmeting

9.1 Opzet

In dit deel doen we een eerste uitdraai van de boordtabel doorstroom. We spelen daarmee in op recente beleidsevoluties binnen de SIE waarbij de doorstroom naar het Normaal Economisch Circuit (NEC) meer centraal komt te staan.

Vanuit de idee dat plaatsen beperkt zijn en deze maximaal moeten worden ingezet voor mensen die deze ondersteuning echt nodig hebben is er in het maatwerkdecreet veel aandacht voor doorstroom. Nieuw in dit opzicht is dat VDAB in dit kader minstens om de vijf jaar het WOP (werkondersteuningspakket) van elke doelgroepwerknemer evalueren (in dienst van 1 april 2015). Door deze evaluatie kan het WOP worden bijgesteld naar beneden of boven; indien de VDAB oordeelt dat de werknemer klaar is voor een tewerkstelling in het reguliere circuit wordt een doorstroomtraject opgestart. Indien de persoon niet wenst door te stromen kan de VDAB beslissen om de WOP stop te zetten. (Valkeneers P., 2015). Ook in het nieuwe LDE-decreet neemt doorstroom een prominente rol in. Het memorandum bij het nieuwe LDE decreet stelt: 'het is niet de bedoeling van de lokale diensteneconomie om permanente werkgelegenheid te voorzien voor personen met een stelselmatige problematiek die de toegang tot de arbeidsmarkt verhindert, doch wel om personen die omwille van specifieke kenmerken of omstandigheden een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, te ondersteunen en hun de mogelijkheid te geven om deze afstand te overbruggen op middellange termijn (Memorandum, in: Van Passel & Van Coillie 2015). In dit opzicht verandert de werkvorm LDE van een vorm van permanente tewerkstelling naar een maatregel die op doorstroom is gericht.

In dit deel voeren we aansluitend op deze ontwikkelingen een nulmeting uit. Omdat zowel in het nieuwe LDE decreet als in het maatwerkdecreet de cesuur op 5 jaar ligt, hebben we ervoor geopteerd om werknemers die op de laatste dag van het vierde kwartaal 2008 tewerkgesteld waren binnen de SIE als referentiepopulatie te nemen. Voor deze populatie werd 5 jaar later gekeken wat hun arbeidsmarktpositie is. We kozen enerzijds voor deze populatie om pragmatische redenen, de data waren op het moment van de aanvraag maar beschikbaar tot eind 2013, anderzijds is het ook zo dat het nieuwe decreet in voege ging sinds 2014. Door voor deze tijdsperiode te kiezen, zorgen we ervoor dat er geen werknemers zijn die reeds onder de bepalingen van het nieuwe decreet vallen. Meer specifiek zijn we nagegaan of ze nog steeds werkend zijn in de desbetreffende werkvorm of zijn uitgestroomd naar het NEC . Indien niet werkend, werd in kaart gebracht of ze

uitgestroomd zijn naar de werkloosheid, pensioen of invaliditeit. De resultaten kunnen als nulmeting of benchmark gebruikt worden. Om ook tussentijdse evaluatie mogelijk te maken, hebben we ervoor geopteerd om niet enkel de arbeidsmarktpositie na 5 jaar in kaart te brengen maar eveneens na 1 jaar en na 3 jaar.

Voor de analyse zijn we opnieuw vertrokken van een inputbestand dat aangeleverd werd door DWSE. Hierin werd voor het vierde kwartaal van 2008 weergegeven wie er werkzaam is in binnen de SIE; en binnen welke werkvorm. Voor deze groep personen werd vervolgens voor de twintig daaropvolgende kwartalen aangegeven of men nog steeds binnen de SIE aan het werk is en binnen welke werkvorm. Voor de indeling naar werkvormen kwam het opnieuw voor dat personen binnen meer dan één werkvorm werkzaam waren. We hebben hierbij steeds voorrang gegeven aan beschutte- of sociale werkplaatsen. Indien een combinatie tussen andere werkvormen zich voordeed werd voorrang gegeven aan de job binnen de lokale diensteneconomie en vervolgens aan de job binnen invoegbedrijven.

Dit inputbestand werd op persoonsniveau gekoppeld aan KSZ gegevens die voor deze periode de arbeidsmarktpositie in kaart brengt op basis van voorkomen in de verschillende databanken van de KSZ: werkend (RSZ/RSZPPO/RSVZ), werkloos (RVA) en inactief (PODMI). Voor de groep 'inactief' werd een verder uitsplitsing opgevraagd naar de waarden 'pensioen', 'brugpensioen', 'invaliditeit', 'andere'. A.d.h.v. deze data kunnen we voor personen die uit de SIE stromen nagaan waar ze zich op de arbeidsmarkt bevinden. Een eerste opmerking is wel dat indien we voor een persoon geen werk terugvinden binnen de SIE, maar deze persoon volgens de aangeleverde arbeidsmarktpositie van KSZ wel werkend is, we deze persoon categoriseren als 'werkend binnen het NEC'. We zijn hier dus uitgegaan van een 100% overeenstemming tussen de data van DWSE en KSZ. Indien de registratie bij één van deze twee databanken niet nauwkeurig is, kan dit dus leiden tot afwijkingen van onze resultaten. Iemand die bv. werkzaam is binnen een BW, maar niet staat geregistreerd in het bestand van DWSE zullen we in de KSZ data terugvinden als 'werkend binnen het NEC' en ook zo worden gecategoriseerd. Uit het eerste deel bleek dat er nogal wat personen in de DWSE bestanden niet bekend zijn bij de KSZ, op de mate waarin dit fenomeen zich ook omgekeerd voordoet hebben we echter geen zicht. We vermoeden dat dit niet of maar in beperkte mate het geval zal zijn, zodat de vertekening (overschatting van de doorstroom) beperkt is. Ten tweede wijzen we er ook op dat we vertrokken zijn van een dwarsdoorsnede van de populatie op een bepaald moment in de tijd, namelijk Q4 2008 en niet van de instromers in dit jaar.

9.2 Analyse van de doorstroom

De analyse vertrekt dus van de populatie in het vierde kwartaal van 2008. In onderstaande tabel worden de kenmerken van deze populatie weergegeven.

Tabel 9.1 Uitstroom uit de sociale economie voor de cohorte 2008, naar werkvorm (in%)

	N	%
Beschutte Werkplaatsen	13.472	57,1%
Sociale Werkplaatsen	3.500	14,8%
Invoegbedrijven dienstencheque	1.416	6,0%
Invoegbedrijven commercieel	760	3,2%
Lokale Diensteneconomie	772	3,3%
WEP	2.675	11,3%
Arbeidszorg	979	4,2%

In de verdeling valt vooral het geringe aantal werknemers binnen de lokale diensteneconomie op. Dit heeft te maken met het feit dat LDE in deze periode in een opstartfase zat. We hebben geen indicaties dat het profiel van deze werknemers in deze periode wezenlijk anders is dan dit nu het geval is, maar toch lijkt het aangewezen om de nodige voorzichtigheid in acht te nemen bij de interpretatie van deze resultaten.

Voor deze populatie vergelijken we dus de initiële positie van de werknemer binnen de sociale economie (Q4, 2008) en de positie één, drie en vijf jaar later. Een transitie kan zowel gebeuren naar een ander werkvorm binnen de SIE als naar een positie buiten de SIE. Voor de posities buiten de SIE maken we een onderscheid tussen:

- Tewerkstelling in het NEC;
- Werkloosheid;
- (Brug)pensioen;
- Inactiviteit: onder deze categorie vallen leefloners en personen die financiële hulp ontvangen;
- Invaliditeit: arbeidsongeschiktheid omwille van invaliditeit;
- Andere: loopbaanonderbreking/tijdskrediet, vrijstelling al inschrijving van werkzoekenden, arbeidsongeschiktheid gekend bij de mutualiteiten, beroepsziekte en arbeidsongeval en personen met een tegemoetkoming aan personen met een handicap (IVT);
- Onbekend.

Deze laatste categorie voegen we toe omdat we voor heel wat personen geen informatie terugvinden over hun arbeidsmarktpositie. Van deze groep weten we enkel dat ze niet tot één van bovenstaande categorieën behoren.

In onderstaande tabel kunnen de resultaten worden teruggevonden

Tabel 9.2 Uitstroom uit de sociale economie voor de cohorte 2008, naar werkvorm (in%)

Van/naar	Blijver	SIE	NEC	Werkloosheid	Inactiviteit	Invaliditeit	(Brug) pensioen	Andere	Onbek
BW									
- Q4 2009	93,3	0,0	3,4	1,0	0,1	0,0	0,6	1,0	0,5
- Q4 2011	83,7	0,1	6,3	2,3	0,1	0,2	1,2	2,5	3,6
- Q4 2013	75,8	0,2	8,0	2,9	0,1	0,4	2,6	4,3	5,9
SW									
- Q4 2009	90,8	0,2	2,1	3,1	0,3	0,0	0,5	2,3	0,6
- Q4 2011	75,8	0,7	5,3	7,5	0,4	0,0	1,9	5,4	3,1
- Q4 2013	64,5	1,2	5,8	9,5	0,3	0,1	4,0	8,6	5,8
Invoeg-DCH									
- Q4 2009	64,0	0,1	23,0	6,0	0,5	0,1	0,3	4,8	1,3
- Q4 2011	16,5	0,3	60,7	8,5	0,7	0,0	0,9	9,1	3,2
- Q4 2013	0,1	0,5	68,6	10,6	0,6	0,1	3,1	11,2	5,3
Invoeg commercieel									
- Q4 2009	40,7	0,2	40,7	9,5	0,5	0,0	0,0	6,8	1,6
- Q4 2011	2,6	0,8	65,7	14,9	0,5	0,0	0,4	11,1	4,1
- Q4 2013	0,0	1,8	58,4	15,5	0,5	0,0	1,3	14,6	7,8
LDE									
- Q4 2009	80,2	0,1	7,9	7,4	0,3	0,0	0,3	3,2	0,6
- Q4 2011	56,5	0,6	18,9	12,7	0,3	0,0	1,3	7,0	2,8
- Q4 2013	41,2	1,1	26,9	14,9	0,3	0,1	2,7	8,0	4,8
WEP									
- Q4 2009	20,0	6,7	25,9	29,7	2,2	0,0	0,0	13,0	2,3
- Q4 2011	1,2	10,0	38,3	27,4	1,9	0,0	0,3	16,1	4,7
- Q4 2013	1,4	9,6	38,4	23,9	1,9	0,0	1,3	16,6	6,8
Arbeidszorg									
- Q4 2009	70,7	4,1	2,2	5,5	1,1	0,1	0,4	7,2	8,6
- Q4 2011	61,4	5,3	3,6	6,4	1,0	0,0	1,2	9,4	11,6
- Q4 2013	57,3	6,0	3,8	7,0	1,0	0,1	1,7	10,4	12,7

Bron: Eigen berekeningen op DWSE en KSZ-data

In de tabel wordt het onderscheid goed duidelijk tussen enerzijds de werkvormen die permanente tewerkstelling als finaliteit hebben en de doorstroommaatregelen. LDE neemt hierbij een middenpositie in.

De mobiliteit in de beschutte en sociale werkplaatsen blijkt vrij hoog te zijn. Respectievelijk 25 en 35% is na 5 jaar uitgestroomd. De uitstroom naar werk binnen het NEC is evenwel beperkt met 8% in de BW's en 5,8% in de SW's. Werknemers uit sociale werkplaatsen belanden relatief gezien vaker in de werkloosheid. Opvallend is wel dat de resultaten voor de BW's afwijken van de enquêteresultaten van het departement WSE waaruit blijkt dat in 2008 er 128 doelgroepwerknemers doorstroomden naar het NEC, in onze analyse komen we aan 454 personen. De wijze van dataverzameling verschilt een enquête vs administratieve data wat mogelijk een deel van de discrepantie kan verklaren. Een mogelijke verklaring is daarnaast dat personen werkzaam zijn binnen een BW, maar niet staan geregistreerd in het bestand van DWSE. Verder onderzoek moet uitwijzen hoe deze discrepantie kan verklaard worden.

Hoewel LDE initieel dus geen doorstroommaatregel was, zien we toch dat slechts 41% na 5 jaar nog binnen LDE werkt. In de feiten blijken LDE werknemers dus al in grote mate door te stromen. Een kwart stroomt door naar het NEC, 15% naar de werkloosheid. Op het totaal van de groep doorstromers berekend, betekent dit dat 46,6% doorstroomt naar werk en 25,8% werkloos wordt.

Voor de invoegmaatregel merken we dat na 5 jaar er niemand meer tewerkgesteld is via deze maatregel. Dit is ook logisch, de gesubsidieerde periode van tewerkstelling loopt maar gedurende 2 jaar. Na 5 jaar is nog steeds drie vijfde van deze populatie aan het werk. Opvallend is de grote groep onbekenden. Van 22% van deze populatie hebben we geen informatie in de KSZ.

Tot slot hebben we voor de volledigheid ook de doorstroom binnen arbeidszorg en WEP meegenomen. Daarbij valt vooral op dat de doorstroom uit WEP op lange termijn met 38% vrij laag ligt, zeker omdat deze maatregel juist doorstroom tot doel heeft. Opvallend is daarnaast ook een kleine 10% van deze groep binnen de SIE blijft werken. Ook voor WEP geldt dat de categorie 'andere' groot is.

DEEL VI: PROFIEL VAN VSO'S EN COÖPERATIES

In vorige delen van de monitor stond de sociale inschakelingseconomie centraal. In dit deel werken we verder op de brede definitie van de sociale economie en behandelen we de 'buitenste schil' van de monitor. Hoofdstuk 10 gaat dieper in op de werknemers die werken in coöperaties en vso's. We belichten enkele belangrijke profielkenmerken van deze werknemers, aangevuld met een beschrijving van hun jobs. Vervolgens bespreken we enkele kenmerken van deze ondernemingen. We belichten daarbij uitsluitend coöperaties die een erkenning hebben voor de Nationale Raad voor de Coöperatie (NRC) met werknemers in dienst. Ook bij de vennootschappen met sociaal oogmerk ligt de focus uitsluitend op ondernemingen die werknemers in dienst hebben. In beide gevallen beperken we ons tot ondernemingen die hun hoofdzetel hebben in het Vlaams Gewest.

10. Profielschets van de NRC erkende coöperaties en VSO's

10.1 Profielschets werknemers

Aantal werknemers

De Vlaamse erkende coöperaties hadden in het laatste kwartaal van 2013 ruim 4 043 werknemers in dienst. De vennootschappen met sociaal oogmerk in het Vlaams Gewest telden 6 797 werknemers. Deze aantallen mogen niet zomaar opgeteld worden, aangezien er enkele NRC erkende coöperaties zijn die ook het statuut van vennootschap met sociaal oogmerk hebben (zie infra). In totaal blijken 80 personen in ondernemingen te werken die beide statuten hebben.

Belangrijk is daarnaast ook dat deze werknemers niet zomaar bij het totale aantal werknemers binnen de SIE mogen worden geteld. 11 personen die binnen een NRC erkende coöperatie werken, vinden we immers ook terug binnen de SIE. Daarnaast vinden we maar liefst 3750 personen terug die ook in de SIE werken. Dit impliceert dus dat er nogal wat ondernemingen binnen de SIE een VSO statuut hebben. 2968 werknemers werken binnen een onderneming met een VSO statuut die niet zijn terug te vinden binnen de SIE.

Geslacht

De Vlaamse erkende coöperaties kennen een kleine meerderheid aan mannen. Dit geldt niet voor de vennootschappen met sociaal oogmerk: daar zien we een sterk vrouwelijk werknemersprofiel opduiken. Maar liefst 9 werknemers op 10 zijn er van het vrouwelijke geslacht. Dit heeft alles te maken met een sterke concentratie van de tewerkstelling bij enkele grote ondernemingen die actief zijn in activiteiten als poetshulp en huishoudhulp.

Tabel 10.1. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar geslacht

	Man	Vrouw	N
Coöperatie	54,3%	45,7%	4.043
Vso	9,3%	90,7%	6.797

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Leeftijd

De leeftijdsverdeling binnen de Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk wijkt weinig af van de verdeling van de werkende bevolking in Vlaanderen

(cf. supra hoofdstuk 5.2). Het aandeel 55-plussers binnen coöperaties en vso's ligt wel lager dan de 16% die we bij de werkende bevolking in Vlaanderen terugvinden.

Tabel 10.2. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar leeftijd

	-26	26-35	36-45	46-55	55+	N
Coöperatie	8,1%	23,8%	27,8%	30,0%	10,3%	4.042
Vso	8,4%	25,4%	28,5%	28,3%	9,5%	6.787

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Herkomst

Respectievelijk 8% en 25% van de werknemers binnen de Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk hebben een buitenlandse herkomst. Voor een definitie van herkomst verwijzen we naar hoofdstuk 5.1.3.

Tabel 10.3. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar herkomst

	België	Buitenlandse herkomst	Onvolledige informatie	N
Coöperatie	83,1%	8,1%	8,8%	4.042
Vso	67,0%	25,3%	7,7%	6.797

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Zoals onderstaande tabel aangeeft, zijn de personen met een buitenlandse herkomst voornamelijk afkomstig van een land uit de Europese Unie. Meer dan vier tiende van de personen van buitenlandse herkomst hebben een herkomstland dat niet behoort tot de EU.

Tabel 10.4. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's met buitenlandse herkomst naar herkomst

	EU-27	Maghreb/Turkije	Andere landen	Onbekende vreemde nationaliteit
Coöperatie	55,2%	22,1%	22,1%	0,6%
Vso	57,6%	10,3%	31,4%	0,7%

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Gezinspositie

Zo'n zeven werknemers op tien in de Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk wonen samen met een partner. Meestal hebben ze ook kinderen.

Tabel 10.5. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar gezinspositie

	(On)ge-huwd met kind(eren)	(On)ge-huwd zonder kind(eren)	Alleenstaande	Hoofd eenoudergezin	Kind bij (on)gehuwd paar	Kind in een eenoudergezin	Overige	Onbekend	N
Coöperatie	48,5%	20,8%	11,5%	4,1%	7,8%	2,6%	4,6%	0,0%	4.044
Vso	49,9%	19,7%	8,3%	12,1%	4,0%	2,0%	4,1%	0,0%	6.798

Bron: NRC, VKBO en KSZ

De werknemers binnen de Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk staan daarenboven relatief vaak aan het hoofd van een eenoudergezin: dit geldt voor (meer dan) één tiende van de werknemers.

LWI

Binnen de Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk leeft bijna 6% van de werknemers in een huishouden met een lage werkintensiteit (LWI-indicator lager dan 0,2). Deze groep is dus een belangrijke kostwinner voor het gezin. Bij de Vlaamse erkende coöperaties ligt dit aandeel werknemers drie keer zo laag.

Tabel 10.6 Aandeel werknemers binnen coöperaties en vso's met een lage werkintensiteit

	Lage werkintensiteit (LWI)	N
Coöperatie	1,9%	4.044
Vso	5,9%	6.798

Bron: NRC, VKBO en KSZ

10.2 Jobkenmerken

Net zoals bij de bedrijven in de sociale inschakelingseconomie zijn we ook voor de Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk in staat om een profielschets te reconstrueren van de jobs van hun werknemers.

Regime

Voor de werknemers in de Vlaamse erkende coöperaties wordt het voltijds regime het vaakst toegepast: zeven werknemers op tien zijn er voltijds aan het werk. Dit geldt niet voor de werknemers in vennootschappen met sociaal oogmerk. Bij hen werkt de grote meerderheid deeltijds. In het bijzonder een deeltijds regime tussen 40% en 80% van een voltijdse tewerkstelling wordt vaak toegepast. Ook hier speelt het activiteitenprofiel een belangrijke rol: een groot deel van de werknemers is hier werkzaam in de poetshulp en huishoudelijke dienstverlening.

Tabel 10.7. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar regime

	Deeltijds 0<-20%	Deeltijds 20<-40%	Deeltijds 40<-60%	Deeltijds 60<-80%	Deeltijds 80<-90%	Deeltijds >99%	Voltijds	N
Coöperatie	0,3%	1,0%	7,2%	14,5%	4,2%	2,3%	70,4%	4.044
Vso	0,7%	11,1%	35,2%	25,2%	13,6%	0,4%	13,9%	6.798

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Statuut

Zes op tien van de werknemers in coöperaties zijn als bediende werkzaam. Bij vso's ligt dit cijfer op 12%. Zij werken voornamelijk als arbeider.

Tabel 11.8. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar statuut

	Arbeider	Bediende	N
Coöperatie	39,7%	60,3%	4.044
Vso	87,9%	12,1%	6.798

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Gemiddeld dagloon

Bij de Vlaamse erkende coöperaties verdient zo'n 80% van de werknemers een brutoloon van meer dan €100 per dag. Bij de werknemers in Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk liggen de daglonen in bijna 2 op 3 gevallen tussen €80 en €90.

Tabel 10.9. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar gemiddeld dagloon

	<€60	€60-<€70	€70-<€80	€80-<€90	€90-<€100	>€100	N
Coöperatie	2,0%	0,4%	1,2%	6,1%	7,6%	82,6%	3.910
Vso	0,2%	0,9%	15,8%	65,5%	4,0%	13,5%	6.353

Bron: NRC, VKBO en KSZ

10.3 Ondernemingskenmerken

We zijn tot slot ook hier in staat om ook een profielschets van de ondernemingen zelf te maken. Aangezien de financiële gegevens en de gegevens over de achterliggende rechtsvormen nog niet aangeleverd waren, hebben we nog niet ten volle het potentieel van de aanwezige administratieve databanken kunnen benutten. Op basis van de KSZ data kunnen we alvast onderstaande profielkenmerken weergeven.

Activiteiten

Wat het activiteitenprofiel van de coöperaties en de vennootschappen met sociaal oogmerk betreft, botsen we op dezelfde methodologische beperkingen zoals besproken in sectie 7.3. We baseren ons dus op 2-digit NACE-codes en geven het aantal ondernemingen weer volgens NACE-sectie niveau. Waar mogelijk verduidelijken we het achterliggende activiteitenprofiel.

Tabel 10.11. De belangrijkste activiteiten van NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk met tewerkstelling, met hoofdzetel in het Vlaams Gewest, op 31/12/2013

	Coöperatie	Vso
Landbouw, bosbouw en visserij	3	0
Industrie	4	3
Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	1	0
Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	0	1
Bouwnijverheid	3	2
Groot- en detailhandel	37	4
Verschaffen van accommodatie en maaltijden	5	5
Informatie en communicatie	2	1
Financiële activiteiten en verzekeringen	5	1
Exploitatie van en handel in onroerend goed	0	36
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	7	2
Administratieve en ondersteunende diensten	11	25
Onderwijs	0	4
Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	2	17
Kunst, amusement en recreatie	0	5
Overige diensten	2	6

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Bijna de helft van de Vlaamse erkende coöperaties die werknemers in dienst hebben, zijn actief in de groot- en detailhandel. Het betreft daarbij vaak coöperaties die instaan voor het gezamenlijk aankopen of verkopen van goederen en diensten voor hun leden-ondernemers.

Bij de Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk, merken we veel ondernemingen op die actief zijn in de exploitatie van en handel in onroerend goed. Het gaat daarbij vaak over sociale huisvestingsmaatschappijen en sociale verhuurkantoren. Daarnaast merken we veel activiteit op in de rubrieken “administratieve en ondersteunende diensten” en “menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening”. In beide gevallen gaat het echter vooral over poetshulp en huishoudelijke dienstverlening.

Grootte van de ondernemingen

De Vlaamse erkende coöperaties tellen samen 3 409,44 voltijds equivalenten (op een totaal van 4 044 koppen). De meeste erkende coöperaties in Vlaanderen zijn kleine tot zeer kleine ondernemingen. Maar liefst drie vierde van deze ondernemingen heeft minder dan 30 VTE in dienst. We vermelden hierbij ook dat we dan nog abstractie maken van een grote groep erkende coöperaties die helemaal geen werknemers in dienst hebben (bv. de meeste machinecoöperaties) en die daarom buiten de afbakening van deze monitor vallen.

Tabel 10.12. VTE-tewerkstelling in NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk, per 31/12/2013

	Totaal	Gemiddelde (VTE)	Q1	Mediaan (VTE)	Q3
Coöperatie	3 409,44	41,58	1,86	5,64	29,38
Vso	3 770,46	33,66	3,68	8,09	29,45

Bron: KSZ

De Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk tellen samen 3 770,46 voltijds equivalenten (op een totaal van meer dan 6 797 koppen). Ook hier zien we dat de meeste Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk kleine tot zeer kleine ondernemingen zijn.

Ligging bedrijven

Net zoals bij de bedrijven in de sociale inschakelingseconomie zijn we in staat om een beeld te vormen van de ligging van Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk. We beperken ons daarbij tot de ligging van de hoofdzetel.

Zo valt het op dat de provincie West-Vlaanderen relatief veel erkende coöperaties met werknemers telt, maar dat het daarbij vaak gaat over kleine ondernemingen. De tewerkstelling binnen de erkende coöperaties situeert zich hoofdzakelijk in de provincie Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

Tabel 10.13. Spreiding van de ondernemingen over de provincies

	Coöperatie	Vso
Provincie Antwerpen	18%	25%
Provincie Vlaams-Brabant	13%	16%
Provincie Oost-Vlaanderen	21%	17%
Provincie West-Vlaanderen	26%	24%
Provincie Limburg	22%	18%

Bron: KSZ

Bij de vennootschappen met sociaal oogmerk vinden we de helft van de bedrijven terug in de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen. Toch is een groot deel van de tewerkstelling geconcentreerd binnen (hoofdzakelijk één onderneming in) de provincie Vlaams Brabant.

Tabel 10.14. VTE-tewerkstelling bij NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk, naar provincies, per 31/12/2013

	Coöperatie	Vso
Provincie Antwerpen	1 660,35	942,26
Provincie Vlaams-Brabant	271,97	1 459,86
Provincie Oost-Vlaanderen	927,2	305,51
Provincie West-Vlaanderen	312,08	651,71
Provincie Limburg	430,36	411,12
Totaal	3 409,44	3 770,46

Bron: KSZ

Terwijl de Vlaamse erkende coöperaties met werknemers zich in ongeveer de helft van de gevallen binnen een centrumstad bevinden, merken we op dat de vennootschappen met sociaal oogmerk zich in hoofdzaak buiten centrumsteden bevinden.

Tabel 10.15. Aanduiding of de hoofdzetel in een centrumstad gevestigd is, naar werkvorm

	Centrumstad	Geen centrumstad	n
Coöperatie	52,4%	47,6%	82
Vso	37,5%	62,5%	112

Bron: KSZ

11. Boordtabel voor de sociale economie in Vlaanderen

We eindigen het vierde deel met een boordtabel waarin we de belangrijkste resultaten van de voorgaande hoofdstukken in samenvatten. De boordtabel heeft betrekking op 42.000 werknemers, abstractie makend van het omkaderend personeel binnen de sociale inschakelingseconomie.

De groep bestaat uit:

- 25.854 werknemers binnen de sociale inschakelingseconomie;
- 7.001 unieke werknemers in coöperaties of vso's

De boordtabel gaat voor de profielkenmerken niet in op de scholing en het aandeel personen met een arbeidshandicap omdat deze cijfers enkel beschikbaar zijn voor de sociale inschakelingseconomie. De jobkenmerken worden wel besproken, maar enkel voor de personen die teruggevonden konden worden in de databanken van RSZ en DIBISS. De groep die we weglaten tijdens deze bespreking is niet klein: voor bijna 4.500 personen⁵⁴ (bijna 10% van de werknemerspopulatie) konden we geen koppeling maken met de databanken van RSZ en DIBISS.

Een laatste bemerking is dat we de boordtabel zo opgebouwd hebben dat iedere persoon slechts éénmaal voorkomt. Om dit te bekomen hebben we steeds voorrang gegeven aan de job binnen de sociale inschakelingseconomie.

⁵⁴ Exacte cijfer is 4.493 personen

Tabel 11.1. Boordtabel profielkenmerken werknemers sociale economie

	Werkvorm	Aantal (doelgroep) werknemers	% vrouwen	% buitenlandse herkomst	% 55+	% hoofd eenoudergezin	% Lage werkintensiteit	% voltijds werkenden	% Arbeider	Modale loonklasse
SIE	BW	14439	39%	12%	9%	3%	2,9	68%	99%	€70-<€80
	SW	4386	38%	40%	16%	11%	6	65%	94%	€70-<€80
	IB-DCH	430	97%	47%	7%	17%	8,1	4%	99%	€80-<€90
	IB – COM	377	31%	61%	3%	5%	8,7	65%	85%	€90-<€100
	LDE	1933	40%	44%	12%	12%	4,1	58%	73%	€70-<€80
	Arbeidszorg	1818	34%	19%	9%	7%	-	-	-	-
	Activiteitencoöperaties	151	67%	17%	3%	7%	-	-	-	-
	WEP	2320	44%	60%	3%	13%	18,7	65%	78%	€70-<€80
Uitbreiding	NRC	3953	45,7%	21%	16%	10,3%	1,9%	70,4%	39,7%	€100+
	Vso	2968	83%	21%	12%	12%	5%	24%	79%	€80 - <€90

Bron: Eigen samenstelling o.b.v. DWSE, NRC, VKBO en KSZ-dataBIJLAGE

DEEL VI: SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In dit laatste deel van de monitor vatten we eerst de belangrijke bevindingen samen. Vervolgens bekijken we de resultaten in het licht van het nieuwe maatwerkdecreet om tot slot enkele conclusies te formuleren op het niveau van de monitoring zelf.

12. Samenvatting en conclusies

12.1 Opzet

In 2009 werd, in het kader van het Steunpunt Werk en Sociale Economie, voor het eerst een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen opgesteld (Van Opstal & De Raedt, 2009). De opdracht van de monitor bestond erin om bestaande administratieve databanken zo volledig mogelijk te ontsluiten om de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen in kaart te brengen. De monitor fungeerde daarbij als ‘nulmeting’ voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Deze uitdraai van 2007 liet ons toe om een profielschets op te stellen van de ondernemingen, de werknemers en de potentiële doelgroep van de sociale inschakelingseconomie. Daarnaast gaf deze monitor ook een indicatieve weergave van de dekkingsgraad van de sociale inschakelingseconomie en de ruimtelijke spreiding ervan. In deze tweede uitdraai van de monitor bouwen we voort op deze vorige uitdraai door de cijfers, die betrekking hadden op het jaar 2007, te actualiseren voor 2013 en evoluties in kaart te brengen. Het uitgangspunt blijft dat gebruik gemaakt wordt van data in bestaande (administratieve) databanken die vervolgens verrijkt worden. De monitor werd daarnaast. Het gaat om:

- (1) een uitbreiding van de populatie van ondernemingen die door de monitor gedekt worden. Daarmee sluiten we aan bij een verbeterpunt die in vorige monitor werd aangehaald, namelijk het uitbreiden van de monitor tot de volledige reikwijdte van de sociale economie. Voor de conceptualisering hiervan verwijzen we naar Jacobs e.a. 2014. Het resultaat is een monitor met de sociale inschakelingsondernemingen (work integration enterprises) als kern en andere ondernemingen met sociale finaliteit (in termen van doelstellingen en waarden) in de schil.
- (2) een uitbreiding van de indicatoren die over de ondernemingen verzameld worden. Voor de conceptualisering en het resultaat hiervan, verwijzen we naar Claeys, Decreamer & Crucke, 2016.
- (3) het in kaart brengen van de werknemersstromen binnen de sociale inschakelingseconomie.

Concreet stonden volgende onderzoeksvragen centraal:

- wat is het profiel van de werknemers binnen de sociale economie, wat zijn hun jobkenmerken en hoe is dit profiel geëvolueerd t.a.v. 2007?

- Wat is het profiel van de ondernemingen binnen de sociale economie? Hoe is het profiel geëvolueerd t.a.v. 2007?
- In welke mate dekt het aanbod binnen de SIE de potentiële doelgroep en in welke mate wijkt het profiel van de potentiële en tewerkgestelde doelgroep van elkaar af?
- In welke mate is er doorstroom binnen de SIE? Wat is de doorstroomrichting? Is dit naar werk, een andere SIE werkvorm of naar inactiviteit?

Voor de constructie van de monitor werden tal van administratieve databanken en aanvullende statistische gegevens gekoppeld en herleid tot drie deeldatabanken. Een eerste deeldatabank bevat alle ondernemingen die actief zijn in de sociale inschakelingseconomie. Een tweede deeldatabank focust op het profiel van de doelgroepmedewerkers binnen deze ondernemingen, met indicatoren zoals hun leeftijd, nationaliteit, herkomst, geslacht en inkomenspositie. De derde deeldatabank ten slotte, bevat gegevens over de totale doelgroep van de sociale inschakelingseconomie.

12.2 Samenvatting resultaten

In 2013 waren in Vlaanderen **29.492** personen⁵⁵ tewerkgesteld binnen de sociale inschakelingseconomie: 88% werkten als doelgroepwerknemer (25.854 personen) en 12% als omkaderend personeel (3638 personen). Als we ook de werknemers meerekenen die onder de bredere conceptualisering vallen van sociale economie, dan stelt de sociale economie in Vlaanderen 36.413 personen te werk. Dit is 1,2% van de totaal werkende populatie in Vlaanderen anno 2013.

Als we naar de sociale inschakelingseconomie kijken (verder SIE) dan telt deze 240 doelgroepwerknemers meer ten opzichte van 2007. Hoewel de populatie min of meer gelijk blijft, is de populatie binnen de werkvormen, mede onder impuls van veranderende regelgeving sterk geëvolueerd. WEP en invoeg daalden sterk, het aantal werknemers binnen LDE en ook SW stegen dan weer aanzienlijk. In dit opzicht zouden we kunnen stellen dat er meer werknemers met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt tewerkgesteld zijn binnen de sociale inschakelingseconomie dan in 2007. Het aantal doelgroepwerknemers binnen de BW blijft stabiel, daar is het wel erg opvallend dat het omkaderingspersoneel met meer dan een kwart is afgenomen.

⁵⁵ Dit cijfer is een onderschatting omdat we enkel het gesubsidieerd omkaderend personeel meetellen, zoals we in de inleiding van dit hoofdstuk aangaven. Daarnaast vonden we niet alle werknemers binnen de databestanden van WSE terug in de KSZ, dit zorgt vermoedelijk ook voor een onderschatting.

Over de mate waarin ook het profiel van de werknemer binnen de SIE in zijn geheel is gewijzigd sinds 2007 kunnen we geen uitspraken doen omdat er in 2007 enkele profielvariabelen ontbraken. Per werkvorm zien we wel een aantal belangrijke verschuivingen. In de SW verdubbelt zowel het aantal allochtonen als het aantal 55+'ers van respectievelijk 13% naar 24% en van 8% tot 16%. Hoewel het profiel van de werknemers binnen de BW grotendeels stabiel blijft, zien we ook daar een stijging van 55+'ers van 6 tot 9%. De vervanging van 55+'ers lijkt dus een uitdaging te zijn binnen de maatwerkbedrijven. Binnen de invoegbedrijven zien we als voornaamste verschuiving de toename van het aantal middengeschoolden ten koste van de laaggeschoolden. Binnen WEP zien we als belangrijkste verschuivingen een verdubbeling van het aantal allochtonen en een sterke afnamen van de vrouwelijke populatie werknemers. Omdat LDE pas opstartte in 2007 kunnen we over de evolutie van profielen binnen deze werkvorm geen uitspraken doen.

Naar jobkenmerken volgt de SIE binnen de meeste werkvormen deze van de gemiddelde Vlaamse populatie. Uitzondering vormt IB-DCH waar zo goed als niemand voltijds werkt en het loon dat binnen de diverse werkvormen (veel) lager ligt dan dit van de gemiddelde Vlaamse werknemer. De belangrijkste verschuivingen t.a.v. 2007 is het feit dat werknemers binnen de BW in 2013 minder vaak voltijds aan het werk zijn, wat mogelijk een impact is van de crisis. Het aantal voltijdsen binnen WEP verdubbelt daarentegen van 35 naar 65%.

In de uitdraai van de monitor van 2013 voegden we twee nieuwe profielvariabelen toe, namelijk 'herkomst' en de 'low work intensity indicator'. In de vorige monitor werd de VDAB definitie gebruikt om personen van vreemde herkomst te identificeren, in deze monitor gaan we uit van de uniforme operationalisering van personen van vreemde herkomst zoals vooropgesteld door de Dienst Diversiteitsbeleid van de Vlaamse overheid (nota Commissie Integratiebeleid 28.11.2014)⁵⁶. Deze operationalisering neemt zowel de eerste als tweede generatie mee.

Waar op basis van vorige monitor zou kunnen besloten worden dat de SIE niet altijd even divers is, blijkt dit beeld te moeten worden bijgesteld wanneer de herkomstvariabele wordt gebruikt. Binnen de diverse werkvormen blijkt telkens ongeveer 40 tot 60% van de populatie van buitenlandse herkomst te zijn. Uitschieter zijn de invoegbedrijven en WEP met respectievelijk minimum 61% en 60% werknemers van buitenlandse herkomst. Minder divers zijn de BW met (minimum) 12% personen van buitenlandse herkomst, waarbij de helft een Europese origine blijkt te hebben. Ook opvallend is het feit dat de slechts 7% van de omkadering binnen de gehele SIE van buitenlandse herkomst is. De diversiteit onder de doelgroepwerknemers wordt dus niet weerspiegeld bij het omkaderingspersoneel

⁵⁶ Volgens deze operationalisering worden 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van een persoon, de geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Is 1 van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een persoon van buitenlandse herkomst.

De LWI indicator is een van de drie subindicatoren die bepalen of iemand risico loopt op armoede of sociale uitsluiting.⁵⁷ In Vlaanderen leeft 7% van de populatie in een gezin met lage werkintensiteit. Binnen de SIE is dit slechts 5%, wat toch een indicatie is van het feit dat men er via de SIE in lijkt te slagen werknemers en hun gezinnen uit de armoede te houden.

De profielschets van de ondernemingen heeft betrekking op meer dan 702 ondernemingen of organisaties in Vlaanderen. Dit zijn 48 ondernemingen meer dan in vorige monitor. Het aantal organisaties die zich exclusief op de doelgroep richt (BW & SW) bleef nagenoeg stabiel. Er zijn wel grote schommelingen naar het aantal organisaties die zich niet exclusief op de doelgroep richten met een grote stijging van LDE- en een grote afname van WEP promotoren.

De meeste sociale werkplaatsen, invoegbedrijven LDE en WEP promotoren zijn relatief kleine ondernemingen al zien we dat de gemiddelde en mediane tewerkstelling wel sterk verschilt binnen de invoegbedrijven, LDE en WEP. Dit omdat bepaalde steden/gemeenten en grote bedrijven erkend zijn als een van deze werkvormen. Het aantal doelgroepwerknemers varieert er naargelang de werkvorm tussen de 5 en 18% van het totale personeelsbestand. De meeste beschutte werkplaatsen opereren dan weer op een veel grotere schaal, net geen twee beschutte werkplaatsen op drie bieden werk aan 200 werknemers of meer. Het merendeel van de werknemers is er doelgroepwerknemer.

Wat het in kaart brengen van het activiteitenprofiel van de ondernemingen betreft, werd in de vorige monitor gewezen op tal van meetproblemen. In deze monitor is op dit vlak geen vooruitgang geboekt. Een koppeling op basis van KBO nummers tussen de IN-C activiteitendatabank en andere administratieve data of een adequaat zelfrapportage tool lijken noodzakelijk om een accuraat activiteitenprofiel te kunnen schetsen. We wijzen er tot slot ook op dat de data om het financieel-economische profiel van de SIE ondernemingen op te stellen niet tijdig werden aangeleverd.

Naast het profiel van de ondernemingen en werknemers brachten we in kaart in welke mate de sociale inschakelingseconomie hun potentiële doelgroep bereikt en in welke mate deze doelgroep naar profielkenmerken afwijkt van de tewerkgestelde werknemers. De potentiële doelgroep werd geselecteerd volgens de criteria die opgenomen zijn in de decreten die de erkenning regelen van de hier besproken werkvormen. Hiervoor werden VDAB data gebruikt. Door een verfijning van de VDAB data was het mogelijk een accurater beeld te schetsen dan de monitor van 2007, al dient opgemerkt dat het nieuwe maatwerk en LDE decreet de doelgroepcriteria inmiddels heeft gewijzigd.

Opvallend is alvast dat de beschutte werkplaatsen 67% van hun potentiële doelpubliek blijken te werk te stellen, in enkele Vlaamse arrondissementen loopt dit zelfs op tot 80%. Daarom zijn we dieper ingegaan op de mate waarin er voldoende arbeidsreserve aanwezig is

⁵⁷ Daarnaast zijn dit inkomen en ernstige materiële deprivatie. Het aantal personen met een risico op armoede of sociale uitsluiting komt overeen met de som van personen die tot één van de drie deelpopulaties behoren.

om uitstroom van 50+'ers op te vangen. Concreet werd nagegaan hoeveel -50'ers er aanwezig waren in de arbeidsreserve om de 50'ers te vervangen. Deze ratio blijkt niet bijzonder hoog te zijn. In heel wat regio's blijkt deze onder de twee te liggen, in het arrondissement Antwerpen zelfs maar 0,9. Het vervangen van oudere werknemers wordt dus mogelijk een uitdaging in bepaalde regio's. Voor de SW's is de dekkingsgraad 44,3%. In dit opzicht is het des te opvallender dat ook daar de vervangingsratio een probleem lijkt te vormen. In heel wat regio's blijkt deze onder de 1 te liggen. Als we dit combineren met de sterke verhoging van het aantal 55+'ers binnen deze werkvorm kan dit mogelijk problematisch zijn. Mogelijke kunnen de nieuwe doelgroepvoorwaarden de potentiële doelgroep wel verruimen. Voor de overige werkvormen zijn de doelgroepvoorwaarden veel ruimen en is het bereik veel beperkter met voor de commerciële invoegbedrijven 0,4%, de LDE 2,0%, WEP 3.1%. De potentiële doelgroep is bijgevolg ook groot genoeg.

Naast het bereik van de SIE zijn we nagegaan in welke mate de doelgroepwerknemers naar profiel significant afwijken van de potentiële doelgroep. Dit blijkt voor alle werkvormen het geval te zijn op de profielvariabelen leeftijd, nationaliteit en scholingsniveau. We kunnen dus stellen dat de instroom gekenmerkt wordt door een zekere selectiviteit. Dit impliceert nog niet noodzakelijk dat dit met afroming gepaard gaat. Zo stellen sociale werkplaatsen en WEP significant meer allochtonen tewerk, bij LDE en BW is dit dan weer significant minder. BW's stellen dan relatief bekeken weer meer oudere werknemers te werk, terwijl de overige werkvormen dan weer significant mindere oudere werknemers tewerk stellen, al ligt dit in het geval van de sociale werkplaatsen ook wel aan de erg hoge vertegenwoordiging van oudere werknemers binnen de potentiële doelgroep. Naar scholingsniveau tellen WEP, LDE en de invoegmaatregelen relatief meer laaggeschoolden in de tewerkgestelde groep dan in de potentiële groep.

Tot slot werd in aansluiting op het nieuwe maatwerkdecreet en LDE decreet, een boordtabel ontwikkelt die een nulmeting bevat m.b.t. de werknemersstromen binnen de SIE. Als referentiepopulatie kozen we voor de tewerkgestelde doelgroepwerknemers in het vierde kwartaal van 2008. Voor deze groep gingen we na of ze vijf jaar al dan niet waren uitgestroomd naar werk of inactiviteit. We kozen voor deze groep omdat dit de meest recente populatie is die niet onder de bepalingen van het nieuwe decreet valt. Uit de nulmeting blijkt alvast dat de mobiliteit binnen de werkvormen binnen de SIE die finaliteitstewerkstelling beogen vrij groot is. Respectievelijk 25, 35 en 59% van de werknemers binnen de BW, SW en LDE werkt vijf jaar later niet meer bij deze organisatie. Dit betekent niet noodzakelijk dat er uitstroom is naar werk. Zowel bij de SW's en binnen LDE is er een aanzienlijke uitstroom naar de werkloosheid.

12.3 Monitor als nulmeting voor het maatwerkdecreet

De uitdraai van de monitor 2013 betreft dus een foto van de SE aan de vooravond van de inwerkingtreding van het nieuwe decreet. In dit opzicht kan deze uitdraai dus als een nulmeting worden beschouwd. Op basis van deze uitdraai kunnen we een aantal belangrijke aandachtspunten meegeven.

De nieuwe decreten vereisen een minimale schaalgrootte voor de maatwerk- en LDE ondernemingen. Voor een maatwerkafdeling en een lokale diensteneconomieonderneming wordt vereist dat op jaarbasis aan minstens 5 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers werk wordt verschaft, voor maatwerkbedrijven ligt dit op minimum 20. Uit onze analyse blijkt dat naar schatting op één na alle beschutte werkplaatsen voldoen aan de norm van 20 doelgroepwerknemers, bij de SW is dit voor 83% van de ondernemingen het geval. Een ander beeld zien we bij de toekomstige maatwerkafdelingen: bij de commerciële invoegbedrijven zie we dat minimum 80% niet aan de norm van 5 werknemers blijkt te voldoen. Bij LDE blijkt dit minimum de helft van de organisaties te zijn.⁵⁸ Voor LDE en de invoegbedrijven zal de uitdaging er dus in bestaan schaalvergroting na te streven.

Binnen het maatwerkdecreet komt de idee van doorstroom meer centraal te staan vanuit de idee dat plaatsen beperkt zijn en deze maximaal moeten worden ingezet voor mensen die deze ondersteuning echt nodig hebben. Binnen de BW's en SW's blijkt er op dit moment al redelijk wat doorstroom te zijn. Na vijf jaar is een kwart van het personeel van de BW's doorgestroomd en een derde van de SW's. In dit opzicht lijkt er redelijk wat ruimte voor nieuwe instroom. Daarnaast lijkt het erop dat de doorstroom binnen de BW's voornamelijk vooral een positieve doorstroom te zijn naar werk of pensioen, slechts een kleine minderheid belandt in de werkloosheid. Deze cijfers moeten echter kritisch benaderd worden, er blijkt immers een discrepantie tussen de cijfers uit de administratieve data en de **enquêtegegevens** het departement WSE. Bij de sociale werkplaatsen zien we een kleinere uitstroom naar werk en verhoudingsgewijs een grotere uitstroom in de werkloosheid. Dit is dus mogelijk een aandachtspunt binnen de SW's. Binnen het LDE decreet wordt een 100% doorstroom na 5 jaar vooropgesteld. Op dit moment stroomt reeds 2/3 van de populatie na 5 jaar door. Van de totale groep doorstromers, stroomt 46,6% door naar werk en 25,8% wordt werkloos. Deze cijfers zijn dus vrij positief, een belangrijke vraag is wel in welke mate de 'blijvers' afwijken van de doorstromers, zijn dit de 'sterkere' profielen of juist niet, in dit laatste geval is het duidelijk dat de LDE voor een erg grote uitdaging staat.

Algemeen zien we een beeld waarbij de BW's en SW's op het vlak van schaalgrootte en doorstroom vrij makkelijk de toets van het nieuwe decreet doorstaan. De uitdagingen voor deze werkvormen lijken eerder te liggen op het vlak van het vervangen van oudere werknemers. Mogelijk biedt de nieuwe doelgroepafbakening hier een oplossing. LDE lijkt voor grotere uitdagingen te staan zowel op het gebied van schaalvergroting als op het vlak

⁵⁸ Let wel deze schatting geeft mogelijk een positiever beeld, onze schatting is gebaseerd op het aantal arbeidsplaatsen niet op het aantal FTE.

van doorstroom. Hierbij lijkt het toch belangrijk dat bewaakt wordt dat (1) de schaalvergroting er niet toe leidt dat heel wat LDE plaatsen verdwijnen zonder dat er een onmiddellijk alternatief beschikbaar is (2) dat de vooropgestelde doorstroom niet leidt tot een doorstroom naar de werkloosheid. (3) er geen afroming plaatsvindt of het verdringen van zwakkere profielen i.f.v. betere doorstroomresultaten.

Een goede monitoring lijkt in dit opzicht dus noodzakelijk. Deze zou minimum volgende elementen moeten bevatten:

- evolutie van het profiel van werknemers met bijzondere aandacht voor processen van selectiviteit en afroming;
- nogal wat kleinere SIE bedrijven staan op dit moment onder druk omdat ze een te kleine schaal hebben om erkend te blijven of flirten met de ondergrens van deze minimale schaal. Een goede monitoring kan dit opvolgen en *organisatorische en bedrijfseconomische dynamieken in kaart brengen die hiermee gepaard zullen gaan*
- de evolutie van de doorstroom binnen de diverse werkvormen.

Op basis van deze data zou/kan het beleid de vinger aan de pols houden en eventueel bijsturen waar noodzakelijk. Hiervoor is een meer up-to-date monitoringsinstrument noodzakelijk. Dit brengt ons bij het volgende punt.

12.4 Conclusies op het niveau van de monitoring

België beschikt met de KSZ en KBO over waardevolle administratieve databanken voor monitoring. Daar waar men het in veel landen moet stellen met enquêtegegevens om een zicht te krijgen op het profiel van sectoren zoals in dit geval de sociale economie, kunnen wij deze gegevens uit administratieve databanken halen. Van deze mogelijkheid is binnen deze tweede uitdraai van de monitor maximaal gebruik gemaakt. Het resultaat is enerzijds een erg rijke set van data, anderzijds lijkt deze benadering op haar grenzen te stuiten als kort op de bal moet worden gespeeld. De data-aanlevering verliep immers moeizaam, met lange doorlooptijden tot gevolg en erg veel tijd die in datamanagement werd gependeed i.p.v. data analyse. In dit opzicht lijkt het ons aangewezen om bij een volgende uitdraai het opzet van de monitor fundamenteel te herdenken. Wij pleiten er alleszins voor om niet langer een maximalistische benadering te hanteren (zoveel mogelijk data over de SE), maar een gerichte aanpak waarbij een meer inhoudelijke focus centraal staan. Daarnaast lijkt de optie om de volledige aanvraag via de KSZ te centraliseren vanuit een de maximalistische benadering wel een goed idee (koppelen survey gegevens, data op atomair niveau...), maar dit heeft dan weer langere doorlooptijden als gevolg. In dit opzicht lijkt het efficiënter om te werken met deel data aanvragen en in bepaalde gevallen, afhankelijk van de inhoudelijke insteek, rechtstreeks de data aan te vragen bij de administratieve instantie zelf ipv via de KSZ. Nadeel is dan wel dat bepaalde data zoals ondernemingsdata en werknemersdata niet

kunnen gekoppeld worden. Een andere optie zou in dit opzicht kunnen zijn om een structureel samenwerkingsverband aan te gaan met de KSZ, naar analogie van de monitoringunit binnen het steunpunt WSE.

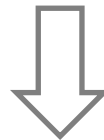
Naast de complexiteit van de data aanvraag, was een knelpunt die de data-aanlevering sterk bemoeilijkte de fouten die opdoken in de administratieve databanken. *Zo zijn er incongruenties tussen de lijsten van DWSE (cf. verklaringen op eer), contractgegevens en dimona-gegevens.* De sleutel voor de monitor zoals die nu is opgesteld, zijn de betalingsgegevens van het VSA WSE. Deze databank is echter nooit opgesteld met als doel de basisbron te zijn voor een monitoring van de sociale inschakelingseconomie. Dit leidt tot incongruenties zoals werknemers die niet terug te vinden zijn in de KSZ, KBO nummers bleken niet altijd aanwezig... In de monitor van 2009 werd reeds aanbevolen om deze data beter te structureren en uit te breiden. We herhalen deze aanbeveling. Ook opvallend is dat het nog altijd niet mogelijk is om een accuraat beeld te vormen van het activiteitenprofiel van de sociale inschakelingseconomie. In 2009 werd in dit opzicht al aanbevolen om aan de activiteitendatabank van VOSEC een ondernemingsnummer te koppelen zodat een koppeling met de overige data van de monitor mogelijk is. Ook deze aanbeveling herhalen we. Het lijkt ons aanbevolen om na te gaan hoe een maximale afstemming tussen IN-C data, data van DWSE en KSZ data mogelijk is. Een structurele samenwerking lijkt hier aangewezen.

Tot slot een belangrijk probleem in de opzet van de huidige monitor blijft het feit dat het werkveld van de sociale economie zich soms in hybride organisatievormen structureert, waardoor de herkenbaarheid van deze cijfers, die op ondernemingsnummers gebaseerd zijn, soms op haar grenzen botst. Zo zijn er 68 door Vlaanderen erkende beschutte werkplaatsen, die georganiseerd zijn in 54 vzw's (althans in 2013) waarbij sommige van die vzw's deel uitmaken van grotere groepen en structuren waarin ook sociale werkplaatsen of voorzieningen uit de zorg voor mensen met een beperking mee deel van uitmaken. Toch blijft een opvolging op het niveau van ondernemingsnummers in de huidige informatie-omgeving op dit moment de minst onaantrekkelijke.

Bijlage 1. Overzichtsschema van oude- en nieuwe SE-decreet

OVERZICHT HUIDIGE MAATREGELEN SE → TOEKOMSTIGE MAATREGELEN SE

	MAATREGEL	RECHTS-PERSOON	DOELGROEP	LOONPREMIE	OMKADERING	ORGANISATIE-ONDERSTEUNING	ACTIVITEIT
HUIDIGE SITUATIE	Beschutte Werkplaatsen	Vzw Lokaal bestuur	Personen met een arbeidshandicap (pmah) – BTOM BW	Forfaitaire loonpremie op gepresteerde uurbasis (2 categorieën)	Een tussenkomst in de loonkost voor 1 monitor per 10 pmah	Een tussenkomst in de loonkost voor directie, sociale dienst, administratie en functie economische uitdagingen De mogelijkheid voor subsidiëring van infrastructuur	Ondere andere verpakking, grafische activiteiten, montage, assemblage, groenbeheer, ... Er is geen beperking op de activiteiten
	Sociale Werkplaatsen	vzw	De doelgroepwerknemer voldoet tegelijkertijd aan volgende voorwaarden: <ul style="list-style-type: none"> fysieke of psychische of sociale beperkingen en moeilijkheden hebben; op de dag vóór indienstreming ingeschreven zijn bij de VDAB als niet-werkende werkzoekende; een begeleidingstraject van de VDAB volgen; op de dag vóór indienstreming ononderbroken gedurende een periode van minstens 5 jaar inactief zijn; geen hoger diploma, getuigschrift of brevet hebben behaald dan een diploma van lager secundair onderwijs, buitengewoon hoger secundair onderwijs of hoger secundair beroepssecundair onderwijs. 	Forfaitaire loonpremie op loonkost in functie van prestaties	Een tussenkomst in de loonkost voor 1 onkaderingslid per 5 VTE doelgroep-werknemers	Geen tussenkomst Onder andere kringwinkels, groen- en natuurbeheer, sociale restaurants, ... Voor iedere activiteit is er toestemming nodig vanuit de overheid na advies van de adviescommissie en het Resoc	
	Invoeg-maatregel	Handels-vennootschappen	De doelgroep zijn personen met hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs die ofwel: <ul style="list-style-type: none"> jonger is dan 50 jaar en minstens twaalf maanden inactief, 50 jaar of ouder is en minstens zes maanden inactief, minstens zes maanden gerechtigd op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp persoon die minstens zes maanden inactief is en behoort tot de doelgroep van de arbeidsgehandicapten deeltijds werkzoekende leerling is van het deeltijds beroepssecundair onderwijs 	Kleine onderneming Jaar 1 > 50% referteloon Jaar 2 > 30% referteloon Middelgrote onderneming Jaar 1 > 42,5% referteloon Jaar 2 > 22,5% referteloon Grote ondernemingen Jaar 1 > 35% referteloon Jaar 2 > 15% referteloon	Geen tussenkomst	Geen tussenkomst	De voornaamste sectoren waarin ze actief zijn: industrie, bouwrijfheid, opslag, communicatie, groothandel, diensten, detailhandel, reparatie, horeca, landbouw, verhuur, ... Er is geen beperking op de activiteiten, maar de sectoren steenkool, scheepsbouw en transport en de combinatie met activiteiten in het kader van dienstcheques voor huishoudelijke hulp (=uitdovend) zijn uitgesloten.
	Lokale diensteneconomie	Vzw's en lokale besturen	De doelgroep zijn personen die <ul style="list-style-type: none"> hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs hebben en minstens twaalf maanden inactief zijn minstens zes maanden gerechtigd zijn op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp 	Forfaitaire loonpremie	Een tussenkomst in de loonkost voor 1 onkaderingslid per 10 VTE	Geen tussenkomsten	<ul style="list-style-type: none"> aanvullende thuis hulp; occasionele en flexibele kinderopvang; buurtgerichte kinderopvang; groenjobs; MINA-werkers buurtsport; huishoudhouders in de sociale huisvesting; daarnaast is er een samenwerking in het kader van toernisme en ligspotters aanvullende lokale diensten allerhande

	MAATREGEL	RECHTS-PERSOON	DOELGROEP	LOONPREMIE	OMKADERING	PASSENDE ARBEIDSGEVIJNG	ORGANISATIE-ONDERSTEUNING	ACTIVITEIT
MAATWERKDECREET	MAATWERKAFDELING • Voorzien binnen de eigen kernactiviteit in individueel aangepast werk en begeleiding op maat • verschaft op jaarbasis werk aan minstens 5 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers • integreert op kwalitatieve wijze in het inschakelingsproject de principes van de sociale economie en van het maatschappelijk ondernemen en rapporteert er over.	Alle rechtspersonen	Werkzoekenden die een beduidend rendementsverlies hebben en nood hebben aan begeleiding op de werkvloer en bovendien behoren tot 1 van volgende categorieën:	% van de loonkost op basis van de ondersteuningsnood (40-50-60-75%)	Compensatie voor de begeleiding op basis van een forfait voor de dienstverlening	Een forfaitaire tussenkomst per doelgroepwerknemer in de kosten tot preventieve en remediërende aanpassing van diens functie binnen het arbeidsproces.	Geen organisatie-ondersteuning	
	MAATWERKBEDRIJF • maatschappelijke hoofdactiviteit is werk en begeleiding op maat. • verschaft op jaarbasis werk aan minstens 20 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers • Minimaal 65 procent van het totale werknemersbestand van het maatwerkbedrijf bestaat uit doelgroepwerknemers met een arbeidsbeperking • integreert in zijn kwalitatieve bedrijfsvoering de principes van de sociale economie en van het maatschappelijk ondernemen en rapporteert er over.	Vzw's en handelsvennootschappen met vso	<ul style="list-style-type: none"> Personen met een arbeidshandicap Personen met een psychosociale problematiek Uiterst kwetsbaren (max 2 jaar en 50% tussenkomst in het loon) Indicering van de noden door VDAB met periodieke evaluatie van de ondersteuningsnood.	Vlaamse loonpremie = % van loonkost (Loonkost- RSZkorting) - andere tussenkomsten voor geheel of gedeeltelijk dezelfde doelstelling	(3 niveau's van intensiteit: laag, midden en hoog)	Een forfaitaire organisatie-ondersteuning voor: <ul style="list-style-type: none"> de aanpassing van één of meer productieprocessen van het maatwerkbedrijf in functie van de behoeften van de doelgroepwerknemers het vervullen van de subsidievoorwaarden, het organiseren van sociale dienstverlening ten behoeve van de doelgroepwerknemer Infrastructuursubsidies in functie van de tewerkstelling personen met een arbeidshandicap.	Geen beperking van activiteiten buiten deze die uitgesloten zijn door de groepsvrijstellingsverordening.	
LDE	LOKALE DIENSTEN-ECONOMIE-ONDERNEMING • integreren een inschakelingstraject in hun maatschappelijke dienstverlening • verschaft op jaarbasis werk aan minstens 5 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers • integreert op kwalitatieve wijze in het inschakelingsproject de principes van de sociale economie en van het maatschappelijk ondernemen en rapporteert er over.	<ul style="list-style-type: none"> Vzw's handelsvennootschappen met vso publiekrechtelijke rechtspersonen samenwerkingsverbanden met publiekrechtelijke rechtspersonen 	Werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt, die een langdurige periode van begeleiding en competentieversterking nodig hebben te voorbereiding van een reguliere tewerkstelling	Een compensatiebedrag voor dienstverlening op vlak van het inschakelingstraject		Geen organisatie-ondersteuning	De inschakelingstrajecten kunnen ingezet worden binnen persoonlijke en collectieve diensten vanuit de overheid aanvullend op reguliere dienstverlening.	

Bijlage 2. Profielkenmerken van de personen die weggelaten werden uit de analyses

Gender

	BW	SW
Man	63,64	78,83
Vrouw	36,36	21,17
N	363	137

Arbeidsgehandicapt

	BW	SW
Ja	47,67	17,31
Nee	52,33	82,69
N	365	156

Scholing

	BW	SW
Laaggeschoold	76,99	73,72
Middengeschoold	10,68	12,18
Hooggeschoold	0,27	0,64
Scholing onbekend	12,05	13,46
N	365	156

Leeftijd

	BW	SW
0-<20	4,75	0,00
20-25	17,04	1,48
26-30	14,80	7,41
31-35	13,97	11,11
36-40	11,45	15,56
41-45	10,61	9,63
46-50	8,94	13,33
51-55	8,10	25,93
56-60	8,38	8,89
60-65	1,96	5,19
>65	0,00	1,48
N	358	135

Gezinspositie

	BW	SW
(Ongehuwd) met kind	21,21	29,93
(On)gehuwd zonder kind	14,33	10,95
Alleenstaande	25,90	30,66
Andere inwonende	3,31	2,19
Hoofd eenoudergezin	2,75	5,11
Kind bij (on)gehuwd paar	14,60	4,38
Kind in een eenoudergezin	10,74	7,30
Overige personen	5,23	6,57
Wonend in collectief huishouden	1,93	2,92
N	363	137

Bijlage 3. Vestigingsplaats van de ondernemingen, naar arrondissement

	BW	SW	IB-DCH	IB-COM	LDE	WEP
Provincie Antwerpen	35,2	24,7	31,8	41,9	24,6	19,4
Arr. Antwerpen	22,2	12,9	22,7	20,0	15,1	11,7
Arr. Turnhout	5,6	7,5	9,1	14,3	5,2	3,6
Arr. Mechelen	7,4	4,3	0,0	7,6	4,3	4,1
Provincie Vlaams-Brabant	20,4	11,8	18,2	9,5	13,4	12,8
Arr. Halle-Vilvoorde	16,7	5,4	9,1	1,0	5,2	6,1
Arr. Leuven	3,7	7,5	9,1	8,6	8,2	6,6
Provincie Oost-Vlaanderen	25,9	21,5	9,1	17,1	20,7	28,6
Arr. Gent	9,3	5,4	4,6	10,5	6,6	13,3
Arr. Sint-Niklaas	1,9	6,4	0,0	1,0	3,5	2,0
Arr. Dendermonde	3,7	2,1	0,0	3,8	2,2	5,1
Arr. Aalst	5,6	2,1	0,0	1,0	4,7	2,6
Arr. Oudenaarde	3,7	2,1	0,0	0,0	2,2	3,6
Arr. Eeklo	1,9	3,2	4,6	1,0	1,7	2,0
Provincie West-Vlaanderen	14,8	21,5	13,6	15,2	20,3	18,4
Arr. Brugge	3,7	5,4	0,0	1,9	4,7	5,6
Arr. Oostende	1,9	2,1	9,1	2,9	2,6	1,5
Arr. Veurne	1,9	0,0	0,0	0,0	0,9	0,5
Arr. Diksmuide	0,0	1,1	0,0	0,0	0,4	1,5
Arr. Tielt	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,5
Arr. Roeselare	1,9	4,3	0,0	2,9	1,7	1,5
Arr. Ieper	1,9	2,2	4,6	0,0	2,2	3,6
Arr. Kortrijk	3,7	6,5	0,0	6,7	7,8	3,6
Provincie Limburg	1,9	20,4	27,3	15,2	19,0	20,4
Arr. Hasselt	1,9	10,8	9,1	5,7	11,2	11,2
Arr. Maaseik	0,0	3,2	9,1	2,9	3,4	5,6
Arr. Tongeren	0,0	6,4	9,1	6,7	4,3	3,6
Brussel	1,9	0,0	0,0	1,0	2,2	0,5

BIBLIOGRAFIE

- Claeys, T., Decramer, A., Crucke, S. (2016). WP1b: performantie van sociale ondernemingen. Steunpunt Werk en Sociale Economie, p.78
- Coene, J., Raeymaeckers, P., van der Burg, M. & Dierckx, D. (Eds.). (2015). Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2015 (pp. 289-306). Leuven: Acco.
- Davister C., Defourny J., Gregoire O. (2004). Work integration social enterprises in the European union: an overview of existing models, EMES, www.emes.net
- De Cuyper P., Jacobs L., Gijssels C. (2015). More than work integration strategy for the delimitation of a population of social economy actors for a monitor of the social economy in Flanders. *Annals of Public and Cooperative Economics*. vol.86 (2) , pp. 267-290
- De Cuyper P., Jacobs L., Van Opstal W. (2010). Evaluatie van het nieuwe werkervaringsprogramma. Een analyse van de organisatie en financiële positie van de leerwerkbedrijven. HIVA-KU Leuven (Leuven)
- Departement Werk & Sociale Economie. (2015). Herkomstmonitor 2015. Arbeidsmarktpositie van personen met een buitenlandse herkomst op basis van administratieve gegevens. Brussel: Vlaamse Overheid.
- Deraedt, E., & Van Opstal, W. (2009a). Een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Resultatenrapport. WSE Report 2009.
- Deraedt, E., & Van Opstal, W. (2009b). Een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Methodologierapport. Leuven: HIVA-KU Leuven /Steunpunt Werk en Sociale Economie.
- Gerard, M., Valsamis, D., & Van der Beken, W. (2011). Evaluatie van het stelsel van de dienstencheques voor buurtdiensten en-banen 2010. IDEA Consult, Brussel.
- Gijssels, C. (2010). Sociale economie in Vlaanderen: een proeve van conceptualisering en afbakening, in *Over.Werk*, 2010, 3: p. 8-25.
- Gijssels, C., & Van den Broeck, G. (2008). Monitoringinstrument voor de sociale economie
- Heylen, V., & Bollens, J. (2007). Supported employment: wenselijkheid, haalbaarheid en vormgeving van een nieuw instrument ten behoeve van het Vlaamse arbeidsmarktbeleid. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 17(1), 40-46. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie
- Homans, L. (2014). Beleidsnota sociale economie 2014 – 2019. Brussel: Vlaamse overheid.
- Jacobs L., Gijssels C., De Cuyper P. (2014). Meer dan inschakeling alleen. Naar een brede en realistische afbakening van de sociale economie in Vlaanderen. Technisch voorrapport (WSE Report 2014 nr. 2). Steunpunt Werk en Sociale Economie (Leuven)
- Nyssens M, Defourny J. (2013). European Work integration social enterprises: between social innovation and isomorphism
- Nyssens M. (Ed). (2006). Social Enterprise – At the Crossroad of Market
- Nyssens M., J; Defourny, L. Gardin, J-L Laville. (2012). Work integration social enterprises and public policy: an analysis of the European situation,

Samoy, E. (2015). Handicap en Arbeid. Deel I Definities en Statistieken over de arbeidsdeelname van mensen met een handicap (Update Maart 2015). Brussel: Vlaamse Overheid.

Statistics Belgium. (2016). Actieve (werkende en werkloze) en inactieve bevolking sinds 1999 op basis van de Enquête naar de ArbeidsKrachten, per kwartaal, gewest, leeftijdsklasse en onderwijsniveau. Geraadpleegd uit <http://bestat.economie.fgov.be/BeStat>

Steunpunt Werk. (s.d.) Lokale arbeidsmarkten. Geraadpleegd uit <http://www.steunpuntwerk.be/cijfers>

Studiedienst van de Vlaamse regering. (2014). Armoede en sociale uitsluiting in Vlaanderen relatief stabiel. Geraadpleegd uit <http://www4dar.vlaanderen.be/sites/svr/afbeeldingennieuwtjes/gelijke-kansen/bijlagen/2015-01-16-svr-stats-2014-5-armoede.pdf>

Van Opstal, W., & Deraedt, E. (2010). Naar een monitor voor de sociale economie in Vlaanderen. Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE, 20(3), 37-50. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie.

VDAB (s.d.). Kansengroepenbepaling. Geraadpleegd uit <https://www.vdab.be/cvs/kansengroepen.shtml>

VDAB. (s.d.). VDAB samen sterk voor werk. Geraadpleegd uit http://www.diversiteitwerkt.be/fileadmin/DOCS/PDFs/VDAB_arbeidsgehandicapten_procedure_steunmaatregelen.pdf

Vlaanderen in Actie. (s.d.). Arbeidsmarkt. Geraadpleegd uit <http://www.vlaandereninactie.be/over/arbeidsmarkt>

INHOUDSTAFEL

Inhoudstafel.....	1
Lijst tabellen	5
Lijst figuren	8
Inleiding	9
DEEL I Opzet uitbreiding monitor sociale economie	10
1. Uitbreiding monitor: afbakening en onderzoeksvragen	10
1.1 Uitbreiding populatie ondernemingen.....	10
1.2 Uitbreiding van de indicatoren voor het meten van maatschappelijke meerwaarden	13
1.3 Ontwikkelen van nieuwe indicatoren en boordtabellen die aansluiten bij het nieuwe maatwerk- en LDE decreet	13
1.4 Afbakening populatie en onderzoeksvragen.....	14
2. Beschrijving databanken	17
2.1 Eén monitor, drie deeldatabanken.....	17
2.2 Databank ondernemingen.....	17
2.2.1 Data-aanlevering van DWSE	18
2.2.2 Data-aanlevering van NRC.....	18
2.2.3 Data-aanlevering van VKBO.....	19
2.2.4 Data-aanlevering van UGent	19
2.2.5 Data-aanlevering van RSZ en DIBISS.....	19
2.3 Databank werknemers sociale economie	20
2.3.1 Data-aanlevering van DWSE	21
2.3.2 Data-aanlevering van NRC en VKBO	22
2.3.3 Data-aanlevering van POD MI	22
2.3.4 Data-aanlevering van RVA.....	22
2.3.5 Data-aanlevering van RSZ en DIBISS.....	22
2.3.6 Knelpunten m.b.t. de data.....	22
2.4 Databank (potentiële) doelgroep sociale inschakelingseconomie.....	26
DEEL II Profiel WERKNEMERS BINNEN DE SOCIALE INSCHAKELINGSECONOMIE	29

3.	Populatie sociale inschakelingseconomie	29
3.1	Doelgroepwerknemers	29
3.2	Omkadering	30
4.	Profielschets van de doelgroepwerknemers	32
4.1	Schets 2013	32
4.1.1	Geslacht	32
4.1.2	Leeftijd	33
4.1.3	Herkomst	36
4.1.4	Scholing	39
4.1.5	Arbeidshandicap	42
4.1.6	Gezinssamenstelling	44
4.1.7	LWI-indicator	46
4.2	Tewerkstelling van kansengroepen	47
4.3	Evolutie van de boordtabel profielkenmerken	49
5.	Jobkenmerken	52
5.1	Schets 2013	52
5.1.1	Regime	52
5.1.2	Statuut	53
5.1.3	Loon	55
5.2	Evolutie van de boordtabel jobkenmerken	56
6.	Samenvatting en tussentijdse conclusies	58
6.1	<i>Beschutte werkplaatsen</i>	58
6.2	Sociale werkplaatsen	59
6.3	Invoegbedrijven	60
6.4	LDE	61
6.5	WEP	62
	62
	DEEL III: Ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie	63
7.	Basisprofiel van de ondernemingen	64
7.1	Methode	64
7.2	Aantal ondernemingen	65
7.3	Activiteiten	66

7.4	Grootte van de ondernemingen.....	69
7.4.1	Grootte van de SIE-ondernemingen in VTE-tewerkstelling en aantal arbeidsplaats	69
7.4.2	Evolutie van de ondernemingen in ondernemingsgrootte	76
7.5	Ligging bedrijven.....	79
DEEL IV: Potentiële doelgroep en dekkingsgraad van de sociale inschakelingseconomie		82
8.	Potentiële doelgroep en dekkingsgraad.....	83
8.1	Opzet	83
8.2	Methode	83
8.3	Dekkingsgraad	84
8.3.1	Dekkingsgraad in de beschutte werkplaatsen.....	84
8.3.2	Dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen	89
8.3.3	Dekkingsgraad van de commerciële invoegbedrijven.....	93
8.3.4	Lokale diensteneconomie.....	94
8.3.5	WEP	94
8.4	Profiel potentiële doelgroep	95
8.4.1	Leeftijd.....	96
8.4.2	Allochtonen	98
8.4.3	Scholing	101
DEEL V: Doorstroom binnen de sociale economie: nulmeting.....		103
9.	Doorstroom binnen de sociale economie: nulmeting.....	103
10.1	Opzet	103
10.2	Analyse van de doorstroom	105
DEEL VI: profiel van VSO's en coöperaties		108
10.	Profiel van de NRC erkende coöperaties en VSO's.....	109
10.1	Profiel van werknemers	109
10.2	Jobkenmerken	111
10.3	Ondernemingskenmerken.....	112
11.	Boordtabel voor de sociale economie in Vlaanderen	117
DEEL VI: Samenvatting en Conclusies.....		119

In dit laatste deel van de monitor vatten we eerst de belangrijke bevindingen samen. Vervolgens bekijken we de resultaten in het licht van het nieuwe maatwerkdecreet om tot slot enkele conclusies te formuleren op het niveau van de monitoring zelf. 119

12. Samenvatting en conclusies 119

 13.1 Opzet 119

 13.2 Samenvatting resultaten 120

 13.3 Monitor als nulmeting voor het maatwerkdecreet..... 123

 13.4 Conclusies op het niveau van de monitoring 125

Naast de complexiteit van de data aanvraag, was een knelpunt die de data-aanlevering sterk bemoeilijkte de fouten die opdoken in de administratieve databanken. Z..... 126

Bijlage 1. Overzichtsschema van oude- en nieuwe SE-decreet..... 127

Bijlage 2. Profielkenmerken van de personen die weggelaten werden uit de analyses... 129

Bijlage 3. Vestigingsplaats van de ondernemingen, naar arrondissement 131

Bibliografie..... 132

LIJST TABELLEN

Tabel 2.1.	Aantal personen per werkvorm die teruggevonden werden in databanken van RSZ en DIBISS	24
Tabel 2.2.	Aantal werknemers per werkvorm die weerhouden worden na de afbakening	26
Tabel 3.1.	Totaal aantal doelgroepwerknemers per werkvorm in 2007 en 2013	30
Tabel 3.2.	Totaal aantal omkaderend personeel per werkvorm in 2007 en 2013	31
Tabel 4.1.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar geslacht	32
Tabel 4.2.	Verdeling van de werkvormen naar geslacht - doelgroepwerknemers	33
Tabel 4.3.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar leeftijd	34
Tabel 4.4.	Verdeling van de werkvormen naar leeftijd - doelgroepwerknemers	35
Tabel 4.5.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar herkomst	37
Tabel 4.6.	Verdeling van de werkvormen naar herkomst - doelgroepwerknemers	38
Tabel 4.7.	Verdeling van de werkvormen naar herkomst voor de doelgroepwerknemers met buitenlandse herkomst	39
Tabel 4.8.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar scholing	40
Tabel 4.9.	Verdeling van de werkvormen naar scholing - doelgroepwerknemers	41
Tabel 4.10.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar arbeidshandicap	42
Tabel 4.11.	Verdeling van de werkvormen naar arbeidshandicap - doelgroepwerknemers	43
Tabel 4.12.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar gezinspositie	44
Tabel 4.13.	Verdeling van de werkvormen naar arbeidshandicap - doelgroepwerknemers	45
Tabel 4.14.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar LWI	46
Tabel 4.15.	Verdeling van de werkvormen naar LWI - doelgroepwerknemers	47
Tabel 4.16.	Boordtabel profielkenmerken doelgroepwerknemers	50
Tabel 5.1.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar regime	52
Tabel 5.2.	Verdeling van de werkvormen naar regime - doelgroepwerknemers	53
Tabel 5.3.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar statuut	54
Tabel 5.4.	Verdeling van de werkvormen naar statuut - doelgroepwerknemers	54
Tabel 5.5.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar gemiddeld dagloon	55
Tabel 5.6.	Verdeling van de werkvormen naar gemiddeld dagloon - doelgroepwerknemers	56
Tabel 5.7.	Boordtabel jobkenmerken doelgroepwerknemers	57
Tabel 7.1.	Aantal SIE-ondernemingen in 2007 en 2013, naar werkvorm	65
Tabel 7.2.	Overzicht van de 15 veel voorkomende activiteiten, naar werkvorm	68
Tabel 7.3.	Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar ondernemingsgrootte (uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen)	71
Tabel 7.4.	Ondernemingsgrootte SIE-ondernemingen (uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen), naar werkvorm	71

Tabel 7.5.	Gemiddelde en mediane VTE-tewerkstelling in de SIE-ondernemingen, naar werkvorm	72
Tabel 7.6.	Aantal doelgroepwerknemers binnen SIE-ondernemingen, naar werkvorm	73
Tabel 7.7.	Vergelijking mediane VTE-tewerkstelling en mediane aantal doelgroepwerknemers in de onderneming, naar werkvorm.	74
Tabel 7.8.	Aandeel SIE-ondernemingen die minder dan 5, minder dan 20 of meer dan 20 doelgroepwerknemers tellen, naar werkvorm (in arbeidsplaatsen).	76
Tabel 7.9.	Evolutie van het aantal arbeidsplaatsen tussen 31/12/2012 en 31/12/2013, naar werkvorm	77
Tabel 7.10.	Hoogte van de evolutie in VTE-tewerkstelling tussen 2012 en 2013, naar werkvorm	78
Tabel 7.11.	Spreiding van de ondernemingen over de provincies	79
Tabel 7.12.	VTE-tewerkstelling binnen de werkvormen naar provincies	80
Tabel 7.13.	Aanduiding of de hoofdzetel in een centrumstad gevestigd is, naar werkvorm	80
Tabel 9.1.	Doelgroepvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen	84
Tabel 9.3.	Doelgroepvoorwaarden van de sociale werkplaatsen	89
Tabel 9.5.	Doelgroepvoorwaarden van de commerciële invoegbedrijven	93
Tabel 9.6.	Doelgroepvoorwaarden van de lokale diensteneconomie	94
Tabel 9.7.	Doelgroepvoorwaarden van WEP	95
Tabel 9.8.	Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de leeftijdsverdeling, naar werkvorm	98
Tabel 9.9.	Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de verdeling van origine, naar werkvorm	100
Tabel 9.10.	Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de verdeling van scholing, naar werkvorm	102
Tabel 10.1	Uitstroom uit de sociale economie voor de cohorte 2008, naar werkvorm (in%)	106
Tabel 11.1.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar geslacht	109
Tabel 11.2.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar leeftijd	110
Tabel 11.3.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar herkomst	110
Tabel 11.4.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's met buitenlandse herkomst naar herkomst	110
Tabel 11.5.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar gezinspositie	111
Tabel 11.6	Aandeel werknemers binnen coöperaties en vso's met een lage werkintensiteit	111
Tabel 11.7.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar regime	112
Tabel 11.8.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar statuut	112
Tabel 11.9.	Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar gemiddeld dagloon	112
Tabel 11.10.	Aantal NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk met tewerkstelling, met hoofdzetel in het Vlaams Gewest, op 31/12/2013	Fout! Bladwijzer niet ge

Tabel 11.11. De belangrijkste activiteiten van NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk met tewerkstelling, met hoofdzetel in het Vlaams Gewest, op 31/12/2013	113
Tabel 11.12. VTE-tewerkstelling in NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk, per 31/12/2013	114
Tabel 11.13. Spreiding van de ondernemingen over de provincies	115
Tabel 11.14. VTE-tewerkstelling bij NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk, naar provincies, per 31/12/2013	115
Tabel 11.15. Aanduiding of de hoofdzetel in een centrumstad gevestigd is, naar werkvorm	115
Tabel 12.1. Boordtabel profielkenmerken werknemers sociale economie	118

LIJST FIGUREN

Figuur 1.1.	Monitoring van de sociale economie.....	15
Figuur 2.1.	Structuur databank ondernemingen	18
Figuur 2.2.	Structuur databank werknemers	21
Figuur 2.3.	Structuur databank potentiële doelgroep	27
Figuur 4.1.	Het bereik van kansengroepen in de sociale inschakelingseconomie	48
Figuur 9.1.	Ruimtelijke spreiding van de dekkingsgraad van de beschutte werkplaatsen ..	86
Tabel 9.2.	Vervangingsratio van de oudere doelgroepwerknemers in de beschutte werkplaatsen, naar arrondissement	88
Figuur 9.2.	Ruimtelijke spreiding van de dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen	90
Tabel 9.4.	Vervangingsratio van de oudere doelgroepwerknemers in de sociale werkplaatsen, naar arrondissement	92
Figuur 9.3.	Leeftijdsverdeling van de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm	97
Figuur 9.4.	Percentage allochtonen (gedefinieerd o.b.v. origine) binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm	99
Figuur 9.5.	Verdeling van de huidige nationaliteit binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm	100
Figuur 9.6.	Verdeling van het niveau van de hoogste scholing binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm	101

INLEIDING

In 2009 werd, in het kader van het Steunpunt Werk en Sociale Economie, voor het eerst een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen opgesteld. Het opzet en de resultaten van een eerste uitdraai van deze monitor werden toegelicht in het WSE-rapport *'Een monitor voor de sociale economie in Vlaanderen: resultatenrapport'*, vergezeld van een *methodologierapport* (Deraedt & Van Opstal, 2009a en 2009b). De opdracht van de monitor bestond erin om bestaande administratieve databanken zo volledig mogelijk te ontsluiten om de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen zo goed mogelijk in kaart te brengen en fungeerde daarbij als 'nulmeting' voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen.

In deze nieuwe monitor bouwen we voort op deze vorige uitdraai door de cijfers, die betrekking hadden op het jaar 2007, te actualiseren voor 2013 en evoluties sinds 2009 in kaart te brengen. Het uitgangspunt blijft dat gebruik gemaakt wordt van data in bestaande (administratieve) databanken die vervolgens verrijkt worden. Waar de vorige versie van de monitor zich beperkte tot de sociale inschakelingseconomie en tot financieel-economische en tewerkstellingsindicatoren, wordt nu, in het kader van het Steunpunt WSE 2012-2015, een stap verder gegaan door de monitor uit te breiden en in lijn te brengen met recente beleidsontwikkelingen. De uitbreiding betreft zowel (1) de uitbreiding van de populatie van ondernemingen die door de monitor gedekt worden (zie Jacobs e.a. 2013) als (2) een uitbreiding van de indicatoren die over de ondernemingen verzameld worden (referentie Ugent). Daarnaast trachten we (3) de monitor in lijn te brengen met recente beleidsontwikkelingen door aandacht te besteden aan werknemersstromen in en uit de sociale economie. Hiermee passen we de monitoring aan de wijzigende (beleids)context aan.

De monitor hebben we als volgt opgebouwd:

- In een eerste deel wordt dieper ingegaan op het opzet van de uitbreiding van de monitor, formuleren we de onderzoeksvragen en gaan we dieper in op welke databanken werden gebruikt;
- Vervolgens staat in de delen 2 tot en met 5 de sociale inschakelingseconomie centraal. Meer specifiek gaan we in op het profiel van de werknemers en de ondernemingen, het bereik van de sociale economie en de werknemersstromen in en uit de sociale economie. Waar mogelijk wordt telkens de vergelijking met 2007 gemaakt.
- In Deel 6 wordt dieper ingegaan op de kenmerken van de nieuwe ondernemingen die we in de monitor opnemen, namelijk de VSO's en coöperaties.
- We sluiten dit rapport af met een samenvatting en conclusies.

DEEL I OPZET UITBREIDING MONITOR SOCIALE ECONOMIE

1. Uitbreiding monitor: afbakening en onderzoeksvragen

De uitbreiding van de monitor sociale economie situeert zich op drie vlakken

- Een uitbreiding van de populatie van de ondernemingen die door de monitor gedekt worden.
- Een uitbreiding van de indicatoren die over de ondernemingen worden verzameld;
- En het ontwikkelen van nieuwe boordtabellen/indicatoren die aansluiten bij recente beleidsevoluties.

In wat volgt bespreken we eerst de opzet van deze uitbreiding om te eindigen met de finale afbakening van de onderzoekspopulatie en de onderzoeksvragen.

1.1 Uitbreiding populatie ondernemingen

Van bij aanvang was de conceptualisering en afbakening van de vorige monitor ruimer voorzien dan de sociale inschakelingseconomie alleen (Gijssels & Van den Broeck, 2008; Gijssels, 2010). In het technisch voorrapport (Gijssels & Van den Broeck, 2008) stelden de onderzoekers een driedeling van organisaties of ondernemingen in de sociale economie voor (Gijssels & Van den Broeck, 2008):

1. Ondernemingen die de sociale inschakeling door werk als primaire doelstelling hebben (sociale inschakelingseconomie).
2. Ondernemingen die de ondersteuning (financieel en professioneel) van de sociale economie als primaire doelstelling hebben.
3. Ondernemingen die andere sociale doelstellingen als primaire redenen voor de ontplooiing van hun economische activiteiten voorop stellen.

In samenspraak met het Departement en het toenmalige Vlaams Subsidieagentschap Werk en Sociale Economie werd ervoor geopteerd om de eerste uitdraai van de monitor te beperken tot de sociale inschakelingseconomie en dus tot de rubriek 1. In de huidige monitor trachten we de populatie van sociale ondernemingen af te bakenen in lijn met de brede conceptualisering in de internationale onderzoeksliteratuur en de evoluties in het beleid ten aanzien van de sociale economie. In het rapport *'Meer dan inschakeling alleen. Naar een brede en realistische afbakening van de sociale economie in Vlaanderen'* (Jacobs e.a. 2014), werden op basis van zowel Europese als onderzoeksliteratuur een aantal criteria geselecteerd die het mogelijk maken om af te bakenen welke ondernemingen onder punt 3 hierboven al dan niet tot de brede definitie van sociale economie behoren. Deze criteria

werden afgetoetst bij het werkveld. Dit werd verder uitgewerkt in De Cuyper e.a. (2015). Het gaat om volgende minimale criteria:

- Een duidelijke omschrijving van het sociale doel van de organisatie;
- Beperking van de winstdeling: geen winstuitkering of beperkte winstuitkering (bijvoorbeeld maximum 6% zoals vso of erkende coöperatie);
- Op continue basis commerciële, financiële of industriële activiteiten ontplooiën en ‘daden van koophandel’ stellen;
- Hoge graad van autonomie: eigen Raad van Bestuur, beslissingsautonomie, niet bestuurd door politieke of andere organisaties.

Deze bredere afbakening namen we als uitgangspunt voor het opstellen van het repertorium van sociale ondernemingen. De brede afbakening van de sociale economie vereist dat we – naast de sociale inschakelingseconomie (cf. infra voor afbakening)– volgende bedrijven ook opnemen in onze monitoring: de NRC-erkende coöperaties en de vennootschappen met sociaal oogmerk.

NRC-erkende coöperaties. Coöperaties worden traditioneel als pijlers van de sociale economie aanzien. Ook de waarden volgens dewelke zij handelen sluiten aan bij de criteria die aanwezig zijn in de definities in de onderzoeksliteratuur het Vlaamse en Europese Beleid. In het Ondersteuningsdecreet van 17 februari 2012 wordt bovendien ook expliciet gesteld dat coöperaties die erkend zijn voor de Nationale Raad voor de Coöperatie kunnen gezien worden als sociale economie ondernemingen.

Vennootschappen met sociaal oogmerk (vso's). Dit zijn ondernemingen die kunnen aanzien worden als sociale ondernemingen bij uitstek. Het is belangrijk om op te merken dat een deel van deze populatie al vervat zit binnen de sociale inschakelingseconomie en de NRC-erkende coöperaties. Door de vso's mee te nemen kunnen we een concreet zicht krijgen op de mate waarin dit statuut aanwezig is in de populatie van bovenstaande ondernemingen, en zijn we in staat om een beeld te krijgen van de volledige populatie van de vso's in Vlaanderen.

Daarnaast zouden in principe ook social profit ondernemingen die voldoen aan de eerder geschetste criteria van sociaal ondernemen moeten meegenomen worden in de monitor. Omdat deze groep niet omvat wordt door het nieuwe ondersteuningsdecreet en er onvoldoende draagvlak bleek te zijn voor een uitbreiding met de social profit ondernemingen die voldoen aan de criteria voor sociaal ondernemen, werd in samenspraak

met het Departement voor Werk en Sociale Economie beslist om deze uitbreiding op dit moment niet uit te voeren.¹

In lijn met de vorige monitor blijft de kern van de monitor evenwel liggen bij de sociale inschakelingseconomie. Voor de afbakening van de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen, sluiten we aan bij de conceptuele afbakening van sociale inschakelingseconomie aan bij de definitie van het EMES netwerk (Davister e.a. 2004, Nyssens M., 2012 & 2013): “Work integration social enterprises [WISES] are autonomous economic entities whose main objective is the professional integration – within the WISE itself or in mainstream enterprises – of people experiencing serious difficulties in the labour market. This integration is achieved through productive activity and tailored follow-up, or through training to qualify the workers.” Binnen deze afbakening maakt het EMES netwerk een onderscheid tussen een aantal types van WISES die ze onderscheiden op basis van de wijze waarop de doelgroep wordt geïntegreerd.

1. Een eerste type zijn WISES die permanent gesubsidieerde tewerkstelling voorzien. Dit is de oudste groep van WISES die zich typisch richt op personen met een (arbeids)handicap. Hieronder horen in Vlaanderen de beschutte werkplaatsen, maar ook de sociale werkplaatsen. Opvallend is overigens dat in Europa enkel in Vlaanderen en Finland een vorm van permanent gesubsidieerde tewerkstelling aanwezig is die ook personen met een 'sociale' handicap tewerkstelt.
2. Een tweede type zijn WISES die werkervaring of on-the-job training aanbieden met als doel door te stromen naar de reguliere arbeidsmarkt. In Europees perspectief is dit de grootste groep van WISES. Deze groep kent veel verschillen in uitvoeringsmodaliteiten zowel m.b.t. de training die wordt aangeboden als in de financiering (van bijna volledig gesubsidieerd tot bijna volledig onafhankelijk van subsidies). In Vlaanderen gaat dit over WEP en sinds het nieuwe lokale diensteneconomie-decreet eveneens over de lokale diensteneconomie.
3. Een derde type zijn WISES die permanente tewerkstelling aanbieden die na verloop van tijd niet meer gesubsidieerd wordt. In Vlaanderen gaat dit om de invoegbedrijven.
4. In een vierde type van WISES staat tot slot het (re)socialiseren centraal door het aanbieden van een professionele activiteit, niet zozeer de professionele integratie staat hier centraal maar wel de (re)socialisatie door sociaal contact, het aanbieden van 'structuur' etc. Personen binnen dit type programma's hebben vaak geen arbeidscontract. De vorm die in Vlaanderen hierbij aansluit is arbeidszorg.

In Vlaanderen vallen dus volgende werkvormen onder de omschrijving van sociale inschakelingseconomie: de ondernemingen met een erkenning als beschutte werkplaats, sociale werkplaats, lokale diensteneconomie, invoegbedrijf, werkervaringspromotor en/of

¹ Opvallend in de monitoringsinstrumenten sociale economie in het Waalse en Brusselse gewest wordt de volledige sociale profitsector meegenomen. Dit heeft te maken met een bredere definitie van SE die gehanteerd wordt.

activiteitencoöperatie. Met deze indeling wijken we af van de indeling binnen de Vlaamse administratie waarbij WEP in principe niet tot de bevoegdheid van de minister van Sociale Economie behoort. Binnen een Europees perspectief sluit deze vorm echter zowel naar inhoud als naar governance aan bij wat in Europees perspectief onder sociale inschakelingseconomie wordt verstaan.

1.2 Uitbreiding van de indicatoren voor het meten van maatschappelijke meerwaarden

De Vlaamse overheid ziet de sociale economie als een hefboom naar een andere en meer sociale economie. In de Beleidsnota Sociale Economie 2009-2014, getiteld *'Op weg naar een socialere economie in Vlaanderen'*, wordt gesteld dat in de toekomst een andere kijk op ondernemen vereist is. Het primaat van de financiële winst moet worden verlaten. Het zal erop aan komen om in te spelen op maatschappelijke behoeften en zo maatschappelijke meerwaarden waar te maken. Die maatschappelijke meerwaarden binnen en buiten de sociale economie moeten zichtbaar worden. Naast een uitbreiding van de monitor op vlak van de afbakening van de populatie ondernemingen, wordt daarom ook een uitbreiding van de indicatoren om de meerwaarde te meten beoogd. In de huidige monitor zijn die enkel gericht op het meten van resultaten op het vlak van financieel-economische performantie en tewerkstelling. Doelstelling hiervan is om andere maatschappelijke meerwaarden die door sociale ondernemingen gerealiseerd worden in kaart te brengen.

De universiteit Gent ontwikkelde de indicatoren om de diverse meerwaarden van de sociale economie te meten en bracht via een survey deze meerwaarden in kaart. De resultaten van deze analyse werden in een afzonderlijk rapport uitgebracht: *'Performantie van sociale ondernemingen'* (Claeys, Decreamer & Crucke, 2016).

1.3 Ontwikkelen van nieuwe indicatoren en boordtabellen die aansluiten bij het nieuwe maatwerk- en LDE decreet

De monitor werd tot slot aangepast aan de veranderde beleidscontext. Op 1 april 2015² zijn twee nieuwe decreten in voege getreden: het decreet Maatwerk bij Collectieve Inschakeling (op 17 juli 2013 bekrachtigd door de Vlaamse Regering) en het decreet betreffende de lokale diensteneconomie (op 12 juli 2013 bekrachtigd door de Vlaamse Regering), kortweg het

² Op 26 januari 2016 heeft de Raad van State het besluit van de Vlaamse Regering van 19 december 2014 tot uitvoering van het decreet van 12 juli 2013 betreffende maatwerk bij collectieve inschakeling en ook het ministerieel besluit van 26 maart 2015 geschorst. Het arrest werd intussen betekend aan het Departement Werk en Sociale Economie, wat in de praktijk tot gevolg heeft dat de maatwerkbesluiten met ingang van 8 februari 2016 voorlopig niet meer van toepassing zijn. De oude reglementering voor de beschutte en sociale werkplaatsen treedt automatisch opnieuw in voege (<http://www.werk.be/online-diensten/tewerkstelling-en-sociale-economie/schorsing-maatwerk>).

maatwerk- en LDE-decreet. In de ontwikkeling van de monitor wordt rekening gehouden met deze ingrijpende veranderingen binnen de Vlaamse beleidscontext.

Op de eerste plaats zullen we een aantal indicatoren uitwerken rond de doorstroom van doelgroepwerknemers. Doorstroom van doelgroepwerknemers naar het Normaal Economisch Circuit (NEC) staat namelijk prominent op de beleidsagenda. Doorstroom wordt gezien als één van de strategische doelstellingen. In de beleidsnota Sociale economie³ 2014-2019 stelt minister Homans, bevoegd voor sociale economie in Vlaanderen, dat:

“wie voldoende sterk geworden is om op eigen krachten te functioneren en de nodige competenties verworven heeft om in een reguliere job aan de slag te gaan, wil ik zien doorstromen”.

Dit doorstroomidee is aanwezig in het maatwerkdecreet, maar zeker ook in het nieuwe LDE decreet. LDE wordt niet langer gezien als een vorm van permanente tewerkstelling, maar trekt duidelijk de kaart van doorstroom: het is geen tewerkstelling meer van onbepaalde duur, maar wel een werkvorm waarbij het doel is dat men na vijf jaar doorstroom.

Deze monitor kan als een nulmeting worden beschouwd wat de doorstroom betreft.

1.4 Afbakening populatie en onderzoeksvragen

De uitdaging van deze monitor bestaat er dus in om een populatie van sociale ondernemingen af te bakenen in lijn met de brede conceptualisering in de internationale onderzoeksliteratuur en de evoluties in het beleid ten aanzien van de sociale economie. We bekijken de sociale economie als een gelaagd model. Dit laat toe om de monitor in ‘lagen’ op te bouwen en aldus een meer of minder uitgebreide populatie aan ondernemingen te monitoren. Op deze manier kan de monitor als een instrument met een ‘soepel aanpassingsvermogen’ opgevat worden.

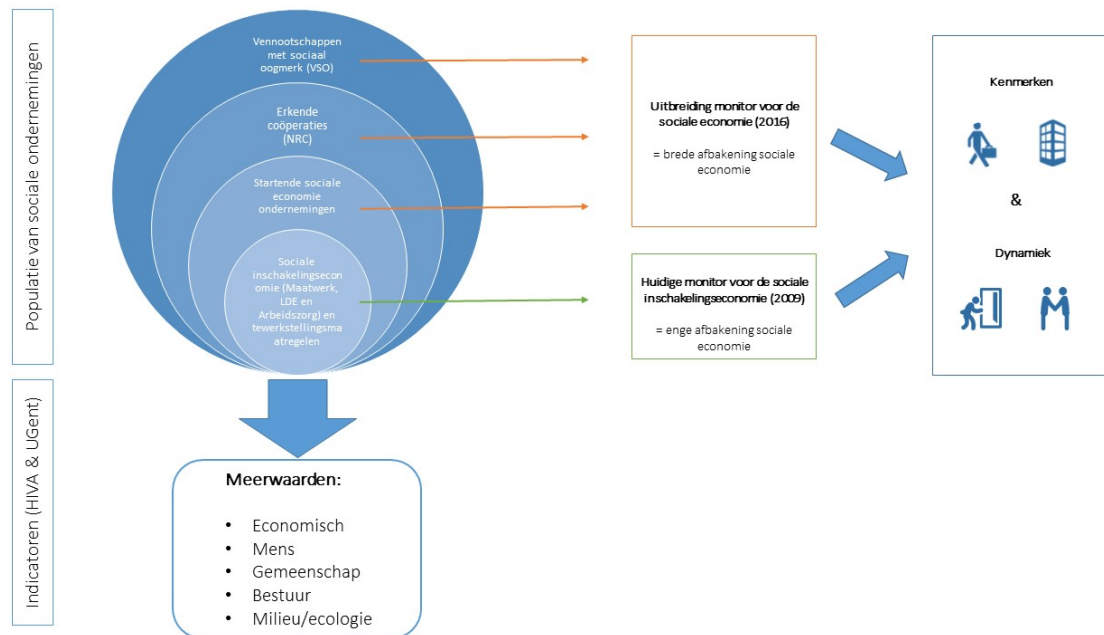
De binnenste laag wordt gevormd door de sociale inschakelingseconomie die in de vorige monitor ook opgevolgd werd. Het gamma aan ondernemingen binnen deze schil bestaat uit beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen, invoegbedrijven, werkervaringsbedrijven, erkende arbeidszorginitiatieven, activiteitencoöperaties en initiatieven in de lokale diensteneconomie.

In deze nieuwe uitdraai verruimen we de gemonitorde populatie door ook de andere lagen mee op te nemen, met name erkende coöperaties en vso’s.

Onderstaande figuur geeft het geheel van de uitgebreide sociale economie monitor in Vlaanderen schematisch weer:

³ Homans, L. (2014). Beleidsnota sociale economie 2014 – 2019. Brussel: Vlaamse overheid.

Figuur 1.1. Monitoring van de sociale economie

Deze figuur bevat de afbakening van de populatie van de huidige monitor. Voor deze populatie stellen we vier grote onderzoeksvragen die we telkens uitsplitsen in een aantal deelvragen.

OV 1. Profiel werknemers:

- DV 1. Wat is het profiel van de werknemers in de sociale economie? Welke verschillen zijn er naargelang de diverse werkvormen?
- DV 2. Wat zijn de kenmerken van de jobs van de werknemers in de sociale economie? Welke verschillen zijn er naargelang de diverse werkvormen?
- DV 3. Hoe is het profiel van werknemers binnen de sociale inschakelingseconomie geëvolueerd t.o.v. 2007?

OV 2. Profiel bedrijven:

- DV 1. Hoeveel ondernemingen telt de SIE, hoe groot zijn ze in termen van arbeidsplaatsen en waar zijn ze gelegen?
- DV 2. Tot welke sector behoren de ondernemingen en in welke regio zijn ze actief?
- DV 3. Wat is het financieel profiel van de ondernemingen? In welke mate maken de ondernemingen gebruik voor subsidies die de activiteiten ondersteunen?⁴
- DV 4. Welke meerwaarden biedt de sociale economie?⁵ Hoe is het profiel van

⁴ Deze data waren bij het afsluiten van het rapport (30.06.2016) nog niet in ons bezit. Deze onderzoeksvraag kon bijgevolg nog niet beantwoord worden.

de bedrijven binnen de sociale inschakelingseconomie geëvolueerd t.o.v. 2007?

OV 3. Afstemming tussen vraag en aanbodzijde in de sociale economie

- DV 1. Hoe groot is de potentiële doelgroep voor de sociale economie?
- DV 2. In welke mate dekt het aanbod aan sociale economie de potentiële doelgroep?
- DV 3. In welke mate wijkt het profiel van de potentiële doelgroep af van dit van de tewerkgestelde doelgroep?

OV 4. Werknemersstromen binnen de sociale economie

- DV 1. In welke mate is er doorstroom uit de SIE?
- DV 2. Wat is de uitstroomrichting? Is dit naar werk, naar een andere SIE vorm of naar inactiviteit?

Om deze onderzoeksvragen te beantwoorden, maken we net als bij de vorige monitor gebruik van administratieve databanken. Om de inhoudelijke uitbreiding van de monitor te realiseren, was het wel noodzakelijk om deze databanken uit te breiden. Dit wordt in het volgende hoofdstuk toegelicht.

⁵ Deze vraag wordt beantwoord door UGent in het rapport 'Performantie van sociale ondernemingen' (Claeys, Decreamer & Crucke, 2016).

2. Beschrijving databanken

2.1 Eén monitor, drie deeldatabanken

Het uitgangspunt van de monitor is dat gebruik wordt gemaakt van data in bestaande (administratieve) databanken. Op basis van verschillende data-aanvragen, zetten we drie databanken op:

- Een databank met ondernemingen uit de sociale economie.
- Een databank met werknemers uit de sociale economie.
- Een databank met de (potentiële) doelgroep voor de sociale inschakelingseconomie.

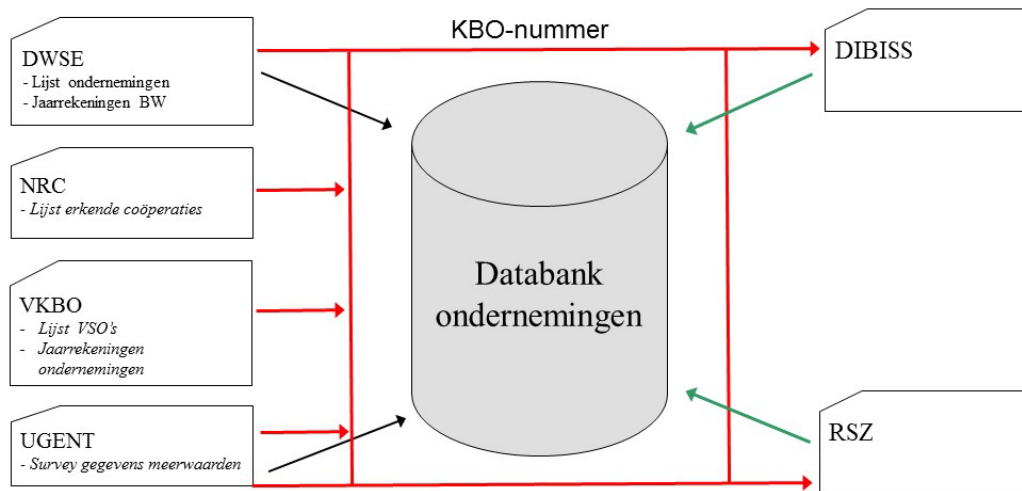
Een uitbreiding van deze monitor is dat we een **unieke koppeling** kunnen maken tussen de databank **ondernemingen** en de databank **werknemers**, zodat we de link kunnen leggen tussen (financiële) kenmerken van de onderneming en het profiel van de werknemer. Dit is een belangrijke meerwaarde voor de monitor.

Net zoals in de vorige monitor voor de sociale inschakelingseconomie gebeurde, zijn de drie databanken te beschouwen als een verzameling van hulpdatabanken. De bronnen waarnaar in deze hulpdatabanken verwezen wordt, zijn eveneens te beschouwen als een verzameling van achterliggende brondatabanken (cf. de gegevens aangeleverd door de administratieve databanken die wij omzetten tot hulpdatabanken). Aangezien de werkwijze om de verschillende brondatabanken te herwerken tot hulpdatabanken uitgebreid werd toegelicht in het methodologierapport van de vorige monitor voor de sociale inschakelingseconomie (Deraedt & Van Opstal, 2009b), verwijzen we dan ook naar dit rapport. We geven wel kort mee waaruit de verschillende databanken bestaan, welke nieuwe gegevens er in de brondatabanken opgevraagd werden en welke knelpunten we ondervonden bij het samenstellen van de databanken.

2.2 Databank ondernemingen

Het opstellen van de databank van ondernemingen in de sociale economie omvat in eerste instantie de aanmaak van een repertorium van ondernemingen uit de sociale inschakelingseconomie, en de bredere sociale economie. Aan deze input werden, door de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ), o.b.v. KBO-nummers administratieve bedrijfsgegevens toegevoegd die verzameld worden door de instellingen van de sociale zekerheid. Onderstaand schema geeft de samenstelling van de databank ondernemingen weer. In volgende paragrafen wordt het schema stapsgewijs besproken.

Figuur 2.1. Structuur databank ondernemingen

2.2.1 Data-aanlevering van DWSE

Het Departement Werk en Sociale Economie (DWSE) houdt de betalingsgegevens bij van alle ondernemingen die een subsidiëring genieten in het kader van sociale inschakeling. Een eerste stap bestond dan ook uit de aanlevering vanuit het DWSE van een lijst van ondernemingen die deze subsidiëring genieten met aanduiding van de werkvorm die erkend wordt. Het gaat met andere woorden om alle beschutte- en sociale werkplaatsen, invoegbedrijven, lokale diensteneconomie, werkervaringsbedrijven en activiteitencoöperaties in Vlaanderen.

Zo ontvangen we de essentiële input om een repertorium van ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie (SIE-onderneming) samen te stellen. Een SIE-onderneming definiëren we in het vervolg van deze monitor o.b.v. het KBO-nummer (ondernemingsnummer) dat uniek is voor elke onderneming. Daarenboven vereisen we dat de onderneming op 31/12/2013 minstens één doelgroepwerknemer (cf. infra) in dienst heeft. Wanneer meerdere werkvormen per ondernemingsnummer erkend worden (combinatie met WEP of arbeidszorg), werd steeds voorrang gegeven aan de andere werkvorm.

Daarnaast werden de gedetailleerde jaarrekeningen van de beschutte werkplaatsen via de dienst screening en ondersteuning van het DWSE opgevraagd. Deze gegevens bevatten ook gegevens met betrekking tot de sociale balans en geven dus een overzicht van de totale tewerkstelling per onderneming voor de beschutte werkplaatsen.

2.2.2 Data-aanlevering van NRC

Om ook de 'bredere' sociale economie ondernemingen op te nemen werd een lijst aangeleverd door de Nationale Raad voor de Coöperatie (NRC) met alle door de NRC

erkende coöperaties in België. Om de koppeling van deze ondernemingen mogelijk te maken met andere databanken wordt het KBO nummer van de ondernemingen mee opgevraagd.

2.2.3 Data-aanlevering van VKBO

Naast coöperaties bestuderen we in deze monitor ook de vso's in Vlaanderen. Vanuit de Verrijkte Kruispuntbank voor Ondernemingen, afgekort de VKBO, ontvangen we lijsten van alle vso's in Vlaanderen, opnieuw met KBO-nummer.

Daarnaast vroegen we aan KSZ om financiële data van de VKBO - op basis van de inputlijst met ondernemingsnummers van het DWSE – te koppelen aan bovenstaande gegevens. De opgevraagde data betreffen de rechtsvorm van de organisaties en de jaarrekeningen van de balanscentrale van de Nationale Bank van België op. Deze informatie kunnen we gebruiken om analyses uit te voeren betreffende de financiële positie van de ondernemingen (bijvoorbeeld liquiditeit, solvabiliteit,..) alsook een zicht te krijgen op de inkomstenmix en investeringen.

2.2.4 Data-aanlevering van UGent

Binnen het steunpunt Werk heeft de UGent de meerwaarden op het gebied van economic performance, governance performance, community performance, environmental performance en human performance die sociale ondernemingen realiseren in kaart gebracht. UGent voerde in dit kader een survey uit bij sociale ondernemingen, meer bepaald bij beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen, de lokale diensteconomie, invoegbedrijven, werkervaringspromotoren, arbeidszorgorganisaties, (erkende) coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk. Er werd een responsgraad van 24% bekomen.

Om deze meerwaarden volledig in kaart te kunnen brengen is een koppeling tussen KSZ data en survey data noodzakelijk zeker om de 'economic performance' van ondernemingen in de sociale economie in kaart te kunnen brengen. De dataset werd door UGent aangeleverd en voorzien van KBO-nummers om de koppeling met de andere gegevens mogelijk te maken. Omdat de data niet tijdig werden aangeleverd (zie 2.2.3), kon de koppeling niet worden gemaakt.

2.2.5 Data-aanlevering van RSZ en DIBISS

Bovenstaande databanken werden door de Kruispuntbank Sociale Zekerheid o.b.v. KBO-nummer gekoppeld aan informatie uit de sociale zekerheidsdatabanken RSZ (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) voor de gegevens van ondernemingen in de private sector en DIBISS

(Dienst voor de Bijzondere Socialezekerheidsstelsels⁶ voor plaatselijke en provinciale overheden). Zo kan onze inputlijst van 'sociale economie ondernemingen' die werden samengesteld o.b.v. de hierboven beschreven databanken, verrijkt worden met gegevens als de vestigingsplaats en de grootte van de bedrijven.

Om deze data te bekomen was een afzonderlijke data-aanvraag bij RSZ en DIBISS overbodig aangezien deze gegevens vervat zitten binnen de KSZ, die de data van alle verschillende instanties overkoepelt. Deze afzonderlijke aanvraag werd voor de vorige monitor wel uitgevoerd, om zo te beschikken over de informatie van de vestigingen van de ondernemingen, de gedecentraliseerde gegevens. Echter, in de KSZ zit deze informatie ook vervat: naast de hoofdvestiging van de onderneming zijn ook de lokale vestigingseenheden terug te vinden. Voor de uitbreiding van de monitor hebben we dus enkel een aanvraag gedaan bij de KSZ, waar we eveneens data opvroegen voor de RSZ en DIBISS.⁷

Daarenboven werd nu een unieke (versleutelde) koppeling gemaakt tussen het KBO-nummer van de ondernemingen en het rijksregisternummer van de werknemers binnen elke onderneming, zodat ook de werknemers binnen de bedrijven geanalyseerd kunnen worden. Dit is een belangrijke meerwaarde t.o.v. de vorige monitor.

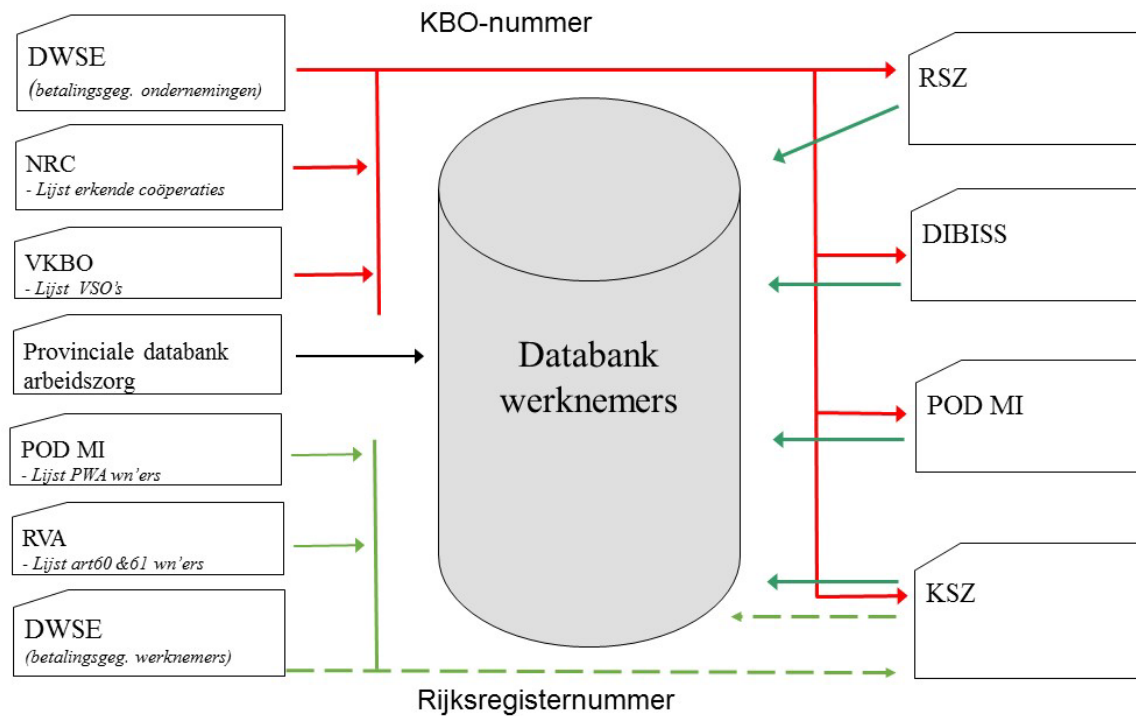
2.3 Databank werknemers sociale economie

Naast een databank ondernemingen met tewerkstellingsgegevens op het ondernemingsniveau, worden de administratieve gegevens ook gebruikt om een verfijnder profiel op het niveau van de werknemer op te stellen. Daarom werd een tweede databank ontworpen met microdata op het niveau van de werknemer. De databank werd opgesteld volgens onderstaand schema. We zullen in dit hoofdstuk opnieuw kort de verschillende data-aanleveringen bespreken.

⁶ Sinds 1 januari 2015 zijn de RSZPPO (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Provinciale en Plaatselijke Overheidsdiensten) en DOSZ (Dienst voor de Overzeese Sociale Zekerheid) gefuseerd tot DIBISS.

⁷ Deze data aanvraag werd begin juni 2015 goedgekeurd.

Figuur 2.2. Structuur databank werknemers

2.3.1 Data-aanlevering van DWSE

Het zijn andermaal de betalingsgegevens van het DWSE die voor de werknemers binnen de sociale inschakelingseconomie de basis vormen voor deze databank. Door het DWSE werd een lijst aangeleverd van alle rijksregisternummers van werknemers die op 31/12/2013 aan het werk waren in ondernemingen binnen de sociale inschakelingseconomie (cf. supra data-aanlevering DWSE voor databank ondernemingen). Deze lijst wordt ook voorzien van een indeling van iedere werknemer naar werkvorm (beschutte werkplaats, sociale werkplaats, invoegbedrijf met dienstencheque-erkenning, commercieel invoegbedrijf, lokale diensteneconomie, werkervaring, arbeidszorg en activiteitencoöperatie).

Een aanvulling op de vorige monitor is dat ook een lijst werd opgevraagd van alle werknemers die op 31/12/2008 werkzaam waren binnen de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Dit maakt het mogelijk om uitstroom uit de sociale inschakelingseconomie te bestuderen en stromen tussen werkvormen in kaart te brengen.

Deze lijsten werden verrijkt met enkele profielkenmerken zoals nationaliteit, leeftijd, arbeidsgeschiktheid en opleidingsniveau (deze laatste variabele is niet beschikbaar in de andere administratieve databanken en vormt dus een mooie aanvulling op de data verkregen vanuit de KSZ).

2.3.2 Data-aanlevering van NRC en VKBO

Zoals hierboven beschreven werd, leveren de NRC en de VKBO lijsten aan met KBO-nummers van de erkende coöperaties en vso's in Vlaanderen. Op basis van deze lijsten voegt de KSZ de rijksregisternummers toe van de werknemers die werkzaam zijn binnen deze ondernemingen. Deze inputlijst wordt toegevoegd aan de inputlijst van DWSE en vormen samen de basislijst voor de werknemers binnen de brede sociale economie.

2.3.3 Data-aanlevering van POD MI

Met informatie uit de POD Maatschappelijke Integratie (POD MI) kan nagegaan worden of iemand een leefloon krijgt of een tewerkstellings- of activeringsmaatregel volgt. Ook de personen die werken onder het statuut artikel 60 kunnen o.b.v. deze databank verder in kaart worden gebracht. Deze informatie wordt geleverd voor de personen die werkzaam zijn in de (brede) sociale economie.

2.3.4 Data-aanlevering van RVA

De databank van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) maakt het mogelijk om het onderscheid te maken naar werkloosheidssteungerechtigden. Daarenboven kan nagegaan worden in het kader van welke maatregel een persoon deze werkloosheidsuitkering heeft ontvangen. Opnieuw wordt deze informatie verzameld voor de personen die binnen bovenstaande inputlijsten onderscheiden werden.

2.3.5 Data-aanlevering van RSZ en DIBISS

De KSZ voegde gegevens uit de databanken RSZ en DIBISS toe voor de personen die werkzaam zijn binnen een coöperatie of vso die in bovenstaande inputlijsten onderscheiden werden. Dit zijn profiel- en jobkenmerken als het geslacht, de leeftijd, het regime waaronder men werkzaam is,... Voor een volledig overzicht van de opgevraagde variabelen verwijzen we naar het methodologisch voorrapport van de vorige monitor van Deraedt & Van Opstal (2009b).

Voor het schetsen van dynamiek was ook een verrijking van de data noodzakelijk voor de bestudeerde periode. De arbeidsmarktpositie van de doelgroepwerknemers werd opgevraagd voor ieder kwartaal tussen 31/12/2006 en 31/12/2013.

2.3.6 Knelpunten m.b.t. de data

Bij de verwerking van deze inputlijst van DWSE stotten we op enkele aandachtspunten/moeilijkheden:

- Van het DWSE ontvangen we gegevens over het omkaderend personeel dat werkt binnen de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Met uitzondering van de

beschutte werkplaatsen, zijn deze gegevens beperkt tot gesubsidieerde omkaderingsmedewerkers. De bespreking van het omkaderend personeel in deze monitor is dus steeds een onderschatting van de werkelijke populatie. Daarnaast hebben we geen zicht op de reguliere werknemers die werken binnen een sociale inschakelingseconomie onderneming en geen doelgroepwerknemers begeleiden, zoals een drukker in een beschutte werkplaats of een magazijnier.

- Specifiek voor arbeidszorg moet dit ook doorgetrokken worden naar de doelgroepwerknemers: we beschikken enkel over input van de doelgroepwerknemers die door het departement worden gesubsidieerd en niet over gegevens van medewerkers die in het kader van experimenten van ESF-middelen worden gesubsidieerd.
- Een volgend punt dat we terugvonden is dat 109 doelgroepwerknemers een job binnen de maatregel arbeidszorg combineerden met een job binnen een andere werkvorm, voornamelijk binnen beschutte- en sociale werkplaatsen. We vermoeden dat deze beschutte- en sociale werkplaatsen erkend zijn als arbeidszorginitiatief. Dit betekent dat ze als werkplaats aanspraak maken op subsidies voor de omkadering van arbeidszorgmedewerkers. Om maximale vergelijkbaarheid met de vorige monitor Deraedt & Van Opstal (2009a) na te streven, zullen we in lijn met de vorige monitor deze personen niet meenemen onder arbeidszorg maar onder de andere werkvorm omdat dit eerder gezien kan worden als een gebruik name van een stimulus⁸⁻⁹.
- Als vierde punt geven we voor de volledigheid mee dat acht doelgroepwerknemers binnen onze inputgegevens vielen onder de werkvorm 'Weerwerk'. Deze acht personen zullen we binnen deze monitor bespreken onder de werkvorm WEP omdat weerwerk in deze werkvorm is opgegaan (De Cuyper, Jacobs & Van Opstal, 2010¹⁰).

⁸ Het DWSE is dit verder nagegaan en voor 107 gevallen ging het om personen die eerst in arbeidszorg binnenstroomden en dan naar andere werkvormen doorgingen, zoals het aanhaalt. In 2 gevallen ging het om doelgroepwerknemers van respectievelijk een SW en een BW die naar AZ gingen. Van deze 109 personen geldt verder dat in 28 gevallen de personen bij dezelfde werkgever tewerkgesteld worden. In 88 gevallen stroomden de werknemers door naar een andere werkgever.

⁹ Ook kwam het éénmaal voor dat een job binnen een sociale werkplaats gecombineerd wordt met een job binnen een beschutte werkplaats. Vermits we deze eerste job niet terugvinden in andere databanken, hebben we deze persoon enkel meegenomen binnen de werkvorm beschutte werkplaats.

¹⁰ De Cuyper, Jacobs & Van Opstal, 2010) De Cuyper P., Jacobs L., Van Opstal W. 2010. Evaluatie van het nieuwe werkervaringsprogramma. Een analyse van de organisatie en financiële positie van de leerwerkbedrijven. HIVA-K.U.Leuven (Leuven)

- Belangrijk is ook dat in het jaarverslag van het departement werk van 2013, er bij de maatregel werkervaring 324 werkervaringspromotoren staan vermeld, terwijl de input lijst maar 196 promotoren bevatte.
- Een laatste aandachtspunt is tot slot dat de inputlijsten niet gebaseerd zijn op arbeidsovereenkomsten of DIMONA-gegevens, maar uit verklaringen op eer. Discrepanties zijn dus goed mogelijk.

Bij het koppelen van deze inputgegevens van DWSE aan de databanken van RSZ en DIBISS was het opvallend dat we niet iedereen uit de inputlijst terugvonden in de databanken. Volgende tabel geeft dit weer.

Tabel 2.1. Aantal personen per werkvorm die teruggevonden werden in databanken van RSZ en DIBISS

	Input DWSE na eerste cleaning	Aantal personen die teruggevonden werden in RSZ- en DIBISS databanken
BW	14.804	14.439
SW	4.542	4.386
IB – DCH	430	371
IB – COM	377	347
LDE	1.935	1.848
WEP	2.315	2.198
AC	151	0
AZ	1.821	5
Omkadering	3.638	3.516

Na overleg met het DWSE vonden we enkele verklaringen terug voor deze verschillen:

- **Arbeidszorg:** bij werknemers binnen de maatregel arbeidszorg is het normaal dat we deze niet terugvinden binnen KSZ omdat het bij arbeidszorg gaat om een onbetaalde tewerkstelling.
- **Activiteitencoöperaties:** binnen activiteitencoöperaties zijn werkzoekenden in begeleiding werkzaam. Dit werkzoekendestatuuat verklaart waarom we deze personen niet terugvinden.

- **Sociale werkplaatsen:** Bij de sociale werkplaatsen kunnen we het verschil bij 72 werknemers¹¹ verklaren omdat ze werkzaam zijn onder ‘supported employment’, maatregelen die ondersteuning bieden aan werknemers met een arbeidshandicap en de betreffende werkgever (Heylen & Bollens, 2005¹²). Zij behouden een werkzoekendenstatuut en geen arbeidsovereenkomst.

Voor de andere werknemers is een hypothese dat er een verschil is in het tijdstip van stopzetting van de arbeidsovereenkomst en de registratie hiervan.

Vast staat dus dat we niet alle verschillen kunnen verklaren. Ook in de vorige monitor werd gewezen op het probleem dat niet alle doelgroepwerknemers die gekend zijn binnen het VSA WSE konden teruggevonden worden in de KSZ-gegevens. De vorige monitor gaf als beleidsaanbeveling aan dat de registratie bij het toenmalige VSA WSE nauwkeuriger diende te gebeuren om deze problemen weg te werken. Voor de cijfers van 2013 blijkt dit probleem dus nog niet van de baan.

Om te beslissen wie we meenemen in de analyses van dit rapport, hebben we een tweevoudige werkwijze gehanteerd:

- De personen binnen de werkvormen arbeidszorg en activiteitencoöperaties hebben we allemaal meegenomen omdat we voor al deze werknemers een verklaring hebben waarom ze niet voorkomen in de RSZ en DIBISS databanken
- De andere personen die ontbreken in de RSZ en DIBISS databanken worden enkel meegenomen wanneer hun profielkenmerken¹³ niet statistisch significant verschillen van de personen die we wel terugvinden. Deze analyse wordt voor elke werkvorm afzonderlijk uitgevoerd¹⁴.

De analyse van de profielkenmerken gaf aan dat enkel voor de personen uit de werkvormen beschutte- en sociale werkplaatsen geldt dat de meeste profielkenmerken significant verschillen. Daarom analyseren we voor de werknemers binnen de beschutte- en sociale werkplaatsen enkel de personen die we wel terugvinden binnen de RSZ en DIBISS

¹¹ Cijfer verkregen van DWSE, in onze data kan geen uitsplitsing naar supported employment gemaakt worden.

¹² Heylen & Bollens, 2007 Heylen, V., & Bollens, J. (2007). Supported employment: wenselijkheid, haalbaarheid en vormgeving van een nieuw instrument ten behoeve van het Vlaamse arbeidsmarktbeleid. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 17(1), 40-46. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie

¹³ Herkomst (allochtoon ja/nee), arbeidshandicap, leeftijdsklasse, gezinspositie, scholing, indicatie handicap en gender

¹⁴ Deze analyse werd doorgevoerd na afstemming met DWSE.

databanken. De profielkenmerken van de personen uit de beschutte- en sociale werkplaatsen die we niet meenemen in de analyses beschrijven we kort in bijlage 2.

Voor de andere werkvormen¹⁵ nemen we wel alle personen mee. Volgende tabel geeft mee hoeveel werknemers we per werkvorm definitief meenemen in de analyses.

Tabel 2.2. Aantal werknemers per werkvorm die weerhouden worden na de afbakening

	Aantal bestudeerde werknemers
BW	14.439
SW	4.386
IB – DCH	430
IB – COM	377
LDE	1.935
WEP	2.315
AC	151
AZ	1.821
Omkadering	3.638

Voor de personen die we niet terugvinden in de RSZ en DIBISS databanken zullen we geen beschrijving van hun job- en bedrijfskenmerken kunnen geven omdat deze indicatoren afkomstig zijn uit deze databanken.

Een aandachtspunt bij de gegevensbanken van RSZ en DIBISS is dat 22 personen op 31/12/2013 meer dan één job uitvoerden onder eenzelfde werkvorm. We hebben ervoor gekozen om voor deze personen slechts één job te bespreken; met name die job waarin het regime het hoogst is. Wanneer het regime niet verschilt (dit heeft betrekking op 4 personen) vergeleken we achtereenvolgens het loon en het aantal gepresteerde dagen tussen de jobs.

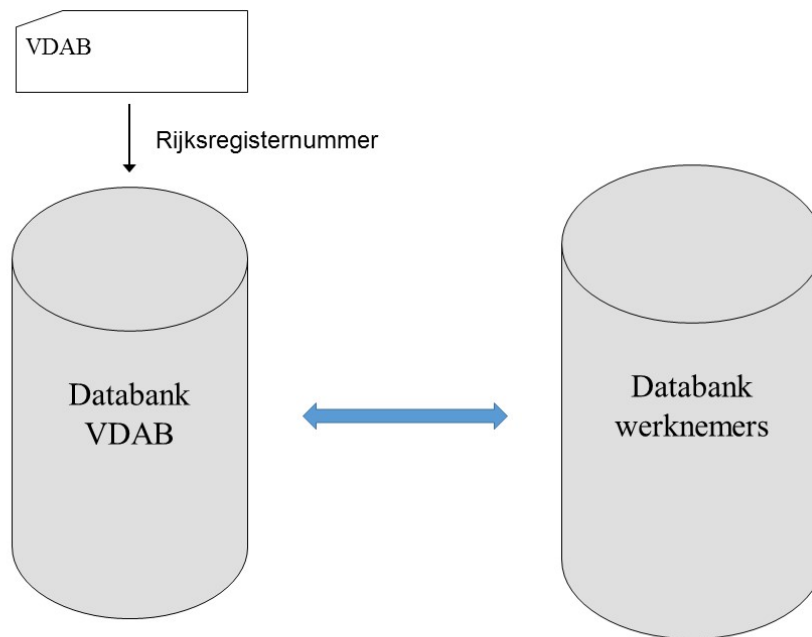
2.4 Databank (potentiële) doelgroep sociale inschakelingseconomie

Naast een zicht op de werknemers binnen de sociale economie, willen we eveneens de potentiële doelgroep voor de sociale economie in kaart brengen. Daarom werden ook gegevens van de werkzoekende populatie aangevraagd bij de VDAB. Daarbij werd de

¹⁵ De groepen binnen de werkvormen IB-DCH, LDE en WEP verschillen wel significant wat betreft scholing (laaggeschoold, middengeschoold, hooggeschoold, scholing onbekend). Voor WEP is er daarenboven is significant verschillende verdeling van het aantal mannen en vrouwen.

databank werknemers (met daarin de tewerkgestelde doelgroep) afgezet tegenover deze databank. Dit laat ons toe om een indicatie te krijgen van de mate waarin de sociale inschakelingseconomie erin slaagt om haar potentiële doelgroep te bereiken (Deraedt & Van Opstal, 2009a). Belangrijk is wel dat het hier enkel gaat om de doelgroep van de sociale inschakelingseconomie, en dus niet van andere ondernemingen.

Figuur 2.3. Structuur databank potentiële doelgroep

De gegevens die in de vorige monitor opgevraagd werden bij VDAB, werden opnieuw aangeleverd. Het betreft regio, opleidingsniveau, leeftijd, werkloosheidsduur, personen met een MMPP-problematiek, GTB begeleiding etc.,...

Daarenboven hebben we ze uitgebreid met een gedetailleerde indeling van de personen met een arbeidshandicap. Op deze manier kunnen we onderscheid maken tussen¹⁶:

- Personen met **indicatie** van arbeidshandicap: vermoeden werd bevestigd door attesten, verslagen, onderzoek,...
- Personen met **arbeidshandicap**: is persoon met indicatie van arbeidshandicap die ook recht heeft op Bijzondere Tewerkstellingsondersteunende Maatregelen (BTOM)

¹⁶ VDAB. (s.d.). VDAB samen sterk voor werk. Geraadpleegd uit http://www.diversiteitwerkt.be/fileadmin/DOCS/PDFs/VDAB_arbeidsgehandicaptten_procedure_steu_nmaatregelen.pdf

- Personen die gebruik maakt van **recht**: is een persoon die recht heeft op BTOM en effectief gebruik maakt van recht

Voor de personen met een indicatie van een arbeidshandicap hebben we gegevens verkregen om deze groep in te delen in zeven verschillende indicaties:

1. Erkend zijn door het VAPH.
2. Hoogstens een (kwalificatie)getuigschrift of diploma buitengewoon onderwijs behaald hebben.
3. Recht hebben op een inkomensvervangende – of een integratietegemoetkoming.
4. Beschikken over een gerechtelijke of federale beslissing van blijvende arbeidsongeschiktheid.
5. Recht geven op bijkomende kinderbijslag als kind met een handicap of recht hebben op verhoogde kinderbijslag als ouder met een handicap.
6. Een invaliditeitsuitkering ontvangen.
7. Een attest voorleggen van een door de VDAB erkende dienst of arts specialist.

Voor de personen die gebruik maken van het recht op BTOM werd een classificatie in vijf groepen aangeleverd:

1. (Omgevings)aanpassingen: aanpassing van de arbeidsomgeving.
2. (Omgevings)aanpassingen: Tegemoetkoming bij verplaatsings- of verblijfskosten.
3. (Omgevings)aanpassingen: Tolken voor doven en slechthorenden.
4. Loonkostensubsidie: Vlaamse Ondersteuningspremie (VOP) in het NEC voor het opvangen van eventueel rendementsverlies.
5. Beschermde werkomgeving: Tewerkstelling in een beschutte werkplaats.

DEEL II PROFIEL WERKNEMERS BINNEN DE SOCIALE INSCHAKELINGSECONOMIE

3. Populatie sociale inschakelingseconomie

In 2013 waren in Vlaanderen **29.492** personen¹⁷ tewerkgesteld binnen de sociale inschakelingseconomie: 88% werkten als doelgroepwerknemer en 12% als omkaderend personeel. Ten opzichte van het totale aantal werkenden in Vlaanderen in 2013, telt de sociale inschakelingseconomie mee voor 1,1% (Steunpunt WSE, s.d.¹⁸).

We gaan in de volgende paragrafen dieper in op de evolutie van de tewerkstelling van doelgroepwerknemers en omkadering t.o.v. de vorige monitor (2007). We starten met het bespreken van de doelgroepwerknemers.

3.1 Doelgroepwerknemers

In deze monitor bestaat de populatie aan doelgroepwerknemers uit 25.854 personen. Dit zijn 240 personen meer ten opzichte van de vorige monitor. De samenstelling van de werkvormen is wel sterk geëvolueerd.

In vergelijking met de vorige monitor is het aantal werkenden als doelgroepwerknemer binnen de werkvormen beschutte werkplaatsen, invoegbedrijven en werkervaringsprojecten afgenomen. Voor de beschutte werkplaatsen is de afname beperkt tot 7%. De invoegbedrijven met dienstencheque erkenning kennen met een afname van 68% de sterkste vermindering in het aantal doelgroepwerknemers. Dit is een gevolg van de wijziging in de wetgeving. Sinds 2008 is beslist om de combinatie van invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning uit te doven en geen nieuwe aanvragen meer toe te laten. Voor WEP bedraagt de afname 47%.

De sociale werkplaatsen en LDE noteren daarentegen een stijging in het aantal werkenden tussen 2007 en 2013. De toename voor sociale werkplaatsen bedraagt 34% en voor lokale diensteneconomie zien we bijna een verviervoudiging in de cijfers terugkomen. Dit laatste is toe te schrijven aan het feit het (eerste) decreet rond de lokale diensteneconomie nog niet van kracht was bij het ontwikkelen van de vorige monitor. Daarom werden slechts de toenmalige 'collectieve invoegbedrijven' (18 bedrijven) gemonitord als initiatieven uit de lokale diensteneconomie omdat deze vanaf 1 januari 2008 werden opgenomen binnen het

¹⁷ Dit cijfer is wel een onderschatting omdat we enkel het gesubsidieerd omkaderend personeel meetellen, zoals we in de inleiding van dit hoofdstuk aangaven.

¹⁸ Steunpunt Werk. (s.d.) Lokale arbeidsmarkten. Geraadpleegd uit <http://www.steunpuntwerk.be/cijfers>

decreet van de lokale diensteneconomie. De vorige monitor kon dus nog geen volledig beeld van de lokale diensteneconomie geven (Deraedt & Van Opstal, 2009a), wat de grote verschillen met de huidige monitor verklaart.

Tabel 3.1. Totaal aantal doelgroepwerknemers per werkvorm in 2007 en 2013

	2007	2013
BW	15.554	14.439
SW	3.262	4.386
IB-DCH	1.337	430
IB – COM	616	377
LDE	496	1.935
AZ	-	1.821
AC	-	151
WEP	4.349	2.315
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>20.769</i>	<i>19.632</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>496</i>	<i>1.933</i>
Totaal aantal doelgroepwerknemers	25.614	25.854

Bron: Cijfers 2007 overgenomen uit vorige monitor (Deraedt & Van Opstal, 2009a)

3.2 Omkadering

Deze doelgroepwerknemers worden ondersteund en begeleid door omkaderingspersoneel. Eind 2013 monitoren we 3.638 personen die gesubsidieerd worden als omkaderingswerknemers. Dit vormt een onderschatting van het werkelijke aantal omdat een hoog aandeel omkaderingswerknemers niet gesubsidieerd werden vanuit het beleidsdomein sociale economie maar door andere middelen (zoals Art. 60).

Volgende tabel geeft voor het gesubsidieerd omkaderingspersoneel weer in welke werkvormen we ze terug kunnen vinden.

Tabel 3.2. Totaal aantal omkaderend personeel per werkvorm in 2007 en 2013

	2007	2013
BW	3.016	2.163
SW	752	868
LDE	n.b.	483
AZ	n.b.	122
Overige	n.b.	2
Totaal aantal omkadering	-	3.638

Bron: Cijfers 2007 overgenomen uit vorige monitor (Deraedt & Van Opstal, 2009a) ; cijfers 2013: DWSE

Het omkaderend personeel worden voornamelijk ingezet binnen de beschutte werkplaatsen, de werkvorm die ook de meeste doelgroepwerknemers tewerkstelt. Er is wel een sterke daling merkbaar t.o.v. 2007 van het aantal werknemers die werken als gesubsidieerd omkaderingspersoneel.

Daarnaast werken meer dan 800 personen als omkadering binnen sociale werkplaatsen, wat een toename is van meer dan 100 personen t.o.v. 2007. Verder vinden we het omkaderend personeel ook in belangrijke mate terug binnen lokale diensteneconomie ondernemingen en arbeidszorg.

4. Profielschets van de doelgroepwerknemers

In dit hoofdstuk werken we een profieloverzicht van de doelgroepwerknemers uit. We starten met een bespreking van het geslacht, de leeftijd en de herkomst. Vervolgens gaan we in op het hoogst behaalde scholingsniveau en geven we aan hoeveel personen met een arbeidshandicap iedere werkvorm telt. Als laatste profielkenmerk bestuderen we de positie van de doelgroepwerknemers in het gezin. We vergelijken daarbij telkens met het profiel van de gemiddelde Vlaamse werknemer en schetsen evoluties t.a.v. de vorige uitdraai van de monitor.

In een volgende sectie wordt dieper ingegaan op de tewerkstelling van kansengroepen binnen de verschillende werkvormen van de sociale inschakelingseconomie. We bestuderen in welke mate vrouwen, ouderen, allochtonen, laaggeschoolden en personen met een arbeidshandicap hun weg vinden naar de verschillende werkvormen. Als laatste punt geven we nog een indicatie van het aantal doelgroepwerknemers dat leeft in een huishouden met een lage werkintensiteit.

Een derde en laatste sectie van dit hoofdstuk bespreekt de evolutie van het doelgroepenprofiel doorheen de tijd door de cijfers van iedere werkvorm af te zetten tegenover de vorige monitor.

4.1 Schets 2013

Voor het bespreken van de profielkenmerken gaan we steeds van start met het vergelijken van de verdeling van de doelgroepwerknemers en het omkaderend personeel met die van de totale Vlaamse werkende bevolking. Daarna wordt dieper ingegaan op de verdeling van de doelgroepwerknemers binnen de werkvormen.

4.1.1 Geslacht

Het eerste profielkenmerk dat we bespreken is het geslacht. Tabel 4.1 geeft de algemene cijfers weer.

Tabel 4.1. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar geslacht

	Man	Vrouw
Doelgroepwerknemers (n = 25.832)	60%	40%
Omkadering (n = 3.636)	60%	40%
Werkende bevolking Vlaanderen	54%	46%

Bron: DWSE en KSZ voor cijfers doelgroepwerknemers en omkadering; cijfers werkende bevolking berekend op online statistieken globale cijfers KSZ

In de totale Vlaamse werkende bevolking ligt het aandeel mannen op 54%. Ook bij de doelgroepwerknemers en het omkaderend personeel vinden we meer mannen dan vrouwen terug: 60% is er van het mannelijke geslacht. Het percentage mannen binnen de sociale inschakelingseconomie ligt dus hoger dan het aandeel mannen in de totale Vlaamse werkende bevolking.

Voor de doelgroepwerknemers splitst volgende tabel de verdeling uit naar de verschillende werkvormen binnen de sociale inschakelingseconomie.

Tabel 4.2. Verdeling van de werkvormen naar geslacht - doelgroepwerknemers

	Man	Vrouw	N
BW	61,0%	39,0%	14.438
SW	62,0%	38,0%	4.384
IB-DCH	3,3%	96,7%	427
IB – COM	68,7%	31,3%	377
LDE	59,6%	40,4%	1.928
AZ	66,2%	33,9%	1.817
AC	33,1%	66,9%	151
WEP	55,8%	44,2%	2.310
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>60,1%</i>	<i>39,9%</i>	<i>19.626</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>59,6%</i>	<i>40,4%</i>	<i>1.928</i>

Bron: DWSE en KSZ

Uit deze verdeling merken we op dat bovenstaande conclusie voor twee werkvormen niet kan doorgetrokken worden. Zo tellen invoegbedrijven met dienstencheque erkenning bijna uitsluitend vrouwen, wat in lijn ligt met de aard van het werk: in deze jobs wordt veel poets-, naai- en schoonmaakwerk uitgevoerd. Ook de werkvorm activiteitencoöperatie telt meer vrouwen dan mannen.

Beschutte werkplaatsen stellen daarentegen verhoudingsgewijs meer mannen tewerk, wat het relatief grotere aandeel van technisch georiënteerde activiteiten weerspiegelt. Ook de werkvormen sociale werkplaatsen, commerciële invoegbedrijven, lokale diensteneconomie, arbeidszorg en WEP hebben een over-representatie van mannelijke doelgroepwerknemers. In geen enkele werkvorm is de ratio man/vrouw gelijk.

4.1.2 Leeftijd

De gegevens voor leeftijd werden verkregen in klassen. Hierdoor is het niet mogelijk om statistische kengetallen als de mediane- of gemiddelde leeftijd te berekenen. Onderstaande

tabel geeft een overzicht van de leeftijdsverdeling weer, ingedeeld in vijf klassen. We starten opnieuw met het vergelijken van de totale cijfers van de sociale inschakelingseconomie met de verdeling van de werkende bevolking in Vlaanderen. Dit wordt in volgende tabel weergegeven.

Tabel 4.3. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar leeftijd

	-26 jaar	26-35 jaar	36-45 jaar	46-55 jaar	+55 jaar
Doelgroepwerknemers	10%	22%	26%	32%	10%
Omkadering	3%	22%	28%	34%	13%
Werkende bevolking Vlaanderen ¹⁹	7%	23%	25%	28%	16%

Bron: DWSE en KSZ voor cijfers doelgroepwerknemers en omkadering; cijfers werkende bevolking berekend op online statistieken globale cijfers KSZ

We merken in de tabel op dat de doelgroepbevolking relatief gezien het jongst is: één tiende heeft een leeftijd jonger dan 26 jaar. De verdeling van de 36-55 jarigen ligt ook enkele procentpunten boven de Vlaamse cijfers. Verhoudingsgewijs tot de Vlaamse werkende bevolking telt de groep wel substantieel minder oudere werknemers.

Het omkaderend personeel kent daarentegen een lager aandeel -26 jarigen ten opzichte van de totale Vlaamse werkende bevolking. De groep telt, net als de doelgroepwerknemers, wel proportioneel meer 36-55 jarigen. Het aandeel 55-plussers ligt hoger dan bij de doelgroepwerknemers, maar nog steeds lager dan de cijfers voor de totale werkende bevolking.

Tabel 4.4 splitst de cijfers van de doelgroepwerknemers uit naar werkvorm.

¹⁹ De verdeling van de werkende bevolking in leeftijdsklassen wijkt met één jaar af: -25 jarigen, 26-34 jarigen, 35-44 jarigen, 45-54 jarigen, +54 jarigen.

Tabel 4.4. Verdeling van de werkvormen naar leeftijd - doelgroepwerknemers

	-26	26-35	36-45	46-55	55+	N
BW	11,4%	22,8%	25,3%	31,3%	9,3%	14.424
SW	1,3%	13,9%	28,3%	40,5%	16,0%	4.366
IB-DCH	7,3%	28,9%	31,3%	25,9%	6,6%	425
IB – COM	22,3%	28,5%	25,5%	21,0%	2,7%	376
LDE	8,4%	22,3%	24,4%	33,0%	11,9%	1.923
AZ	10,8%	21,1%	27,6%	31,7%	8,8%	1.810
AC	0,0%	39,1%	34,4%	23,2%	3,3%	151
WEP	17,0%	32,6%	26,5%	20,9%	3,0%	2.299
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>9,3%</i>	<i>21,0%</i>	<i>26,1%</i>	<i>33,0%</i>	<i>10,6%</i>	<i>19.591</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>8,4%</i>	<i>22,3%</i>	<i>24,4%</i>	<i>33,0%</i>	<i>11,9%</i>	<i>1.923</i>

Bron: DWSE en KSZ

De werkvormen commerciële invoegbedrijven en WEP hebben een erg scheve leeftijdsverdeling met relatief veel jonge doelgroepwerknemers en weinig werknemers ouder dan 45 jaar. Bij sociale werkplaatsen is de verdeling heel anders. Daar worden bijna geen -26 jarigen tewerkgesteld en heeft meer dan de helft een leeftijd ouder dan 45 jaar. Sociale werkplaatsen stellen geen toelatingsvoorwaarden naar leeftijd, maar vereisen wel dat doelgroepwerknemers bij aanvang minstens vijf jaar inactief zijn. Jonge mensen zullen minder snel aan deze voorwaarde voldoen. Een belangrijke meerwaarde van sociale werkplaatsen is dus dat ze indirect inzetten op de tewerkstelling van oudere werknemers. Sociale werkplaatsen moeten er wel aandacht voor hebben dat hun verouderd personeelsbestand niet te zwaar drukt op hun werking (lagere productiviteit en hogere loonkost). Het aandeel jongeren is immers niet in verhouding tot het aandeel oudere werknemers.

De lokale diensteneconomie kent het tweede grootste aandeel van oudere doelgroepwerknemers. Bijna de helft van de doelgroepwerknemers heeft er een leeftijd ouder dan 45 jaar. In vergelijking met de sociale werkplaatsen telt de lokale diensteneconomie veel meer jonge werknemers.

De laatste twee rijen geven de cijfers in functie van de nieuwe decreten weer. We zien dat de leeftijdsverdelingen van de werkvormen maatwerk en LDE vrij gelijk verdeeld zijn. Het aandeel -36 jarigen ligt op gelijke hoogte en volgt de verdeling van de Vlaamse werkende bevolking. De doelgroepwerknemers binnen maatwerk en LDE tellen wel proportioneel minder 55-plussers dan de Vlaamse werkende bevolking. Dit is een aandachtspunt voor de

toekomst, mits de verhouding tot het aandeel jongere werknemers niet te sterk uit balans raakt.

4.1.3 Herkomst

Als derde profielkenmerk bespreken we de herkomst van de doelgroepwerknemers. De buitenlandse herkomst definiëren we als personen met:

- Een huidige niet-Belgische nationaliteit,
- **ofwel** een niet-Belgische nationaliteit bij geboorte,
- **ofwel** minstens één ouder met een niet-Belgische nationaliteit bij diens geboorte (d.i. vader of moeder met niet-Belgische geboortenationaliteit).

Als één van deze criteria een niet-Belgische nationaliteit is, dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een 'persoon van buitenlandse herkomst'.

Het voordeel van het gebruik van herkomst en niet nationaliteit is dat heel wat vreemdelingen de voorbije decennia Belg zijn geworden en zo verdwijnen uit de cijfers gebaseerd op nationaliteit, net als hun kinderen. Daarom maken we hier een onderscheid naar de 'bevolking van Belgische herkomst' en 'bevolking van buitenlandse herkomst'.

Tabel 4.5 geeft de verdeling naar herkomst weer.

Tabel 4.5. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar herkomst

	België	Buitenlandse herkomst
Doelgroepwerknemers ²⁰	72%	28%
Omkadering	93%	7%
Werkende loontrekkende bevolking Vlaanderen ²¹	86%	14%

Bron: DWSE en KSZ voor cijfers doelgroepwerknemers en omkadering; Departement Werk & Sociale Economie. (2015). *Herkomstmonitor 2015*, Vlaamse Overheid voor cijfers werkende loontrekkende bevolking Vlaanderen

De doelgroepwerknemers zijn duidelijk heel divers wat betreft hun herkomst. Meer dan een kwart hebben een buitenlandse herkomst. Dit aandeel ligt bijna twee maal zo hoog als de werkende loontrekkende bevolking in Vlaanderen.

Deze conclusie kan echter niet doorgetrokken worden naar het omkaderend personeel: 'slechts' 7% van deze groep is van buitenlandse herkomst. Personen met een Belgische herkomst zijn dus duidelijk oververtegenwoordigd binnen deze groep.

Vervolgens gaan we in tabel 4.6 voor de verschillende werkvormen na of er verschillen zijn in de tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst. Ditmaal geven we ook per werkvorm weer hoe groot het aandeel personen is voor wie we geen informatie hebben. Deze groep is immers niet klein, zeker bij beschutte- en sociale werkplaatsen waar we voor één tiende van de doelgroepwerknemers niet over herkomstgegevens beschikken.

²⁰ De percentages voor doelgroepwerknemers en omkadering werden in deze tabel berekend zonder de personen met een ontbrekende waarde voor herkomst; om vergelijking met de Vlaamse cijfers mogelijk te maken.

²¹

Departement Werk & Sociale Economie. (2015). *Herkomstmonitor 2015*. Arbeidsmarktpositie van personen met een buitenlandse herkomst op basis van administratieve gegevens. Brussel: Vlaamse Overheid.

Tabel 4.6. Verdeling van de werkvormen naar herkomst - doelgroepwerknemers

	België	Buitenlandse herkomst	Onvolledige informatie	N
BW	77,6%	11,7%	10,7%	14.438
SW	48,9%	39,9%	11,2%	4.384
IB-DCH	45,2%	46,6%	8,2%	427
IB – COM	36,3%	61,3%	2,4%	377
LDE	47,9%	43,7%	8,4%	1.928
AZ	71,4%	19,1%	9,5%	1.817
AC	76,2%	17,2%	6,6%	151
WEP	35,6%	59,6%	4,8%	2.310
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>69,7%</i>	<i>19,7%</i>	<i>10,6%</i>	<i>19.626</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>47,9%</i>	<i>43,7%</i>	<i>8,4%</i>	<i>1.928</i>

Bron: DWSE en KSZ

De tabel bevestigt dat de verdeling van de werkvormen naar herkomst niet gelijk verdeeld is. Zo springen de werkvormen beschutte werkplaatsen, arbeidszorg en activiteitencoöperaties eruit door hun relatief lage tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst. Voor de maatregelen arbeidszorg en activiteitencoöperaties moeten we deze stelling wel relativiseren omdat ze proportioneel meer personen met een buitenlandse herkomst tewerkstellen dan het aandeel in de werkende loontrekkende bevolking in Vlaanderen. Voor beschutte werkplaatsen blijft het een belangrijk punt om meer in te zetten op diversiteit. De lage tewerkstelling van allochtonen werd ook in de vorige monitor opgemerkt (cf. infra). Commerciële invoegbedrijven en WEP richten zich het sterkst op de tewerkstelling van personen met een buitenlandse herkomst: zo'n zes doelgroepwerknemers op tien hebben een buitenlandse herkomst.

Tellen we de verschillende werkvormen die vallen binnen het maatwerkdecreet samen, dan bedraagt het aandeel doelgroepwerknemers met buitenlandse herkomst net geen 20%. Voor de lokale diensten ligt het aandeel doelgroepwerknemers met een buitenlandse herkomst meer dan twee maal zo hoog. In 2013 was deze werkvorm dus erg divers naar herkomst toe.

Vervolgens gaan we voor de personen van buitenlandse herkomst na uit welke regio ze afkomstig zijn: een land binnen de EU-27, een Maghreb-land of Turkije of een ander land. Onderstaande tabel geeft de verdeling weer.

Tabel 4.7. Verdeling van de werkvormen naar herkomst voor de doelgroepwerknemers met buitenlandse herkomst

	EU-27	Maghreb/Turkije	Andere landen	Onbekende vreemde nationaliteit
BW	48,5%	25,5%	24,9%	1,0%
SW	19,2%	26,3%	53,5%	1,0%
IB-DCH	32,2%	24,1%	43,2%	0,5%
IB – COM	18,2%	36,8%	44,6%	0,4%
LDE	23,0%	32,3%	43,8%	0,9%
AZ	45,4%	32,8%	21,5%	0,3%
AC	69,2%	23,1%	7,7%	0,0%
WEP	17,5%	31,9%	49,8%	0,9%
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>32,6%</i>	<i>26,5%</i>	<i>40,0%</i>	<i>0,9%</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>23,0%</i>	<i>32,3%</i>	<i>43,8%</i>	<i>0,9%</i>

Bron: DWSE en KSZ

De doelgroepwerknemers van buitenlandse herkomst binnen de werkvormen beschutte werkplaatsen, arbeidszorg en activiteitencoöperaties, zijn voornamelijk afkomstig uit een EU-27 land. Zij stellen dus relatief weinig personen van buiten de EU te werk. De andere werkvormen rekruteren veel vaker bij personen met een herkomst van een land buiten de EU. Commerciële invoegbedrijven rekruteren proportioneel de meeste doelgroepwerknemers met een herkomst van een Maghreb-land of Turkije en sociale werkplaatsen het vaakst personen van een 'ander land'.

4.1.4 Scholing

Als vierde punt bespreken we het scholingsniveau van de doelgroepwerknemers. We delen de groep in laaggeschoolden, middengeschoolden en hoggeschoolden in. Laaggeschoolden definiëren we als personen die geen diploma of getuigschrift van het secundair onderwijs behaalden. Ook werkzoekenden uit de leertijd, het buitengewoon secundair onderwijs en het deeltijdsberoepsonderwijs worden als laaggeschoold beschouwd. Middengeschoolden behaalden wel het diploma van het secundair onderwijs en hoggeschoolden studeerden succesvol af in een postsecundaire studie. Tabel 4.8 schetst de algemene cijfers.

Tabel 4.8. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar scholing

	Laaggeschoold	Middengespoold	Hooggeschoold
Doelgroepwerknemers ²²	80%	17%	3%
Omkadering	24%	38%	38%
Werkende bevolking Vlaanderen ²³	23%	41%	36%

Bron: DWSE en KSZ voor doelgroepwerknemers en omkadering; statistics Belgium o.b.v. Enquête naar de ArbeidsKrachten voor werkende bevolking Vlaanderen

Niet onverwacht bestaan de doelgroepwerknemers voornamelijk uit laaggeschoolden (cf. infra). Acht doelgroepwerknemers op tien hebben geen diploma van het hoger secundair onderwijs behaald. Het percentage laaggeschoolden ligt hiermee meer dan drie keer hoger dan het aandeel laaggeschoolden in de totale Vlaamse werkende bevolking. Dit is een belangrijke meerwaarde van de sociale inschakelingseconomie omdat laaggeschoolden het in onze kennismaatschappij heel moeilijk hebben om een plaats op de arbeidsmarkt te vinden. Hooggeschoolden vinden we dan weer nauwelijks terug binnen de totale groep doelgroepwerknemers.

De verdeling van het omkaderend personeel naar scholing volgt wel de Vlaamse cijfers: midden- en hooggeschoolden maken de grootste groep uit.

Nu we een algemeen beeld geschetst hebben, gaan we in tabel 4.9 voor de doelgroepwerknemers dieper in op de verschillende werkvormen.

²² De percentages voor doelgroepwerknemers en omkadering werden in deze tabel berekend zonder de personen met een ontbrekende waarde voor scholing; om vergelijking met de Vlaamse cijfers mogelijk te maken.

²³ Statistics Belgium. (2016). Actieve (werkende en werkloze) en inactieve bevolking sinds 1999 op basis van de Enquête naar de ArbeidsKrachten, per kwartaal, gewest, leeftijdsklasse en onderwijsniveau. Geraadpleegd uit <http://bestat.economie.fgov.be/BeStat>

Tabel 4.9. Verdeling van de werkvormen naar scholing - doelgroepwerknemers

	Laaggeschoold	Midden-geschoold	Hooggeschoold	Scholing onbekend	N
BW	70,6%	8,0%	0,8%	20,6%	14.439
SW	77,1%	19,1%	3,8%	0,0%	4.386
IB-DCH	53,3%	40,2%	5,8%	0,7%	430
IB – COM	63,1%	33,4%	2,9%	0,5%	377
LDE	72,0%	24,1%	3,3%	0,6%	1.935
AZ	77,8%	19,0%	3,1%	0,2%	1.821
AC	6,6%	27,8%	65,6%	0,0%	151
WEP	65,3%	27,0%	7,5%	0,2%	2.315
Totaal Maatwerk	71,5%	11,7%	1,6%	15,2%	19.632
Totaal LDE	72,0%	24,1%	3,3%	0,6%	1.935

Bron: DWSE en KSZ

De werkvormen sociale werkplaatsen en arbeidszorg stellen relatief de meeste laaggeschoolden tewerk: ruim drie vierde is laaggeschoold. Sociale werkplaatsen bieden werk aan zeer moeilijk bemiddelbare werkzoekenden. Dit houdt onder meer in dat de werkzoekende laaggeschoold is. De verklaring waarom 23% van de doelgroepwerknemers binnen sociale werkplaatsen personen zijn die wel een diploma van het secundair onderwijs behaald hebben, is mogelijk omdat we ook personen hebben opgenomen binnen gesco-statuten en werkervaringstrajecten (Deraedt & Van Opstal, 2009a).

Ook de beschutte werkplaatsen hebben veel laaggeschoolden in dienst. Van de doelgroepwerknemers binnen de beschutte werkplaatsen van wie we over opleidingsgegevens beschikken (zo'n 80% van populatie)²⁴, is bijna negen op tien laaggeschoold. Laaggeschoold zijn is geen voorwaarde om als doelgroepwerknemer toegang te krijgen tot een job binnen een beschutte werkplaats, maar hangt vaak samen met hun arbeidshandicap. Velen van hen volgden een opleiding binnen het Buitengewoon Secundair Onderwijs.

De lokale diensteneconomie richtte zich voor het nieuwe decreet op werkzoekenden die ten hoogste een diploma van het hoger secundair onderwijs behaald hebben. Kijken we naar de cijfers, dan zien we dat dit voor 96% van de doelgroepwerknemers bevestigd wordt. Voor

²⁴ Historisch is er weinig zicht op de profielkenmerken van de doelgroepwerknemers binnen de beschutte werkplaatsen. Sinds de toeleiding via VDAB is hier wel een verbetering in.

3% vinden we terug dat ze hooggeschoold zijn. Dit kan verklaard worden door het feit dat deze scholingsvoorwaarde niet geldt voor personen die gerechtigd waren op leefloon of financiële hulp.

Binnen elke werkvorm zijn de meeste doelgroepwerknemers dus laaggeschoold. Enkel de werkvorm activiteitencoöperaties vormt hier een uitzondering op: twee derde van de doelgroepwerknemers binnen deze werkvorm is hooggeschoold.

Ten slotte maken we nog opnieuw de uitweiding naar het nieuwe maatwerk- en LDE-decreet. Binnen de nieuwe decreten vormt scholing geen toelatingsvoorwaarde meer. In de huidige situatie is veruit de grootste groep binnen maatwerk en LDE laaggeschoold. Het is dus belangrijk om in de toekomst te blijven monitoren of laaggeschoolden hun weg blijven vinden naar de sociale inschakelingseconomie.

4.1.5 Arbeidshandicap

Als volgende punt bespreken we in welke mate de verschillende werkvormen personen met een arbeidshandicap tewerkstellen. De cijfers voor arbeidshandicap zijn gebaseerd op de VDAB-definitie: personen met een arbeidshandicap zijn de personen met een indicatie van een arbeidshandicap die in aanmerking komen voor bijzondere tewerkstellingsondersteunende maatregelen (BTOM)²⁵.

Daarnaast geven we voor de personen die niet in aanmerking komen voor BTOM weer of ze wel een vermoeden of indicatie van een handicap hebben. Een persoon met vermoeden van arbeidshandicap heeft een problematiek die (nog) niet gestaafd is door attesten, verslagen, onderzoek, databankgegevens,... Bij een persoon met indicatie van arbeidshandicap werd het vermoeden van arbeidshandicap wel bevestigd door attesten, verslagen, onderzoek, ...

We bespreken eerst tabel 4.10 die de globale verdeling weergeeft voor de personen met een arbeidshandicap (die recht hebben op BTOM).

Tabel 4.10. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar arbeidshandicap

	Arbeidshandicap	Geen arbeidshandicap
Doelgroepwerknemers	35%	65%
Omkadering	2%	98%
Werkende bevolking Vlaanderen	8%	92%

Bron: DWSE en KSZ voor doelgroepwerknemers en omkadering; statistics Belgium o.b.v. Enquête naar de ArbeidsKrachten voor werkende bevolking Vlaanderen

²⁵ Samoy, E. (2015). Handicap en Arbeid. Deel I Definities en Statistieken over de arbeidsdeelname van mensen met een handicap (Update Maart 2015). Brussel: Vlaamse Overheid.

Een aandeel van 35% van de doelgroepwerknemers heeft (volgende de VDAB-definitie) een arbeidshandicap. Het aandeel personen met een arbeidshandicap ligt zo meer dan vier keer hoger dan bij de totale Vlaamse werkende bevolking. De sociale inschakelingseconomie zet dus sterk in op de tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap. Binnen het omkaderend personeel vinden we nauwelijks iemand terug met een arbeidshandicap.

In volgende tabel splitsen we de cijfers uit naar de werkvorm van tewerkstelling voor de doelgroepwerknemers. We nemen ditmaal elk van de drie hierboven beschreven definities van arbeidshandicap op.

Tabel 4.11. Verdeling van de werkvormen naar arbeidshandicap - doelgroepwerknemers

	Vermoeden van arbeids-handicap	Indicatie van arbeids-handicap	Persoon met Arbeids-handicap	Geen arbeids-handicap	N
BW	20,1%	28,9%	51,0%	0,0%	14.439
SW	5,7%	0,1%	15,1%	79,1%	4.386
IB-DCH	0,9%	0,0%	2,8%	96,3%	430
IB – COM	2,9%	0,3%	9,8%	87,0%	377
LDE	3,4%	0,1%	8,3%	88,3%	1.935
AZ	13,8%	2,1%	40,2%	44,0%	1.821
AC	0,0%	0,0%	6,6%	93,4%	151
WEP	3,3%	0,3%	5,7%	90,7%	2.315
Totaal Maatwerk	16,1%	21,3%	41,1%	21,5%	19.632
Totaal LDE	3,4%	0,1%	8,3%	88,3%	1.935

Bron: DWSE en KSZ

We zien dat de beschutte werkplaatsen logischerwijs proportioneel het meest rekruteren bij deze groep: meer dan de helft van de doelgroepwerknemers binnen de beschutte werkplaatsen, heeft een arbeidshandicap. De andere doelgroepwerknemers hebben allemaal een vermoeden of indicatie van arbeidshandicap.

Ook binnen de maatregel arbeidszorg ligt dit aandeel personen met een handicap hoog: vier doelgroepwerknemers op tien hebben er een arbeidshandicap. Daarnaast hebben net geen 16% van de doelgroepwerknemers een vermoeden of indicatie van arbeidshandicap. In de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning werken daarentegen bijna geen personen met een arbeidshandicap.

4.1.6 Gezinssamenstelling

Vervolgens gaan we na wat de gezinspositie van de doelgroepwerknemers is. Vlaamse werkende bevolking.

We geven in een eerste tabel de cijfers weer van het aandeel doelgroepwerknemers en omkadering die aan het hoofd staan van een eenoudergezin of alleenstaand zijn. We focussen in eerste instantie op deze twee categorieën omdat dit twee maatschappelijk kwetsbare gezinsvormen zijn (cf. vorige monitor).

Tabel 4.12. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar gezinspositie

	Hoofd eenoudergezin	Alleenstaand
Doelgroepwerknemers	6%	24%
Omkadering	6%	11%
Bevolking Vlaanderen	8%	31%

Bron: DWSE en KSZ voor doelgroepwerknemers en omkadering; FOD Economie voor werkende bevolking Vlaanderen

Uit de tabel nemen we mee dat drie doelgroepwerknemers op tien tot een maatschappelijk kwetsbare gezinsvorm horen. Drie vierde van deze groep is alleenstaand. Voor het omkaderend personeel ligt het aandeel personen dat tot de gezinsvorm 'hoofd van een eenoudergezin' behoort even hoog als bij de doelgroepwerknemers. Het aandeel alleenstaanden is echter maar half zo groot.

Vervolgens splitsen we de cijfers uit naar werkvorm. We geven ditmaal de volledige verdeling van de gezinsposities weer.

Tabel 4.13. Verdeling van de werkvormen naar arbeidshandicap - doelgroepwerknemers

	(On) gehuwd met kind(eren)	(On) gehuwd zonder kind(eren)	Alleenstaande	Hoofd eenoudergezin	Kind bij (on) gehuwd paar	Kind in een eenoudergezin	Overige	Onbekend	N
BW	15,4%	17,7%	23,2%	2,7%	19,9%	10,7%	10,4%	0,0%	14.439
SW	34,3%	13,2%	26,1%	11,3%	4,9%	4,6%	5,6%	0,0%	4.386
IB-DCH	50,7%	14,0%	7,2%	17,4%	2,8%	1,6%	5,6%	0,7%	430
IB – COM	36,6%	14,3%	19,9%	5,0%	13,0%	4,8%	6,4%	0,0%	377
LDE	37,8%	15,8%	21,3%	11,5%	5,9%	3,4%	3,9%	0,4%	1.935
AZ	13,1%	10,7%	38,1%	7,0%	12,7%	8,1%	10,2%	0,1%	1.821
AC	40,4%	22,5%	19,2%	7,3%	5,3%	2,7%	2,6%	0,0%	151
WEP	36,2%	9,1%	21,7%	12,6%	9,0%	5,1%	6,1%	0,2%	2.315
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>20,8%</i>	<i>16,6%</i>	<i>23,5%</i>	<i>4,9%</i>	<i>16,0%</i>	<i>9,0%</i>	<i>9,2%</i>	<i>0,0%</i>	<i>19.632</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>37,8%</i>	<i>15,8%</i>	<i>21,3%</i>	<i>11,5%</i>	<i>5,9%</i>	<i>3,4%</i>	<i>3,9%</i>	<i>0,4%</i>	<i>1.935</i>

Bron: DWSE en KSZ

De meeste werknemers binnen activiteitencoöperaties, invoegbedrijven en LDE wonen samen met een partner. Voor de beschutte werkplaatsen valt op dat drie tiende van de doelgroepwerknemers behoren tot de categorieën 'kind bij (on)gehuwd paar' of 'kind in een eenoudergezin'. Hun arbeidshandicap zorgt er wellicht voor dat ze vaak nog inwonend zijn bij hun ouders.

Bekijken we de maatschappelijk kwetsbare categorie 'hoofd eenoudergezin', dan valt de werkvorm invoegbedrijven met dienstencheque erkenning op door het hoge aandeel doelgroepwerknemers dat hieronder valt. Ook binnen de werkvormen LDE, sociale werkplaatsen en WEP is meer dan een tiende van de doelgroepwerknemers een eenoudergezin.

Wat betreft de alleenstaanden springt de werkvorm arbeidszorg er bovenuit. Bijna vier doelgroepwerknemers op tien die onder de maatregel arbeidszorg vallen, zijn alleenstaand. We vinden ditmaal het laagste aandeel terug bij de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning. Samengevat zien we dus dat de sociale inschakelingseconomie heel wat doelgroepwerknemers met een kwetsbare gezinssamenstelling tewerkstelt.

Ten slotte verruimen we ons blik nog op de hervormingen binnen de sociale economie met het nieuwe maatwerk- en LDE-decreet. Bekijken we de indeling van de

doelgroepwerknemers binnen de nieuwe decreten, dan zien we dat binnen maatwerk en LDE meer dan één vijfde van de doelgroepwerknemers alleenstaande is. Bij LDE worden daarnaast nog relatief veel werknemers tewerkgesteld die aan het hoofd van een eenoudergezin staan.

4.1.7 LWI-indicator

We beëindigen de bespreking van de profielkenmerken met een berekening van het risico op armoede a.d.h.v. de LWI-indicator die nagaat hoeveel personen in een gezin wonen waar bijna niet gewerkt wordt (d.i. een gezin met een lage werkintensiteit). Een lage werkintensiteit wordt gesteld wanneer de verhouding tussen het aantal werkelijk gewerkte maanden door alle volwassen leden van het huishouden en het aantal maanden dat door hen gewerkt zou kunnen worden tijdens het jaar lager is dan 0,2^{26,27}. Volgende tabel geeft aan hoe hoog het aandeel doelgroepwerknemers is dat leeft in een gezin met een lage werkintensiteit. We zetten dit cijfer ook af t.o.v. de totale Vlaamse bevolking. Deze vergelijking geeft wel een vertekening aangezien de doelgroepwerknemers allemaal aan het werk zijn, wat een positief effect heeft op de hoogte van de LWI-indicator.

Tabel 4.14. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar LWI

	Lage werkintensiteit (LWI)
Doelgroepwerknemers	5%
Omkadering	0%
Bevolking Vlaanderen ²⁸	7%

Bron: DWSE en KSZ

Van de totale groep doelgroepwerknemers leeft 5% in een huishouden met een lage werkintensiteit. Bij het omkaderend personeel vinden we daarentegen niemand terug met een lage werkintensiteit.

Het overgrote deel van de werknemers uit de sociale inschakelingseconomie leeft in een huishouden met een werkintensiteit van 20% of hoger. Het lijkt er dus op dat de sociale

²⁶ De indicator is op deze manier begrensd tussen de waarden 0 en 1. De waarde 0 wordt bekomen wanneer niemand van de volwassen personen in het huishouden betaalde arbeid uitvoert. De waarde 1 wordt bereikt in een huishouden waar alle volwassenen voltijds aan het werk zijn.

²⁷ Studiedienst van de Vlaamse regering. (2014). Armoede en sociale uitsluiting in Vlaanderen relatief stabiel. Geraadpleegd uit <http://www4dar.vlaanderen.be/sites/svr/afbeeldingennieuwtjes/gelijke-kansen/bijlagen/2015-01-16-svr-stats-2014-5-armoede.pdf>

²⁸ Coene, J., Raeymaeckers, P., van der Burg, M. & Dierckx, D. (Eds.), Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2015 (pp. 289-306). Leuven: Acco.

inschakelingseconomie gezien kan worden als een manier om kwetsbare gezinnen uit de armoede te houden.

De verdeling voor doelgroepwerknemers splitsen we ook hier uit naar de verschillende werkvormen.

Tabel 4.15. Verdeling van de werkvormen naar LWI - doelgroepwerknemers

	Lage werkintensiteit (LWI)	N
BW	2,9%	14.439
SW	6,0%	4.386
IB-DCH	8,1%	371
IB – COM	8,7%	347
LDE	4,1%	1.848
WEP	18,7%	2.130
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>3,8%</i>	<i>19.543</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>4,1%</i>	<i>1.848</i>

Bron: DWSE en KSZ

Uit deze uitsplitsing blijkt dat de arbeidsintensiteit voornamelijk laag ligt bij personen die werkzaam zijn binnen de maatregel WEP. Bijna één vijfde leeft er in een huishouden met een lage werkintensiteit. Dit is niet onlogisch aangezien ze maar 12 maanden in het programma werken en een behoorlijk deel van hen dus vrij recent werkloos was voor het grootste deel uit de referentieperiode voor de berekening van de LWI-indicator. Bij een uniforme verdeling werkt één zesde van hen nog maar 2 maand van de afgelopen 12 maanden.

Binnen beschutte werkplaatsen vinden we het minst vaak terug dat de doelgroepwerknemer leeft in een huishouden met een lage werkintensiteit. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat deze personen relatief vaak inwonend zijn bij hun ouders of andere gezinsleden (cf. supra).

4.2 Tewerkstelling van kansengroepen

Een belangrijke doelstelling van de sociale inschakelingseconomie is het bieden van werk aan mensen die elders op de arbeidsmarkt moeilijk een plaats vinden (cf. supra). Om na te gaan of deze doelstelling wordt behaald, gaan we na in welke mate de kansengroepen

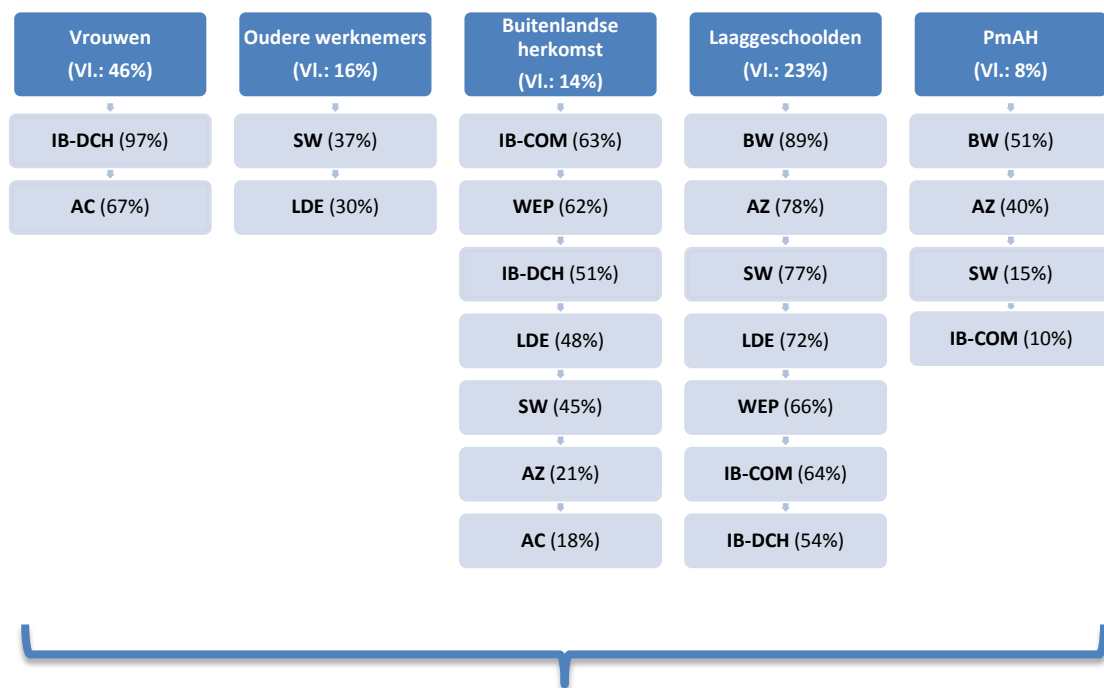
tewerkgesteld worden binnen de sociale inschakelingseconomie. In navolging van de VDAB²⁹ onderscheiden we vier kansengroepen: personen van buitenlandse herkomst, kortgeschoolden, personen met een arbeidshandicap en oudere werknemers.

Een hogere tewerkstelling voor deze kansengroepen is ook één van de streefdoelen in het Pact 2020 Vlaanderen in Actie. Hierin wordt ook als doelstelling gesteld om de werkzaamheidsgraad van vrouwen verder te doen stijgen. Daarom gaan we in deze paragraaf ook na in welke mate de sociale inschakelingseconomie een job biedt aan vrouwen (VIA, 2012).

In bovenstaande secties werden de cijfers van de profielkenmerken steeds afgezet tegenover de werkende bevolking in Vlaanderen. In onderstaand schema wordt voor elke kansengroep samengevat welke werkvormen een hogere diversiteit noteren tegenover de totale werkende bevolking. De werkvormen worden aflopend weergegeven.

Een belangrijke bemerking hierbij is dat we voor het berekenen van de percentages de **ontbrekende waarden niet hebben meegenomen**. Daarom wijken sommige percentages af van de voorgaande bespreking. We volgen deze werkwijze omdat de cijfers voor de totale werkende bevolking in Vlaanderen ook berekend werden zonder de ontbrekende waarden.

Figuur 4.1. Het bereik van kansengroepen in de sociale inschakelingseconomie

²⁹ VDAB. (s.d.) Kansengroepenbepaling. Geraadpleegd uit <https://www.vdab.be/cvs/kansengroepen.shtml>

Aantal oververtegenwoordigde kansengroepen							
SW	IB-DCH	IB-COM	AZ	LDE	BW	WEP	AC
4	3	3	3	3	2	2	2

Drie werkvormen - met name beschutte werkplaatsen, WEP en activiteitencoöperaties - scoren slechts voor twee kansengroepen hoger dan het cijfer voor de totale Vlaamse werkende bevolking. De invoegbedrijven, arbeidszorg en LDE zijn voor drie van de vijf kansengroepen sterker vertegenwoordigd. De diversiteit is daarentegen het hoogst bij de sociale werkplaatsen: vier van de vijf kansengroepen zijn sterker vertegenwoordigd dan het aandeel van deze groepen in de totale werkende bevolking. Enkel vrouwen zijn binnen sociale werkplaatsen minder sterk vertegenwoordigd.

4.3 Evolutie van de boordtabel profielkenmerken

Ten slotte kaderen we de bespreking in sectie 4.1 verder door de evolutie van de profielkenmerken van de doelgroepwerknemers binnen de sociale inschakelingseconomie te schetsen. We doen dit door een boordtabel op te stellen die bovenstaande cijfers voor 2013 vergelijkt met de vorige monitor die betrekking had op 2007. Omdat de vorige monitor niet inging op de tewerkstelling van personen met een arbeidshandicap, kunnen we geen vergelijking maken voor deze categorie.

Voor de berekening van het aandeel allochtonen maakte de vorige monitor gebruik van de VDAB-definitie. Zoals we hierboven aangaven verkiezen wij om de herkomst van een persoon te monitoren omdat heel wat vreemdelingen de voorbije decennia Belg zijn geworden en zo verdwijnen uit de cijfers gebaseerd op nationaliteit, net als hun kinderen. Het kunnen monitoren van deze indicator is hierom een belangrijke meerwaarde van deze monitor. Om echter op een correcte manier te vergelijken met de vorige monitor geven we wel het percentage allochtonen weer volgens de VDAB-definitie en zetten we het percentage personen van buitenlandse herkomst er tussen haakjes bij voor toekomstige monitoring.

Omdat de vorige monitor de lokale diensteneconomie slechts partieel in beeld kon brengen doordat het nieuwe decreet van lokale diensteneconomie nog niet was ingegaan (cf. supra), nemen we in de bespreking van onderstaande boordtabel de evolutie van LDE niet op.

Voor een snellere interpretatie van de tabel wordt de richting van de evolutie ook in kleur aangegeven. Een rode kleur staat hierbij voor een afname en een groene kleur voor een toename. Hoe donkerder de kleur, hoe groter het verschil.

Tabel 4.16. Boordtabel profielkenmerken doelgroepwerknemers

	% vrouwen		% Allochtonen		% laag- geschoolden		% 55+		% hoofd- eenoudergezin		% Lage werk- intensiteit	
	2007	2013	2007	2013	2007	2013	2007	2013	2007	2013	2007	2013
BW	39%	39%	-	3% (12%)	-	71%	6%	9%	2%	3%	-	2,9
SW	41%	38%	13%	24% (40%)	79%	77%	8%	16%	12%	11%	-	6,0
IB-DCH	98%	97%	18%	25% (47%)	67%	53%	3%	7%	24%	17%	-	8,1
IB – COM	43%	31%	36%	36% (61%)	64%	63%	3%	3%	9%	5%	-	8,7
LDE	-	40%	-	27% (44%)	-	72%	-	12%	-	12%	-	4,1
WEP	71%	44%	16%	39% (60%)	52%	65%	3%	3%	15%	13%	-	18,7
<i>Totaal Maatwerk</i>	43%	40%	-	9% (20%)	-	72%	6%	11%	5%	5%	-	3,8
<i>Totaal LDE</i>	-	40%	-	27% (44%)	-	72%	-	12%	-	12%	-	4,1

Noot: De cijfers van lokale diensteneconomie hebben we voor 2007 niet weergegeven omdat ze slechts betrekking hebben op 18 collectieve invoegbedrijven.

In volgende punten bespreken we de tabel voor de verschillende werkvormen:

- Binnen de populatie van de **beschutte werkplaatsen** zijn de verschuivingen in profiel eerder beperkt. De meest uitgesproken stijging, is deze van het aantal 55+'ers.
- Bij de doelgroepwerknemers binnen **sociale werkplaatsen** zijn de verschillen opvallender met telkens bijna een verdubbeling van het aandeel allochtonen en oudere werknemers (55+).
- De maatregel **invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning** kleurt voornamelijk rood. Vooral de daling van het aantal laaggeschoolden is opvallend.
- Voor de **commerciële invoegbedrijven** vinden we enkel evoluties terug voor het aandeel tewerkgestelde vrouwen, het aandeel doelgroepwerknemers uit een kwetsbare gezinsvorm en in beperkte mate het aandeel laaggeschoolden. De drie categorieën worden minder vaak tewerkgesteld.

- Voor de maatregel **WEP** merken we op dat de bedrijven veel minder rekruteren bij vrouwen, maar daarentegen wel veel meer bij allochtonen en laaggeschoolden in vergelijking met vijf jaar geleden. Er is dus een positieve evolutie merkbaar in de tewerkstelling van deze laatste twee kansengroepen. We beschikken helaas niet over de benodigde data om na te gaan of deze evolutie in verband gebracht kan worden met een verandering in de activiteiten van de projecten.

5. Jobkenmerken

In dit volgende hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de jobkenmerken van de doelgroepwerknemers en het omkaderend personeel. Het doel van dit hoofdstuk is om een beeld te schetsen van het regime, het statuut en de verloning van de job die men uitvoert binnen de sociale inschakelingseconomie.

5.1 Schets 2013

5.1.1 Regime

Als eerste punt bespreken we het regime. Tabel 5.1 geeft weer hoe de verdeling zich stelt tussen voltijds- en deeltijds werkenden. De tabel wordt, naar analogie met het vorige hoofdstuk, weergegeven voor doelgroepwerknemers, omkadering en de totale werkende bevolking in Vlaanderen.

Tabel 5.1. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar regime

	Deeltijds/speciaal ³⁰	Voltijds
Doelgroepwerknemers	35%	65%
Omkadering	28%	72%
Werkende bevolking Vlaanderen	37%	63%

Bron: DWSE en KSZ

De tabel leert ons dat het aandeel voltijds werkenden bij de doelgroepwerknemers hoger ligt dan het percentage voltijds werkenden binnen de totale werkende bevolking. Het verschil is vooral voor omkadering groot: 72% van het omkaderend personeel werkt voltijds tegenover 63% van de werkende bevolking in Vlaanderen.

Het is interessant om voor de doelgroepwerknemers de cijfers op het niveau van de werkvormen te bestuderen. De tabel 5.2 geeft dit weer. Voor de deeltijds werkenden geeft de tabel ook aan hoe hoog hun gemiddelde prestaties zijn. Een tewerkstelling van 0-20% betekent bijvoorbeeld dat men één vijfde of minder van de voltijdse prestaties verricht.

³⁰ Het speciale regime heeft betrekking op het werk in korte/onregelmatige contracten (uitzendarbeid, seizoensarbeid, gelegenheidsarbeid in land- en tuinbouw of in de horeca).

Tabel 5.2. Verdeling van de werkvormen naar regime - doelgroepwerknemers

	Deeltijds 0<-20%	Deeltijds 20<-40%	Deeltijds 40<-60%	Deeltijds 60<-80%	Deeltijds 80<-90%	Deeltijds >99%	Voltijds	N
BW	0,0%	0,2%	10,3%	12,5%	1,6%	7,3%	68,2%	14.439
SW	0,1%	0,6%	18,8%	12,0%	1,2%	2,5%	64,7%	4.386
IB-DCH	0,0%	10,5%	48,8%	23,7%	12,7%	0,0%	4,3%	371
IB – COM	0,6%	3,8%	17,3%	9,5%	3,7%	0,0%	65,1%	347
LDE	0,1%	0,4%	26,8%	13,0%	1,3%	0,9%	57,5%	1.848
WEP	0,0%	0,0%	24,9%	9,9%	0,1%	0,1%	64,1%	2.130
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>0,1%</i>	<i>1,6%</i>	<i>38,4%</i>	<i>37,0%</i>	<i>5,2%</i>	<i>17,6%</i>	<i>66,1%</i>	<i>19.543</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>0,1%</i>	<i>0,4%</i>	<i>26,8%</i>	<i>13,0%</i>	<i>1,3%</i>	<i>0,9%</i>	<i>57,5%</i>	<i>1.848</i>

Bron: DWSE en KSZ

Een eerste uitkomst van de tabel is dat binnen de werkvormen beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen en WEP meer dan twee derde van de doelgroepwerknemers voltijds aan de slag is. Ook binnen LDE is men vaker voltijds dan deeltijds aan het werk.

Opvallend is dat de werknemers binnen de werkvorm invoegbedrijven met dienstencheque erkenning bijna nooit voltijds werken, wat eigen is aan de sector van dienstenchequebedrijven. Idea Consult (2011) berekende dat in 2011 minder dan 11% van de dienstencheque-werknemers voltijds aan het werk was in Vlaanderen. De meeste deeltijds werkenden presteren tussen 40% en 60% van een voltijdse job.

Wanneer de beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen en invoegbedrijven samen worden gevoegd tot de werkvorm Maatwerk, zal deze werkvorm voornamelijk doelgroepwerknemers tewerkstellen onder een voltijdse betrekking.

5.1.2 Statuut

Als tweede punt bespreken we in tabel 5.3 het statuut van de job. We maken een onderscheid tussen arbeiders, bedienden en ambtenaren.

Tabel 5.3. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar statuut

	Arbeider	Bediende	Ambtenaar
Doelgroepwerknemers	94%	6%	0%
Omkadering	19%	81%	0%
Werkende bevolking Vlaanderen	35%	50%	14%

Bron: DWSE en KSZ

De conclusie van de tabel zeer eenduidig: doelgroepwerknemers binnen de sociale inschakelingseconomie werken in de eerste plaats als arbeider. Jobs als bediende komen slechts zelden voor. Binnen de totale werkende bevolking in Vlaanderen werkt slechts een minderheid onder het statuut van arbeider.

Voor het omkaderend personeel is dit minder eenduidig: daar is minder dan één omkaderend personeel op vijf werkzaam onder het statuut van arbeider. Dit percentage ligt hiermee lager dan het cijfer voor de totale werkende bevolking.

In volgende tabel splitsen we de cijfers voor de doelgroepwerknemers uit naar hun werkvorm.

Tabel 5.4. Verdeling van de werkvormen naar statuut - doelgroepwerknemers

	Arbeider	Bediende	N
BW	99,4%	0,6%	14.439
SW	94,0%	6,0%	4.386
IB-DCH	99,2%	0,8%	371
IB – COM	85,3%	14,7%	347
LDE	72,6%	27,4%	1.848
WEP	77,6%	22,4%	2.130
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>97,9%</i>	<i>2,07%</i>	<i>19.543</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>72,6%</i>	<i>27,4%</i>	<i>1.848</i>

Bron: DWSE en KSZ

Uit de tabel blijkt dat we bovenstaande conclusie voor doelgroepwerknemers kunnen doortrekken naar de verschillende werkvormen. Binnen elke werkvorm is de meerderheid van de doelgroepwerknemers als arbeider aan het werk.

Het percentage bedienden ligt het hoogst binnen de werkvormen LDE en WEP. Binnen deze werkvormen is zo'n kwart van de doelgroepwerknemers onder het statuut van bediende werkend.

5.1.3 Loon

De sociale inschakelingseconomie zorgt er in de meeste werkvormen ook voor dat mensen een inkomen verwerven (of een uitkering). Voor de personen die in loondienst werken, analyseren we in dit hoofdstuk hun gemiddeld dagloon. De lonen zijn steeds weergegeven als voltijdsequivalent. Dit betekent dat het dagloon voor deeltijds werkenden bepaald wordt als het loon dat de persoon zou verdienen wanneer deze een voltijdse dag op basis van een 38-uren week zou werken. Op deze manier kunnen we de lonen voor voltijds en deeltijds werkenden vergelijken.

Omdat de daglonen enkel beschikbaar zijn in klassen, kunnen we het gemiddelde en mediane loon niet berekenen. Daarom geven we in onderstaande tabel de verdeling van de mediane loonklasse voor doelgroepwerknemers (daglonen tussen 70 en 80 euro) en de mediane klasse voor het omkaderend personeel (lonen tussen 125 en 150 euro) weer.

Tabel 5.5. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar gemiddeld dagloon

	€70-<€80	€125-<€150
Doelgroepwerknemers	70%	0%
Omkadering	1%	26%
Werkende bevolking Vlaanderen	4%	24% ³¹

Bron: DWSE en KSZ

Maar liefst 70% van de doelgroepwerknemers verdient tussen 70 en 80 euro per dag, terwijl slechts 4% van de werkende bevolking werkt aan dit dagloon (en maar 2% een dagloon lager dan €70 verdient). Vergelijkingen met de Vlaamse cijfers zijn hier wel vertekend omdat de doelgroepwerknemers voornamelijk laaggeschoold zijn.

Het omkaderend personeel volgt de loonverdeling van de Vlaamse bevolking beter. De mediane klasse vinden we voor 26% van het omkaderend personeel terug. Binnen de totale werkende bevolking in Vlaanderen valt 24% onder deze loonklasse.

Volgende tabel bekijkt of de loonverdeling van de doelgroepwerknemers sterk verschilt tussen de verschillende werkvormen.

³¹ Voor de totale werkende bevolking in Vlaanderen heeft 24% betrekking op de loonklasse 120-<150 euro.

Tabel 5.6. Verdeling van de werkvormen naar gemiddeld dagloon - doelgroepwerknemers

	<€60	€60-<€70	€70-<€80	€80-<€90	€90-<€100	>€100	N
BW	0,3%	16,2%	77,5%	4,4%	0,9%	0,7%	14.379
SW	0,5%	6,3%	79,8%	10,3%	2,3%	0,8%	4.092
IB-DCH	0,0%	0,6%	25,6%	73,0%	0,3%	0,6%	352
IB – COM	0,3%	0,0%	8,4%	24,6%	34,1%	32,6%	334
LDE	0,3%	3,6%	41,4%	37,0%	13,1%	4,7%	1.810
WEP	0,1%	23,2%	42,9%	25,6%	5,0%	3,1%	2.107

Bron: DWSE en KSZ

Op het niveau van de werkvormen ligt de mediane loonklasse van de invoegbedrijven hoger dan de andere werkvormen. Doelgroepwerknemers die werken binnen invoegbedrijven met dienstencheque erkenning verdienen doorgaans een loon tussen 80 en 90 euro. Binnen commerciële invoegbedrijven zijn lonen van 90 euro of meer eerder de regel. Zij tellen de hoogste lonen. We zien ook dat de variatie veel hoger ligt bij de commerciële invoegbedrijven (en lokale diensteneconomie). Dit komt omdat de beschutte- en sociale werkplaatsen hun eigen paritaire comité hebben waarin de loonbepalingen worden vastgelegd terwijl het paritair comité van commerciële invoegbedrijven sterk kan verschillen naargelang de sector waarin ze actief zijn. Binnen de nieuwe werkvorm Maatwerk is er zodus een sterke variatie naar verloning terug te vinden, met invoegbedrijven als best betalende werkvorm.

5.2 Evolutie van de boordtabel jobkenmerken

Net als bij de bespreking van de profielkenmerken, eindigen we het hoofdstuk met een boordtabel om de belangrijkste cijfers samen te vatten en af te zetten tegenover de vorige monitor. Op deze manier kunnen we de evolutie van de verschillende kenmerken bestuderen. Ook hier geeft een kleurencode de richting en sterkte van de evolutie weer. We gaan in de bespreking niet in op de evolutie van de LDE-doelgroepwerknemers.

De evolutie van de modale loonklasse is wel moeilijk te vergelijken omdat er in deze periode meerdere loonindexeringen plaatsvonden. Onze data (in loonklassen) laten het helaas niet toe om de reële loonontwikkeling op te volgen.

Tabel 5.7 Boordtabel jobkenmerken doelgroepwerknemers

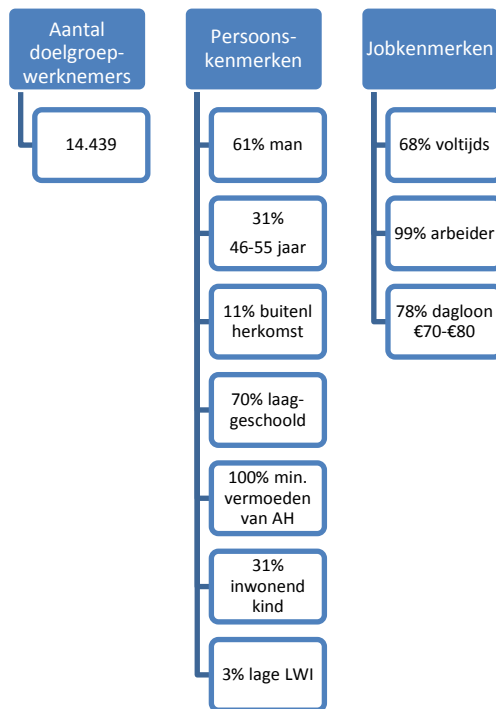
	% voltijds werkenden		Modale loonklasse	
	2007	2013	2007	2013
BW	77%	68%	€60-<€70	€70-<€80
SW	67%	65%	€60-<€70	€70-<€80
IB - DCH	3%	4%	€70-<€80	€80-<€90
IB - COM	68%	65%	€80-<€90	€90-<€100
LDE	-	58%	-	€70-<€80
WEP	35%	65%	€70-<€80	€70-<€80
<i>Totaal Maatwerk</i>	70%	66%	€60-<€70	€70-<€80
<i>Totaal LDE</i>	-	58%	-	€70-<€80

Noot: De cijfers van lokale diensteneconomie hebben we voor 2007 niet weergegeven omdat ze slechts betrekking hebben op 18 collectieve invoegbedrijven.

- Doelgroepwerknemers binnen **beschutte werkplaatsen** en **sociale werkplaatsen** zijn in 2013 minder vaak voltijds aan het werk. Het gemiddeld (voltijdsequivalente) dagloon is er daarentegen wel op vooruitgegaan. De meeste voorkomende loonklasse is in 2013 de klasse 70<-80 euro, terwijl deze in 2007 lager lag. Zoals hierboven gesteld werd, gaat het om nominale loonontwikkelingen en niet om een reële loonevolutie.
- In 2007 vonden we binnen de werkvorm **invoegbedrijven** met **dienstencheque** erkenning bijna niemand terug onder een voltijdse betrekking. Dit is in 2013 dus nog niet gewijzigd. De modale loonklasse is opnieuw met één klasse toegenomen, wat opnieuw wellicht een gevolg is van de verschillende loonindexeringen tijdens deze periode.
- Voor de maatregel **WEP** is de evolutie tegengesteld. Deze doelgroepwerknemers zijn in 2013 bijna dubbel zo vaak voltijds aan het werk.

6. Samenvatting en tussentijdse conclusies

6.1 Beschutte werkplaatsen

De beschutte werkplaatsen zijn de belangrijkste tewerkstellers van doelgroepwerknemers³².

De werkvorm is gericht op de inschakeling van personen met een arbeidshandicap. In voorgaande hoofdstukken becijferden we dat alle doelgroepwerknemers minstens een vermoeden van arbeidshandicap (AH) hebben. Wel is het zo dat slechts de helft van deze personen ook in aanmerking komt voor bijzondere tewerkstellingsondersteunende maatregelen (BTOM), wat een voorwaarde is voor een registratie als persoon met een arbeidshandicap (PmAH).

De focus op personen met een arbeidshandicap heeft indirect tot gevolg

dat laaggeschoolden sterk oververtegenwoordigd zijn binnen de beschutte werkplaatsen. Een probleem bij de analyse van de scholingsgraad was wel dat voor één vijfde van de doelgroepwerknemers geen scholingsgegevens beschikbaar zijn. Dit komt omdat VDAB enkel over scholingsgegevens beschikt van de personen die (ooit) geregistreerd zijn geweest bij VDAB.

Het profiel van de doelgroepwerknemers kenmerkt zich verder doordat ze voornamelijk van het mannelijke geslacht zijn, voornamelijk een Belgische herkomst hebben en vaak nog inwonend bij hun ouders (of kerngezin) zijn, wat als gevolg heeft dat het aandeel doelgroepwerknemers dat leeft in een gezin met een lage werkintensiteit, laag is.

In hun job zijn deze doelgroepwerknemers voornamelijk voltijds aan de slag en werken ze bijna uitsluitend als arbeider. De loonbepalingen voor werknemers in beschutte werkplaatsen worden vastgelegd in hun paritair comité waardoor de loonvariatie tussen de werknemers beperkt is.

³² Voor de berekening van het aantal doelgroepwerknemers binnen de beschutte- en sociale werkplaatsen, werden enkel de personen opgenomen die we terugvonden in de databank van KSZ.

6.2 Sociale werkplaatsen

De sociale werkplaatsen helpen zeer moeilijk bemiddelbare werkzoekenden aan werk. Eind 2013 werden zo meer dan 4.000 personen ingeschakeld op de arbeidsmarkt in een beschermde omgeving (dit is wellicht een onderschatting van het werkelijke aantal, cf. voetnoot 35).

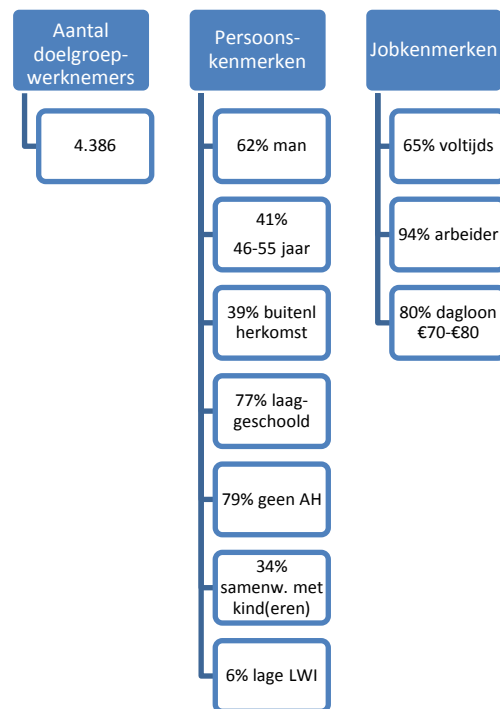
De sociale werkplaatsen zijn sterk gericht op de tewerkstelling van kansengroepen: oudere werknemers, personen van buitenlandse herkomst, laaggeschoolden en personen met een arbeidshandicap zijn er allemaal sterk oververtegenwoordigd ten opzichte van de werkende bevolking in Vlaanderen.

Het aandeel kansengroepen binnen sociale werkplaatsen is sterk toegenomen ten opzichte van de vorige monitor (2007), in het bijzonder

wat betreft de tewerkstelling van alloctonen en 55-plussers: hun aandeel in de populatie doelgroepwerknemers is (bijna) verdubbeld. Het aandeel laaggeschoolden is daarentegen licht afgenomen (verschil van 2%). De evolutie van het aandeel personen met een arbeidshandicap kunnen we niet bestuderen omdat dit in de vorige monitor niet opgenomen werd.

De veroudering van het personeelsbestand heeft als gevolg dat meer dan de helft van de doelgroepwerknemers een leeftijd ouder dan 45 jaar heeft. Dit verouderd personeelsbestand kan mogelijk nefast zijn voor hun werking en zorgt voor een hoge vervangingsvraag naar de toekomst toe. Het derde deel van deze monitor zal dieper ingaan op dit laatste punt.

De jobkenmerken liggen in lijn met die van de beschutte werkplaatsen: een voltijdse tewerkstelling, het statuut van arbeider en een dagloon binnen de loonklasse €70-€80 euro zijn het vaakst voorkomend. Ook voor de sociale werkplaatsen geldt dat hun loonbepalingen worden vastgelegd binnen hun paritair comité.

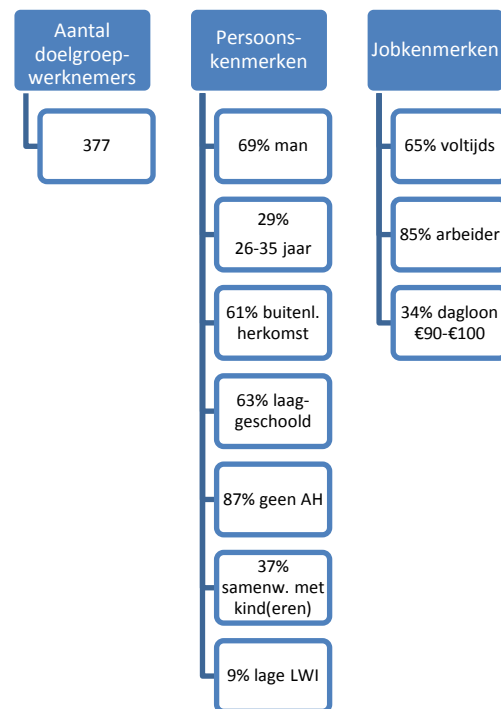

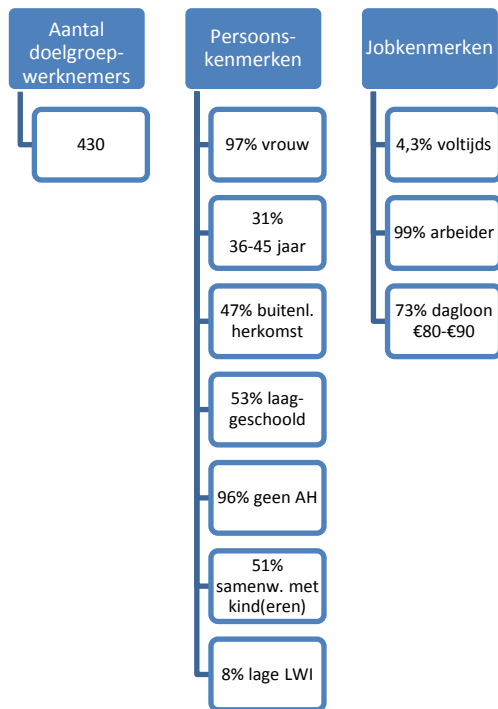
6.3 Invoegbedrijven

De invoegbedrijven zijn reguliere bedrijven die aan de principes van MVO (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) voldoen en zich inzetten voor een tewerkstelling van doelgroepwerknemers (invoegwerknemers) binnen hun onderneming. Sinds 2009 kunnen invoegbedrijven met dienstencheque erkenning geen subsidiëring meer krijgen voor de tewerkstelling van invoegwerknemers.

a) Invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning

b) Commerciële invoegbedrijven

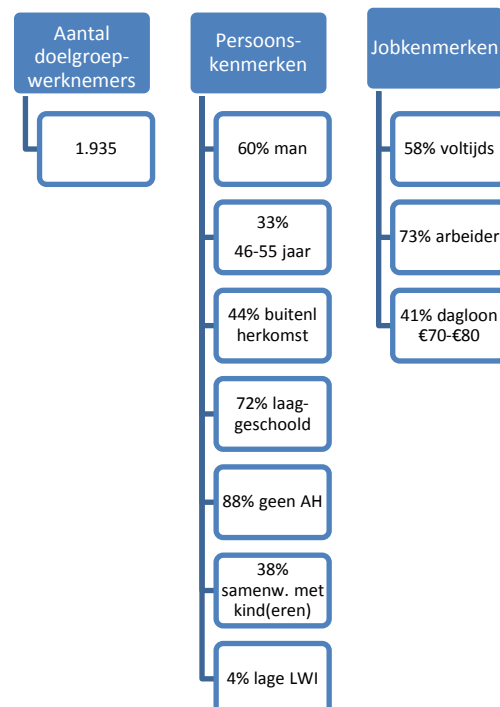

Beide maatregelen zijn sterk gericht op de tewerkstelling van kansengroepen. Meer in het bijzonder personen met een buitenlandse herkomst en laaggeschoolden zijn er oververtegenwoordigd. De commerciële invoegbedrijven tellen daarenboven proportioneel veel personen met een arbeidshandicap: meer dan één tiende van de invoegwerknemers heeft een (vermoeden van) arbeidshandicap. De invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning stellen veel minder personen met een arbeidshandicap tewerk. Zij richten zich op hun beurt wel sterk op de vrouwelijke werklozen: hun personeelsbestand bestaat bijna uitsluitend uit vrouwen, als gevolg van de aard van hun werk (veel naai- en kuiswerk).

Voor de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning gaan de tewerkstellingsplaatsen sinds 2007 proportioneel vaker uit naar alloctonen en minder naar laaggeschoolden. Bij de commerciële invoegbedrijven zijn de verschuivingen minder groot. Enkel het aandeel vrouwen is er sinds 2007 afgenomen van 43% tot 31%.

Wat betreft de jobkenmerken valt het verschil in regime tussen beide groepen van invoegwerknemers op. Terwijl binnen commerciële invoegbedrijven voornamelijk voltijds gewerkt wordt, ligt dit aandeel voor werknemers binnen invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning op minder dan 5%. Zij werken voornamelijk tussen 40 en 60% van een voltijdse prestatie. Wat betreft de tewerkstelling in VTE (voltijdstewerkgestelde equivalenten) is deze werkvorm dus beperkt. Verder geldt voor beide groepen dat ze voornamelijk als arbeider werken. Het modale dagloon ten slotte ligt het hoogst bij de doelgroepwerknemers binnen commerciële invoegbedrijven.

6.4 LDE

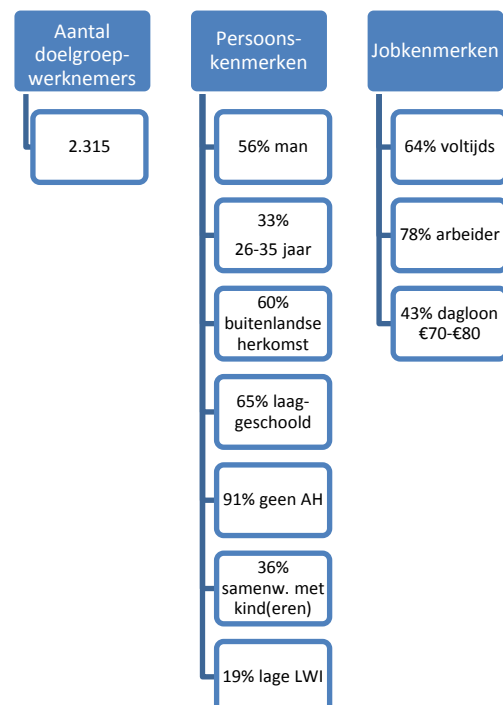

Met het LDE programma wil de Vlaamse overheid een aanvullend dienstenaanbod realiseren dat inspeelt op maatschappelijke noden en trends. Het combineert de principes van MVO met inschakeling van kansengroepen. Het programma richt zich op personen die maximum een diploma secundair onderwijs hebben.

Deze werkvorm is vrij recent en werd pas sinds 2008 een regulier programma. Een vergelijking met vorige monitor is dus niet mogelijk. Het programma richt zich op de tewerkstelling van kansengroepen en slaagt er ook in deze te bereiken, meer in het bijzonder personen met een buitenlandse herkomst en laaggeschoolden en oudere werknemers zijn er oververtegenwoordigd.

Wat betreft de jobkenmerken werkt het merendeel van de doelgroepwerknemers voltijds (57%). In tegenstelling tot voorgaande werkvormen werkt met 27% een niet onaanzienlijk deel als bediende binnen deze werkvorm. Naar dagloon, zien we enige variatie, waar de loonklasse €70-€80 euro zijn het vaakst voorkomend is.

6.5. WEP

Werkervaring richt zich op langdurig werkzoekenden (24 maanden) en wil voor deze doelgroep een brug zijn tussen werkloosheid en reguliere tewerkstelling. Deze maatregel zal samen met PWA en art60§7 worden omgevormd tot een nieuw systeem van tijdelijke werkervaring.

Naar bereik van kansengroepen zien we vooral een erg sterke vertegenwoordiging van personen van buitenlandse herkomst. Opvallend is een sterke verschuiving in het profiel van de werknemers waarbij meer kansengroepen worden bereikt: we zien een sterke stijging van zowel het aantal allochtonen als van laaggeschoolden. Ook het aantal voltijds medewerkers is sterk gestegen.

Binnen deze werkvorm werkt 64% voltijds, naar loon merken we enige variatie met als meest voorkomende dagloon 70-80 euro. In tegenstelling tot LDE valt wel nog een aanzienlijk deel van de werknemers in de lagere loonklasse van 60-70 euro (23%).

DEEL III: ONDERNEMINGEN IN DE SOCIALE INSCHAKELINGSECONOMIE

In dit derde deel verschuiven we onze blik van het individuele niveau (de doelgroepwerknemers en hun omkadering) naar het niveau van de ondernemingen die actief zijn in de sociale inschakelingseconomie (afgekort in dit rapport als SIE-ondernemingen). We schetsen een basisprofiel van deze bedrijven.

Het basisprofiel start met een globale schets van het aantal SIE-ondernemingen dat Vlaanderen telt en hun spreiding naar werkvormen. Vervolgens wordt een beknopt activiteitenprofiel opgemaakt en een weergave gegeven van de grootte van deze bedrijven. Dit laatste wordt aangevuld met een bespreking van de evolutie in tewerkstelling t.o.v. het

jaar voordien. Een laatste basisindicator geeft een aanzet tot een analyse van de geografische spreiding van de ondernemingen in Vlaanderen. In dit hoofdstuk zullen we voor de meeste indicatoren geen evolutie kunnen schetsen tussen 2007 en 2013 door verschillen in data-aanlevering.

7. Basisprofiel van de ondernemingen

7.1 Methode

Het DWSE leverde een inputlijst aan van alle ondernemingen binnen de sociale inschakelingseconomie op 31/12/2013. In de hierop volgende analyse hebben we enkel ondernemingen opgenomen die op 31/12/2013 minstens één doelgroepwerknemer uit de hiervoor besproken werkvormen tewerkstelden. Bij de interpretatie van wat volgt, dient daarnaast ook rekening gehouden worden met volgende:

- Ondernemingen bakenen we af o.b.v. hun KBO-nummer (ondernemingsnummer): elke onderneming heeft in dit rapport een uniek KBO-nummer. De bespreking van de ondernemingskenmerken verloopt in lijn hiervan steeds op gecentraliseerd niveau (en dus niet op het niveau van de eventuele vestigingen die deze ondernemingen hebben). Een gevolg hiervan is het feit dat we alle economische activiteiten van deze ondernemingen (omzet, tewerkstelling, ...) toewijzen aan het geografisch gebied waar de hoofdzetel gevestigd is.
- Het DWSE heeft in deze inputlijst voor iedere onderneming aangegeven welke werkvormen erkend zijn. Bij meerdere erkenningen per ondernemingsnummer (combinatie met WEP of arbeidszorg), werd steeds gekozen voor de andere werkvorm.
- De keuze om ondernemingen per ondernemingsnummer te bespreken maakt ook abstractie van het feit dat verschillende bedrijven uit de sociale economie een hybride organisatiestructuur hebben en opereren onder meerdere ondernemingsnummers en erkenningen die bedrijfseconomisch met elkaar verbonden zijn. Het is echter onmogelijk om deze complexe realiteit van hybride organisatieclusters op basis van administratieve data alleen in kaart te brengen. Bovendien worden RSZ-gegevens gekoppeld aan ondernemingsnummers en worden jaarrekeningen opgesteld per ondernemingsnummer.
- Opnieuw kunnen we de activiteitencoöperaties niet verder bespreken omdat we niet beschikken over corresponderende ondernemingsnummers voor deze personen. Daarnaast hebben we 195 doelgroepwerknemers die in deel II beschreven werden (6 personen uit de werkvorm invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning, 2 personen uit de werkvorm commerciële invoegbedrijven, 30 personen uit LDE, 148 personen uit WEP en 9 personen uit arbeidszorg) niet teruggevonden in de inputlijst voor ondernemingen uit het DWSE. Zij zijn werkzaam in negen

verschillende ondernemingen. Deze ondernemingen worden daarom niet meegenomen in onderstaande analyses.

7.2 Aantal ondernemingen

Op 31 december 2013 telde de sociale inschakelingseconomie 702 ondernemingen in Vlaanderen. Dit zijn 48 ondernemingen meer dan de vorige monitor (2007).

Tabel 7.1. Aantal SIE-ondernemingen in 2007 en 2013, naar werkvorm

Ondernemingen	2007	2013
Beschutte Werkplaats	54	54
Sociale Werkplaats	98	94
Invoegbedrijf – DCH	31	22
Invoegbedrijf – COM	84	105
LDE	18	231
WEP	367	196
Activiteitencoöperatie ³³	-	-
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>267</i>	<i>275</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>18*</i>	<i>231</i>
Totaal aantal ondernemingen	654	702

Noot: De cijfers voor de lokale diensteneconomie hebben voor 2007 slechts betrekking op 18 collectieve invoegbedrijven (Deraedt & Van Opstal, 2009a)

Bron: Cijfers 2007 overgenomen uit vorige monitor (Deraedt & Van Opstal, 2009a); Cijfers 2013: DWSE en KSZ

De gewijzigde beleidscontext maakt vergelijken tussen 2007 en 2013 echter moeilijk. Zo was in 2007 het decreet rond de lokale diensteneconomie nog niet van kracht. De vorige monitor anticipeerde wel op dit nieuwe decreet door de collectieve invoegbedrijven (18 ondernemingen) al tot de lokale diensteneconomie te rekenen. Sinds de inwerkingtreding van het decreet in 2008 is het aantal lokale diensteneconomieondernemingen sterk toegenomen tot in totaal 231 ondernemingen. De omgekeerde beweging zien we bij WEP,

³³ Voor de activiteitencoöperaties beschikken we enkel over data op werknemersniveau. Uit cijfers van het DWSE weten we dat Vlaanderen vijf activiteitencoöperaties telt die door Starterslabo overkoepeld worden (<http://www.vlaanderen.be/nl/ondernemen/een-eigen-zaak-starten/activiteitencoöperatie>).

het aantal WEP-promotoren daalde van 367 tot 196. Het aantal dienstenchequebedrijven met een erkenning als invoegbedrijf is op haar beurt uitdovend sinds 2009 wat inhoudt dat geen nieuwe invoegwerknemers meer gesubsidieerd worden voor deze activiteit. Dit zien we in de cijfers weerspiegeld worden met een afname van negen invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning. Het aantal commerciële invoegbedrijven is wel toegenomen van 84 ondernemingen in 2007 tot 105 ondernemingen in 2013.

De grote schommelingen in het aantal ondernemingen die zich niet exclusief richten op de doelgroep, staat in sterk contrast met schommelingen in het aantal ondernemingen die zich exclusief tot de doelgroep richt: het aantal beschutte werkplaatsen is hetzelfde gebleven, het aantal sociale werkplaatsen is afgenomen van 98 tot 94.

De beschutte werkplaatsen tellen veel minder ondernemingen, hoewel zij wel de meeste doelgroepwerknemers tewerkstellen. Dit komt omdat de meeste beschutte werkplaatsen eerder grote ondernemingen zijn (cf. infra sectie 7.4).

7.3 Activiteiten

Het opstellen van een activiteitenprofiel voor de sociale inschakelingseconomie is geen eenvoudige opgave. Het rapport 'Verfijning Database Sociale Economie Ondernemingen' van Desseyn (2015) concludeert dat er op dit ogenblik geen databank voorhanden is die "voorziet in betrouwbare, dekkende en actuele gegevens over de ondernemingen binnen de Sociale inschakelingseconomie" (p.1). Dit belemmert het accuraat monitoren van het activiteitenprofiel van de sociale inschakelingseconomie.

In vorige monitor werden drie bronnen gebruikt voor de beschrijving van de activiteiten: de databank van **VOSEC (nu In-C)**, de activiteitenclassificatie van het **VSA WSE**³⁴ en de **NACE-BEL** code. De databank van VOSEC had (o.a.) als beperking dat het KBO-nummer bij de meeste ondernemingen niet was ingevuld. Dit nummer is noodzakelijk voor het aanmaken van een koppeling met de andere databanken. Het gebruik van de classificatie van het VSA WSE werd bemoeilijkt doordat de activiteiten niet gedetailleerd waren ingevuld: de meeste activiteiten werden als 'sociale economie' of 'werk' aangeduid, wat weinig bijkomende informatie verschaft voor monitoring (Deraedt & Van Opstal, 2009a). De NACE-BEL indeling heeft dan weer als beperking dat deze voor de beschutte- en sociale werkplaatsen geen meerwaarde biedt omdat zij een aparte code³⁵ hebben die als enige informatie geeft dat de onderneming een beschutte- of sociale werkplaats is en niet dieper ingaat op hun activiteiten. Voor de andere werkvormen kan wel een activiteitenprofiel opgesteld worden, maar deze blijft beperkt tot een indeling in brede categorieën. Daarenboven worden de codes door de ondernemingen zelf aangegeven waardoor fouten of verschuivingen van activiteiten niet altijd worden doorgegeven.

³⁴ Sinds 2014 geïntegreerd in het DWSE.

³⁵ Code 88.995
WSE REPORT

Om bovenstaande knelpunten deels te remediëren, werd getracht de data van In-C (opvolger van VOSEC) m.b.t. de activiteiten binnen de sociale economie via het KBO nummer te koppelen aan de NACE codes om op deze wijze een fijnmaziger beeld te krijgen van de activiteiten binnen de sociale inschakelingseconomie. De betrouwbaarheid van deze indeling bleek echter onvoldoende voor gebruik in deze monitor. Daarom zijn we genoodzaakt om ons, net zoals bij de vorige monitor, te beperken tot de NACE-BEL indeling.

We verkregen de NACE-codes op een twee-digit niveau³⁶. De NACE-BEL indeling biedt een classificatie van de economische activiteiten aan waarbij wordt aangegeven welke activiteit het meeste bijdraagt aan de totale toegevoegde waarde van de onderneming. Tabel 7.2 geeft voor iedere bedrijfsvorm de verdeling van de ondernemingen naar activiteiten weer (het zijn steeds de activiteiten van de hoofdzetel). We beperken de tabel tot een weergave van vijftien veel voorkomende activiteiten, waarbij werd gezorgd dat voor iedere bedrijfsvorm de meest voorkomende activiteiten in de tabel werden opgenomen. We voeren deze reductie uit omdat sommige werkvormen, zoals de commerciële invoegbedrijven, verdeeld zijn over een groot arsenaal aan activiteiten³⁷ waarbij de meesten slechts weinig voorkomen.

³⁶ Een aanlevering van de NACE-BEL indeling op meer dan twee-digits was omwille van privacy-redenen niet mogelijk. Een indeling op meer dan twee digits zou ons wel meer info kunnen verschaffen voer de activiteiten van de verschillende ondernemingen.

³⁷ 21 verschillende activiteiten in het geval van de commerciële invoegbedrijven.

Tabel 7.2. Overzicht van de 15 veel voorkomende activiteiten, naar werkvorm

Ondernemingen	BW	SW	IB-DCH	IB-COM	LDE	WEP
Maatschappelijke dienstverlening zonder huisvesting ³⁸	52	90	3	0	70	39
Openbaar bestuur en defensie, verplichte sociale verzekering	0	1	0	0	96	49
Maatschappelijke dienstverlening met huisvesting ³⁹	2	0	0	0	3	40
Diensten in verband met gebouwen, landschapsverzorging ⁴⁰	0	1	15	8	8	0
Verenigingen	0	1	0	0	18	12
Onderwijs	0	0	0	0	7	21
Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen	0	0	0	19	0	0
Exploitatie van en handel in onroerend goed	0	0	0	0	13	4
Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden	0	0	0	15	0	0
Eet- en drinkgelegenheden	0	0	0	6	2	0
Overige persoonlijke diensten	0	0	3	4	0	0
Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten	0	0	0	6	0	0
Vervaardiging van producten van metaal, exclusief machines en apparaten	0	0	0	6	0	0
Bouw van gebouwen, ontwikkeling van bouwprojecten	0	0	0	6	0	0
Totaal ondernemingen binnen de 15 activiteiten	54	93	21	70	217	165
Totaal aantal ondernemingen	54	94	22	105	231	196

Bron: DWSE en KSZ

³⁸ Activiteiten van gezins- en bejaardenzorg aan huis, dag- en diencentra voor ouderen, dagcentra voor personen met een lichamelijke handicap, kinderopvang,..

³⁹ Rust- en verzorgingstehuizen, instellingen met huisvesting voor ouderen en voor personen met een lichamelijke handicap,...

⁴⁰ Reiniging van gebouwen, landschapsverzorging

Twee beschutte- en drie sociale werkplaatsen werden niet geregistreerd onder de NACE-BEL code 88.995. Voor deze ondernemingen is er mogelijk een verkeerde registratie gebeurd⁴¹, wat bevestigt dat deze bron niet volledig betrouwbaar is. De code wordt immers door het bedrijf zelf geregistreerd, met weinig controle op fouten en wijzigingen doorheen de tijd (cf. supra).

Voor de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning toont de tabel aan dat zij zich voornamelijk richten op de schoonmaaksector ('diensten in verband met gebouwen, landschapsverzorging'). De commerciële invoegbedrijven werken op hun beurt voornamelijk binnen de activiteiten van groothandel en gespecialiseerde bouwwerkzaamheden. Voor de lokale diensteneconomie en WEP-ondernemingen geldt dat de activiteiten in de eerste plaats gericht zijn op openbaar bestuur (gemeentelijke overheden, OCMW's,...) en maatschappelijke dienstverlening (o.a. woonzorgcentra, kinderdagverblijven)

Concluderend kunnen we stellen dat o.b.v. administratieve databanken slechts een partieel zicht op de activiteiten in de sociale inschakelingseconomie verkregen wordt. Ten opzichte van de vorige monitor is er hierin geen vooruitgang geboekt. Een bevraging of zelfrapportage tool is noodzakelijk om een accuraat activiteitenprofiel te kunnen schetsen.

7.4 Grootte van de ondernemingen

7.4.1 Grootte van de SIE-ondernemingen in VTE-tewerkstelling en aantal arbeidsplaats

In deze sectie bespreken we de ondernemingsgrootte, uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen. Een arbeidsplaats corrigeert niet voor deeltijdse tewerkstelling, dus elke tewerkstelling is een arbeidsplaats ongeacht het tewerkstellingspercentage. Deze gegevens waren enkel opvraagbaar in klassen, wat ons niet toelaat om statistische indicatoren als de mediane of gemiddelde bedrijfsgrootte te berekenen. Aangezien we ook geïnteresseerd zijn in deze indicatoren, berekenen we deze voor de voltijdsequivalente (VTE) tewerkstelling in de onderneming, die we wel konden verkrijgen in exacte cijfers. Zo kunnen we de verdeling van de ondernemingen in aantal arbeidsplaatsen dus verrijken met cijfers over de gemiddelde en mediane voltijdsequivalente tewerkstelling binnen de ondernemingen.

Deze cijfers hebben steeds betrekking op alle werknemers die werkzaam zijn in het bedrijf, dus ook de personen die geen doelgroepwerknemer of gesubsidieerd omkaderingspersoneel zijn. Bij de beschutte en sociale werkplaatsen kunnen we wel stellen dat het aantal 'andere werknemers' binnen de ondernemingen doorgaans beperkt is aangezien deze werkvormen als kerntaak hebben om doelgroepwerknemers in te schakelen. Voor deze twee werkvormen geven de volgende secties wellicht een goede weergave van het aantal sociale

⁴¹ We hebben geen beschikbare data over het paritaire comité waar deze ondernemingen onder vallen, mogelijk kan hier ook een verklaring in liggen.

economie werknemers binnen de ondernemingen. Dit is anders bij de invoegbedrijven en werkervaringsbedrijven waar de reguliere werkomgeving ervoor zorgt dat het aantal ‘andere werknemers’ hoog is.

Om voor alle werkvormen een volledig beeld te kunnen schetsen van het aantal doelgroepwerknemers per onderneming, maakten we een koppeling met de werknemersdatabank om te kunnen berekenen hoeveel doelgroepwerknemers we in iedere onderneming terugvinden. We tellen dus per onderneming het totale aantal gesubsidieerde doelgroepwerknemers die we volgens de afbakening beschreven in hoofdstuk 2, weerhouden hebben.

Samengevat bespreken we in deze sectie:

- De verdeling van het aantal arbeidsplaatsen in de volledige onderneming, uitgedrukt in klassen;
- De gemiddelde en mediane VTE-tewerkstelling van de volledige onderneming;
- De verdeling van het aantal doelgroepwerknemers per onderneming.

Aantal arbeidsplaatsen

We starten met een bespreking van de ondernemingsgrootte, uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen. Deze indicator telt dus enkel het aantal werknemers binnen de onderneming en maakt geen correctie voor deeltijdse tewerkstelling, dus ook een 20% tewerkstelling is een arbeidsplaats. Zoals we hierboven aangaven is voor deze indicator enkel een weergave in klassen beschikbaar⁴² waardoor we geen indicatoren als de mediane- of het gemiddelde ondernemingsgrootte kunnen berekenen.

Net als in de vorige hoofdstukken vergelijken we eerst de dimensiegrootte van SIE ondernemingen met de cijfers voor Vlaanderen.

⁴² Omwille van privacy-redenen was het enkel mogelijk om het aantal arbeidsplaatsen in klassen te verkrijgen.

Tabel 7.3. Vergelijking sociale inschakelingseconomie met Vlaamse cijfers, naar ondernemingsgrootte (uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen)

	<5	5-9	10-19	20-49	50-99	100-199	200-499	>=500
SIE bedrijven	3%	5%	12%	21%	19%	15%	15%	9%
Ondernemingen in Vlaanderen ⁴³	70%	13%	8%	5%	2%	1%	1%	0,3%

Bron: DWSE en KSZ

Noot: De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

De sociale inschakelingseconomie telt bijna geen kleine ondernemingen (ondernemingen met minder dan tien arbeidsplaatsen), in tegenstelling tot de globale Vlaamse cijfers. Het aandeel middelgrote- en grote ondernemingen ligt daarentegen proportioneel hoger bij de SIE-ondernemingen. Tabel 7.4 splitst de cijfers voor SIE-ondernemingen uit naar werkvorm.

Tabel 7.4. Ondernemingsgrootte SIE-ondernemingen (uitgedrukt in aantal arbeidsplaatsen), naar werkvorm

	<5	5-9	10-19	20-49	50-99	100-199	200-499	≥500	n
BW	0,0%	0,0%	0,0%	3,7%	7,4%	24,1%	42,6%	22,2%	54
SW	0,0%	2,1%	11,7%	38,3%	31,9%	12,8%	3,2%	0,0%	94
IB-DCH	0,0%	0,0%	4,5%	18,2%	40,9%	18,2%	0,0%	18,2%	22
IB – COM	9,8%	3,9%	21,6%	38,2%	8,8%	3,9%	8,8%	4,9%	102
LDE	4,8%	5,6%	10,0%	15,6%	17,8%	15,1%	17,7%	13,4%	231
WEP	1,0%	8,2%	14,3%	15,8%	19,4%	19,4%	15,8%	6,1%	196
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>3,7%</i>	<i>2,2%</i>	<i>12,5%</i>	<i>29,8%</i>	<i>19,1%</i>	<i>12,1%</i>	<i>12,9%</i>	<i>7,7%</i>	<i>272</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>4,8%</i>	<i>5,6%</i>	<i>10,0%</i>	<i>15,6%</i>	<i>17,8%</i>	<i>15,1%</i>	<i>17,7%</i>	<i>13,4%</i>	<i>231</i>

Bron: DWSE en KSZ

Noot: De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

De beschutte werkplaatsen zijn duidelijk grote ondernemingen: net geen twee beschutte werkplaatsen op drie bieden werk aan 200 werknemers of meer. De sociale werkplaatsen en de commerciële invoegbedrijven bestaan op hun beurt vaker uit middelgrote ondernemingen. Meer dan de helft van deze bedrijven tellen minder dan 50 werknemers.

De lokale diensteneconomieondernemingen en WEP tellen dan weer voornamelijk ondernemingen met een ondernemingsgrootte van 50 werknemers of meer. Dit heeft te

⁴³ Dynam =>

maken met het feit dat het veelal over lokale besturen en grotere vzw's (bv. uit de zorgsector) gaat waarin de LDE-component of WEP-tewerkstelling vaak heel beperkt is.

VTE-tewerkstelling

Om indicatoren als de gemiddelde en mediane tewerkstelling van de bedrijven te berekenen, doen we beroep op de tewerkstellingscijfers uitgedrukt in VTE. Onderstaande tabel geeft deze twee indicatoren voor de verschillende werkvormen weer, aangevuld met de verdeling over kwartielen als maatstaf voor spreiding⁴⁴.

Tabel 7.5. Gemiddelde en mediane VTE-tewerkstelling in de SIE-ondernemingen, naar werkvorm

	Gemiddelde (VTE)	Q1	Mediaan (VTE)	Q3
BW	286,2	110,5	197,3	359,8
SW	50,5	23,3	39,0	64,6
IB-DCH	145,5	26,8	42,6	87,2
IB – COM	108,7	11,5	27,9	62,1
LDE	309,2	18,8	64,5	185,6
WEP	135,4	15,7	53,2	130,3
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>126,6</i>	<i>22,3</i>	<i>43,1</i>	<i>115,6</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>309,2</i>	<i>18,8</i>	<i>64,5</i>	<i>185,6</i>

Bron: DWSE en eigen berekeningen op KSZ-data

Noot: De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

We merken op dat de gemiddelde- en mediane tewerkstelling (uitgedrukt in VTE) sterk van elkaar afwijken bij de invoegbedrijven, lokale diensteneconomieondernemingen en WEP. Dit komt omdat enkele steden en grote bedrijven erkend zijn als invoegbedrijf, lokale diensteneconomie of WEP. De kwartielen zijn daarom een relevantere maatstaf voor het bestuderen van de bedrijfsgrootte in de sector.

⁴⁴ Kwartielen zijn als volgt te interpreteren:

- Het eerste kwartiel (Q1) geeft aan dat ten minste 25% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q1.
- Het tweede kwartiel (Q2 or mediaan)) geeft aan dat ten minste 50% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q2.
- Het derde kwartiel (Q3) geeft aan dat ten minste 75% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q3. M.a.w. stelt 25% van de bedrijven dus meer doelgroepwerknemers tewerk dan Q3.

De mediane beschutte werkplaats blijkt zo'n 200 VTE werknemers te tellen. De schaalgrootte van de beschutte werkplaatsen ligt opnieuw duidelijk hoger dan die van de andere werkvormen. De mediane VTE-bedrijfsgrootte ligt bij de andere werkvormen tussen 28 VTE werknemers (bij commerciële invoegbedrijven) en 66 VTE werknemers (bij LDE).

Aantal doelgroepwerknemers in de onderneming

Bovenstaande cijfers toonden aan dat beschutte werkplaatsen erg grote ondernemingen zijn, zowel in het aantal arbeidsplaatsen dat ze aanbieden als in voltijds equivalente tewerkstelling. Ook de werkvormen lokale diensteneconomie en WEP tellen heel wat grote ondernemingen: meer dan vier ondernemingen op tien tellen er 100 arbeidsplaatsen of meer. In tegenstelling tot de beschutte werkplaatsen zijn deze werkvormen niet exclusief op de tewerkstelling van doelgroepwerknemers gericht. Zij stellen heel wat andere werknemers te werk. Om het aantal doelgroepwerknemers ook voor deze werkvormen in kaart te kunnen brengen, berekenden we deze cijfers zelf vanuit de werknemersdatabank door voor iedere onderzochte onderneming te becijferen hoeveel doelgroepwerknemers deze telt in onze werknemersdatabank.

Tabel 7.6 geeft aan hoeveel doelgroepwerknemers iedere onderneming gemiddeld tewerkstelt, uitgesplitst naar werkvorm. Daarnaast worden ook nog het eerste, tweede en derde kwartiel berekend om de spreiding aan te geven.

Tabel 7.6. Aantal doelgroepwerknemers binnen SIE-ondernemingen, naar werkvorm

Aantal doelgroepwerknemers per onderneming	Gemiddelde	Q1	Mediaan (Q2)	Q3	N
BW	267,7	112,0	188,5	315,0	54
SW	67,0	26,0	47,0	93,0	94
IB-DCH	19,3	4,0	7,5	16,0	22
IB – COM	3,6	1,0	2,0	3,0	105
LDE	12,0	2,0	4,0	11,0	231
WEP	6,4	2,0	3,0	6,0	196
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>78,4</i>	<i>2,0</i>	<i>20,0</i>	<i>96,0</i>	<i>275</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>12,0</i>	<i>2,0</i>	<i>4,0</i>	<i>11,0</i>	<i>231</i>

Bron: DWSE, KSZ en eigen berekeningen op KSZ-data

De beschutte werkplaatsen bieden werk aan heel wat doelgroepwerknemers: een gemiddelde beschutte werkplaats telt bijna 268 doelgroepwerknemers. Een kwart van de beschutte werkplaatsen stelt zelfs meer dan 315 doelgroepwerknemers te werk.

Ook de sociale werkplaatsen tellen veel doelgroepwerknemers. Zo heeft een gemiddelde sociale werkplaats 67 doelgroepwerknemers in dienst.

Een ander plaatje is bij de andere werkvormen, die zich niet exclusief richten op de tewerkstelling van doelgroepwerknemers, terug te vinden. Het aantal doelgroepwerknemers ligt er erg laag. Bij commerciële invoegbedrijven, lokale diensteneconomie en WEP telt de helft van de bedrijven minder dan vijf doelgroepwerknemers. Dit is een belangrijke bemerking in het licht van het nieuwe maatwerk- en LDE decreet die een minimale schaalgrootte vereisen voor de tewerkstelling van doelgroepwerknemers.

Voor we hier dieper op ingaan, geeft volgende tabel nog een vergelijking weer tussen het mediane aantal doelgroepwerknemers (in VTE dat berekend werd in tabel 7.5) en het mediane aantal tewerkgestelde doelgroepwerknemers (berekend in aantal arbeidsplaatsen).

Tabel 7.7. Vergelijking mediane VTE-tewerkstelling en mediane aantal doelgroepwerknemers in de onderneming, naar werkvorm.

Aantal doelgroepwerknemers per onderneming	Mediane VTE tewerkstelling in de onderneming*	Mediane aantal doelgroepwerknemers	n
BW	197,3	188,5	54
SW	39,0	47,0	94
IB-DCH	42,6	7,5	22
IB – COM	27,9	2,0	105
LDE	64,5	4,0	231
WEP	53,2	3,0	196
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>43,1</i>	<i>20,0</i>	<i>275</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>64,5</i>	<i>4,0</i>	<i>231</i>

Bron: DWSE en eigen berekeningen op KSZ-data

Noot: * De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

De tabel bevestigt het onderscheid tussen de beschutte- en sociale werkplaatsen enerzijds en de andere werkvormen anderzijds. Deze eerste werkvormen richten zich duidelijk op de tewerkstelling van doelgroepwerknemers. Het mediane aantal doelgroepwerknemers ligt er zelfs hoger dan de VTE tewerkstelling op ondernemingsniveau, wat verklaard wordt door deeltijdse tewerkstelling. De andere werkvormen richten zich veel minder op de

tewerkstelling van doelgroepwerknemers, hun mediane aantal doelgroepwerknemers ligt er laag in verhouding tot de bedrijfsgrootte.

Evaluatie van de minimale schaalgrootte in het nieuwe maatwerk- en LDE decreet

De nieuwe decreten vereisen een minimale schaalgrootte voor de maatwerk- en LDE ondernemingen. Voor een maatwerkafdeling en een lokale diensteneconomieonderneming wordt vereist dat op jaarbasis aan minstens 5 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers werk wordt verschaft. Voor maatwerkbedrijven ligt dit aantal op minimum 20 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers. De cijfers uit tabel 7.6 kunnen we aanwenden om een schatting te maken van het aantal ondernemingen dat op 31/12/2013 niet voldoet aan de minimale voorwaarden.

Het is niet noodzakelijke dat de andere ondernemingen wel aan de voorwaarden voldoen aangezien de minimumvoorwaarden uitgedrukt worden in VTE-tewerkstelling^{45,46} en niet in aantal arbeidsplaatsen. Wel geeft de tabel een aanduiding van het aantal bedrijven die niet aan de minimumeisen voldoen (een nuancering hierop is wel dat deze minimumvoorwaarden op jaarbasis vereist worden, terwijl deze tabel een momentanalyse weergeeft).

⁴⁵ Daarenboven zijn ook de toelatingsvoorwaarden gewijzigd waardoor niet alle doelgroepwerknemers binnen de huidige werkvormen als doelgroepwerknemer gerekend kunnen worden binnen de nieuwe decreten

⁴⁶ We kunnen o.b.v. onze data het aantal VTE-werknemers enkel weergeven op het niveau van de volledige onderneming.

Tabel 7.8. Aandeel SIE-ondernemingen die minder dan 5, minder dan 20 of meer dan 20 doelgroepwerknemers tellen, naar werkvorm (in arbeidsplaatsen).

	< 5 doelgroepwerknemers	5-19 doelgroepwerknemers	≥ 20 doelgroepwerknemers	n
BW	0,0%	1,9%	98,1%	54
SW	0,0%	17,0%	83,0%	94
IB-DCH	31,8%	50,0%	18,2%	22
IB – COM	81,0%	16,2%	2,9%	105
LDE	52,8%	34,6%	12,6%	231
<i>Totaal Maatwerk</i>	33,4%	16,4%	50,2%	275
<i>Totaal LDE</i>	52,8%	34,6%	12,6%	231

Bron: DWSE, KSZ en eigen berekeningen op KSZ-data

Op één na alle beschutte werkplaatsen voldoen aan de norm van 20 doelgroepwerknemers, bij de SW is dit voor 83% van de ondernemingen het geval. Een ander beeld zien we bij de toekomstige maatwerkafdelingen: bij de commerciële invoegbedrijven en lokale diensteneconomieondernemingen gaat dit over meer dan de helft van de ondernemingen.

Wat LDE betreft zien we dat slechts de helft van de ondernemingen voldoet aan de voorwaarden. Het betreft veelal kleine contingenten LDE bij lokale besturen.

7.4.2 Evolutie van de ondernemingen in ondernemingsgrootte

Als laatste punt van de bespreking van de bedrijfsgrootte gaan we in op de evolutie van het bedrijf. We kijken na in welke mate de ondernemingen groeiend, krimpend of constant zijn in hun tewerkstellingsaanbod tussen 31/12/2012 en 31/12/2013. De cijfers hebben betrekking op het volledige personeelsbestand van het bedrijf. Hierdoor zal enkel voor de beschutte- en sociale werkplaatsen een goed beeld verkregen worden van de evolutie van de werknemers binnen de SIE⁴⁷.

Onderstaande tabel geeft weer of het aantal arbeidsplaatsen in de onderneming is afgenomen, gelijk gebleven of toegenomen tussen 2012 en 2013.

⁴⁷ We hebben enkel gegevens verkregen over de hoogte van het verloop op bedrijfsniveau.

Tabel 7.9. Evolutie van het aantal arbeidsplaatsen tussen 31/12/2012 en 31/12/2013, naar werkvorm

WN	Afname	Gelijk	Toename
BW	42,6%	7,4%	50,0%
SW	34,0%	17,0%	49,0%
IB-DCH	27,3%	18,2%	54,5%
IB – COM	47,6%	9,5%	42,9%
LDE	45,9%	12,5%	41,6%
WEP	37,2%	14,8%	48,0%
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>40,4%</i>	<i>12,4%</i>	<i>47,3%</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>45,9%</i>	<i>12,5%</i>	<i>41,6%</i>

Bron: DWSE en KSZ

Het aantal ondernemingen binnen beschutte werkplaatsen, lokale diensteneconomie en commerciële invoegbedrijven dat een afnamen en toename kent in hun aantal arbeidsplaatsen blijft in evenwicht. Groei vinden we voornamelijk bij sociale werkplaatsen, WEP en invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning terug.

Om de hoogte van het verloop tussen de verschillende bedrijven en werkvormen te kunnen vergelijken, is het belangrijk om het verloop af te zetten ten opzichte van de bedrijfsgrootte. Een verloop van één persoon is immers meer ingrijpend voor een onderneming die slechts vijf werknemers telt (20% van het personeelsbestand) dan voor een onderneming met 100 werknemers (1% van het personeelsbestand). Opnieuw kunnen we voor deze indicator enkel beroep doen op de tewerkstellingscijfers uitgedrukt in VTE-tewerkstelling omdat we voor de bedrijfsgrootte in aantal arbeidsplaatsen enkel klasse-gegevens ter beschikking hebben.

Voor de berekening van de hoogte van de evolutie hanteren we volgende formule:

$$Evolutie VTE_{2013,2012} = \frac{\Delta VTE_{2013-2012}}{VTE_{2012}}$$

We zetten dus het verschil in VTE tussen beide jaren af tegenover het aantal VTE werknemers in 2012. De cijfers werden berekend voor het volledige personeelsbestand. Hierdoor kunnen we opnieuw enkel voor de beschutte- en sociale werkplaatsen het verloop van het aantal doelgroepwerknemers inschatten.

Onderstaande tabel geeft het resultaat weer. Om een maat van spreiding aan te kunnen geven, wordt het eerste kwartiel (Q1), de mediaan en het derde kwartiel (Q3) weergegeven⁴⁸.

Tabel 7.10. Hoogte van de evolutie in VTE-tewerkstelling tussen 2012 en 2013, naar werkvorm

VTE	Q1	Mediaan (Q2)	Q3
BW	-2,3%	0,9%	6,0%
SW	-2,2%	1,7%	7,1%
IB-DCH	2,8%	4,5%	14,9%
IB – COM	-6,7%	0,4%	9,6%
LDE	-3,5%	0,2%	4,1%
WEP	-3,5%	0,2%	4,1%
<i>Totaal Maatwerk</i>	-3,0%	1,3%	8,4%
<i>Totaal LDE</i>	-3,5%	0,2%	4,1%

Bron: DWSE, KSZ en eigen berekeningen op KSZ-data

De sterkste ‘groeiers’ vinden we terug bij de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning. Een kwart van de bedrijven heeft zelfs een toename in VTE-tewerkstelling van meer dan 15% ten opzichte van het vorige jaar. De commerciële invoegbedrijven tellen zowel bedrijven die sterk groeien (een kwart van de bedrijven is met meer dan 10% VTE-tewerkstelling gegroeid) als bedrijven die relatief sterk krimpen (voor een kwart van de bedrijven is de VTE-tewerkstelling met meer dan 6,7% afgenomen). Voor elke werkvorm geldt overigens dat de mediane evolutie steeds positief is en niet ver afwijkt van 0% – m.u.v. de invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning.

Meer dan de helft van de beschutte- en sociale werkplaatsen stellen in 2013 meer VTE-doelgroepwerknemers tewerk dan in 2012. Voor de andere werkvormen kunnen we a.d.h.v. deze resultaten kunnen we nog geen beeld schetsen van het verloop van de doelgroepwerknemers. Deel V zal dit bespreken.

⁴⁸ Op deze manier weten we dat de helft van de bedrijven een evolutie hebben dat ligt tussen Q1 en Q3.

7.5 Ligging bedrijven

Een laatste basisprofielindicator bestudeert de ligging van de bedrijven, en meer in het bijzonder de vestigingsplaats van de hoofdzetel (d.i. de vestiging met het grootste aantal arbeidsplaatsen). Voor de vijf activiteitencoöperaties kunnen we dit niet weergeven o.b.v. onze data, maar weten we uit andere bronnen dat hun bedrijven in Kortrijk, Gentbrugge, Antwerpen, Genk en Tienen⁴⁹ gevestigd zijn.

Volgende tabel geeft de geografische spreiding van de andere werkvormen weer, ingedeeld naar provincies. Als bijlage geven we ook de verdeling naar arrondissementen weer.

Tabel 7.11. Spreiding van de ondernemingen over de provincies

	BW	SW	IB-DCH	IB-COM	LDE	WEP
Provincie Antwerpen	35,2%	24,5%	31,8%	41,9%	24,7%	19,4%
Provincie Vlaams-Brabant	20,4%	12,8%	18,2%	9,5%	13,0%	12,8%
Provincie Oost-Vlaanderen	25,9%	21,3%	9,1%	17,1%	20,8%	28,6%
Provincie West-Vlaanderen	14,8%	21,3%	13,6%	15,2%	20,3%	18,4%
Provincie Limburg	1,9%	20,2%	27,3%	15,2%	19,0%	20,4%
Brussel	1,9%	0,0%	0,0%	1,0%	2,2%	0,5%

Bron: DWSE en KSZ

In de provincie Antwerpen zijn de SIE-ondernemingen het sterkst vertegenwoordigd. Alle werkvormen – i.h.b. de commerciële invoegbedrijven – hebben Antwerpen als voornaamste vestigingsplaats m.u.v. de werkvorm WEP waar de ondernemingen vaker in Oost-Vlaanderen en Limburg gevestigd zijn. De provincie Limburg valt op doordat er slechts één beschutte werkplaats gevestigd is. Een nuancering is hierbij wel nodig omdat de tabel geen onderscheid maakt naar bedrijfsgrootte. Deze beschutte werkplaats telt meer dan 1.000 VTE-werknemers, wat aantoont dat er in de provincie Limburg wel heel wat werknemers werkzaam zijn in een beschutte werkplaats. De verdeling van het aantal VTE-werknemers (op organisatieniveau) naar provincie wordt weergegeven in tabel 7.12. M.u.v. de werkvormen LDE en WEP telt de provincie Antwerpen voor alle werkvormen het hoogste aantal VTE werknemers. Hoewel de provincie Antwerpen de meeste LDE vestigingen telt, vinden we toch meer VTE-werknemers terug in de provincie Oost-Vlaanderen. Ook het aantal VTE-werknemers binnen WEP-ondernemingen ligt het hoogst in de provincie Oost-Vlaanderen.

⁴⁹ Vanaf 2014 is dit Leuven i.p.v. Tienen.

Tabel 7.12. VTE-tewerkstelling binnen de werkvormen naar provincies

	BW	SW	IB-DCH	IB-COM	LDE	WEP	Totaal
Provincie Antwerpen	4.097,2	1.078,4	1.434,4	5.868,5	20.076,4	3.314,1	35.869,0
Provincie Vlaams-Brabant	2.871,3	815,7	1.220,5	562,1	4.935,1	2.242,5	12.647,2
Provincie Oost-Vlaanderen	2.846,6	1.039,1	87,2	379,8	22.544,2	7.530,1	34.427,0
Provincie West-Vlaanderen	4.079,2	822,4	90,6	2.381,0	10.279,5	5.170,3	22.823,0
Provincie Limburg	1.259,6	815,6	167,3	471,6	6.083,6	4.283,8	13.081,6
Brussel	129,4	0,0	0,0	1.817,6	7.970,4	3.905,8	13.823,2

Bron: DWSE en eigen berekeningen op KSZ-data

Noot: De cijfers hebben betrekking op alle werknemers binnen de onderneming

Uit bovenstaande tabel kunnen we ook afleiden dat er een stevige SIE tewerkstelling met Vlaamse middelen terug te vinden is in de hoofdstad. Het gaat hierbij wel enkel over de ligging van de hoofdzetel, waardoor deze bedrijven dus ook vestigingen kunnen hebben buiten Brussel. In het bijzonder WEP en commerciële invoegbedrijven hebben vaak meerdere vestigingen.

Onze data laten verder toe om een onderscheid te maken tussen bedrijven met hoofdzetel in een centrumstad en de bedrijven die buiten een centrumstad gevestigd zijn. Onderstaande tabel geeft deze verdeling weer.

Tabel 7.13. Aanduiding of de hoofdzetel in een centrumstad gevestigd is, naar werkvorm

	Centrumstad	Geen centrumstad	n
BW	31,5%	68,5%	54
SW	40,4%	59,6%	94
IB-DCH	40,9%	59,1%	22
IB – COM	30,5%	69,5%	105
LDE	40,3%	59,7%	231
WEP	35,7%	64,3%	196
<i>Totaal Maatwerk</i>	<i>34,9%</i>	<i>65,1%</i>	<i>275</i>
<i>Totaal LDE</i>	<i>40,3%</i>	<i>59,7%</i>	<i>231</i>

Bron: DWSE en KSZ

De tabel geeft aan dat de meeste ondernemingen gevestigd zijn buiten een centrumstad. Lokale dienstenondernemingen, sociale werkplaatsen en invoegbedrijven met dienstencheque-erkenning zijn relatief het vaakst gevestigd in een centrumstad. Bij de bespreking van de dekkingsgraad zullen we dieper ingaan op de geografische spreiding van de ondernemingen.

DEEL IV: POTENTIËLE DOELGROEP EN DEKKINGSGRAAD VAN DE SOCIALE INSCHAKELINGSECONOMIE

Het derde deel van de monitor gaat dieper in op de doelgroep van de verschillende werkvormen. Er wordt een indicatie gegeven van de omvang van de potentiële doelgroep door voor iedere werkvorm na te gaan hoe groot de groep werkzoekenden is die voldoet aan de doelgroepvoorwaarden. Dit zijn dus personen die potentieel in aanmerking komen als doelgroepwerknemer, maar niet tewerkgesteld worden in de sociale inschakelingseconomie.

Door de omvang van de tewerkgestelde doelgroep af te zetten ten opzichte van de potentiële doelgroep kunnen we in dit hoofdstuk een schatting maken van de dekkinggraad van de verschillende werkvormen. Vervolgens wordt een beknopte profielschets uitgewerkt waarin het profiel van de potentiële doelgroepwerknemers vergeleken wordt met dat van de tewerkgestelde groep. A.d.h.v. deze analyses wensen we in dit hoofdstuk twee belangrijke thema's aan te snijden:

(1) **Dekkinggraad:** in welke mate wordt de potentiële doelgroep bereikt (zowel naar werkvorm als naar regio)? Indien de potentiële doelgroep in sterke mate bereikt wordt, kan er dan een vervangingsvraag ontstaan?

(2) Een tweede punt is de vraag naar **selectiviteit** en 'afroming': is het zo dat men op dit moment de sterkste profielen selecteert voor de sociale inschakelingseconomie? Bv. de meest productieve personen binnen de beschutte werkplaatsen of diegenen met het meeste kans op uitstroom binnen WEP etc.? Het is belangrijk om dit te beschrijven, maar ook om naar de toekomst te monitoren of er verschuivingen in het profiel plaatsvinden.

8. Potentiële doelgroep en dekkingsgraad

8.1 Opzet

Om als doelgroepwerknemer toegang te krijgen tot de sociale inschakelingseconomie moet aan een reeks van voorwaarden voldaan worden. Deze voorwaarden zijn voor iedere werkvorm verschillend, wat de werkvormen toelaat om zich tot een welbepaald deel van de bevolking te richten (bv. beschutte werkplaatsen richten zich uitsluitend tot personen met een arbeidshandicap terwijl bijvoorbeeld de invoegbedrijven veel ruimer aanwerven). Hierboven hebben we berekend hoeveel personen eind 2013 effectief tewerkgesteld werden in iedere werkvorm. In dit hoofdstuk willen we dit cijfer voor iedere werkvorm vergelijken met de groep die wel voldoet aan de doelgroepvoorwaarden maar niet bereikt wordt (de potentiële doelgroep). A.d.h.v. deze vergelijking kunnen we de dekkingsgraad berekenen volgens volgende formule:

$$\text{Dekkingsgraad} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})}$$

We berekenen m.a.w. in welke mate de totale doelgroep door iedere werkvorm wordt bereikt.

Vervolgens splitsen we de cijfers geografisch uit om verschillen tussen de Vlaamse arrondissementen te kunnen achterhalen in de mate dat de ondernemingen in de sociale inschakelingseconomie in staat zijn om werk te voorzien aan hun doelgroep. Deze geografische toets laat toe om na te gaan of er arrondissementen zijn waar de potentiële doelgroep nauwelijks bereikt wordt, of omgekeerd waar een hoge dekkingsgraad ervoor kan zorgen dat er in ongewijzigde toestand problemen kunnen optreden doordat een grote vervangingsvraag gecombineerd wordt met een beperkt potentieel.

8.2 Methode

Voor de berekening van de potentiële doelgroep zijn we vertrokken van de VDAB-databank die een overzicht geeft van alle niet-werkende werkzoekenden op het einde van 2013. Deze databank biedt toegang tot indicatoren als leeftijd, hoogste scholing, duur van de werkloosheid, de registraties van arbeidshandicap,... Het nieuwe indiceringsinstrument (International classification of functioning, disability and health, afgekort ICF) dat gebruikt wordt voor de toeleiding van personen in het nieuwe maatwerk- en LDE decreet was op het moment van dataverzameling nog niet opvraagbaar bij VDAB. Daarenboven wordt op heden niet iedereen gescreend, waardoor we geen omvang zouden kunnen schetsen van de volledige potentiële doelgroep. De nieuwe indicering gaat immers verder dan bv. louter voorwaarden als de duur van de werkloosheid waardoor administratieve data geen benadering kunnen bieden. Om deze redenen kunnen we in deze monitor geen weergave geven van de potentiële doelgroep binnen het nieuwe maatwerk- en LDE decreet. We

vertrekken daarom van de oude decreten (voor beschutte werkplaatsen, sociale werkplaatsen, invoegbedrijven, lokale diensteneconomie en WEP) en de oude doelgroepvoorwaarden. De potentiële doelgroep bakenen we per werkvorm af volgens de officiële doelgroepvoorwaarden zoals beschreven wordt in de verschillende decreten. Ondanks de rijke databank van VDAB was het niet altijd mogelijk om deze afbakening correct uit te voeren aangezien we niet voor alle criteria toegang hebben tot de benodigde gegevens (cf. infra voor beschrijving). Bij de interpretaties van dit hoofdstuk moet dus steeds met deze afwijkingen rekening gehouden worden.

Voor het uitwerken van de ruimtelijke analyse berekenen we voor iedere gemeente de dekkingsgraad van de personen die in de betreffende gemeente **wonen**. We hanteren dus het criterium van woonplaats en niet plaats van tewerkstelling om een correcte vergelijking uit te kunnen voeren tussen de tewerkgestelde en potentiële doelgroep. Voor de berekening van de dekkingsgraad nemen we enkel de personen op die wonen in Vlaanderen omdat de VDAB-data hiertoe beperkt zijn. We maken dus abstractie van een beperkt aantal doelgroepwerknemers die werken in Vlaanderen maar woonachtig zijn in Brussel of Wallonië⁵⁰.

In de volgende secties bespreken we voor iedere werkvorm de decretale doelgroepvoorwaarden, de (eventuele) problemen bij de afbakening hiervan en de (geografische spreiding van de) dekkingsgraad.

8.3 Dekkingsgraad

8.3.1 Dekkingsgraad in de beschutte werkplaatsen

De beschutte werkplaatsen richten zich op de inschakeling van personen met een arbeidshandicap. We berekenen daarom hoeveel personen van de niet-werkende-werkzoekenden in 2013 een arbeidshandicap (met recht op BTOM – beschermde werkomgeving) hadden.

Tabel 8.1. Doelgroepvoorwaarden van de beschutte werkplaatsen

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
Beschutte werkplaatsen	Personen met een arbeidshandicap (recht op Bijzondere TewerkstellingsOndersteunende Maatregelen (BTOM) – Beschermde werkomgeving)

Bron: DWSE

⁵⁰ We maken tijdens deze analyses reductie van 674 tewerkgestelde doelgroepwerknemers (2,9% van de totale groep).

In het totaal vinden we in de dataset van VDAB 6.839 personen terug die beantwoorden aan de toelatingsvoorwaarden voor de beschutte werkplaatsen. Dit is minder dan de 14.194 personen die we hierboven terugvonden als tewerkgestelde doelgroep van de beschutte werkplaatsen⁵¹. Een nuancering voor deze cijfers is wel nodig omdat we enkel de personen tellen die door VDAB begeleid worden. Er is wellicht nog een belangrijke groep niet-werkenden die niet door VDAB begeleid worden en daarom geen recht op BTOM hebben, terwijl ze in theorie mogelijk wel rechthebbend zijn. De activeringspolitiek in Vlaanderen is immers minder sterk gericht op de toeleiding van personen met een arbeidshandicap.

Met deze beperking in acht genomen, kunnen we deze cijfers aanwenden voor de berekening van de dekkingsgraad:

$$\text{Dekkingsgraad}_{BW} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{14.194}{14.194 + 6.839} = 67,5\%$$

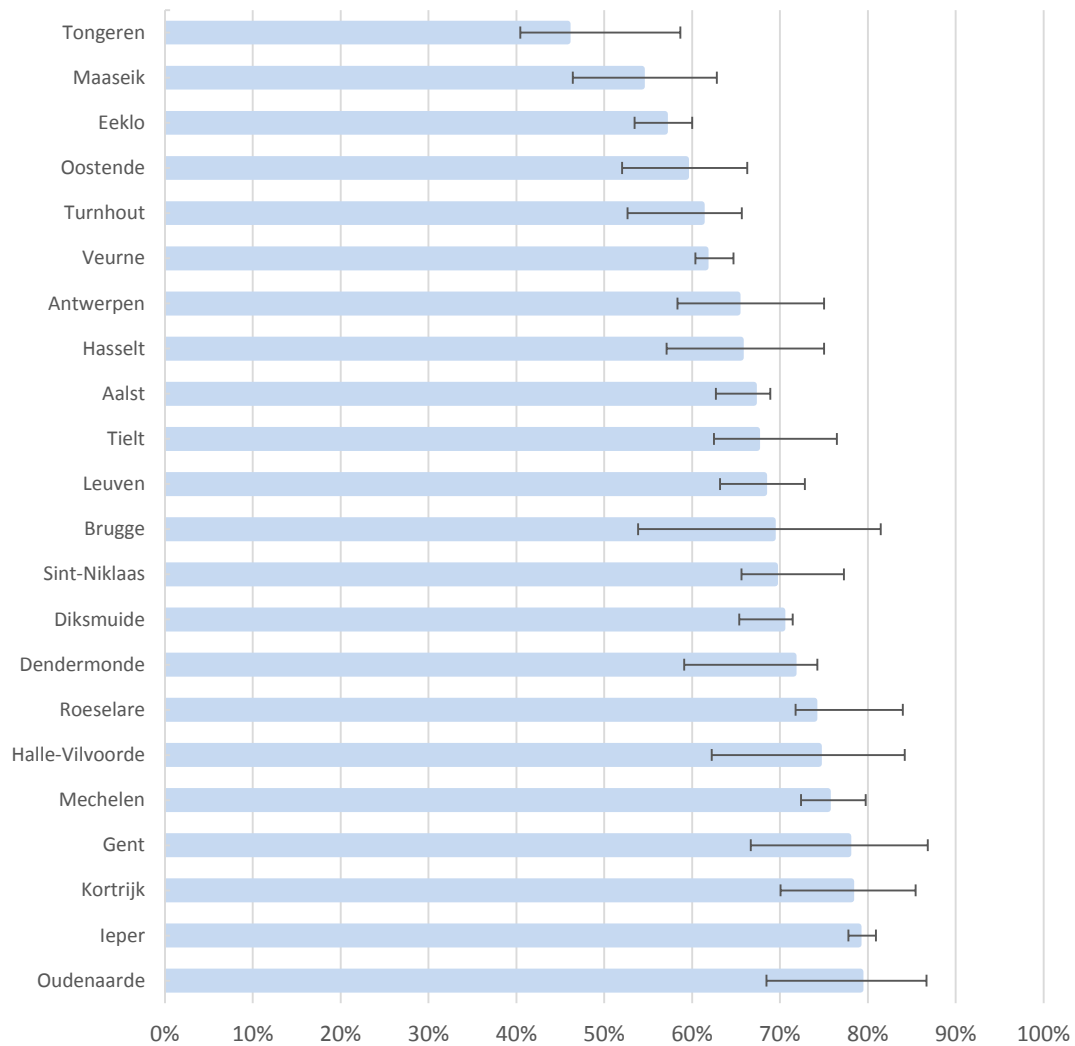
De dekkingsgraad voor de beschutte werkplaatsen bedraagt bijna 68%. De beschutte werkplaatsen komen dus in sterke mate tegemoet aan de vraag van tewerkstelling op de arbeidsmarkt.

Vervolgens bekijken we de dekkingsgraad op geografisch niveau. Volgende grafiek geeft per arrondissement de dekkingsgraad van de mediane gemeente in het arrondissement weer, alsook een maat van spreiding met het eerste kwartiel (Q1) als ondergrens en het derde kwartiel (Q3) als bovengrens⁵². Zo weten we dat voor ieder arrondissement hoe groot het interval is waar de dekkingsgraad voor de helft van de gemeenten in ligt.

⁵¹ Eerder in de monitor toonden we al aan dat niet iedereen van de huidige doelgroepwerknemers in beschutte werkplaatsen over dit BTOM recht beschikt.

⁵² Cf. supra : kwartielen zijn als volgt te interpreteren:

- Het eerste kwartiel (Q1) geeft aan dat ten minste 25% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q1.
- Het tweede kwartiel (Q2 or mediaan)) geeft aan dat ten minste 50% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q2.
- Het derde kwartiel (Q3) geeft aan dat ten minste 75% van de bedrijven niet meer doelgroepwerknemers tewerkstelt dan Q3. M.a.w. stelt 25% van de bedrijven dus meer doelgroepwerknemers tewerk dan Q3.

Figuur 8.1. Ruimtelijke spreiding van de dekkingsgraad van de beschutte werkplaatsen

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

De arrondissementen Oudenaarde, Ieper, Kortrijk en Gent hebben een erg hoge dekkingsgraad van bijna 80%. Binnen het arrondissement Ieper ligt de dekkingsgraad van bijna alle gemeente zelfs rond 80%. De beschutte werkplaatsen zijn er dus in staat om veel tewerkstelling te bieden aan personen met een arbeidshandicap en dus 80% van hun doelgroep te bereiken. Anderzijds moet wel opgemerkt worden dat de potentiële doelgroep voor de beschutte werkplaatsen in deze arrondissementen laag is, wat de hoge dekkingsgraad kan bepalen.

Het arrondissement Tongeren springt er op diens beurt uit door een lage dekkingsgraad. De potentiële doelgroep ligt er meer dan twee keer zo hoog in vergelijking met de tewerkgestelde doelgroep.

Vervangingsvraag

Om na te gaan in welke mate de potentiële doelgroep voor de beschutte werkplaatsen aan de vervangingsvraag kan voldoen, berekenen we hoeveel -50 jarigen de potentiële doelgroep telt voor iedere oudere werknemer (+50 jarige) binnen de tewerkgestelde groep. Een vervangingsratio gelijk aan 1 betekent dat er voor elke 50+'er een werkzoekende doelgroepersoon in de bestanden is terug te vinden. Hoe lager deze ratio hoe groter de kans dat niet iedere oudere doelgroepwerknemer kan vervangen worden.

We gebruiken als grenswaarde de leeftijd van 50 jaar (en niet 55 jaar) omdat het voor zwakkere werknemers (personen met een arbeidshandicap) vaak nog moeilijk is om tot late leeftijd op de arbeidsmarkt actief te blijven. Zij stromen vaker vroegtijdig uit de arbeidsmarkt.

$$\text{Vervangingsratio} = \frac{\text{Aantal} - 50 \text{ jarigen}_{\text{pot. doelgroep}}}{\text{Aantal} + 50 \text{ jarigen}_{\text{tew. doelgroep}}}$$

Onderstaande tabel geeft dit weer.

Tabel 8.2. Vervangingsratio van de oudere doelgroepwerknemers in de beschutte werkplaatsen, naar arrondissement

	Vervangingsratio	Mediane dekkingsgraad
Aalst	1,4	79,2%
Antwerpen	0,9	79,0%
Brugge	1,1	78,1%
Dendermonde	1,7	77,8%
Diksmuide	1,2	75,5%
Eeklo	1,1	74,4%
Gent	1,5	73,9%
Halle-Vilvoorde	1,8	71,6%
Hasselt	1,9	70,3%
Ieper	1,6	69,4%
Kortrijk	1,5	69,2%
Leuven	1,3	68,2%
Maaseik	1,7	67,4%
Mechelen	2,2	67,1%
Oostende	1,6	65,5%
Oudenaarde	2,2	65,2%
Roeselare	1,6	61,5%
Sint-Niklaas	2,0	61,1%
Tielt	2,6	59,3%
Tongeren	3,7	56,9%
Turnhout	3,3	54,3%
Veurne	3,0	45,8%

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

De vervangingsratio ligt enkel voor het arrondissement Ieper lager dan één. Voor dit arrondissement kan de hoge dekkingsgraad dus betekenen dat er gevaar is naar vervanging toe. Ook de arrondissementen Kortrijk, Mechelen, Halle-Vilvoorde en Leuven noteren een lage vervangingsratio.

8.3.2 Dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen

Om als doelgroepwerknemer in aanmerking te komen voor een tewerkstelling in een sociale werkplaats, moet tegelijk aan vijf voorwaarden voldaan worden. Tabel 9.3 geeft hiervan een overzicht weer.

Tabel 8.3. Doelgroepvoorwaarden van de sociale werkplaatsen

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
Sociale werkplaatsen	<p>De doelgroepwerknemer voldoet tegelijkertijd aan volgende voorwaarden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fysieke of psychische of sociale beperkingen en moeilijkheden; - én op de dag voor indienstneming ingeschreven zijn bij de VDAB als niet-werkende werkzoekende; - én een begeleidingstraject van de VDAB volgen; - én op de dag voor indienstneming ononderbroken gedurende een periode van minstens 5 jaar inactief zijn; - én geen hoger diploma, getuigschrift of brevet hebben behaald dan een diploma van lager secundair onderwijs, buitengewoon hoger secundair onderwijs of hoger secundair beroepsonderwijs.

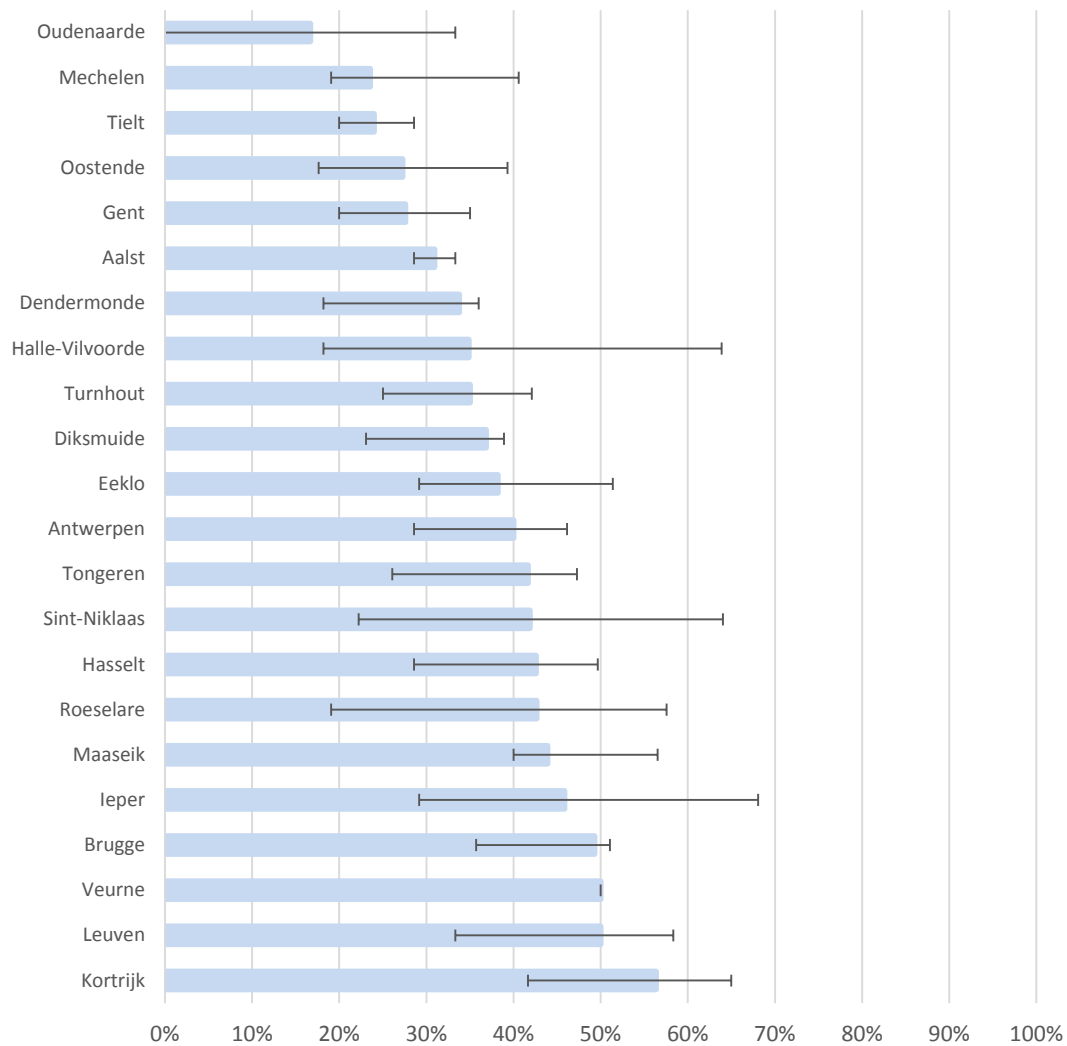
Bron: DWSE

Voor de berekening van de potentiële doelgroep binnen de sociale werkplaatsen stotten we op meerdere beperkingen. Zo moest voor de eerste voorwaarde een proxy gebruikt worden waarbij we de personen selecteerden die een (indicatie) van arbeidshandicap of een mentale, medische, psychische of psychiatrische problematiek (MMPP-problematiek) hebben. De derde voorwaarde die aangeeft dat men een begeleidingstraject van VDAB volgt, konden we niet nagaan.

Met deze beperkingen in acht genomen, berekenden we dat de potentiële doelgroep van de sociale werkplaatsen 5.427 personen telde in 2013. Gebruiken we deze cijfers in de formule, dan verkrijgen we de dekkingsgraad voor de sociale werkplaatsen:

$$\text{Dekkingsgraad}_{sw} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{4.312}{4.312 + 5.427} = 44,3\%$$

Bijna 45% van de personen die – althans volgens administratieve criteria - toeleidbaar zijn naar de sociale werkplaatsen, zijn er eind 2013 effectief aan het werk. Net als bij de beschutte werkplaatsen berekenden we voor ieder arrondissement de dekkingsgraad van de mediane gemeente, die we in een interval brengen met Q1 als ondergrens en Q3 als bovengrens om een maat te geven van de spreiding tussen de gemeenten.

Figuur 8.2. Ruimtelijke spreiding van de dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

In tegenstelling tot de beschutte werkplaatsen, is de dekkingsgraad van de sociale werkplaatsen voor bijna alle arrondissementen lager dan 50%. Ook de spreiding binnen de arrondissementen is groter dan bij beschutte werkplaatsen.

Vergelijken we de arrondissementen met elkaar, dan merken we op dat de mediane dekkingsgraad relatief hoog is in de provincie West-Vlaanderen: zo noteren de arrondissementen Kortrijk, Veurne, Brugge en Ieper allemaal een relatief hoge mediane dekkingsgraad. Ditmaal is de dekkingsgraad het laagst in het arrondissement Oudenaarde: in dit arrondissement is de tewerkstelling van de zwakke werknemers zonder arbeidshandicap wel relatief laag.

Uit hoofdstuk 5 kwam naar voor dat de sociale werkplaatsen een verouderd personeelsbestand hebben. Daarom bekijken we opnieuw voor elk arrondissement

hoeveel -50 jarigen de potentiële doelgroep telt voor iedere oudere doelgroepwerknemer (de vervangingsratio).

Tabel 8.4. Vervangingsratio van de oudere doelgroepwerknemers in de sociale werkplaatsen, naar arrondissement

	Vervangingsratio	Mediane dekkingsgraad
Kortrijk	0,7	56,4%
Leuven	0,8	50,0%
Veurne	1,1	50,0%
Brugge	0,7	49,3%
leper	0,5	45,8%
Maaseik	0,6	43,9%
Roeselare	1,0	42,7%
Hasselt	1,0	42,6%
Sint-Niklaas	0,8	41,9%
Tongeren	1,0	41,6%
Antwerpen	1,6	40,0%
Eeklo	1,0	38,2%
Diksmuide	1,3	36,8%
Turnhout	1,5	35,0%
Halle-Vilvoorde	1,1	34,9%
Dendermonde	0,9	33,8%
Aalst	2,0	30,9%
Gent	1,8	27,6%
Oostende	2,6	27,3%
Tielt	2,1	24,0%
Mechelen	1,8	23,5%
Oudenaarde	1,2	16,7%

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

In verschillende arrondissementen ligt de vervangingsratio lager dan één: dit geldt voor de arrondissementen Kortrijk, Leuven, Brugge, Ieper, Maaseik, Sint-Niklaas en Dendermonde. In deze arrondissementen woont er niet voor iedere oudere doelgroepwerknemer een werkzoekende die voldoet aan de doelgroepvoorwaarden. Hoewel de dekkingsgraad lager ligt in vergelijking met de beschutte werkplaatsen, is de vervangingsvraag in meerdere arrondissementen groot.

8.3.3 Dekkingsgraad van de commerciële invoegbedrijven

Invoegbedrijven stellen doorstroom naar reguliere tewerkstelling voorop. De maatregel is dus gericht op een tijdelijke tewerkstelling als opstap naar het Normaal Economisch Circuit (NEC), waardoor de potentiële doelgroep relatief snel kan aangewend worden (in tegenstelling tot de beschutte- en sociale werkplaatsen). De maatregel richt zich op werklozen waarbij de minimaal vereiste werkloosheidsduur afhankelijk is van de leeftijd/arbeids handicap van de persoon. In onderstaande tabel worden de voorwaarden opgelijst.

Tabel 8.5. Doelgroepvoorwaarden van de commerciële invoegbedrijven

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
Commerciële invoegbedrijven	Personen met hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs die ofwel: <ul style="list-style-type: none"> - Jonger is dan 50 jaar en minstens 12 maanden inactief; - 50 jaar of ouder is en minstens 6 maanden inactief; - minstens 6 maanden gerechtigd op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp; - persoon die minstens 6 maanden inactief is en behoort tot de doelgroep van arbeidsgehandicapten; - deeltijds werkzoekende leerling is van het deeltijds beroepssecundair onderwijs.

Bron: DWSE

In het derde punt van de doelgroepvoorwaarden wordt gesteld dat men wordt toegelaten wanneer men minstens 6 maanden gerechtigd is op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp. Onze data geven enkel weer of men eind 2013 ten laste is van het OCMW en gaan niet in op vroegere perioden. Daarom nemen we voor dit punt iedereen mee die eind 2013 ten laste is van het OCMW én al minstens zes maanden werkloos is. Dit vormt mogelijk wel een overschatting van het werkelijke aantal omdat we dus niet weten of ze gedurende de hele periode ten laste waren van het OCMW.

De potentiële doelgroep van de commerciële invoegbedrijven is zeer groot: **101.905** niet-werkende werkzoekenden met hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs voldoen aan minstens één van bovenstaande voorwaarden. Vergelijken we dit met de tewerkgestelde doelgroep die **366 personen** telt, dan is het niet verbazend dat de dekkingsgraad van de invoegbedrijven erg laag ligt.

$$\text{Dekkingsgraad}_{\text{INVOEG}} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{366}{366 + 101.905} = 0,4\%$$

Een nuancering bij deze cijfers is wel dat we niet weten welk deel van de potentiële doelgroep in het verleden eventueel al een subsidiëring als invoegwerknemer heeft gekend. Dit kunnen we a.d.h.v. de opgevraagde VDAB-data niet nagaan.

Als we de dekkingsgraad bestuderen op het niveau van het arrondissement, dan zien we dat voor elk arrondissement geldt dat de dekkingsgraad rond 0,5% ligt doordat de potentiële doelgroep in de gemeenten erg hoog ligt.

8.3.4 Lokale diensteneconomie

De lokale diensteneconomie legt 'slechts' twee doelgroepvoorwaarden op waarbij aan minstens één van de twee voorwaarden moet voldaan worden.

Tabel 8.6. Doelgroepvoorwaarden van de lokale diensteneconomie

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
Lokale diensteneconomie	<ul style="list-style-type: none"> - Hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs en minstens 12 maanden inactief; - of minstens 6 maanden gerechtigd op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp.

Bron: DWSE

Net als bij de invoegbedrijven geldt dat we de duur waarop men gerechtigd is op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp niet kunnen nagaan. Daarom nemen we opnieuw alle niet-werkende werkzoekenden mee die eind 2013 ten laste waren van het OCMW en minimum 6 maanden werkloos waren; wat dus opnieuw een overschatting van de werkelijke cijfers is.

Ook voor de lokale diensteneconomie is de potentiële doelgroep erg hoog: **92.357** niet-werkende werkzoekenden voldoen aan de voorwaarden. Dit is opnieuw in duidelijk contrast met de tewerkgestelde groep die **1.904** doelgroepwerknemers telt. A.d.h.v. deze cijfers kan de dekkingsgraad berekend worden:

$$\text{Dekkingsgraad}_{LDE} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{1.904}{1.904 + 92.357} = 2,0\%$$

De dekkingsgraad van de lokale diensteneconomie bedraagt 2% en ligt dus erg laag; als gevolg van de grote potentiële doelgroep. Omwille van deze lage dekkingsgraad gaan we niet dieper in op de spreiding op arrondissementniveau. Deze ligt immers overall laag.

8.3.5 WEP

De maatregel WEP richt zich in de eerste plaats op langdurig werkzoekenden. Ook deeltijds lerenden met draaglast, personen met een beperking en gerechtigden op leefloon of financiële hulp die minder dan één jaar gerechtigd zijn op deze steun worden toegelaten,

maar mogen voor maximaal 10% van het totale aantal werkervaringsplaatsen in Vlaanderen meetellen.

Tabel 8.7. Doelgroepvoorwaarden van WEP

Werkvorm	Doelgroepvoorwaarden
WEP	<ul style="list-style-type: none"> - de langdurige werkzoekende die <ul style="list-style-type: none"> ○ Zonder onderbreking minstens 24 maanden volledig vergoede werkloze is; ○ of zonder onderbreking minstens 12 maanden een leefloon genieten of gerechtigd zijn op financiële maatmaatschappelijke hulp en ingeschreven zijn als werkzoekende; ○ of als niet-werkende werkzoekende minstens 24 maanden ingeschreven zijn bij de VDAB. - De deeltijds lerenden met draaglast; - personen met een psychologische, psychiatrische, medische, mentale of sociale beperking - andere dan hierboven vermelde leefloongerechtigden en gerechtigden op financiële maatschappelijke hulp <p>Het aandeel van deze laatste drie categorieën in het totaal aantal werkervaringsplaatsen in Vlaanderen kan maximaal 10% bedragen.</p>

Bron: DWSE

Opnieuw waren we als gevolg van de beschikbaarheid van data genoodzaakt om met enkele proxy's te werken. Voor de gerechtigden op leefloon of financiële hulp konden we opnieuw niet nagaan hoe lang ze deze hulp al ontvangen. Voor de deeltijds lerenden maken we bij de berekening van de potentiële doelgroep een overschatting omdat we niet weten of ze draaglast hebben. Het derde punt wordt dan weer onderschat omdat we enkel informatie hebben omtrent MMPP-problematiek en niet weten of iemand een sociale beperking heeft.

Met bovenstaande beperkingen in acht genomen, bestaat de potentiële doelgroep uit **70.554 personen**, wat opnieuw ruim boven het aantal tewerkgestelde doelgroepwerknemers ligt (**2.290 personen**).

$$\text{Dekkingsgraad}_{WEP} = \frac{\text{Tewerkgestelde doelgroep}}{(\text{Potentiële} + \text{tewerkgestelde doelgroep})} = \frac{2.290}{2.290 + 70.554} = 3,1\%$$

Omgerekend bedraagt de dekkingsgraad dus 3%.

8.4 Profiel potentiële doelgroep

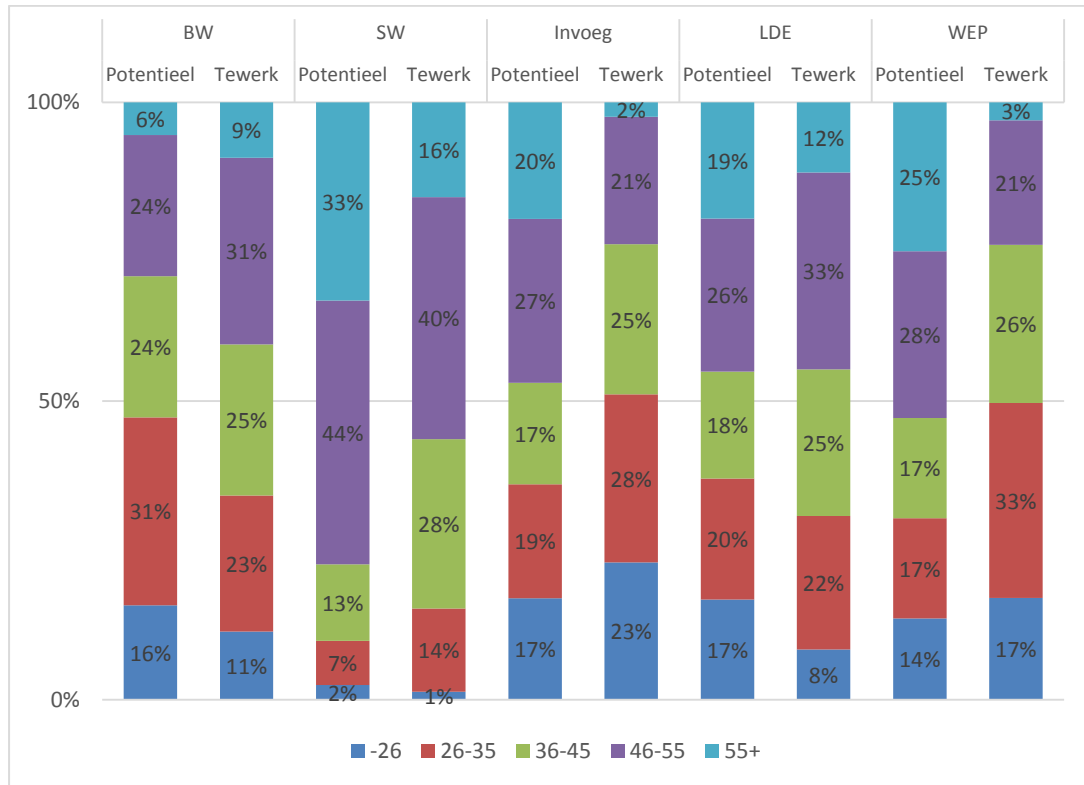
Als tweede punt bestuderen we de selectiviteit en 'afroming' bij de aanwerving van doelgroepwerknemers. We stellen ons hierbij de vraag of de sterkste profielen geselecteerd worden voor tewerkstelling in de sociale inschakelingseconomie.

Om dit na te gaan vergelijken we de profielen van de potentiële- en tewerkgestelde doelgroepwerknemers. We gaan na of de profielen van de tewerkgestelde doelgroepwerknemers binnen een werkvorm significant afwijkt van de profielen van de potentiële doelgroep. Voor de potentiële doelgroep hebben we van de VDAB informatie verkregen over hun leeftijd, nationaliteit en opleiding. Deze gegevens zetten we af ten opzichte van de profielen die we in hoofdstuk 5 beschreven hebben voor de sociale inschakelingseconomie.

We starten met een vergelijking van de leeftijdsverdeling.

8.4.1 Leeftijd

Omdat we voor de tewerkgestelde groep de leeftijd enkel in klassen kennen, geven we de cijfers voor de potentiële doelgroep ook zo weer. Onderstaande figuur vergelijkt voor iedere werkvorm de leeftijdsverdeling van de potentiële doelgroep met de verdeling van de tewerkgestelde doelgroep.

Figuur 8.3. Leeftijdsverdeling van de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

Net als in de vorige monitor telt de potentiële doelgroep van de sociale inschakelingseconomie relatief veel oudere werknemers⁵³. Vergelijken we de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep voor de verschillende werkvormen, dan kunnen we besluiten dat enkel de beschutte werkplaatsen een hoger aandeel oudere werknemers (45+) tewerkstelt dan hun potentiële doelgroep. De andere werkvormen rekruteren relatief minder bij oudere werknemers. Zij stellen vaker jongere personen tewerk (m.u.v. de werkvorm LDE die zich voornamelijk tot 36-55 jarigen richt).

We vervolledigen deze bespreking met een analyse van de chi-kwadraattoets. Deze test berekent de kans dat de verdelingen van beide doelgroepen aan elkaar gelijk zijn. Wanneer deze kans heel klein is, dan kunnen we aannemen dat de leeftijdsverdeling van de potentiële doelgroep significant verschillend is van de tewerkgestelde doelgroep. De uitkomst van deze indicator wordt in volgende tabel weergegeven. We berekenen de chi-kwadraattoets op drie modellen: (1) de volledige leeftijdsverdeling, (2) op vlak van tewerkstelling van jongeren (-36 jarigen) en (3) op vlak van tewerkstelling van oudere personen (+45 jarigen).

⁵³ De potentiële doelgroep heeft ten opzichte van de totale werkende bevolking in Vlaanderen een oververtegenwoordiging van 55-plussers in alle werkvormen, behalve de beschutte werkplaatsen. Dit geldt in het bijzonder voor de sociale werkplaatsen.

Tabel 8.8. Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de leeftijdsverdeling, naar werkvorm

	BW	SW	Invoeg	LDE	WEP
Chi ²	***	***	***	***	***
Chi ² _{jonger}	***	***	***	***	***
Chi ² _{ouder}	***	***	***	***	***
<i>N</i> _{pot.}	6.839	5.427	101.905	92.357	70.554
<i>N</i> _{doelgr.}	14.194	4.312	366	1.904	2.290

Bron: Eigen berekeningen op DWSE en KSZ-data

Noot: *p<0,05; ** p<0,01, *** p<0,001

De chi-kwadraattoets toont aan dat in elk van de drie modellen de verdeling naar leeftijd significant verschillend is. Dit wil zeggen dat voor alle werkvormen geldt dat ze zich op een andere leeftijdsgroep richten, met voor de meeste werkvormen minder oudere- en meer jongere werknemers bij de tewerkgestelde doelgroep.

8.4.2 Allochtonen

Als tweede profielkenmerk bespreken we de origine van de personen. Allochtone werkzoekenden worden door de VDAB gedefinieerd als werkzoekenden die een huidige of vorige nationaliteit hebben van buiten de Europese-Economische Ruimte (EER). De nationaliteit van de ouders en grootouders wordt dus niet opgenomen in deze definitie, in tegenstelling tot de definitie van herkomst in sectie 5.1.3. Volgende figuur geeft het aandeel allochtonen binnen de potentiële en tewerkgestelde doelgroep volgens deze VDAB-definitie weer.

Figuur 8.4. Percentage allochtonen (gedefinieerd o.b.v. origine) binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm

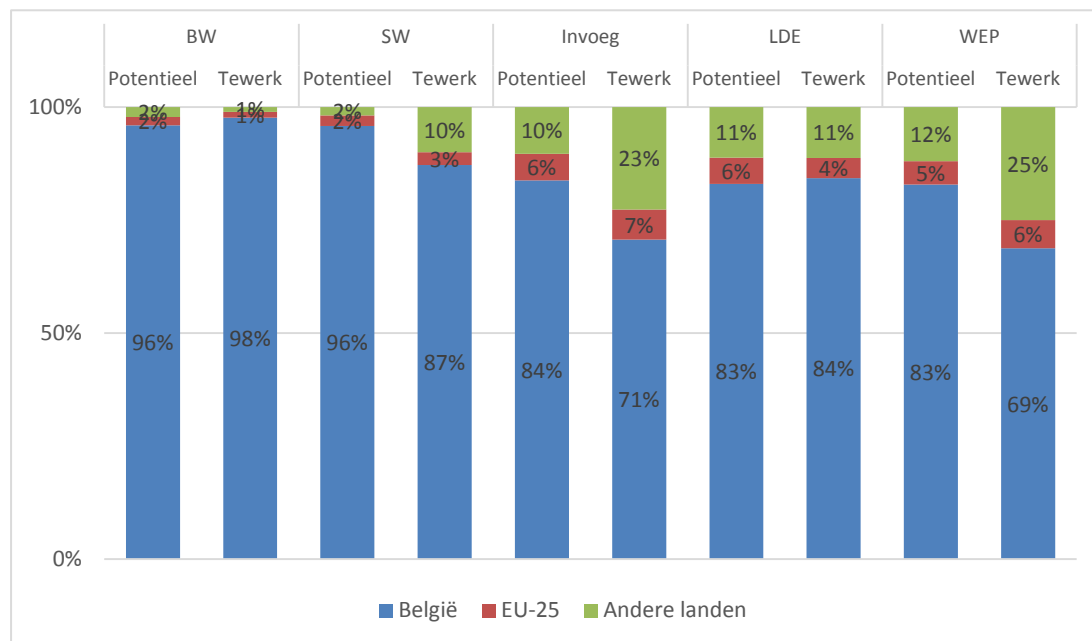

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

De sociale werkplaatsen en (in mindere mate) de werkvorm WEP hebben een oververtegenwoordiging van allochtonen. Hoewel de potentiële doelgroep van beschutte werkplaatsen een diverse samenstelling heeft, worden in beschutte werkplaatsen nauwelijks allochtonen tewerkgesteld. Ook de tewerkgestelde doelgroep bij de lokale diensten telt proportioneel minder allochtonen dan de potentiële doelgroep, met als verschil dat deze laatste groep wel heel divers is.

Als we ons enkel focussen op de huidige nationaliteit van de personen, dan verkrijgen we voor de lokale diensteneconomie een minder uiteenlopende verdeling tussen potentiële- en tewerkgestelde doelgroepwerknemers (zie figuur 9.6). Ook bij de beschutte werkplaatsen zijn de verschillen veel beperkter wanneer we de focus op de huidige nationaliteit van de doelgroepwerknemer leggen.

Figuur 8.5. Verdeling van de huidige nationaliteit binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm

Bron: Eigen bewerkingen op VDAB, DWSE en KSZ data

Opnieuw testen we a.d.h.v. de chi-kwadrattoets of de verdeling naar origine en nationaliteit significant verschillend is voor de potentiële- en tewerkgestelde doelgroepwerknemers binnen iedere maatregel.

Tabel 8.9. Uitkomst van de chi-kwadrattoets voor de verdeling van origine, naar werkvorm

	BW	SW	Invoeg	LDE	WEP
$\text{Chi}^2_{\text{origine}}$	***	***		***	***
$\text{Chi}^2_{\text{nationaliteit}}$	***	***	***	*	***
$N_{\text{pot. origine/nationaliteit}}$	14.194/14.191	4.366/4.290	366/361	1.904/1.886	2.290/2.258
$N_{\text{doelgr. origine/nationaliteit}}$	6.839/6.839	5.427/5.427	101.905/101.905	92.357/92.357	70.554/70.554

Bron: Eigen berekeningen op DWSE en KSZ-data

Noot: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

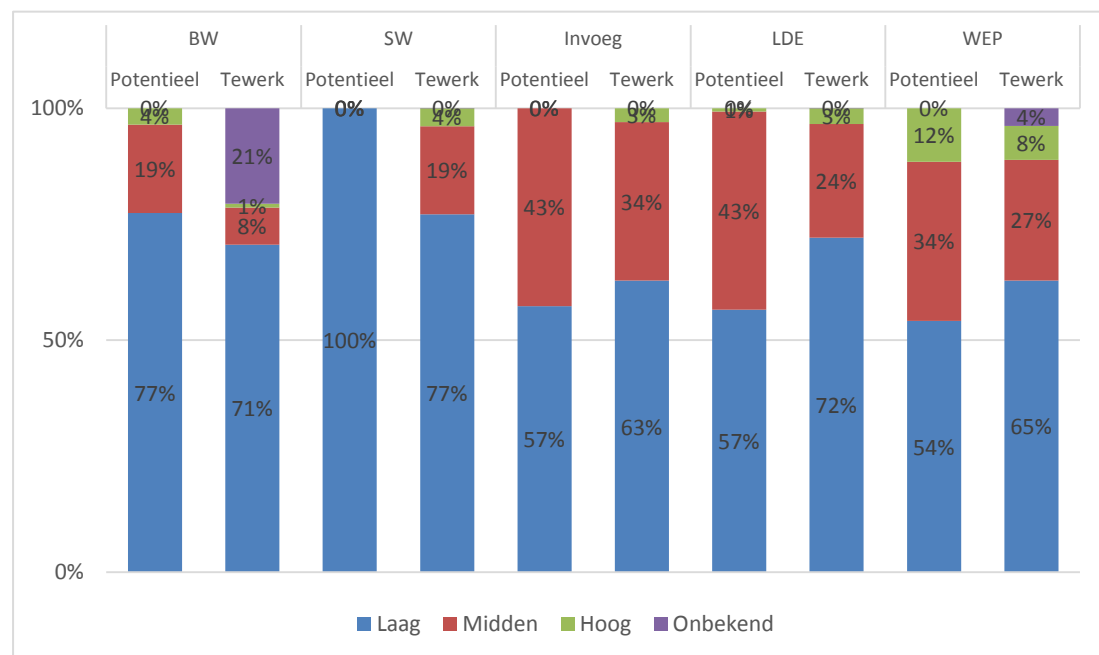
Voor de invoegmaatregel kunnen we stellen dat deze werkvorm niet verschillend rekruteert naar origine. Het aandeel alloctonen verschilt er niet significant tussen de potentiële- en tewerkgestelde groep. Dit is anders wanneer we naar de huidige nationaliteit kijken: de invoegbedrijven rekruteren proportioneel meer bij personen met een buitenlandse

nationaliteit (i.h.b. personen met een nationaliteit van een land buiten de EU) ten opzichte van hun potentiële doelgroep. Hieruit kunnen we afleiden dat de invoegbedrijven zich wat betreft de allochtonen meer richten op de personen die (nog) geen Belgische nationaliteit verworven hebben. Voor de andere werkvormen is de chi-kwadrattoets wel steeds significant.

8.4.3 Scholing

Als laatste profielkenmerk bekijken we of de verschillende werkvormen significant andere scholingsprofielen aantrekken dan hun potentiële doelgroep.

Figuur 8.6. Verdeling van het niveau van de hoogste scholing binnen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep, naar werkvorm

Wat opvalt uit de figuur is dat de meeste werkvormen sterk rekruteren bij laaggeschoolden. De werkvormen invoegmaatregelen, lokale diensteneconomie en WEP tellen relatief meer laaggeschoolden in hun tewerkstelde groep dan in hun potentiële doelgroep. In het bijzonder de lokale diensteneconomie maakt van de tewerkstelling van laaggeschoolden een prioriteit.

Hoewel de sociale werkplaatsen enkel laaggeschoolden toelaten, vinden we toch ook een zeker percentage midden- en hooggeschoolden terug. Ook de invoegbedrijven tellen hooggeschoolden terwijl deze niet tot hun doelgroep behoren. Dit heeft te maken met het feit dat de betalingsgegevens van het DWSE ook werknemers optellen “die onder een andere tewerkstellingsmaatregel vallen dan degene die zuiver tot de werkvorm behoren als doelgroep bestempelt. Een voorbeeld hiervan zijn werkervaringsprojecten binnen sociale werkplaatsen. Op die manier is het inderdaad mogelijk dat sociale werkplaatsen een zeker

percentage hoog- of middengeschoolden als doelgroep tewerkstellen” (Deraedt & Van Opstal, 2009a).

Verder zijn het enkel de beschutte werkplaatsen die proportioneel minder laaggeschoolden tewerkstellen. Het scholingsniveau is dan ook geen voorwaarde voor tewerkstelling in een beschutte werkplaats. Daarenboven kunnen we de cijfers voor de beschutte werkplaatsen moeilijk vergelijken door het hoge aantal ontbrekende waarden voor de tewerkgestelde doelgroep (cf. supra).

Voor de chi-kwadraattest maken we abstractie van de personen van wie we de hoogte van opleiding niet kennen. In het bijzonder voor de beschutte werkplaatsen moet de uitkomst van deze test dus met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. We berekenen de chi-kwadraattest voor twee verschillende modellen: (1) de volledige verdeling naar scholing en (2) het aandeel laaggeschoolden.

Tabel 8.10. Uitkomst van de chi-kwadraattoets voor de verdeling van scholing, naar werkvorm

	BW	SW	Invoeg	LDE	WEP
Chi ²	***	***	***	***	***
Chi ² _{laaggeschoold}	***	***	*	***	***
<i>N</i> _{pot.}	6.839	5.427	101.905	92.357	70.554
<i>N</i> _{doelgr.}	11.265	4.310	366	1.903	2.289

Bron: Eigen berekeningen op DWSE en KSZ-data

Noot: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Voor elke werkvorm geldt dat het scholingsniveau significant afwijkt tussen de potentiële- en tewerkgestelde doelgroep. Alle werkvormen stellen een significant andere proportie laaggeschoolden tewerk in vergelijking met hun potentiële doelgroep. De meeste werkvormen zijn dus selectief naar laaggeschoolden (m.u.v. beschutte- en sociale werkplaatsen).

DEEL V: DOORSTROOM BINNEN DE SOCIALE ECONOMIE: NULMETING

9. Doorstroom binnen de sociale economie: nulmeting

9.1 Opzet

In dit deel doen we een eerste uitdraai van de boordtabel doorstroom. We spelen daarmee in op recente beleidsevoluties binnen de SIE waarbij de doorstroom naar het Normaal Economisch Circuit (NEC) meer centraal komt te staan.

Vanuit de idee dat plaatsen beperkt zijn en deze maximaal moeten worden ingezet voor mensen die deze ondersteuning echt nodig hebben is er in het maatwerkdecreet veel aandacht voor doorstroom. Nieuw in dit opzicht is dat VDAB in dit kader minstens om de vijf jaar het WOP (werkondersteuningspakket) van elke doelgroepwerknemer evalueren (in dienst van 1 april 2015). Door deze evaluatie kan het WOP worden bijgesteld naar beneden of boven; indien de VDAB oordeelt dat de werknemer klaar is voor een tewerkstelling in het reguliere circuit wordt een doorstroomtraject opgestart. Indien de persoon niet wenst door te stromen kan de VDAB beslissen om de WOP stop te zetten. (Valkeneers P., 2015). Ook in het nieuwe LDE-decreet neemt doorstroom een prominente rol in. Het memorandum bij het nieuwe LDE decreet stelt: 'het is niet de bedoeling van de lokale diensteneconomie om permanente werkgelegenheid te voorzien voor personen met een stelselmatige problematiek die de toegang tot de arbeidsmarkt verhindert, doch wel om personen die omwille van specifieke kenmerken of omstandigheden een afstand tot de arbeidsmarkt hebben, te ondersteunen en hun de mogelijkheid te geven om deze afstand te overbruggen op middellange termijn (Memorandum, in: Van Passel & Van Coillie 2015). In dit opzicht verandert de werkvorm LDE van een vorm van permanente tewerkstelling naar een maatregel die op doorstroom is gericht.

In dit deel voeren we aansluitend op deze ontwikkelingen een nulmeting uit. Omdat zowel in het nieuwe LDE decreet als in het maatwerkdecreet de cesuur op 5 jaar ligt, hebben we ervoor geopteerd om werknemers die op de laatste dag van het vierde kwartaal 2008 tewerkgesteld waren binnen de SIE als referentiepopulatie te nemen. Voor deze populatie werd 5 jaar later gekeken wat hun arbeidsmarktpositie is. We kozen enerzijds voor deze populatie om pragmatische redenen, de data waren op het moment van de aanvraag maar beschikbaar tot eind 2013, anderzijds is het ook zo dat het nieuwe decreet in voege ging sinds 2014. Door voor deze tijdsperiode te kiezen, zorgen we ervoor dat er geen werknemers zijn die reeds onder de bepalingen van het nieuwe decreet vallen. Meer specifiek zijn we nagegaan of ze nog steeds werkend zijn in de desbetreffende werkvorm of zijn uitgestroomd naar het NEC . Indien niet werkend, werd in kaart gebracht of ze

uitgestroomd zijn naar de werkloosheid, pensioen of invaliditeit. De resultaten kunnen als nulmeting of benchmark gebruikt worden. Om ook tussentijdse evaluatie mogelijk te maken, hebben we ervoor geopteerd om niet enkel de arbeidsmarktpositie na 5 jaar in kaart te brengen maar eveneens na 1 jaar en na 3 jaar.

Voor de analyse zijn we opnieuw vertrokken van een inputbestand dat aangeleverd werd door DWSE. Hierin werd voor het vierde kwartaal van 2008 weergegeven wie er werkzaam is in binnen de SIE; en binnen welke werkvorm. Voor deze groep personen werd vervolgens voor de twintig daaropvolgende kwartalen aangegeven of men nog steeds binnen de SIE aan het werk is en binnen welke werkvorm. Voor de indeling naar werkvormen kwam het opnieuw voor dat personen binnen meer dan één werkvorm werkzaam waren. We hebben hierbij steeds voorrang gegeven aan beschutte- of sociale werkplaatsen. Indien een combinatie tussen andere werkvormen zich voordeed werd voorrang gegeven aan de job binnen de lokale diensteneconomie en vervolgens aan de job binnen invoegbedrijven.

Dit inputbestand werd op persoonsniveau gekoppeld aan KSZ gegevens die voor deze periode de arbeidsmarktpositie in kaart brengt op basis van voorkomen in de verschillende databanken van de KSZ: werkend (RSZ/RSZPPO/RSVZ), werkloos (RVA) en inactief (PODMI). Voor de groep 'inactief' werd een verder uitsplitsing opgevraagd naar de waarden 'pensioen', 'brugpensioen', 'invaliditeit', 'andere'. A.d.h.v. deze data kunnen we voor personen die uit de SIE stromen nagaan waar ze zich op de arbeidsmarkt bevinden. Een eerste opmerking is wel dat indien we voor een persoon geen werk terugvinden binnen de SIE, maar deze persoon volgens de aangeleverde arbeidsmarktpositie van KSZ wel werkend is, we deze persoon categoriseren als 'werkend binnen het NEC'. We zijn hier dus uitgegaan van een 100% overeenstemming tussen de data van DWSE en KSZ. Indien de registratie bij één van deze twee databanken niet nauwkeurig is, kan dit dus leiden tot afwijkingen van onze resultaten. Iemand die bv. werkzaam is binnen een BW, maar niet staat geregistreerd in het bestand van DWSE zullen we in de KSZ data terugvinden als 'werkend binnen het NEC' en ook zo worden gecategoriseerd. Uit het eerste deel bleek dat er nogal wat personen in de DWSE bestanden niet bekend zijn bij de KSZ, op de mate waarin dit fenomeen zich ook omgekeerd voordoet hebben we echter geen zicht. We vermoeden dat dit niet of maar in beperkte mate het geval zal zijn, zodat de vertekening (overschatting van de doorstroom) beperkt is. Ten tweede wijzen we er ook op dat we vertrokken zijn van een dwarsdoorsnede van de populatie op een bepaald moment in de tijd, namelijk Q4 2008 en niet van de instromers in dit jaar.

9.2 Analyse van de doorstroom

De analyse vertrekt dus van de populatie in het vierde kwartaal van 2008. In onderstaande tabel worden de kenmerken van deze populatie weergegeven.

Tabel 9.1 Uitstroom uit de sociale economie voor de cohorte 2008, naar werkvorm (in%)

	N	%
Beschutte Werkplaatsen	13.472	57,1%
Sociale Werkplaatsen	3.500	14,8%
Invoegbedrijven dienstencheque	1.416	6,0%
Invoegbedrijven commercieel	760	3,2%
Lokale Diensteneconomie	772	3,3%
WEP	2.675	11,3%
Arbeidszorg	979	4,2%

In de verdeling valt vooral het geringe aantal werknemers binnen de lokale diensteneconomie op. Dit heeft te maken met het feit dat LDE in deze periode in een opstartfase zat. We hebben geen indicaties dat het profiel van deze werknemers in deze periode wezenlijk anders is dan dit nu het geval is, maar toch lijkt het aangewezen om de nodige voorzichtigheid in acht te nemen bij de interpretatie van deze resultaten.

Voor deze populatie vergelijken we dus de initiële positie van de werknemer binnen de sociale economie (Q4, 2008) en de positie één, drie en vijf jaar later. Een transitie kan zowel gebeuren naar een ander werkvorm binnen de SIE als naar een positie buiten de SIE. Voor de posities buiten de SIE maken we een onderscheid tussen:

- Tewerkstelling in het NEC;
- Werkloosheid;
- (Brug)pensioen;
- Inactiviteit: onder deze categorie vallen leefloners en personen die financiële hulp ontvangen;
- Invaliditeit: arbeidsongeschiktheid omwille van invaliditeit;
- Andere: loopbaanonderbreking/tijdscrediet, vrijstelling al inschrijving van werkzoekenden, arbeidsongeschiktheid gekend bij de mutualiteiten, beroepsziekte en arbeidsongeval en personen met een tegemoetkoming aan personen met een handicap (IVT);
- Onbekend.

Deze laatste categorie voegen we toe omdat we voor heel wat personen geen informatie terugvinden over hun arbeidsmarktpositie. Van deze groep weten we enkel dat ze niet tot één van bovenstaande categorieën behoren.

In onderstaande tabel kunnen de resultaten worden teruggevonden

Tabel 9.2 Uitstroom uit de sociale economie voor de cohorte 2008, naar werkvorm (in%)

Van/naar	Blijver	SIE	NEC	Werkloosheid	Inactiviteit	Invaliditeit	(Brug) pensioen	Andere	Onbek
BW									
- Q4 2009	93,3	0,0	3,4	1,0	0,1	0,0	0,6	1,0	0,5
- Q4 2011	83,7	0,1	6,3	2,3	0,1	0,2	1,2	2,5	3,6
- Q4 2013	75,8	0,2	8,0	2,9	0,1	0,4	2,6	4,3	5,9
SW									
- Q4 2009	90,8	0,2	2,1	3,1	0,3	0,0	0,5	2,3	0,6
- Q4 2011	75,8	0,7	5,3	7,5	0,4	0,0	1,9	5,4	3,1
- Q4 2013	64,5	1,2	5,8	9,5	0,3	0,1	4,0	8,6	5,8
Invoeg-DCH									
- Q4 2009	64,0	0,1	23,0	6,0	0,5	0,1	0,3	4,8	1,3
- Q4 2011	16,5	0,3	60,7	8,5	0,7	0,0	0,9	9,1	3,2
- Q4 2013	0,1	0,5	68,6	10,6	0,6	0,1	3,1	11,2	5,3
Invoeg commercieel									
- Q4 2009	40,7	0,2	40,7	9,5	0,5	0,0	0,0	6,8	1,6
- Q4 2011	2,6	0,8	65,7	14,9	0,5	0,0	0,4	11,1	4,1
- Q4 2013	0,0	1,8	58,4	15,5	0,5	0,0	1,3	14,6	7,8
LDE									
- Q4 2009	80,2	0,1	7,9	7,4	0,3	0,0	0,3	3,2	0,6
- Q4 2011	56,5	0,6	18,9	12,7	0,3	0,0	1,3	7,0	2,8
- Q4 2013	41,2	1,1	26,9	14,9	0,3	0,1	2,7	8,0	4,8
WEP									
- Q4 2009	20,0	6,7	25,9	29,7	2,2	0,0	0,0	13,0	2,3
- Q4 2011	1,2	10,0	38,3	27,4	1,9	0,0	0,3	16,1	4,7
- Q4 2013	1,4	9,6	38,4	23,9	1,9	0,0	1,3	16,6	6,8
Arbeidszorg									
- Q4 2009	70,7	4,1	2,2	5,5	1,1	0,1	0,4	7,2	8,6
- Q4 2011	61,4	5,3	3,6	6,4	1,0	0,0	1,2	9,4	11,6
- Q4 2013	57,3	6,0	3,8	7,0	1,0	0,1	1,7	10,4	12,7

Bron: Eigen berekeningen op DWSE en KSZ-data

In de tabel wordt het onderscheid goed duidelijk tussen enerzijds de werkvormen die permanente tewerkstelling als finaliteit hebben en de doorstroommaatregelen. LDE neemt hierbij een middenpositie in.

De mobiliteit in de beschutte en sociale werkplaatsen blijkt vrij hoog te zijn. Respectievelijk 25 en 35% is na 5 jaar uitgestroomd. De uitstroom naar werk binnen het NEC is evenwel beperkt met 8% in de BW's en 5,8% in de SW's. Werknemers uit sociale werkplaatsen belanden relatief gezien vaker in de werkloosheid. Opvallend is wel dat de resultaten voor de BW's afwijken van de enquêteresultaten van het departement WSE waaruit blijkt dat in 2008 er 128 doelgroepwerknemers doorstroomden naar het NEC, in onze analyse komen we aan 454 personen. De wijze van dataverzameling verschilt een enquête vs administratieve data wat mogelijk een deel van de discrepantie kan verklaren. Een mogelijke verklaring is daarnaast dat personen werkzaam zijn binnen een BW, maar niet staan geregistreerd in het bestand van DWSE. Verder onderzoek moet uitwijzen hoe deze discrepantie kan verklaard worden.

Hoewel LDE initieel dus geen doorstroommaatregel was, zien we toch dat slechts 41% na 5 jaar nog binnen LDE werkt. In de feiten blijken LDE werknemers dus al in grote mate door te stromen. Een kwart stroomt door naar het NEC, 15% naar de werkloosheid. Op het totaal van de groep doorstromers berekend, betekent dit dat 46,6% doorstroomt naar werk en 25,8% werkloos wordt.

Voor de invoegmaatregel merken we dat na 5 jaar er niemand meer tewerkgesteld is via deze maatregel. Dit is ook logisch, de gesubsidieerde periode van tewerkstelling loopt maar gedurende 2 jaar. Na 5 jaar is nog steeds drie vijfde van deze populatie aan het werk. Opvallend is de grote groep onbekenden. Van 22% van deze populatie hebben we geen informatie in de KSZ.

Tot slot hebben we voor de volledigheid ook de doorstroom binnen arbeidszorg en WEP meegenomen. Daarbij valt vooral op dat de doorstroom uit WEP op lange termijn met 38% vrij laag ligt, zeker omdat deze maatregel juist doorstroom tot doel heeft. Opvallend is daarnaast ook een kleine 10% van deze groep binnen de SIE blijft werken. Ook voor WEP geldt dat de categorie 'andere' groot is.

DEEL VI: PROFIEL VAN VSO'S EN COÖPERATIES

In vorige delen van de monitor stond de sociale inschakelingseconomie centraal. In dit deel werken we verder op de brede definitie van de sociale economie en behandelen we de 'buitenste schil' van de monitor. Hoofdstuk 10 gaat dieper in op de werknemers die werken in coöperaties en vso's. We belichten enkele belangrijke profielkenmerken van deze werknemers, aangevuld met een beschrijving van hun jobs. Vervolgens bespreken we enkele kenmerken van deze ondernemingen. We belichten daarbij uitsluitend coöperaties die een erkenning hebben voor de Nationale Raad voor de Coöperatie (NRC) met werknemers in dienst. Ook bij de vennootschappen met sociaal oogmerk ligt de focus uitsluitend op ondernemingen die werknemers in dienst hebben. In beide gevallen beperken we ons tot ondernemingen die hun hoofdzetel hebben in het Vlaams Gewest.

10. Profielschets van de NRC erkende coöperaties en VSO's

10.1 Profielschets werknemers

Aantal werknemers

De Vlaamse erkende coöperaties hadden in het laatste kwartaal van 2013 ruim 4 043 werknemers in dienst. De vennootschappen met sociaal oogmerk in het Vlaams Gewest telden 6 797 werknemers. Deze aantallen mogen niet zomaar opgeteld worden, aangezien er enkele NRC erkende coöperaties zijn die ook het statuut van vennootschap met sociaal oogmerk hebben (zie infra). In totaal blijken 80 personen in ondernemingen te werken die beide statuten hebben.

Belangrijk is daarnaast ook dat deze werknemers niet zomaar bij het totale aantal werknemers binnen de SIE mogen worden geteld. 11 personen die binnen een NRC erkende coöperatie werken, vinden we immers ook terug binnen de SIE. Daarnaast vinden we maar liefst 3750 personen terug die ook in de SIE werken. Dit impliceert dus dat er nogal wat ondernemingen binnen de SIE een VSO statuut hebben. 2968 werknemers werken binnen een onderneming met een VSO statuut die niet zijn terug te vinden binnen de SIE.

Geslacht

De Vlaamse erkende coöperaties kennen een kleine meerderheid aan mannen. Dit geldt niet voor de vennootschappen met sociaal oogmerk: daar zien we een sterk vrouwelijk werknemersprofiel opduiken. Maar liefst 9 werknemers op 10 zijn er van het vrouwelijke geslacht. Dit heeft alles te maken met een sterke concentratie van de tewerkstelling bij enkele grote ondernemingen die actief zijn in activiteiten als poetshulp en huishoudhulp.

Tabel 10.1. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar geslacht

	Man	Vrouw	N
Coöperatie	54,3%	45,7%	4.043
Vso	9,3%	90,7%	6.797

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Leeftijd

De leeftijdsverdeling binnen de Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk wijkt weinig af van de verdeling van de werkende bevolking in Vlaanderen

(cf. supra hoofdstuk 5.2). Het aandeel 55-plussers binnen coöperaties en vso's ligt wel lager dan de 16% die we bij de werkende bevolking in Vlaanderen terugvinden.

Tabel 10.2. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar leeftijd

	-26	26-35	36-45	46-55	55+	N
Coöperatie	8,1%	23,8%	27,8%	30,0%	10,3%	4.042
Vso	8,4%	25,4%	28,5%	28,3%	9,5%	6.787

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Herkomst

Respectievelijk 8% en 25% van de werknemers binnen de Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk hebben een buitenlandse herkomst. Voor een definitie van herkomst verwijzen we naar hoofdstuk 5.1.3.

Tabel 10.3. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar herkomst

	België	Buitenlandse herkomst	Onvolledige informatie	N
Coöperatie	83,1%	8,1%	8,8%	4.042
Vso	67,0%	25,3%	7,7%	6.797

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Zoals onderstaande tabel aangeeft, zijn de personen met een buitenlandse herkomst voornamelijk afkomstig van een land uit de Europese Unie. Meer dan vier tiende van de personen van buitenlandse herkomst hebben een herkomstland dat niet behoort tot de EU.

Tabel 10.4. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's met buitenlandse herkomst naar herkomst

	EU-27	Maghreb/Turkije	Andere landen	Onbekende vreemde nationaliteit
Coöperatie	55,2%	22,1%	22,1%	0,6%
Vso	57,6%	10,3%	31,4%	0,7%

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Gezinspositie

Zo'n zeven werknemers op tien in de Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk wonen samen met een partner. Meestal hebben ze ook kinderen.

Tabel 10.5. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar gezinspositie

	(On)ge-huwd met kind(eren)	(On)ge-huwd zonder kind(eren)	Alleenstaande	Hoofd eenoudergezin	Kind bij (on) gehuwd paar	Kind in een eenoudergezin	Overige	Onbekend	N
Coöperatie	48,5%	20,8%	11,5%	4,1%	7,8%	2,6%	4,6%	0,0%	4.044
Vso	49,9%	19,7%	8,3%	12,1%	4,0%	2,0%	4,1%	0,0%	6.798

Bron: NRC, VKBO en KSZ

De werknemers binnen de Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk staan daarenboven relatief vaak aan het hoofd van een eenoudergezin: dit geldt voor (meer dan) één tiende van de werknemers.

LWI

Binnen de Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk leeft bijna 6% van de werknemers in een huishouden met een lage werkintensiteit (LWI-indicator lager dan 0,2). Deze groep is dus een belangrijke kostwinner voor het gezin. Bij de Vlaamse erkende coöperaties ligt dit aandeel werknemers drie keer zo laag.

Tabel 10.6 Aandeel werknemers binnen coöperaties en vso's met een lage werkintensiteit

	Lage werkintensiteit (LWI)	N
Coöperatie	1,9%	4.044
Vso	5,9%	6.798

Bron: NRC, VKBO en KSZ

10.2 Jobkenmerken

Net zoals bij de bedrijven in de sociale inschakelingseconomie zijn we ook voor de Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk in staat om een profielschets te reconstrueren van de jobs van hun werknemers.

Regime

Voor de werknemers in de Vlaamse erkende coöperaties wordt het voltijds regime het vaakst toegepast: zeven werknemers op tien zijn er voltijds aan het werk. Dit geldt niet voor de werknemers in vennootschappen met sociaal oogmerk. Bij hen werkt de grote meerderheid deeltijds. In het bijzonder een deeltijds regime tussen 40% en 80% van een voltijdse tewerkstelling wordt vaak toegepast. Ook hier speelt het activiteitenprofiel een belangrijke rol: een groot deel van de werknemers is hier werkzaam in de poetshulp en huishoudelijke dienstverlening.

Tabel 10.7. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar regime

	Deeltijds 0<-20%	Deeltijds 20<-40%	Deeltijds 40<-60%	Deeltijds 60<-80%	Deeltijds 80<-90%	Deeltijds >99%	Voltijds	N
Coöperatie	0,3%	1,0%	7,2%	14,5%	4,2%	2,3%	70,4%	4.044
Vso	0,7%	11,1%	35,2%	25,2%	13,6%	0,4%	13,9%	6.798

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Statuut

Zes op tien van de werknemers in coöperaties zijn als bediende werkzaam. Bij vso's ligt dit cijfer op 12%. Zij werken voornamelijk als arbeider.

Tabel 11.8. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar statuut

	Arbeider	Bediende	N
Coöperatie	39,7%	60,3%	4.044
Vso	87,9%	12,1%	6.798

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Gemiddeld dagloon

Bij de Vlaamse erkende coöperaties verdient zo'n 80% van de werknemers een brutoloon van meer dan €100 per dag. Bij de werknemers in Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk liggen de daglonen in bijna 2 op 3 gevallen tussen €80 en €90.

Tabel 10.9. Verdeling van werknemers binnen coöperaties en vso's naar gemiddeld dagloon

	<€60	€60-<€70	€70-<€80	€80-<€90	€90-<€100	>€100	N
Coöperatie	2,0%	0,4%	1,2%	6,1%	7,6%	82,6%	3.910
Vso	0,2%	0,9%	15,8%	65,5%	4,0%	13,5%	6.353

Bron: NRC, VKBO en KSZ

10.3 Ondernemingskenmerken

We zijn tot slot ook hier in staat om ook een profielschets van de ondernemingen zelf te maken. Aangezien de financiële gegevens en de gegevens over de achterliggende rechtsvormen nog niet aangeleverd waren, hebben we nog niet ten volle het potentieel van de aanwezige administratieve databanken kunnen benutten. Op basis van de KSZ data kunnen we alvast onderstaande profielkenmerken weergeven.

Activiteiten

Wat het activiteitenprofiel van de coöperaties en de vennootschappen met sociaal oogmerk betreft, botsen we op dezelfde methodologische beperkingen zoals besproken in sectie 7.3. We baseren ons dus op 2-digit NACE-codes en geven het aantal ondernemingen weer volgens NACE-sectie niveau. Waar mogelijk verduidelijken we het achterliggende activiteitenprofiel.

Tabel 10.11. De belangrijkste activiteiten van NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk met tewerkstelling, met hoofdzetel in het Vlaams Gewest, op 31/12/2013

	Coöperatie	Vso
Landbouw, bosbouw en visserij	3	0
Industrie	4	3
Productie en distributie van elektriciteit, gas, stoom en gekoelde lucht	1	0
Distributie van water; afval- en afvalwaterbeheer en sanering	0	1
Bouwnijverheid	3	2
Groot- en detailhandel	37	4
Verschaffen van accommodatie en maaltijden	5	5
Informatie en communicatie	2	1
Financiële activiteiten en verzekeringen	5	1
Exploitatie van en handel in onroerend goed	0	36
Vrije beroepen en wetenschappelijke en technische activiteiten	7	2
Administratieve en ondersteunende diensten	11	25
Onderwijs	0	4
Menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening	2	17
Kunst, amusement en recreatie	0	5
Overige diensten	2	6

Bron: NRC, VKBO en KSZ

Bijna de helft van de Vlaamse erkende coöperaties die werknemers in dienst hebben, zijn actief in de groot- en detailhandel. Het betreft daarbij vaak coöperaties die instaan voor het gezamenlijk aankopen of verkopen van goederen en diensten voor hun leden-ondernemers.

Bij de Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk, merken we veel ondernemingen op die actief zijn in de exploitatie van en handel in onroerend goed. Het gaat daarbij vaak over sociale huisvestingsmaatschappijen en sociale verhuurkantoren. Daarnaast merken we veel activiteit op in de rubrieken “administratieve en ondersteunende diensten” en “menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening”. In beide gevallen gaat het echter vooral over poetshulp en huishoudelijke dienstverlening.

Grootte van de ondernemingen

De Vlaamse erkende coöperaties tellen samen 3 409,44 voltijds equivalenten (op een totaal van 4 044 koppen). De meeste erkende coöperaties in Vlaanderen zijn kleine tot zeer kleine ondernemingen. Maar liefst drie vierde van deze ondernemingen heeft minder dan 30 VTE in dienst. We vermelden hierbij ook dat we dan nog abstractie maken van een grote groep erkende coöperaties die helemaal geen werknemers in dienst hebben (bv. de meeste machinecoöperaties) en die daarom buiten de afbakening van deze monitor vallen.

Tabel 10.12. VTE-tewerkstelling in NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk, per 31/12/2013

	Totaal	Gemiddelde (VTE)	Q1	Mediaan (VTE)	Q3
Coöperatie	3 409,44	41,58	1,86	5,64	29,38
Vso	3 770,46	33,66	3,68	8,09	29,45

Bron: KSZ

De Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk tellen samen 3 770,46 voltijds equivalenten (op een totaal van meer dan 6 797 koppen). Ook hier zien we dat de meeste Vlaamse vennootschappen met sociaal oogmerk kleine tot zeer kleine ondernemingen zijn.

Ligging bedrijven

Net zoals bij de bedrijven in de sociale inschakelingseconomie zijn we in staat om een beeld te vormen van de ligging van Vlaamse erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk. We beperken ons daarbij tot de ligging van de hoofdzetel.

Zo valt het op dat de provincie West-Vlaanderen relatief veel erkende coöperaties met werknemers telt, maar dat het daarbij vaak gaat over kleine ondernemingen. De tewerkstelling binnen de erkende coöperaties situeert zich hoofdzakelijk in de provincie Antwerpen en Oost-Vlaanderen.

Tabel 10.13. Spreiding van de ondernemingen over de provincies

	Coöperatie	Vso
Provincie Antwerpen	18%	25%
Provincie Vlaams-Brabant	13%	16%
Provincie Oost-Vlaanderen	21%	17%
Provincie West-Vlaanderen	26%	24%
Provincie Limburg	22%	18%

Bron: KSZ

Bij de vennootschappen met sociaal oogmerk vinden we de helft van de bedrijven terug in de provincies Antwerpen en West-Vlaanderen. Toch is een groot deel van de tewerkstelling geconcentreerd binnen (hoofdzakelijk één onderneming in) de provincie Vlaams Brabant.

Tabel 10.14. VTE-tewerkstelling bij NRC erkende coöperaties en vennootschappen met sociaal oogmerk, naar provincies, per 31/12/2013

	Coöperatie	Vso
Provincie Antwerpen	1 660,35	942,26
Provincie Vlaams-Brabant	271,97	1 459,86
Provincie Oost-Vlaanderen	927,2	305,51
Provincie West-Vlaanderen	312,08	651,71
Provincie Limburg	430,36	411,12
Totaal	3 409,44	3 770,46

Bron: KSZ

Terwijl de Vlaamse erkende coöperaties met werknemers zich in ongeveer de helft van de gevallen binnen een centrumstad bevinden, merken we op dat de vennootschappen met sociaal oogmerk zich in hoofdzaak buiten centrumsteden bevinden.

Tabel 10.15. Aanduiding of de hoofdzetel in een centrumstad gevestigd is, naar werkvorm

	Centrumstad	Geen centrumstad	n
Coöperatie	52,4%	47,6%	82
Vso	37,5%	62,5%	112

Bron: KSZ

11. Boordtabel voor de sociale economie in Vlaanderen

We eindigen het vierde deel met een boordtabel waarin we de belangrijkste resultaten van de voorgaande hoofdstukken in samenvatten. De boordtabel heeft betrekking op 42.000 werknemers, abstractie makend van het omkaderend personeel binnen de sociale inschakelingseconomie.

De groep bestaat uit:

- 25.854 werknemers binnen de sociale inschakelingseconomie;
- 7.001 unieke werknemers in coöperaties of vso's

De boordtabel gaat voor de profielkenmerken niet in op de scholing en het aandeel personen met een arbeidshandicap omdat deze cijfers enkel beschikbaar zijn voor de sociale inschakelingseconomie. De jobkenmerken worden wel besproken, maar enkel voor de personen die teruggevonden konden worden in de databanken van RSZ en DIBISS. De groep die we weglaten tijdens deze bespreking is niet klein: voor bijna 4.500 personen⁵⁴ (bijna 10% van de werknemerspopulatie) konden we geen koppeling maken met de databanken van RSZ en DIBISS.

Een laatste bemerking is dat we de boordtabel zo opgebouwd hebben dat iedere persoon slechts éénmaal voorkomt. Om dit te bekomen hebben we steeds voorrang gegeven aan de job binnen de sociale inschakelingseconomie.

⁵⁴ Exacte cijfer is 4.493 personen

Tabel 11.1. Boordtabel profielkenmerken werknemers sociale economie

	Werkvorm	Aantal (doelgroep) werknemers	% vrouwen	% buitenlandse herkomst	% 55+	% hoofd eenoudergezin	% Lage werkintensiteit	% voltijds werkenden	% Arbeider	Modale loonklasse
SIE	BW	14439	39%	12%	9%	3%	2,9	68%	99%	€70-<€80
	SW	4386	38%	40%	16%	11%	6	65%	94%	€70-<€80
	IB-DCH	430	97%	47%	7%	17%	8,1	4%	99%	€80-<€90
	IB – COM	377	31%	61%	3%	5%	8,7	65%	85%	€90-<€100
	LDE	1933	40%	44%	12%	12%	4,1	58%	73%	€70-<€80
	Arbeidszorg	1818	34%	19%	9%	7%	-	-	-	-
	Activiteitencoöperaties	151	67%	17%	3%	7%	-	-	-	-
	WEP	2320	44%	60%	3%	13%	18,7	65%	78%	€70-<€80
Uitbreiding	NRC	3953	45,7%	21%	16%	10,3%	1,9%	70,4%	39,7%	€100+
	Vso	2968	83%	21%	12%	12%	5%	24%	79%	€80 - <€90

Bron: Eigen samenstelling o.b.v. DWSE, NRC, VKBO en KSZ-dataBIJLAGE

DEEL VI: SAMENVATTING EN CONCLUSIES

In dit laatste deel van de monitor vatten we eerst de belangrijke bevindingen samen. Vervolgens bekijken we de resultaten in het licht van het nieuwe maatwerkdecreet om tot slot enkele conclusies te formuleren op het niveau van de monitoring zelf.

12. Samenvatting en conclusies

12.1 Opzet

In 2009 werd, in het kader van het Steunpunt Werk en Sociale Economie, voor het eerst een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen opgesteld (Van Opstal & De Raedt, 2009). De opdracht van de monitor bestond erin om bestaande administratieve databanken zo volledig mogelijk te ontsluiten om de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen in kaart te brengen. De monitor fungeerde daarbij als ‘nulmeting’ voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Deze uitdraai van 2007 liet ons toe om een profielschets op te stellen van de ondernemingen, de werknemers en de potentiële doelgroep van de sociale inschakelingseconomie. Daarnaast gaf deze monitor ook een indicatieve weergave van de dekkingsgraad van de sociale inschakelingseconomie en de ruimtelijke spreiding ervan. In deze tweede uitdraai van de monitor bouwen we voort op deze vorige uitdraai door de cijfers, die betrekking hadden op het jaar 2007, te actualiseren voor 2013 en evoluties in kaart te brengen. Het uitgangspunt blijft dat gebruik gemaakt wordt van data in bestaande (administratieve) databanken die vervolgens verrijkt worden. De monitor werd daarnaast. Het gaat om:

- (1) een uitbreiding van de populatie van ondernemingen die door de monitor gedekt worden. Daarmee sluiten we aan bij een verbeterpunt die in vorige monitor werd aangehaald, namelijk het uitbreiden van de monitor tot de volledige reikwijdte van de sociale economie. Voor de conceptualisering hiervan verwijzen we naar Jacobs e.a. 2014. Het resultaat is een monitor met de sociale inschakelingsondernemingen (work integration enterprises) als kern en andere ondernemingen met sociale finaliteit (in termen van doelstellingen en waarden) in de schil.
- (2) een uitbreiding van de indicatoren die over de ondernemingen verzameld worden. Voor de conceptualisering en het resultaat hiervan, verwijzen we naar Claeys, Decreamer & Crucke, 2016.
- (3) het in kaart brengen van de werknemersstromen binnen de sociale inschakelingseconomie.

Concreet stonden volgende onderzoeksvragen centraal:

- wat is het profiel van de werknemers binnen de sociale economie, wat zijn hun jobkenmerken en hoe is dit profiel geëvolueerd t.a.v. 2007?

- Wat is het profiel van de ondernemingen binnen de sociale economie? Hoe is het profiel geëvolueerd t.a.v. 2007?
- In welke mate dekt het aanbod binnen de SIE de potentiële doelgroep en in welke mate wijkt het profiel van de potentiële en tewerkgestelde doelgroep van elkaar af?
- In welke mate is er doorstroom binnen de SIE? Wat is de doorstroomrichting? Is dit naar werk, een andere SIE werkvorm of naar inactiviteit?

Voor de constructie van de monitor werden tal van administratieve databanken en aanvullende statistische gegevens gekoppeld en herleid tot drie deeldatabanken. Een eerste deeldatabank bevat alle ondernemingen die actief zijn in de sociale inschakelingseconomie. Een tweede deeldatabank focust op het profiel van de doelgroepmedewerkers binnen deze ondernemingen, met indicatoren zoals hun leeftijd, nationaliteit, herkomst, geslacht en inkomenspositie. De derde deeldatabank ten slotte, bevat gegevens over de totale doelgroep van de sociale inschakelingseconomie.

12.2 Samenvatting resultaten

In 2013 waren in Vlaanderen **29.492** personen⁵⁵ tewerkgesteld binnen de sociale inschakelingseconomie: 88% werkten als doelgroepwerknemer (25.854 personen) en 12% als omkaderend personeel (3638 personen). Als we ook de werknemers meerekenen die onder de bredere conceptualisering vallen van sociale economie, dan stelt de sociale economie in Vlaanderen 36.413 personen te werk. Dit is 1,2% van de totaal werkende populatie in Vlaanderen anno 2013.

Als we naar de sociale inschakelingseconomie kijken (verder SIE) dan telt deze 240 doelgroepwerknemers meer ten opzichte van 2007. Hoewel de populatie min of meer gelijk blijft, is de populatie binnen de werkvormen, mede onder impuls van veranderende regelgeving sterk geëvolueerd. WEP en invoeg daalden sterk, het aantal werknemers binnen LDE en ook SW stegen dan weer aanzienlijk. In dit opzicht zouden we kunnen stellen dat er meer werknemers met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt tewerkgesteld zijn binnen de sociale inschakelingseconomie dan in 2007. Het aantal doelgroepwerknemers binnen de BW blijft stabiel, daar is het wel erg opvallend dat het omkaderingspersoneel met meer dan een kwart is afgenomen.

⁵⁵ Dit cijfer is een onderschatting omdat we enkel het gesubsidieerd omkaderend personeel meetellen, zoals we in de inleiding van dit hoofdstuk aangaven. Daarnaast vonden we niet alle werknemers binnen de databestanden van WSE terug in de KSZ, dit zorgt vermoedelijk ook voor een onderschatting.

Over de mate waarin ook het profiel van de werknemer binnen de SIE in zijn geheel is gewijzigd sinds 2007 kunnen we geen uitspraken doen omdat er in 2007 enkele profielvariabelen ontbraken. Per werkvorm zien we wel een aantal belangrijke verschuivingen. In de SW verdubbelt zowel het aantal allochtonen als het aantal 55+'ers van respectievelijk 13% naar 24% en van 8% tot 16%. Hoewel het profiel van de werknemers binnen de BW grotendeels stabiel blijft, zien we ook daar een stijging van 55+'ers van 6 tot 9%. De vervanging van 55+'ers lijkt dus een uitdaging te zijn binnen de maatwerkbedrijven. Binnen de invoegbedrijven zien we als voornaamste verschuiving de toename van het aantal middengeschoolden ten koste van de laaggeschoolden. Binnen WEP zien we als belangrijkste verschuivingen een verdubbeling van het aantal allochtonen en een sterke afnamen van de vrouwelijke populatie werknemers. Omdat LDE pas opstartte in 2007 kunnen we over de evolutie van profielen binnen deze werkvorm geen uitspraken doen.

Naar jobkenmerken volgt de SIE binnen de meeste werkvormen deze van de gemiddelde Vlaamse populatie. Uitzondering vormt IB-DCH waar zo goed als niemand voltijds werkt en het loon dat binnen de diverse werkvormen (veel) lager ligt dan dit van de gemiddelde Vlaamse werknemer. De belangrijkste verschuivingen t.a.v. 2007 is het feit dat werknemers binnen de BW in 2013 minder vaak voltijds aan het werk zijn, wat mogelijk een impact is van de crisis. Het aantal voltijdsen binnen WEP verdubbelt daarentegen van 35 naar 65%.

In de uitdraai van de monitor van 2013 voegden we twee nieuwe profielvariabelen toe, namelijk 'herkomst' en de 'low work intensity indicator'. In de vorige monitor werd de VDAB definitie gebruikt om personen van vreemde herkomst te identificeren, in deze monitor gaan we uit van de uniforme operationalisering van personen van vreemde herkomst zoals vooropgesteld door de Dienst Diversiteitsbeleid van de Vlaamse overheid (nota Commissie Integratiebeleid 28.11.2014)⁵⁶. Deze operationalisering neemt zowel de eerste als tweede generatie mee.

Waar op basis van vorige monitor zou kunnen besloten worden dat de SIE niet altijd even divers is, blijkt dit beeld te moeten worden bijgesteld wanneer de herkomstvariabele wordt gebruikt. Binnen de diverse werkvormen blijkt telkens ongeveer 40 tot 60% van de populatie van buitenlandse herkomst te zijn. Uitschieter zijn de invoegbedrijven en WEP met respectievelijk minimum 61% en 60% werknemers van buitenlandse herkomst. Minder divers zijn de BW met (minimum) 12% personen van buitenlandse herkomst, waarbij de helft een Europese origine blijkt te hebben. Ook opvallend is het feit dat de slechts 7% van de omkadering binnen de gehele SIE van buitenlandse herkomst is. De diversiteit onder de doelgroepwerknemers wordt dus niet weerspiegeld bij het omkaderingspersoneel

⁵⁶ Volgens deze operationalisering worden 4 criteria in rekening gebracht: de huidige nationaliteit van een persoon, de geboortenationaliteit van de persoon, de geboortenationaliteit van de vader en de geboortenationaliteit van de moeder. Is 1 van deze 4 criteria een niet-Belgische nationaliteit, dan wordt de persoon beschouwd als zijnde een persoon van buitenlandse herkomst.

De LWI indicator is een van de drie subindicatoren die bepalen of iemand risico loopt op armoede of sociale uitsluiting.⁵⁷ In Vlaanderen leeft 7% van de populatie in een gezin met lage werkintensiteit. Binnen de SIE is dit slechts 5%, wat toch een indicatie is van het feit dat men er via de SIE in lijkt te slagen werknemers en hun gezinnen uit de armoede te houden.

De profielschets van de ondernemingen heeft betrekking op meer dan 702 ondernemingen of organisaties in Vlaanderen. Dit zijn 48 ondernemingen meer dan in vorige monitor. Het aantal organisaties die zich exclusief op de doelgroep richt (BW & SW) bleef nagenoeg stabiel. Er zijn wel grote schommelingen naar het aantal organisaties die zich niet exclusief op de doelgroep richten met een grote stijging van LDE- en een grote afname van WEP promotoren.

De meeste sociale werkplaatsen, invoegbedrijven LDE en WEP promotoren zijn relatief kleine ondernemingen al zien we dat de gemiddelde en mediane tewerkstelling wel sterk verschilt binnen de invoegbedrijven, LDE en WEP. Dit omdat bepaalde steden/gemeenten en grote bedrijven erkend zijn als een van deze werkvormen. Het aantal doelgroepwerknemers varieert er naargelang de werkvorm tussen de 5 en 18% van het totale personeelsbestand. De meeste beschutte werkplaatsen opereren dan weer op een veel grotere schaal, net geen twee beschutte werkplaatsen op drie bieden werk aan 200 werknemers of meer. Het merendeel van de werknemers is er doelgroepwerknemer.

Wat het in kaart brengen van het activiteitenprofiel van de ondernemingen betreft, werd in de vorige monitor gewezen op tal van meetproblemen. In deze monitor is op dit vlak geen vooruitgang geboekt. Een koppeling op basis van KBO nummers tussen de IN-C activiteitendatabank en andere administratieve data of een adequaat zelfrapportage tool lijken noodzakelijk om een accuraat activiteitenprofiel te kunnen schetsen. We wijzen er tot slot ook op dat de data om het financieel-economische profiel van de SIE ondernemingen op te stellen niet tijdig werden aangeleverd.

Naast het profiel van de ondernemingen en werknemers brachten we in kaart in welke mate de sociale inschakelingseconomie hun potentiële doelgroep bereikt en in welke mate deze doelgroep naar profielkenmerken afwijkt van de tewerkgestelde werknemers. De potentiële doelgroep werd geselecteerd volgens de criteria die opgenomen zijn in de decreten die de erkenning regelen van de hier besproken werkvormen. Hiervoor werden VDAB data gebruikt. Door een verfijning van de VDAB data was het mogelijk een accurater beeld te schetsen dan de monitor van 2007, al dient opgemerkt dat het nieuwe maatwerk en LDE decreet de doelgroepcriteria inmiddels heeft gewijzigd.

Opvallend is alvast dat de beschutte werkplaatsen 67% van hun potentiële doelpubliek blijken te werk te stellen, in enkele Vlaamse arrondissementen loopt dit zelfs op tot 80%. Daarom zijn we dieper ingegaan op de mate waarin er voldoende arbeidsreserve aanwezig is

⁵⁷ Daarnaast zijn dit inkomen en ernstige materiële deprivatie. Het aantal personen met een risico op armoede of sociale uitsluiting komt overeen met de som van personen die tot één van de drie deelpopulaties behoren.

om uitstroom van 50+'ers op te vangen. Concreet werd nagegaan hoeveel -50'ers er aanwezig waren in de arbeidsreserve om de 50'ers te vervangen. Deze ratio blijkt niet bijzonder hoog te zijn. In heel wat regio's blijkt deze onder de twee te liggen, in het arrondissement Antwerpen zelfs maar 0,9. Het vervangen van oudere werknemers wordt dus mogelijk een uitdaging in bepaalde regio's. Voor de SW's is de dekkingsgraad 44,3%. In dit opzicht is het des te opvallender dat ook daar de vervangingsratio een probleem lijkt te vormen. In heel wat regio's blijkt deze onder de 1 te liggen. Als we dit combineren met de sterke verhoging van het aantal 55+'ers binnen deze werkvorm kan dit mogelijk problematisch zijn. Mogelijke kunnen de nieuwe doelgroepvoorwaarden de potentiële doelgroep wel verruimen. Voor de overige werkvormen zijn de doelgroepvoorwaarden veel ruimen en is het bereik veel beperkter met voor de commerciële invoegbedrijven 0,4%, de LDE 2,0%, WEP 3.1%. De potentiële doelgroep is bijgevolg ook groot genoeg.

Naast het bereik van de SIE zijn we nagegaan in welke mate de doelgroepwerknemers naar profiel significant afwijken van de potentiële doelgroep. Dit blijkt voor alle werkvormen het geval te zijn op de profielvariabelen leeftijd, nationaliteit en scholingsniveau. We kunnen dus stellen dat de instroom gekenmerkt wordt door een zekere selectiviteit. Dit impliceert nog niet noodzakelijk dat dit met afroming gepaard gaat. Zo stellen sociale werkplaatsen en WEP significant meer allochtonen tewerk, bij LDE en BW is dit dan weer significant minder. BW's stellen dan relatief bekeken weer meer oudere werknemers te werk, terwijl de overige werkvormen dan weer significant mindere oudere werknemers tewerk stellen, al ligt dit in het geval van de sociale werkplaatsen ook wel aan de erg hoge vertegenwoordiging van oudere werknemers binnen de potentiële doelgroep. Naar scholingsniveau tellen WEP, LDE en de invoegmaatregelen relatief meer laaggeschoolden in de tewerkgestelde groep dan in de potentiële groep.

Tot slot werd in aansluiting op het nieuwe maatwerkdecreet en LDE decreet, een boordtabel ontwikkelt die een nulmeting bevat m.b.t. de werknemersstromen binnen de SIE. Als referentiepopulatie kozen we voor de tewerkgestelde doelgroepwerknemers in het vierde kwartaal van 2008. Voor deze groep gingen we na of ze vijf jaar al dan niet waren uitgestroomd naar werk of inactiviteit. We kozen voor deze groep omdat dit de meest recente populatie is die niet onder de bepalingen van het nieuwe decreet valt. Uit de nulmeting blijkt alvast dat de mobiliteit binnen de werkvormen binnen de SIE die finaliteitstewerkstelling beogen vrij groot is. Respectievelijk 25, 35 en 59% van de werknemers binnen de BW, SW en LDE werkt vijf jaar later niet meer bij deze organisatie. Dit betekent niet noodzakelijk dat er uitstroom is naar werk. Zowel bij de SW's en binnen LDE is er een aanzienlijke uitstroom naar de werkloosheid.

12.3 Monitor als nulmeting voor het maatwerkdecreet

De uitdraai van de monitor 2013 betreft dus een foto van de SE aan de vooravond van de inwerkingtreding van het nieuwe decreet. In dit opzicht kan deze uitdraai dus als een nulmeting worden beschouwd. Op basis van deze uitdraai kunnen we een aantal belangrijke aandachtspunten meegeven.

De nieuwe decreten vereisen een minimale schaalgrootte voor de maatwerk- en LDE ondernemingen. Voor een maatwerkafdeling en een lokale diensteneconomieonderneming wordt vereist dat op jaarbasis aan minstens 5 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers werk wordt verschaft, voor maatwerkbedrijven ligt dit op minimum 20. Uit onze analyse blijkt dat naar schatting op één na alle beschutte werkplaatsen voldoen aan de norm van 20 doelgroepwerknemers, bij de SW is dit voor 83% van de ondernemingen het geval. Een ander beeld zien we bij de toekomstige maatwerkafdelingen: bij de commerciële invoegbedrijven zie we dat minimum 80% niet aan de norm van 5 werknemers blijkt te voldoen. Bij LDE blijkt dit minimum de helft van de organisaties te zijn.⁵⁸ Voor LDE en de invoegbedrijven zal de uitdaging er dus in bestaan schaalvergroting na te streven.

Binnen het maatwerkdecreet komt de idee van doorstroom meer centraal te staan vanuit de idee dat plaatsen beperkt zijn en deze maximaal moeten worden ingezet voor mensen die deze ondersteuning echt nodig hebben. Binnen de BW's en SW's blijkt er op dit moment al redelijk wat doorstroom te zijn. Na vijf jaar is een kwart van het personeel van de BW's doorgestroomd en een derde van de SW's. In dit opzicht lijkt er redelijk wat ruimte voor nieuwe instroom. Daarnaast lijkt het erop dat de doorstroom binnen de BW's voornamelijk vooral een positieve doorstroom te zijn naar werk of pensioen, slechts een kleine minderheid belandt in de werkloosheid. Deze cijfers moeten echter kritisch benaderd worden, er blijkt immers een discrepantie tussen de cijfers uit de administratieve data en de **enquêtegegevens** het departement WSE. Bij de sociale werkplaatsen zien we een kleinere uitstroom naar werk en verhoudingsgewijs een grotere uitstroom in de werkloosheid. Dit is dus mogelijk een aandachtspunt binnen de SW's. Binnen het LDE decreet wordt een 100% doorstroom na 5 jaar vooropgesteld. Op dit moment stroomt reeds 2/3 van de populatie na 5 jaar door. Van de totale groep doorstromers, stroomt 46,6% door naar werk en 25,8% wordt werkloos. Deze cijfers zijn dus vrij positief, een belangrijke vraag is wel in welke mate de 'blijvers' afwijken van de doorstromers, zijn dit de 'sterkere' profielen of juist niet, in dit laatste geval is het duidelijk dat de LDE voor een erg grote uitdaging staat.

Algemeen zien we een beeld waarbij de BW's en SW's op het vlak van schaalgrootte en doorstroom vrij makkelijk de toets van het nieuwe decreet doorstaan. De uitdagingen voor deze werkvormen lijken eerder te liggen op het vlak van het vervangen van oudere werknemers. Mogelijk biedt de nieuwe doelgroepafbakening hier een oplossing. LDE lijkt voor grotere uitdagingen te staan zowel op het gebied van schaalvergroting als op het vlak

⁵⁸ Let wel deze schatting geeft mogelijk een positiever beeld, onze schatting is gebaseerd op het aantal arbeidsplaatsen niet op het aantal FTE.

van doorstroom. Hierbij lijkt het toch belangrijk dat bewaakt wordt dat (1) de schaalvergroting er niet toe leidt dat heel wat LDE plaatsen verdwijnen zonder dat er een onmiddellijk alternatief beschikbaar is (2) dat de vooropgestelde doorstroom niet leidt tot een doorstroom naar de werkloosheid. (3) er geen afroming plaatsvindt of het verdringen van zwakkere profielen i.f.v. betere doorstroomresultaten.

Een goede monitoring lijkt in dit opzicht dus noodzakelijk. Deze zou minimum volgende elementen moeten bevatten:

- evolutie van het profiel van werknemers met bijzondere aandacht voor processen van selectiviteit en afroming;
- nogal wat kleinere SIE bedrijven staan op dit moment onder druk omdat ze een te kleine schaal hebben om erkend te blijven of flirten met de ondergrens van deze minimale schaal. Een goede monitoring kan dit opvolgen en *organisatorische en bedrijfseconomische dynamieken in kaart brengen die hiermee gepaard zullen gaan*
- de evolutie van de doorstroom binnen de diverse werkvormen.

Op basis van deze data zou/kan het beleid de vinger aan de pols houden en eventueel bijsturen waar noodzakelijk. Hiervoor is een meer up-to-date monitoringsinstrument noodzakelijk. Dit brengt ons bij het volgende punt.

12.4 Conclusies op het niveau van de monitoring

België beschikt met de KSZ en KBO over waardevolle administratieve databanken voor monitoring. Daar waar men het in veel landen moet stellen met enquêtegegevens om een zicht te krijgen op het profiel van sectoren zoals in dit geval de sociale economie, kunnen wij deze gegevens uit administratieve databanken halen. Van deze mogelijkheid is binnen deze tweede uitdraai van de monitor maximaal gebruik gemaakt. Het resultaat is enerzijds een erg rijke set van data, anderzijds lijkt deze benadering op haar grenzen te stuiten als kort op de bal moet worden gespeeld. De data-aanlevering verliep immers moeizaam, met lange doorlooptijden tot gevolg en erg veel tijd die in datamanagement werd gependeed i.p.v. data analyse. In dit opzicht lijkt het ons aangewezen om bij een volgende uitdraai het opzet van de monitor fundamenteel te herdenken. Wij pleiten er alleszins voor om niet langer een maximalistische benadering te hanteren (zoveel mogelijk data over de SE), maar een gerichte aanpak waarbij een meer inhoudelijke focus centraal staan. Daarnaast lijkt de optie om de volledige aanvraag via de KSZ te centraliseren vanuit een de maximalistische benadering wel een goed idee (koppelen survey gegevens, data op atomair niveau...), maar dit heeft dan weer langere doorlooptijden als gevolg. In dit opzicht lijkt het efficiënter om te werken met deel data aanvragen en in bepaalde gevallen, afhankelijk van de inhoudelijke insteek, rechtstreeks de data aan te vragen bij de administratieve instantie zelf ipv via de KSZ. Nadeel is dan wel dat bepaalde data zoals ondernemingsdata en werknemersdata niet

kunnen gekoppeld worden. Een andere optie zou in dit opzicht kunnen zijn om een structureel samenwerkingsverband aan te gaan met de KSZ, naar analogie van de monitoringunit binnen het steunpunt WSE.

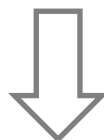
Naast de complexiteit van de data aanvraag, was een knelpunt die de data-aanlevering sterk bemoeilijkte de fouten die opdoken in de administratieve databanken. *Zo zijn er incongruenties tussen de lijsten van DWSE (cf. verklaringen op eer), contractgegevens en dimona-gegevens.* De sleutel voor de monitor zoals die nu is opgesteld, zijn de betalingsgegevens van het VSA WSE. Deze databank is echter nooit opgesteld met als doel de basisbron te zijn voor een monitoring van de sociale inschakelingseconomie. Dit leidt tot incongruenties zoals werknemers die niet terug te vinden zijn in de KSZ, KBO nummers bleken niet altijd aanwezig... In de monitor van 2009 werd reeds aanbevolen om deze data beter te structureren en uit te breiden. We herhalen deze aanbeveling. Ook opvallend is dat het nog altijd niet mogelijk is om een accuraat beeld te vormen van het activiteitenprofiel van de sociale inschakelingseconomie. In 2009 werd in dit opzicht al aanbevolen om aan de activiteitendatabank van VOSEC een ondernemingsnummer te koppelen zodat een koppeling met de overige data van de monitor mogelijk is. Ook deze aanbeveling herhalen we. Het lijkt ons aanbevolen om na te gaan hoe een maximale afstemming tussen IN-C data, data van DWSE en KSZ data mogelijk is. Een structurele samenwerking lijkt hier aangewezen.

Tot slot een belangrijk probleem in de opzet van de huidige monitor blijft het feit dat het werkveld van de sociale economie zich soms in hybride organisatievormen structureert, waardoor de herkenbaarheid van deze cijfers, die op ondernemingsnummers gebaseerd zijn, soms op haar grenzen botst. Zo zijn er 68 door Vlaanderen erkende beschutte werkplaatsen, die georganiseerd zijn in 54 vzw's (althans in 2013) waarbij sommige van die vzw's deel uitmaken van grotere groepen en structuren waarin ook sociale werkplaatsen of voorzieningen uit de zorg voor mensen met een beperking mee deel van uitmaken. Toch blijft een opvolging op het niveau van ondernemingsnummers in de huidige informatie-omgeving op dit moment de minst onaantrekkelijke.

Bijlage 1. Overzichtsschema van oude- en nieuwe SE-decreet

OVERZICHT HUIDIGE MAATREGELEN SE → TOEKOMSTIGE MAATREGELEN SE

	MAATREGEL	RECHTS-PERSOON	DOELGROEP	LOONPREMIE	OMKADERING	ORGANISATIE-ONDERSTEUNING	ACTIVITEIT
HUIDIGE SITUATIE	Beschutte Werkplaatsen	Vzw Lokaal bestuur	Personen met een arbeidshandicap (pmah) – BTOM BW	Forfaitaire loonpremie op gepresteerde uurbasis (2 categorieën)	Een tussenkomst in de loonkost voor 1 monitor per 10 pmah	Een tussenkomst in de loonkost voor directie, sociale dienst, administratie en functie economische uitdagingen De mogelijkheid voor subsidiëring van infrastructuur	Ondere andere verpakking, grafische activiteiten, montage, assemblage, groenbeheer, ... Er is geen beperking op de activiteiten
	Sociale Werkplaatsen	vzw	De doelgroepwerknemer voldoet tegelijkertijd aan volgende voorwaarden: <ul style="list-style-type: none"> fysieke of psychische of sociale beperkingen en moeilijkheden hebben; op de dag vóór indienstreming ingeschreven zijn bij de VDAB als niet-werkende werkzoekende; een begeleidingstraject van de VDAB volgen; op de dag vóór indienstreming ononderbroken gedurende een periode van minstens 5 jaar inactief zijn; geen hoger diploma, getuigschrift of brevet hebben behaald dan een diploma van lager secundair onderwijs, buitengewoon hoger secundair onderwijs of hoger secundair beroepssecundair onderwijs. 	Forfaitaire loonpremie op loonkost in functie van prestaties	Een tussenkomst in de loonkost voor 1 onkaderingslid per 5 VTE doelgroep-werknemers	Geen tussenkomst Onder andere kringwinkels, groen- en natuurbeheer, sociale restaurants, ... Voor iedere activiteit is er toestemming nodig vanuit de overheid na advies van de adviescommissie en het Resoc	
	Invoeg-maatregel	Handels-vennootschappen	De doelgroep zijn personen met hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs die ofwel: <ul style="list-style-type: none"> jonger is dan 50 jaar en minstens twaalf maanden inactief, 50 jaar of ouder is en minstens zes maanden inactief, minstens zes maanden gerechtigd op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp • persoon die minstens zes maanden inactief is en behoort tot de doelgroep van de arbeidsgehandicapten • deeltijds werkzoekende leerling is van het deeltijds beroepssecundair onderwijs	Kleine onderneming Jaar 1 > 50% referteloon Jaar 2 > 30% referteloon Middelgrote onderneming Jaar 1 > 42,5% referteloon Jaar 2 > 22,5% referteloon Grote ondernemingen Jaar 1 > 35% referteloon Jaar 2 > 15% referteloon	Geen tussenkomst	Geen tussenkomst	De voornaamste sectoren waarin ze actief zijn: industrie, bouwrijfheid, opslag, communicatie, groothandel, diensten, detailhandel, reparatie, horeca, landbouw, verhuur, ... Er is geen beperking op de activiteiten, maar de sectoren steenkool, scheepsbouw en transport en de combinatie met activiteiten in het kader van dienstcheques voor huishoudelijke hulp (=uitdovend) zijn uitgesloten.
	Lokale diensteneconomie	Vzw's en lokale besturen	De doelgroep zijn personen die <ul style="list-style-type: none"> hoogstens een diploma hoger secundair onderwijs hebben en minstens twaalf maanden inactief zijn • minstens zes maanden gerechtigd zijn op leefloon of op financiële maatschappelijke hulp	Forfaitaire loonpremie	Een tussenkomst in de loonkost voor 1 onkaderingslid per 10 VTE	Geen tussenkomsten	<ul style="list-style-type: none"> aanvullende thuis hulp; occasionele en flexibele kinderopvang; buurtgerichte kinderopvang; groenjobs; MINA-werkers buurtsport; huishoudhouders in de sociale huisvesting; • daarnaast is er een samenwerking in het kader van toernisme en ligspotters • aanvullende lokale diensten allerhande

	MAATREGEL	RECHTS-PERSOON	DOELGROEP	LOONPREMIE	OMKADERING	PASSENDE ARBEIDSOMGEVING	ORGANISATIE-ONDERSTEUNING	ACTIVITEIT
MAATWERKDECREET	MAATWERKAFDELING <ul style="list-style-type: none"> Voorzien binnen de eigen kernactiviteit in individueel aangepast werk en begeleiding op maat verschafft op jaarbasis werk aan minstens 5 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers integreert op kwalitatieve wijze in het inschakelingsproject de principes van de sociale economie en van het maatschappelijk ondernemen en rapporteert er over. 	Alle rechtspersonen	Werkzoekenden die een beduidend rendementsverlies hebben en nood hebben aan begeleiding op de werkvloer en bovendien behoren tot 1 van volgende categorieën:	% van de loonkost op basis van de ondersteuningsnood (40-50-60-75%)	Compensatie voor de begeleiding op basis van een forfait voor de dienstverlening	Een forfaitaire tussenkomst per doelgroepwerknemer in de kosten tot preventieve en remediërende aanpassing van diens functie binnen het arbeidsproces.	Geen organisatie-ondersteuning	
	MAATWERKBEDRIJF <ul style="list-style-type: none"> maatschappelijke hoofdactiviteit is werk en begeleiding op maat. verschafft op jaarbasis werk aan minstens 20 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers Minimaal 65 procent van het totale werknemersbestand van het maatwerkbedrijf bestaat uit doelgroepwerknemers met een arbeidsbeperking integreert in zijn kwalitatieve bedrijfsvoering de principes van de sociale economie en van het maatschappelijk ondernemen en rapporteert er over. 	Vzw's en handelsvennootschappen met vso	<ul style="list-style-type: none"> Personen met een arbeidshandicap Personen met een psychosociale problematiek Uiterst kwetsbaren (max 2 jaar en 50% tussenkomst in het loon) Indicering van de noden door VDAB met periodieke evaluatie van de ondersteuningsnood.	Vlaamse loonpremie = % van loonkost (Loonkost- RSZkorting) - andere tussenkomsten voor geheel of gedeeltelijk dezelfde doelstelling	(3 niveau's van intensiteit: laag, midden en hoog)	Een forfaitaire organisatie-ondersteuning voor: <ul style="list-style-type: none"> de aanpassing van één of meer productieprocessen van het maatwerkbedrijf in functie van de behoeften van de doelgroepwerknemers het vervullen van de subsidievoorwaarden, het organiseren van sociale dienstverlening ten behoeve van de doelgroepwerknemer Infrastructuursubsidies in functie van de tewerkstelling personen met een arbeidshandicap.	Geen beperking van activiteiten buiten deze die uitgesloten zijn door de groepsvrijstellingsverordening.	
LDE	LOKALE DIENSTEN-ECONOMIE-ONDERNEMING <ul style="list-style-type: none"> Integreren een inschakelingstraject in hun maatschappelijke dienstverlening verschafft op jaarbasis werk aan minstens 5 voltijds tewerkgestelde gesubsidieerde doelgroepwerknemers integreert op kwalitatieve wijze in het inschakelingsproject de principes van de sociale economie en van het maatschappelijk ondernemen en rapporteert er over. 	<ul style="list-style-type: none"> Vzw's handelsvennootschappen met vso publiekrechtelijke rechtspersonen samenwerkingsverbanden met publiekrechtelijke rechtspersonen 	Werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt, die een langdurige periode van begeleiding en competentieversterking nodig hebben te voorbereiding van een reguliere tewerkstelling	Een compensatiebedrag voor dienstverlening op vlak van het inschakelingstraject		Geen organisatie-ondersteuning	De inschakelingstrajecten kunnen ingezet worden binnen persoonlijke en collectieve diensten vanuit de overheid aanvullend op reguliere dienstverlening.	

Bijlage 2. Profielkenmerken van de personen die weggelaten werden uit de analyses

Gender

	BW	SW
Man	63,64	78,83
Vrouw	36,36	21,17
N	363	137

Arbeidsgehandicapt

	BW	SW
Ja	47,67	17,31
Nee	52,33	82,69
N	365	156

Scholing

	BW	SW
Laaggeschoold	76,99	73,72
Middengeschoold	10,68	12,18
Hooggeschoold	0,27	0,64
Scholing onbekend	12,05	13,46
N	365	156

Leeftijd

	BW	SW
0-<20	4,75	0,00
20-25	17,04	1,48
26-30	14,80	7,41
31-35	13,97	11,11
36-40	11,45	15,56
41-45	10,61	9,63
46-50	8,94	13,33
51-55	8,10	25,93
56-60	8,38	8,89
60-65	1,96	5,19
>65	0,00	1,48
N	358	135

Gezinspositie

	BW	SW
(Ongehuwd) met kind	21,21	29,93
(On)gehuwd zonder kind	14,33	10,95
Alleenstaande	25,90	30,66
Andere inwonende	3,31	2,19
Hoofd eenoudergezin	2,75	5,11
Kind bij (on)gehuwd paar	14,60	4,38
Kind in een eenoudergezin	10,74	7,30
Overige personen	5,23	6,57
Wonend in collectief huishouden	1,93	2,92
N	363	137

Bijlage 3. Vestigingsplaats van de ondernemingen, naar arrondissement

	BW	SW	IB-DCH	IB-COM	LDE	WEP
Provincie Antwerpen	35,2	24,7	31,8	41,9	24,6	19,4
Arr. Antwerpen	22,2	12,9	22,7	20,0	15,1	11,7
Arr. Turnhout	5,6	7,5	9,1	14,3	5,2	3,6
Arr. Mechelen	7,4	4,3	0,0	7,6	4,3	4,1
Provincie Vlaams-Brabant	20,4	11,8	18,2	9,5	13,4	12,8
Arr. Halle-Vilvoorde	16,7	5,4	9,1	1,0	5,2	6,1
Arr. Leuven	3,7	7,5	9,1	8,6	8,2	6,6
Provincie Oost-Vlaanderen	25,9	21,5	9,1	17,1	20,7	28,6
Arr. Gent	9,3	5,4	4,6	10,5	6,6	13,3
Arr. Sint-Niklaas	1,9	6,4	0,0	1,0	3,5	2,0
Arr. Dendermonde	3,7	2,1	0,0	3,8	2,2	5,1
Arr. Aalst	5,6	2,1	0,0	1,0	4,7	2,6
Arr. Oudenaarde	3,7	2,1	0,0	0,0	2,2	3,6
Arr. Eeklo	1,9	3,2	4,6	1,0	1,7	2,0
Provincie West-Vlaanderen	14,8	21,5	13,6	15,2	20,3	18,4
Arr. Brugge	3,7	5,4	0,0	1,9	4,7	5,6
Arr. Oostende	1,9	2,1	9,1	2,9	2,6	1,5
Arr. Veurne	1,9	0,0	0,0	0,0	0,9	0,5
Arr. Diksmuide	0,0	1,1	0,0	0,0	0,4	1,5
Arr. Tielt	0,0	0,0	0,0	1,0	0,0	0,5
Arr. Roeselare	1,9	4,3	0,0	2,9	1,7	1,5
Arr. Ieper	1,9	2,2	4,6	0,0	2,2	3,6
Arr. Kortrijk	3,7	6,5	0,0	6,7	7,8	3,6
Provincie Limburg	1,9	20,4	27,3	15,2	19,0	20,4
Arr. Hasselt	1,9	10,8	9,1	5,7	11,2	11,2
Arr. Maaseik	0,0	3,2	9,1	2,9	3,4	5,6
Arr. Tongeren	0,0	6,4	9,1	6,7	4,3	3,6
Brussel	1,9	0,0	0,0	1,0	2,2	0,5

BIBLIOGRAFIE

- Claeys, T., Decramer, A., Crucke, S. (2016). WP1b: performantie van sociale ondernemingen. Steunpunt Werk en Sociale Economie, p.78
- Coene, J., Raeymaeckers, P., van der Burg, M. & Dierckx, D. (Eds.). (2015). Armoede en Sociale Uitsluiting. Jaarboek 2015 (pp. 289-306). Leuven: Acco.
- Davister C., Defourny J., Gregoire O. (2004). Work integration social enterprises in the European union: an overview of existing models, EMES, www.emes.net
- De Cuyper P., Jacobs L., Gijssels C. (2015). More than work integration strategy for the delimitation of a population of social economy actors for a monitor of the social economy in Flanders. *Annals of Public and Cooperative Economics*. vol.86 (2) , pp. 267-290
- De Cuyper P., Jacobs L., Van Opstal W. (2010). Evaluatie van het nieuwe werkervaringsprogramma. Een analyse van de organisatie en financiële positie van de leerwerkbedrijven. HIVA-KU Leuven (Leuven)
- Departement Werk & Sociale Economie. (2015). Herkomstmonitor 2015. Arbeidsmarktpositie van personen met een buitenlandse herkomst op basis van administratieve gegevens. Brussel: Vlaamse Overheid.
- Deraedt, E., & Van Opstal, W. (2009a). Een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Resultatenrapport. WSE Report 2009.
- Deraedt, E., & Van Opstal, W. (2009b). Een monitor voor de sociale inschakelingseconomie in Vlaanderen. Methodologierapport. Leuven: HIVA-KU Leuven /Steunpunt Werk en Sociale Economie.
- Gerard, M., Valsamis, D., & Van der Beken, W. (2011). Evaluatie van het stelsel van de dienstencheques voor buurtdiensten en-banen 2010. IDEA Consult, Brussel.
- Gijssels, C. (2010). Sociale economie in Vlaanderen: een proeve van conceptualisering en afbakening, in *Over.Werk*, 2010, 3: p. 8-25.
- Gijssels, C., & Van den Broeck, G. (2008). Monitoringinstrument voor de sociale economie
- Heylen, V., & Bollens, J. (2007). Supported employment: wenselijkheid, haalbaarheid en vormgeving van een nieuw instrument ten behoeve van het Vlaamse arbeidsmarktbeleid. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE*, 17(1), 40-46. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie
- Homans, L. (2014). Beleidsnota sociale economie 2014 – 2019. Brussel: Vlaamse overheid.
- Jacobs L., Gijssels C., De Cuyper P. (2014). Meer dan inschakeling alleen. Naar een brede en realistische afbakening van de sociale economie in Vlaanderen. Technisch voorrapport (WSE Report 2014 nr. 2). Steunpunt Werk en Sociale Economie (Leuven)
- Nyssens M, Defourny J. (2013). European Work integration social enterprises: between social innovation and isomorphism
- Nyssens M. (Ed). (2006). Social Enterprise – At the Crossroad of Market
- Nyssens M., J; Defourny, L. Gardin, J-L Laville. (2012). Work integration social enterprises and public policy: an analysis of the European situation,

Samoy, E. (2015). Handicap en Arbeid. Deel I Definities en Statistieken over de arbeidsdeelname van mensen met een handicap (Update Maart 2015). Brussel: Vlaamse Overheid.

Statistics Belgium. (2016). Actieve (werkende en werkloze) en inactieve bevolking sinds 1999 op basis van de Enquête naar de ArbeidsKrachten, per kwartaal, gewest, leeftijdsklasse en onderwijsniveau. Geraadpleegd uit <http://bestat.economie.fgov.be/BeStat>

Steunpunt Werk. (s.d.) Lokale arbeidsmarkten. Geraadpleegd uit <http://www.steunpuntwerk.be/cijfers>

Studiedienst van de Vlaamse regering. (2014). Armoede en sociale uitsluiting in Vlaanderen relatief stabiel. Geraadpleegd uit <http://www4dar.vlaanderen.be/sites/svr/afbeeldingennieuwtjes/gelijke-kansen/bijlagen/2015-01-16-svr-stats-2014-5-armoede.pdf>

Van Opstal, W., & Deraedt, E. (2010). Naar een monitor voor de sociale economie in Vlaanderen. Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt WSE, 20(3), 37-50. Leuven: Steunpunt Werk en Sociale Economie.

VDAB (s.d.). Kansengroepenbepaling. Geraadpleegd uit <https://www.vdab.be/cvs/kansengroepen.shtml>

VDAB. (s.d.). VDAB samen sterk voor werk. Geraadpleegd uit http://www.diversiteitwerkt.be/fileadmin/DOCS/PDFs/VDAB_arbeidsgehandicapten_procedure_steunmaatregelen.pdf

Vlaanderen in Actie. (s.d.). Arbeidsmarkt. Geraadpleegd uit <http://www.vlaandereninactie.be/over/arbeidsmarkt>